

ΠΑΝΤΩΝ
ΧΡΗΜΑΤΩΝ
ΜΕΤΡΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΕ)
HELLENIC SOCIOLOGICAL SOCIETY (HSS)

70 ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Διαδικτυακό Συνέδριο

*Κοινωνίες μετά την κρίση,
κοινωνίες χωρίς κρίση;*

Αθήνα 23-25 Σεπτεμβρίου 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

ΕΚΠΑ, ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΜΕ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 1 | ΑΘΗΝΑ | Τ.Κ. 10559

Οι Περιλήψεις των εισηγήσεων παρατίθενται ανά Συνεδρία και ημέρα σύμφωνα με το Πρόγραμμα του Συνεδρίου

Τετάρτη 23/09

Μέσα και αναπαραστάσεις της πανδημίας I

Ιωάννα Βώβου, Επίκ. Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Οι «νέοι ήρωες» της Covid 19 εποχής

« [...] Στην κορυφή δικαιωματικά στέκονται οι σύγχρονοι ήρωες που θα θέλαμε να θαυμάζουν τα παιδιά μας. Ιατροί, νοσηλευτές, επιστήμονες, που μας έσωσαν, οι «άγιοι» της διπλανής πόρτας. Αρχετυπικό πρότυπο είναι ο Σωτήρης Τσιόδρας [...]»

Ανάρτηση στο Facebook του Υπουργού Υγείας Β. Κικιλία στις 28/5/2020

Η ανακοίνωσή μας στοχεύει να εξετάσει την στροφή αξιών που σημειώθηκε κατά την περίοδο της πανδημίας του Covid 19 και του lock down στη διαμεσολάβηση της έννοιας της *αυθεντικότητας* στον λόγο και, γενικότερα, στις παραγωγές των μέσων.

Τι συμβαίνει όταν οι *ήρωες της διπλανής πόρτας* ή οι «*αθόρυβοι άνθρωποι*»¹ δεν εμπίπτουν στους ήρωες με τους οποίους μπορούμε να *συνδεθούμε* -συναισθηματικά ή ηθικά- επειδή είναι κοινότυποι και, πολλές φορές, 'κατώτεροι' ή πιο αδύναμοι από εμάς (όπως για παράδειγμα στα ριάλιτι παιχνίδια ή στις προσωπικές εξομολογήσεις των τηλεοπτικών εκπομπών); Πώς διαμεσολαβούνται αρχετυπικές κατασκευές ηρώων (βλ. Frye H.N, "The Archetypes of Litterature") στις οποίες αποδίδονται χαρακτηριστικά τα οποία θα μπορούσαμε να βρούμε σε μία πιο «βελτιωμένη εκδοχή του εαυτού» μας;

Η υπόθεσή μας είναι ότι με τη συστηματική ανάδειξη και επανομηματοδότηση αξιών όπως, αφενός, η «αξιοκρατία» ή η «διαφάνεια» και, αφετέρου, η «ειλικρίνεια» και η «ακρίβεια» - ως *αρετών* της αλήθειας (πρβλ. Williams R., *Truth and Truthfulness*) - επιχειρείται η επανάκτηση και ο επαναπροσδιορισμός μιας διαμεσολαβημένης εμπιστοσύνης σε μία κοινωνία στην οποία η εμπιστοσύνη μοιάζει να έχει χαθεί.

Ιωάννα Θωμά, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Μιχάλης Τασσόγλου, Υποψ. Διδάκτωρ, ΕΚΠΑ

Λουκάς Κούτσικος, Ερευνητής, ΕΚΠΑ

Ενημερωδιασκέδαση και δραματοποίηση κατά την πανδημία του κορωνοϊού: Ανάλυση περιεχομένου στα ελληνικά ενημερωτικά ΜΜΕ

Τα ΜΜΕ διά των αναπαραστάσεών τους δημιουργούν σε μεγάλο βαθμό τις αντιλήψεις μας για τον κόσμο. Σε περιόδους κρίσεων, όπως στην περίπτωση της πανδημίας του κορωνοϊού, παίζουν σημαντικό ρόλο επί της εννοιολόγησής τους. Τα όρια μεταξύ απλής μετάδοσης της πληροφορίας και του τρόπου παρουσίασής της είναι δυσδιάκριτα, ιδίως στη σημερινή εποχή, όπου η ενημερωδιασκέδαση έχει διεισδύσει στις ειδήσεις.

¹ «...Και πρωταγωνιστές έγιναν αθόρυβοι άνθρωποι...». Τηλεοπτικό Διάγγελμα Πρωθυπουργού στις 28.04.2020 για τη σταδιακή άρση των μέτρων της καραντίνας.

Το παρόν εγχείρημα αποσκοπεί στην ανάλυση του τρόπου παρουσίασης των ειδήσεων που σχετίζονται με τον κορωνοϊό. Φιλοδοξεί να προσφέρει ποσοτικά αποτελέσματα για την ενημερωδιασκέδαση και τη δραματοποίηση στα ελληνικά ΜΜΕ. Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν οι σκηνές πανικού από την Ελλάδα και το εξωτερικό, η μουσική επένδυση, η επανάληψη εικόνων, ο τόνος εκφώνησης των δημοσιογράφων, η ταχύτητα ομιλίας τους, η χρήση παρομοιώσεων/μεταφορών και αξιολογικών επιθετικών προσδιορισμών, όπως και άλλες μεταβλητές.

Η έρευνα διεξήχθη με τη μέθοδο της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου και μονάδα ανάλυσής της είναι η είδηση. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από ενημερωτικά δελτία ειδήσεων έξι τηλεοπτικών σταθμών (ΕΡΤ1, ΜΕΓΑ, ΑΝΤ1, ΣΚΑΙ, ΑΛΡΗΑ και STAR) και από άρθρα των έξι πιο δημοφιλών, σύμφωνα με το SimilarWeb, ειδησεογραφικών ιστοσελίδων (protothema.gr, in.gr, iefimerida.gr, news247.gr, newsit.gr, lifo.gr). Συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν 1189 τηλεοπτικές ειδήσεις και 1200 άρθρα (2389 μονάδες ανάλυσης συνολικά).

Στέλιος Παπαθανασόπουλος, Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Αντώνης Αρμενάκης, Επίκ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Αχιλλέας Καραδημητρίου, Διδάσκων, ΕΚΠΑ

Η πανδημία του Κορωνοϊού στην Ελλάδα και οι τάσεις ενημέρωσης του κοινού

Σε μια κρίση το κοινό καταφεύγει στα μέσα ενημέρωσης, επιζητώντας να ενημερωθεί και να πάρει κάποιες απαντήσεις για τα αίτια και την εξέλιξη του φαινομένου, τις επιπτώσεις, τους πληγέντες, τις δυνατότητες εξόδου από αυτήν, τις προοπτικές για το μέλλον. Η πρωτόγνωρη πανδημία του Covid-19 τουλάχιστον στην πρώτη φάση της διασποράς του (Μάρτιος – Απρίλιος 2020) όχι μόνο αναδείχθηκε σε πρωταρχικό ζήτημα της δημόσιας σφαίρας με καθοριστική για την ενημέρωση των πολιτών τη συμβολή διαφόρων πηγών πληροφόρησης (μέσα ενημέρωσης, αρμόδιες Αρχές, οικογενειακός-κοινωνικός περίγυρος), αλλά και κατέστη το πεδίο της κοινής αναφοράς της συντριπτικής πλειοψηφίας του πληθυσμού. Η έρευνα που παρουσιάζεται στην προτεινόμενη εισήγηση βασίζεται στη συλλογή δομημένων ερωτηματολογίων σε τυχαίο δείγμα 2.520 χρηστών του διαδικτύου και διεξήχθη στο διάστημα 27 Μαρτίου – 23 Απριλίου 2020. Η έρευνα κατέγραψε τις προτιμήσεις του ελληνικού κοινού ως προς τον τρόπο ενημέρωσής του απέναντι σε ένα ζήτημα που έθεσε σε δοκιμασία όχι μόνο τις αντοχές των πολιτών και τα ατομικά τους δικαιώματα, αλλά και τα αντανακλαστικά των πολιτικών ηγεσιών, των εθνικών συστημάτων υγείας, των Αρχών και των θεσμών της οργανωμένης πολιτείας. Η συχνότητα προσφυγής στα Μέσα μελετήθηκε σε συνάρτηση με την αξιολόγηση των πολιτών για τη χρησιμότητα μιας σειράς πηγών πληροφόρησης, τόσο θεσμικών όσο και του ευρύτερου κοινωνικού περιγύρου.

Μέσα και αναπαραστάσεις της πανδημίας II

Δέσποινα Χρονάκη, Επιστημονική συνεργάτιδα, ΕΚΠΑ

Η πανδημία COVID-19 και 'το παιδί σε κίνδυνο': Αφηγήσεις για τους διαδικτυακούς κινδύνους για την παιδική ηλικία κατά τη διάρκεια της καραντίνας

Η εισήγηση εστιάζει στους τρόπους που πλαισιώθηκε η παιδική ηλικία σε σχέση με τη χρήση του διαδικτύου κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Μέσα από τη μελέτη ειδήσεων στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο σε δυο χώρες της Ευρώπης (Ελλάδα και Ηνωμένο Βασίλειο), επιχειρείται η αποτύπωση των ανησυχιών για το πως τα παιδιά αξιοποιούσαν τον ελεύθερο χρόνο τους κατά την επιβεβλημένη παραμονή τους στο σπίτι, καθώς και ευρύτερα για τους κινδύνους που ελλοχεύουν στο διαδίκτυο, ειδικά σε περιόδους κρίσης

όπως αυτή της πανδημίας COVID-19. Έκτακτες συνθήκες κρίσης τέτοιου είδους, φέρνουν στο προσκήνιο ανησυχίες για τις επιδράσεις του διαδικτύου στα παιδιά, αντανακλώντας εδραιωμένες αντιλήψεις για το πως η παιδική ηλικία είναι αποτέλεσμα ρύθμισης και αυτορρύθμισης σε επίπεδο σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής υγείας (Tsaliki & Chronaki 2020). Για την ανάλυση θα χρησιμοποιηθεί η ανάλυση κειμένου (McKee 2009) προκειμένου να φωτιστεί η κοινωνική κατασκευή της παιδικής ηλικίας μέσα από τις ιδεολογικές και πολιτισμικές της πτυχές (politics of childhood). Στόχος της μελέτης αυτής είναι να αναδείξει πως η παιδική ηλικία και ο τρόπος που αυτή νοηματοδοτείται σε κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο αποτελούν πλατφόρμες ρύθμισης και αυτορρύθμισης τόσο της κοινωνικής αυτής κατηγορίας όσο και εκείνων που συνδέονται με αυτή (π.χ. γονείς, εκπαιδευτικοί).

Μαρία Δόγια, Κοινωνιολόγος, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι Ρομά στον καιρό της πανδημίας: αναπαραστάσεις στο δημόσιο λόγο και υπολειμματικές κοινωνικές πολιτικές

Η κρίση του Covid-19 επέφερε ραγδαίες αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο, επηρεάζοντας καταλυτικά και ποικιλοτρόπως το κοινωνικό γίνεσθαι. Ωστόσο, οι πολλαπλές διαστάσεις και συνέπειες μιας τέτοιας κρίσης φαίνεται να αποτυπώνονται ασύμμετρα σε εκείνες τις πληθυσμιακές ομάδες που είτε βρίσκονται σε οικονομικά δυσχερέστερη θέση είτε βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει -σε ένα πρώτο επίπεδο- εάν σε περιόδους κρίσης, όπως είναι για παράδειγμα η πανδημία του νέου κορονοϊού (Covid-19), αναφύονται αδιέξοδα είτε και νέοι κίνδυνοι, όπως είναι ο εντονότερος στιγματισμός ή η περιθωριοποίηση που πλήττουν ιδιαίτερα τις ομάδες εκείνες που συσσωρεύουν πολλαπλές κοινωνικές μειονεξίες, όπως είναι οι Ρομά, καθώς και εάν οι κρατικές κοινωνικές πολιτικές ανταποκρίνονται επαρκώς σε ζητήματα κοινωνικής προστασίας για την κάλυψη έκτακτων αναγκών ή περιορίζονται σε διαχειριστικού τύπου παρεμβάσεις, υιοθετώντας επί της ουσίας ένα μοντέλο υπολειμματικής κοινωνικής πολιτικής. Το ενδιαφέρον εν προκειμένω στην περίπτωση των Ρομά επικεντρώνεται ιδιαίτερα στις αναπαραστάσεις τους μέσα από τον κυρίαρχο εκφερόμενο λόγο και τη «μετατροπή» τους από ευάλωτη κοινωνική ομάδα σε κίνδυνο για τη δημόσια υγεία καθώς και τις ιδεολογικές προεκτάσεις των αναπαραστάσεων αυτών στην κοινωνική τους ένταξη.

Σωτήρης Θεοχαρίδης, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Frederick

Ιωάννα Χριστοδούλου, Επιστημονικός Συνεργάτης, Διδάσκουσα, Πανεπιστήμιο Frederick και ΕΚΠΑ

Γιάννης Πλειός, Απόφοιτος του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Χάρης Πασιάς, Επιστημονικός Συνεργάτης, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Frederick και ΕΚΠΑ

Covid-19 στην Κύπρο: Επικοινωνιακές πρακτικές και οι αντιλήψεις των Κύπριων χρηστών του διαδικτύου

Ένα από τα ζητήματα που απασχολούν την κοινωνιολογική ανάλυση των Μέσων είναι ο ρόλος της κατανάλωσης περιεχομένου των παλιών και νέων Μέσων στη διαμόρφωση απόψεων και στάσεων των πολιτών αναφορικά με σημαντικά προβλήματα. Αυτό γίνεται ακόμα πιο έντονο σε περιόδους κρίσεων, ιδιαίτερα μη ανθρωπογενών, οι οποίες εκλαμβάνονται ως ζήτημα κοινού συμφέροντος στη δημόσια συζήτηση και όχι τέτοιο επί του οποίου διατυπώνονται ερίζουσες απόψεις. Η κατάσταση εγκλεισμού που επιβλήθηκε κατά την πρόσφατη υγειονομική κρίση COVID -19, και η οποία στην Κύπρο πήρε πιο αυστηρή μορφή από άλλες χώρες, επέτεινε τον ρόλο των Μέσων στη πληροφόρηση των πολιτών.

Η παρουσίαση αναλύει το ρόλο των επικοινωνιακών πρακτικών των Κυπρίων πολιτών α) στη διαμόρφωση άποψης για την προέλευση, τα συμπτώματα, τις διαστάσεις της νόσου σε όρους κρουσμάτων και θνησιμότητας, τη θεραπεία της νόσου β) για την ορθότητα της επιλεγείσας πολιτικής διαχείρισης της κρίσης και την πιθανή διάρρησή της ή την επανάληψή της σε περίπτωση νέας κρίσης και γ) για την αποδοχή και εφαρμογή στην καθημερινή ζωή των χρηστών της πολιτικής διαχείρισης της πανδημίας καθώς και των προβλεπόμενων μέτρων προστασίας. Αυτοί παράμετροι του προβλήματος εξετάζονται τόσο σε σχέση με τις επικοινωνιακές πρακτικές των Κυπρίων πολιτών όσο και σε σχέση με κομβικά στοιχεία της κοινωνικής τους θέσης

Επιπτώσεις της πανδημίας I

Αικατερίνη Ντάφλου, Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

COVID-19 και ηλικιωμένοι. Ο αντίκτυπος της πανδημίας και πτυχές της διαχείρισής της

Η πανδημία του COVID-19 επηρέασε κι επηρεάζει δραστικά τον παγκόσμιο πληθυσμό και οι ηλικιωμένοι αποτελούν την ηλικιακή κατηγορία που είναι πιο ευάλωτη σε σοβαρές συνέπειες. Το ποσοστό θνησιμότητας στους ηλικιωμένους είναι υψηλότερο από ό, τι είναι για τις νεότερες ηλικιακές ομάδες. Πέρα όμως από την απειλή για τη ζωή, η πανδημία θέτει τους ηλικιωμένους σε μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας, διακρίσεων και απομόνωσης.

Η εστίαση στην διαχείριση της πανδημίας μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των συνήθων υπηρεσιών φροντίδας, υγείας και τον περιορισμό των πολιτικών για την υγιή γήρανση. Για τα ηλικιωμένα άτομα η πρόσβαση στη φροντίδα και την υποστήριξη που χρειάζονται κατά τη διάρκεια του COVID-19, περιλαμβάνει προσαρμοσμένες σε εκείνους υπηρεσίες με καινοτόμες εφαρμογές μέσω της τηλεϊατρικής και της τεχνολογίας εν γένει. Αυτό πρακτικά σημαίνει τόσο υπηρεσίες που βοηθούν στην κάλυψη των αναγκών των ηλικιωμένων και στην προαγωγή της υγείας τους όσο και επιμέρους υπηρεσίες που διασφαλίζουν ότι θα έχουν επαρκή φροντίδα στο σπίτι, κατάλληλα τρόφιμα, προϊόντα περιποίησης, ιατρική και κοινωνική υποστήριξη για την ψυχική και συναισθηματική τους ευεξία.

Στην παρούσα εισήγηση θα δοθεί έμφαση στο σχεδιασμό αυτών των υπηρεσιών και στη διαχείρισή τους με άξονα την ψηφιακή τεχνολογία.

Γιάννης Πανούσης, Ομότιμος Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Covid-19: Από την κοινωνία της διακινδύνευσης στην κοινωνία του αφόρητου φόβου

Η υγειονομική κρίση, εκτός των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων, προκάλεσε μία ρωγμή και στο υπαρξιακό σύστημα ασφαλείας του καθενός, αφενός διότι ο 'άτρωτος μετα-άνθρωπος' πίστευε ότι μπορεί να ελέγξει όλα τα φυσικά ή βιολογικά φαινόμενα κι αφετέρου διότι -για πρώτη ίσως φορά- ο κίνδυνος ήταν κοινός και ο εχθρός αόρατος.

Γεωργία Οικονομοπούλου, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πανδημία COVID-19: Ένα crash test στις Κοινωνικές Ρυθμίσεις μας

Από τους πρώτους μήνες του 2020, η ανθρωπότητα βίωσε και βιώνει γεγονότα, που θα μείνουν στη μνήμη για πάντα. Η σύγχρονη ιογενής πανδημία, ζωονοσολογικής προέλευσης, θα επισκιάζει τη συλλογική φαντασία και όλες τις εκφάνσεις της κοινωνίας, θυμίζοντάς μας πως ένας ιός χρειάστηκε λιγότερες από 100 ημέρες για να σταματήσει τον κόσμο.

Η πανδημία αυτή έφερε στο προσκήνιο μετ' επιτάσεως το ερώτημα: Πόσο προετοιμασμένες είναι οι κοινωνίες μας για τέτοιες καταστάσεις;

Σύμφωνα με τον Global Health Security Index (2019), κανένα κράτος δεν είναι πλήρως προετοιμασμένο για τη διαχείριση μίας υγειονομικής κρίσης αυτού του μεγέθους.

Αναμφίβολα, οι συνέπειες από την παγκόσμια μετάδοση της ασθένειας COVID-19 (Corona Virus Disease, discovered in 2019) μας υπενθύμισαν τη σπουδαιότητα της συνειδητοποίησης του αξιακού σκοπού όλων των κοινωνικών μας ρυθμίσεων, που δεν είναι άλλος από την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και στόχων.

Στην εισήγησή μας εξετάζουμε τις κοινωνικές διαστάσεις και επιπτώσεις των μέτρων, που λήφθηκαν από τις κυβερνήσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας, σε ευθεία συσχέτιση με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τέλος, αναφορά γίνεται στο φαινόμενο της υπερπληροφόρησης, το οποίο ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας όρισε ως «massive infodemic» (WHO, 2020).

Ρόη Παναγιωτοπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Ευαγγελία Κασιμάτη, Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης και Μελετών, Τράπεζα της Ελλάδος

Γιόλα Διονυσοπούλου, Γενική Διευθύντρια Τουριστική Πολιτικής, Υπουργείο Τουρισμού

Οι επιδράσεις του COVID-19 στην πορεία του ελληνικού τουρισμού: Οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες για το 2020

Η οικονομία της Ελλάδας εξαρτάται άμεσα από την ανάπτυξη του τουρισμού και τα έσοδα από τις τουριστικές δραστηριότητες, εφόσον το 2019 το 20,8% του ΑΕΠ προέρχεται από τον τουριστικό τομέα. Η εξάπλωση της πανδημίας COVID-19 διεθνώς και η εμφάνισή της στη χώρα μας δημιούργησαν νέα δεδομένα για τον τουριστικό τομέα, αφού απαγορεύθηκαν διεθνώς οι μετακινήσεις και πολλοί κλάδοι παραγωγής που άπτονται του τουρισμού μείωσαν την παραγωγή τους ή/και αναγκάστηκαν να κλείσουν.

Ωστόσο, η Ελλάδα κατάφερε να διαχειριστεί την εξάπλωση της πανδημίας με επιτυχία και προσπαθεί να εξαργυρώσει τη θετική αυτή έκβαση με την προβολή της διεθνώς ως ασφαλούς τουριστικού προορισμού. Η τακτική αυτή αφενός μεν αναζωογονεί τις τουριστικές δραστηριότητες, αφετέρου δε, ενέχει υψηλό κίνδυνο να αναζωπυρωθεί η νόσος και να χάσει η χώρα το θετικό πρόσημο. Εκτός αυτού, ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την υγεία των κατοίκων.

Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται να εκτιμηθούν οι ταξιδιωτικές εισπράξεις που αναμένεται να καταγραφούν στον ελληνικό τουρισμό για το 2020 και να εκτιμηθούν οι μελλοντικές συνέπειες τόσο για την ανάπτυξη του τομέα όσο και για την οικονομία γενικότερα προβάλλοντας τρία εναλλακτικά σενάρια ανάλογα με την θετική, ουδέτερη ή αρνητική έκβαση της πανδημίας. Δεδομένου ότι ο τουρισμός συνδέεται άμεσα με την εικόνα της χώρας στο διεθνή χώρο, θα εκτιμηθεί η προβολή της Ελλάδας στη διεθνή τουριστική αγορά.

Επιπτώσεις της πανδημίας II

Μηνάς Σαματάς, Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οι ενδεχόμενες κοινωνικοπολιτικές επιπτώσεις της βιοδιαγνωστικής παρακολούθησης του COVID-19 και μετά την πανδημία

Αν και δικαιολογείται και στις δημοκρατικές χώρες που πλήττονται από τον Covid-19 οι έκτακτοι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την αντιμετώπιση του ιού, το πρόβλημα είναι να μην παγιωθούν αυτοί μετά το τέλος της πανδημίας.

Όπως η αντιτρομοκρατική ασφάλεια λόγω της 11/09/2001 επέβαλε μια διαρκή μαζική παρακολούθηση σε παγκόσμια κλίμακα από κρατικές υπηρεσίες και εταιρείες, θεωρείται βέβαιο ότι η απειλή της υγειονομικής ασφάλειας από τον Covid-19 θα ενισχύσει και θα καθιερώσει και μετά το τέλος της πανδημίας μια διεισδυτικότερη, βιοδιαγνωστική

παρακολούθηση (ΒΠ) με σοβαρές κοινωνικο-πολιτικές επιπτώσεις ιδίως σε βάρος των ελευθεριών και της δημοκρατίας.

Αφού αναφερθούμε στις υψηλής τεχνολογίας μηχανισμούς και εφαρμογές της ΒΠ όπως π.χ. οι θερμικοί σαρωτές τεχνητής νοημοσύνης, εφαρμογές ιχνηλάτησης των επαφών στα κινητά τηλέφωνα, κ.ά., θα συνοψίσουμε τα κύρια χαρακτηριστικά της ΒΠ, η οποία μπορεί να προσλάβει ακόμη και ολοκληρωτικές διαστάσεις και σε δημοκρατικά καθεστώτα.

Τέλος, θα υπογραμμίσουμε την αναγκαιότητα θεσμικών μέτρων για την αποφυγή της καθιέρωσης της ΒΠ μετά την πανδημία ενάντια στις ελευθερίες και τη δημοκρατία, με αποτελεσματικότερη αποτροπή την εγρήγορση των πολιτών. Διότι η κοινωνία της πανδημίας χρειάζεται όχι μόνο εμβόλια αλλά και ενεργούς δημοκρατικούς πολίτες με κριτική σκέψη, απορρίπτοντας την ψευδοεπιστήμη και συνομωσιολογία, τον ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Ανδρομάχη Μπούνα, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Διδάσκουσα, Πάντειο Πανεπιστήμιο & Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ναυσικά Μοσχοβάκου, Ερευνήτρια, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Θανάσης Θεοφιλόπουλος, Ερευνητής, Κοινωνιολόγος, Υποψ. Διδάκτωρ, Μεταπτυχιακός φοιτητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο & Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Δευτερογενείς κίνδυνοι μιας πανδημίας: η αύξηση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας

Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής των (αναγκαιών) περιοριστικών μέτρων για την προστασία του πληθυσμού έναντι της πανδημίας του κορωνοϊού (COVID-19), διαπιστώθηκε αύξηση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι νέο καθώς στη σχετική επιστημονική βιβλιογραφία έχει ήδη τεκμηριωθεί η αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας – την οποία συνήθως υφίστανται γυναίκες – σε περιόδους κρίσεων και καταστροφών, διογκώνοντας ένα προϋπάρχον και εξαιρετικά εκτεταμένο πρόβλημα, όπως προκύπτει από τα δεδομένα εθνικών και διεθνών οργανισμών. Επομένως, τόσο κατά το σχεδιασμό όσο και κατά την εφαρμογή μέτρων και δράσεων αντιμετώπισης κινδύνων - όπως πανδημίες - πρέπει να λαμβάνεται ειδική μέριμνα για την προστασία και την υποστήριξη μελών πληθυσμιακών ομάδων αυξημένης τρωτότητας, όπως τα θύματα έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

Βασιλική Καντζάρα, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Martina Loos, Dr., Educationist, Independent Researcher

Διερεύνηση και κατανόηση της στάσης των εκπαιδευτικών στη διαδικτυακή διδασκαλία σε συνθήκες Covid-19: Σύγκριση περιπτώσεων ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Γερμανία

Τις τελευταίες δεκαετίες, η ψηφιακή μάθηση έγινε μέρος της εκπαίδευσης στις ευρωπαϊκές χώρες, στα πλαίσια της «ψηφιακής κοινωνίας της γνώσης». Στη διάρκεια του εγκλεισμού λόγω της πανδημίας Covid-19, η διαδικτυακή διδασκαλία θεωρήθηκε αναπόφευκτα ως λύση, διότι μπορεί θεωρητικά να καλύψει όλους τους σπουδαστές.

Ανεξάρτητα από το επίπεδο των διαθέσιμων ψηφιακών πόρων, εκ πρώτης όψεως οι αντιδράσεις των εκπαιδευτικών σε διαφορετικές χώρες ήταν παρόμοιες. Στην Ελλάδα, στις δυο πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης, πολλοί εκπαιδευτικοί επέλεξαν να στέλνουν το εκπαιδευτικό υλικό στους μαθητές με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο αντί της διαδικτυακής διδασκαλίας. Απέδωσαν την άρνησή τους στο ότι δεν ήθελαν να τους «κρίνουν» οι γονείς, που δυνητικά μπορούσαν να παρακολουθήσουν κι αυτοί το μάθημα. Στη Γερμανία, μια χώρα που επένδυσε πολλά στην ψηφιακή μάθηση, οι εκπαιδευτικοί επέλεξαν επίσης την αποστολή υλικού αντί της διαδικτυακής διδασκαλίας. Η στάση τους αποδίδεται στην έλλειψη εξοπλισμού ή και γνώσεων διαχείρισης μιας εικονικής τάξης.

Οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία ενός επικοινωνιακού, μαθησιακού περιβάλλοντος, αλλά εξίσου υπεύθυνα είναι και τα σχολεία και οι εκπαιδευτικές αρχές. Η απροθυμία πολλών εκπαιδευτικών να παραδώσουν διαδικτυακά μαθήματα δημιουργεί μείζονα προβλήματα σε σχέση με την αναπαραγωγή των ανισοτήτων μέσω της εκπαίδευσης. Η έρευνα δείχνει ότι η εξ αποστάσεως μάθηση συμβάλλει στη μείωση των ανισοτήτων. *Τι ώθησε τους εκπαιδευτικούς να αρνηθούν να παραδώσουν διαδικτυακά μαθήματα;*

Η έρευνα δείχνει επίσης ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση λειτουργεί ομαλά σε σχολεία τα οποία και στο παρελθόν χρησιμοποίησαν ψηφιακά μέσα διδασκαλίας, ήταν αρωγοί σε ολόκληρη τη διαδικασία και συνεργάστηκαν με τους γονείς. *Ποιες ήταν οι συνθήκες για τους εκπαιδευτικούς, που είτε έδειξαν απροθυμία ή ανέλαβαν την παράδοση διαδικτυακών μαθημάτων;*

Συγκρίνοντας περιπτώσεις από την Ελλάδα και τη Γερμανία, στοχεύουμε να διερευνήσουμε τις συνθήκες και τους λόγους πίσω από τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη διαδικτυακή διδασκαλία κατά τη διάρκεια της πανδημίας, με απώτερο σκοπό την κατανόηση των αποφάσεων τους και την ανάδειξη των διαστάσεων του προβλήματος. Στην ανακοίνωση αυτή, παρουσιάζουμε ορισμένα προκαταρκτικά αποτελέσματα μιας συνεχιζόμενης ποιοτικής έρευνας.

Αντιμετώπιση της πανδημίας

Δημήτριος Σμοκοβίτης, Μέλος ΕΚΕ. και ERGOMAS, Στρατιωτική Κοινωνιολογία
Η Συμβολή των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στην Καταπολέμηση της Πανδημίας

Η εισήγησή μου αναφέρεται στην συμβολή των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Ε.Δ.) στην καταπολέμηση της πανδημίας ως ένα ακόμη στοιχείο της πολιτικής για την άμυνα και ασφάλεια της χώρας μας, όπως αυτή διαμορφώνεται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της χώρας μας, και για τις επιπτώσεις που μπορεί οι σχέσεις αυτές να έχουν σε διάφορους τομείς της κοινωνικής και εθνικής μας ζωής.

Βασικό αντικείμενο της Στρατιωτικής Κοινωνιολογίας είναι η συν-αντίληψη και συνεργασία της των Ε.Ε.Δ. με την Ελληνική κοινωνία. Οι Ε.Ε.Δ., εκτός από τα Επιχειρησιακά Πολεμικά τους Σχέδια, έχουν επίσης έτοιμα τα σχέδια της δικής τους συνδρομής και συμβολής για όλες τις πιθανές προκλήσεις και απειλές της ελληνικής κοινωνίας από σεισμούς, καταστροφές, πυρκαγιές, πλημύρες, κ.λ.π. Επίσης στα πλαίσια της συμμετοχής στους διεθνείς μηχανισμούς διαχείρισης κρίσεων του NATO και της ΕΕ αναπτύχθηκε η ετοιμότητα, η τεχνογνωσία και η εκπαίδευση των στελεχών των Ε.Ε.Δ. για την αντιμετώπιση, σε πολύ μεγάλο βαθμό, των επιπτώσεων των Ραδιολογικών, Βιολογικών, Χημικών και Πυρηνικών προσβολών. Στην περίπτωση της πανδημίας Covid-19 στην Ελλάδα το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, σε συνεργασία τα υπόλοιπα Υπουργεία ενεργοποίησε και εφάρμοσε τα αναγκαία μέτρα υποστήριξης.

Στην ανάπτυξη του θέματος για την συμβολή των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στην καταπολέμηση της Πανδημίας λόγω του Covid-19 θα αναφερθούν συνοπτικά και όλες οι συνέργειες των κρατικών φορέων Άμυνας και Ασφάλειας δια την παροχή βοήθειας προς την Ελληνική κοινωνία.

Αρετή Μαυρομάτη-Λαγάνη, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
COVID-19 και Πολιτικές για την Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας : Πάγια Κενά και Εντεινόμενες Ελλείψεις εν μέσω Πανδημίας

Η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται από τις πιο διαδεδομένες μορφές βίας κατά των γυναικών τόσο στη χώρα μας όσο και στον κόσμο. Σε συνθήκες φυσικών καταστροφών και κρίσεων έχει αποδειχθεί ότι η βία κατά των γυναικών αυξάνεται σημαντικά (World Health Organization, 2005). Το ίδιο συνέβη και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορονοϊού, με στοιχεία από διάφορες χώρες να καταδεικνύουν αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας πάνω από 30% (UN Women, 2020), καθώς οι γυναίκες βρίσκονταν εγκλωβισμένες στις εστίες τους δίχως να υπάρχει δυνατότητα διαφυγής και επικοινωνίας με τις αρμόδιες υπηρεσίες συμβουλευτικής και φιλοξενίας, λόγω της κοινωνικής αποστασιοποίησης και της υποχρεωτικής παραμονής στο σπίτι.

Η προτεινόμενη εισήγηση, έχοντας ως βάση προηγούμενες έρευνες σε σχέση με το θέμα (FRA, 2014; Μαυρομαμάτη – Λαγάνη, 2020), αναδεικνύει τα προϋπάρχοντα κενά στις πολιτικές αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας μέσα από την οπτική φεμινιστικών οργανώσεων, ΜΚΟ και αρμόδιων κρατικών φορέων στην Ελλάδα, σε σχέση με το θέμα. Ταυτόχρονα, διερευνώνται οι νέες συνθήκες και οι δυσκολίες που ανέκυψαν εν μέσω πανδημίας στις υπηρεσίες αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα και την Ευρώπη, καθώς και οι προτεινόμενες πολιτικές και οι τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου, εν μέσω παρόμοιων κρίσεων, μέσα από ανακοινώσεις και εκθέσεις επίσημων διεθνών και εγχώριων οργανισμών.

Ελένη Ζύγα, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Χριστίνα Πικραμμένου, Υποψ. Διδάκτωρ, ΕΚΠΑ

Τοπική Αυτοδιοίκηση και Πανδημία: Ο ρόλος των Δομών Κοινωνικής Πολιτικής των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην στήριξη των ευπαθών ομάδων της τοπικής κοινωνίας κατά την διάρκεια του lockdown - Ενέργειες δημοσιότητας των ΟΤΑ για το Covid-19

Η πανδημία του κορονοϊού επέφερε παγκοσμίως μια πρωτόγνωρη κρίση. Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες, ο κρατικός μηχανισμός δοκιμάστηκε προκειμένου να ανταπεξέλθει στην στήριξη των πολιτών, λαμβάνοντας μέτρα τόσο σε υγειονομικό όσο και σε κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο.

Οι έκτακτες συνθήκες που προέκυψαν, ανέδειξαν εκ νέου την ανάγκη λειτουργίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως κύριου πυλώνα άσκησης κοινωνικής πολιτικής, η οποία ενισχύθηκε οικονομικά από τους αρμόδιους φορείς, προκειμένου να καταστεί πόλος κοινωνικής συνοχής, αλληλεγγύης, και εξυπηρέτησης των πολιτών.

Οι Κοινωνικές Δομές των Δήμων κλήθηκαν να μεριμνήσουν για τους ευάλωτους κυρίως πολίτες, παρέχοντας φροντίδα, μέσω των κοινωνικών υπηρεσιών τους, κατά την περίοδο του lockdown αλλά και το αμέσως επόμενο διάστημα της άρσης των περιοριστικών μέτρων. Στην παρούσα εισήγηση πραγματοποιείται αναφορά σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας και διαχείρισης της υγειονομικής κρίσης από την πλευρά των Κοινωνικών Δομών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και το πώς οι ΟΤΑ δημοσιοποίησαν και πρόβαλαν στα ΜΜΕ τις δράσεις τους.

Σωκράτης Κονιόρδος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Νίκος Δεμερτζής, Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Γιώργος Παπαδούδης, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ

Βάλια Αρανίτου, Αναπλ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Αξίες στην Κρίση (ΑΣΚ): Μορφολογικά ευρήματα της ελληνικής εκδοχής της έρευνας

Η συνολική κατανομή των τιμών των ηθικών αξιών σε έναν πληθυσμό διαμορφώνει τα πρότυπα της ανθρώπινης συμπεριφοράς που επικρατούν και επηρεάζουν τη συνολική

ανάπτυξη μιας κοινωνίας. Έτσι, οι ηθικές αξίες έχουν κρίσιμη σημασία για την ευημερία μιας κοινωνίας.

Η νέα κατάσταση που επέφερε η πανδημία του Covid-19 δημιουργεί ερωτηματικά αναφορικά με τη σταθερότητα των αξιών που παρατηρούμε σε «φυσιολογικούς» καιρούς. Παραμένει άραγε ίδια και σε εξαιρετικά ασυνήθιστες στιγμές, όπως είναι η μαζικών διαστάσεων κρίση που βιώνουμε, η οποία πλήττει ολόκληρες κοινωνίες;

Καθώς τα υπάρχοντα στοιχεία δεν επιτρέπουν να απαντηθεί το ερώτημα αυτό, έχει ξεκινήσει μια προσπάθεια να συλλεχθούν σχετικά και συναφή δεδομένα. Όχημα αυτής της προσπάθειας είναι η διεθνική έρευνα με γενικό τίτλο «Αξίες στην Κρίση», η οποία διεξήχθη ή διεξάγεται σε αριθμό χωρών. Αντικείμενο έχει το πώς αντιλαμβάνονται οι πολίτες την κρίση του Κορωνοϊού, τι σκέφτονται σχετικά με τις συνέπειές της για τον εαυτό τους, τους οικείους τους και την [ελληνική] κοινωνία στο σύνολό της.

Στην προτεινόμενη παρουσίαση του πρώτου γύρου της ελληνικής εκδοχής της συγκεκριμένης έρευνας που μόλις ολοκληρώθηκε (από προβλεπόμενους τρεις γύρους), θα γίνει μία μορφολογική ανάλυση επιλεγμένων δεδομένων στη βάση του συλλεχθέντων πληροφοριών από ένα δείγμα 1540 ερωτώμενων προκειμένου να ψηλαφηθούν τυχόν αξιακές μετατοπίσεις.

Στρογγυλό τραπέζι: Max Weber (1864-1920) – ορθολογικός, παραδοσιακός, χαρισματικός και η συνέχεια στο έργο του μετά έναν αιώνα

Μαρία Ν. Αντωνοπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η απάντηση του Βέμπερ στη Σοσιαλδημοκρατία

Ένα από τα μείζονα προβλήματα που μας κληροδότησε ο 20^{ος} αιώνας είναι το γιατί απέτυχαν τα πειράματα υπέρβασης του καπιταλισμού και οι προσπάθειες εγκαθίδρυσης της χειραφετημένης κοινωνίας.

Στις επεξεργασίες του Βέμπερ ανιχνεύουμε μια απάντηση στο πρόβλημα αυτό. Στις επεξεργασίες του ειδικότερα για την «τυπική ορθολογικότητα» που προσιδιάζει στην οργάνωση του καπιταλιστικού εργοστασίου, του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Ο αποχωρισμός του «ελεύθερου εργάτη» από τα μέσα παραγωγής, προϋπόθεση και εγγενής συνθήκη της «τυπικής», της «υπολογιστικής ορθολογικότητας», «η ορθολογική οργάνωση της 'τυπικά' ελεύθερης εργασίας» καθιστά δυνατό τον «καπιταλιστικό υπολογισμό». Τον τελευταίο δεν μπορεί να αναιρέσει η κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής, ο επιλεγόμενος «κρατικός σοσιαλισμός», καθώς απλά υποκαθιστά τον ιδιώτη καπιταλιστή από τον κρατικό υπάλληλο. Ο εργάτης εξακολουθεί να εργάζεται ως «εξάρτημα της μηχανής» εντός της μεγάλης κλίμακας βιομηχανικής παραγωγής, όπως επιβάλλεται από τη «σημερινή τεχνολογία», ενώ η συγχώνευση οικονομικής και πολιτικής εξουσίας συνεπάγεται «ακραία γραφειοκρατία» σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, όπως και επίταση της άσκησης κρατικής «φυσικής βίας».

Το δόγμα συνεπώς, της «ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων» και της «κρατικοποίησης των μέσων παραγωγής» αναπαράγοντας και επιτείνοντας κατά την εφαρμογή του τις συνθήκες της καπιταλιστικής κοινωνίας δεν μπορεί παρά να είναι υπεύθυνο για τη ματαίωση της εγκαθίδρυσης μιας εναλλακτικής κοινωνίας, κοινωνίας αλληλεγγύης και κοινωνικής ισότητας.

Νικόλαος Τάτσης, Ομότιμος Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Weber: Ο «προφήτης» του ορθολογισμού

Ο τίτλος της παρούσας ανακοίνωσης επιζητεί σκόπιμα να επισημάνει την παραδοξότητα της επιβεβαίωσης των σχηματικά χαρακτηριζόμενων εδώ ως «προφητειών» του Max Weber.

Δηλαδή, την επαλήθευση των κοινωνιολογικών θεωρήσεων του αναφορικά με τις πολλαπλές εκφάνσεις της πολιτι(σμι)κής πραγματικότητας τον τελευταίο αιώνα στη (μετα)νεωτερική εποχή. Ο μεταφορικά, λοιπόν, αποκαλούμενος «προφήτης» της ορθολογικής, επιστημονικής ανάλυσης του σύγχρονου κόσμου προέβλεψε : (α) τον καταλυτικό ρόλο της «χαρισματικής» ηγετικής προσωπικότητας στα πολιτικά δρώμενα, (β) την καταναλωτική αμετροέπεια των «life styles of status groups» στην δυναμική του υπερ-παραγωγικού ύστερου καπιταλισμού, (γ) την ανάδυση του «αταξικού» πλέγματος των μη ιδιοκτησιακών ομάδων, οι οποίες συγκροτούν τον τομέα των υπηρεσιών στην κοινωνική διαστρωμάτωση της «μετα-βιομηχανικής» κοινωνίας, (δ) την έννομη κρατική δύναμη με την ενεργό συμμετοχή και την καθοριστική επιρροή των συστημικών πολιτικών κομμάτων, (ε) την αναπόφευκτη δυσ-λειτουργική αποσύνθεση του ουτοπικού κοινοτικού οράματος των κομμουνιστικών καθεστώτων, και τέλος (στ) την υπονομευτική παθογένεια του «τυπικού ορθολογισμού» σαν το καθοριστικό αξιακό πρόβλημα της δυτικής κουλτούρας ευρύτερα.

Βασιλική Καντζάρα, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ο εξορθολογισμός της ελληνικής εκπαίδευσης σε συνθήκες κρίσης

Σε συνθήκες κρίσης, η ελληνική εκπαίδευση έγινε αντικείμενο μεταρρυθμίσεων διοικητικού, οικονομικού και μορφωτικού χαρακτήρα. Η κατανόηση των αλλαγών αυτών μάς υπαγορεύει να εξετάσουμε την έννοια της διακυβέρνησης που κυριάρχησε ως λόγος μετά το Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο διεθνώς. Εστιάζοντας στην εφαρμογή της έννοιας της διακυβέρνησης παρατηρούμε ότι εμφορείται από μια λογική, όταν αναφέρεται στην αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των δημοσίων θεσμών και μαζί με αυτήν στη μείωση του κόστους λειτουργίας.

Η λογική που διατρέχει την έννοια της διακυβέρνησης ενσωματώνει ιδέες, που συνδέονται άμεσα με τη τυπική (φορμαλιστική) ορθολογικότητα, έτσι όπως την εννοιολόγησε ο Weber. Αξίζει λοιπόν 100 χρόνια μετά το θάνατό του να εξετάσουμε πώς εφαρμόζεται η φορμαλιστική ορθολογικότητα σήμερα και τι συνέπειες έχει.

Επικεντρωνόμενοι στις αλλαγές που επήλθαν κυρίως στη διοίκηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (2009-2015), οι σχετικές μεταρρυθμίσεις θα εξεταστούν από τη σκοπιά της ορθολογικότητας του Weber. Οι μεταρρυθμίσεις που επεβλήθησαν επέφεραν αλλαγές που είχαν και έχουν επίπτωση στην οργάνωση των τυπικών σχέσεων εξουσίας εντός και εκτός του εκπαιδευτικού θεσμού. Ορισμένες από τις επιπτώσεις στην οργάνωση των σχέσεων είναι ότι έγιναν πιο «δαιδαλώδεις» και «αδιαφανείς» και πιο απομακρυσμένες αντί για διαφανείς και δημοκρατικά ελεγχόμενες.

Το έργο του Weber παρέχει το πλαίσιο κατανόησης του τρόπου με τον οποίο το νέο «πνεύμα» του καπιταλισμού συνδέεται εκλεκτικά με τις «μεταρρυθμίσεις» των δημοσίων θεσμών και εμπεδώνεται σε νέες μορφές άσκησης εξουσίας «από απόσταση».

Πέμπτη 24/09

Απασχόληση, εργασιακές σχέσεις και οικονομική πολιτική

Πηνελόπη Ευθυμιάδη, Πτυχιούχος Πολιτικών Επιστημών, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Μαρία Γεωργία Αντωνοπούλου, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Εργασιακά και οικονομικές πολιτικές την εποχή των μνημονίων στον Ευρωπαϊκό Νότο

Στον Ευρωπαϊκό Νότο, συντηρητικές κυβερνήσεις ανέλαβαν τη διαδικασία της δημοσιονομικής προσαρμογής κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης του 2008 και

έπειτα. Ωστόσο η έξοδος και των τριών χωρών (Πορτογαλία, Ελλάδα, Ισπανία), που βρέθηκαν σε δημοσιονομικά προγράμματα, από τη μνημονιακή εποχή έγινε κυρίως με προοδευτικά κυβερνητικά σχήματα ως αποτέλεσμα και της έντονης κοινωνικής δυσαρέσκειας. Στην παρούσα έρευνα, μας απασχολήσει η οικονομική πολιτική των μνημονιακών κυβερνήσεων στις χώρες του Νότου. Υπόθεση εργασίας μας είναι πως η οικονομική πολιτική την περίοδο των μνημονίων υπήρξε λιγότερο επώδυνη στο επίπεδο της εργασιακής και κοινωνικής ανάλογα με το πόσο προοδευτική ήταν η κάθε κυβέρνηση και όχι ανάλογα τα δημοσιονομικά μεγέθη. Η έρευνα μας επικεντρώνεται στις εργασιακές πολιτικές ώστε να αποδειχθεί η σύνδεση των αυστηρών πολιτικών λιτότητας στο βέλτιστο πρακτικό παράδειγμα – τα εργασιακά ζητήματα – με τις πολιτικές των εθνικών κυβερνήσεων. Αναζητούνται άλλωστε αναλογίες και κοινές πολιτικές αλλά και διαφοροποιήσεις και στα τρία κράτη του ευρωπαϊκού Νότου. Η εστίαση αυτή δικαιολογείται από τις ριζικές μεταρρυθμίσεις στον εργασιακό τομέα στην υπό εξέταση περίοδο. Τα παραπάνω θα αναλυθούν με την ιστορική συγκριτική ερευνητική μέθοδο καθώς και την ποιοτική μέθοδο, κυρίως μέσω συνεντεύξεις από κυβερνητικούς εκπροσώπους και των τριών χωρών.

Νίκος Σουλιώτης, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ

Οι τεχνοκράτες της οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα

Στην ανακοίνωση αυτή εξετάζουμε τη θέση των τεχνοκρατών στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα από τη μεταπολίτευση και μετά. Η προσέγγιση είναι ταυτόχρονα ιστορική και δομική ακολουθώντας σε γενικές γραμμές το Μπουρνιεϊκό πρότυπο. Η βασική μονάδα παρατήρησης είναι οι ατομικές κοινωνικο-επαγγελματικές διαδρομές των διαμορφωτών οικονομικής πολιτικής (υπουργοί και υφυπουργοί, μέλη του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων, διοικητικά στελέχη της Τράπεζας της Ελλάδος). Μέσα από την εξέταση των διαδρομών εντοπίζουμε τις διαδικασίες μετασχηματισμού του πεδίου της διαμόρφωσης οικονομικής πολιτικής. Ποσοτικές αναλύσεις βιογραφικών στοιχείων αποκαλύπτουν τη δομή του πεδίου στη συγχρονία. Το εμπειρικό υλικό προέρχεται από διάφορες πηγές βιογραφικών στοιχείων, με κυριότερη τις αυτοβιογραφίες των πολιτικών.

Η είσοδος και η εδραίωση των «τεχνοκρατών» στο πεδίο της διαμόρφωσης οικονομικής πολιτικής είναι κυρίως το αποτέλεσμα των σχέσεων ανάμεσα στους μικρόκοσμους των κομμάτων, των οικονομολόγων και, αργότερα, των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην ανακοίνωση εξετάζουμε ζητήματα όπως ο ρόλος των κομματικών ηγεσιών στην είσοδο των τεχνοκρατών στην οικονομική πολιτική, η σχέση των τεχνοκρατών με άλλες βασικές κατηγορίες πολιτικών δρώντων (γόννοι πολιτικών οικογενειών, στελέχη που αναδεικνύονται από τα κομματικά όργανα), οι προνομιακές σχέσεις των τεχνοκρατών με τα κοινοτικά όργανα και οι ανταγωνιστικές σχέσεις των τεχνοκρατών-πολιτικών με άλλους θεσμούς οικονομικής εμπειρογνωμοσύνης (δεξαμενές σκέψης).

Γεώργιος Νάσιος, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Επέλαση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στο δημόσιο τομέα. Αποτέλεσμα της κρίσης ή όχημα σύγκλισης των εργασιακών σχέσεων σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα;

Οι αλλαγές στις ατομικές και συλλογικές εργασιακές σχέσεις που έλαβαν χώρα στη μεταβιομηχανική κοινωνία είχαν ως αποτέλεσμα την υποχώρηση της πλήρους μισθωτής απασχόλησης και την αύξηση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης καθιερώθηκαν σταδιακά και στον δημόσιο τομέα με τη δημιουργία κατάλληλου θεσμικού πλαισίου και εφαρμόστηκαν με μεγαλύτερη ένταση από τη δεκαετία του 1990 και αργότερα, ως αποτέλεσμα τόσο των πιέσεων από το διεθνές περιβάλλον όσο

και της υποχρέωσης ενσωμάτωσης κοινοτικών ρυθμίσεων στην ελληνική έννομη τάξη, που απορρέει από τη συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιδιαίτερα την περίοδο της οικονομικής κρίσης και των μνημονίων, παρουσιάστηκε μια αξιοσημείωτη αύξηση τόσο του αριθμού των απασχολούμενων με ευέλικτες μορφές απασχόλησης στον δημόσιο τομέα, όσο και των μορφών με τις οποίες αυτές εφαρμόζονται στις δομές του. Η ανακοίνωση αυτή προσπαθεί να απαντήσει στο ερώτημα εάν η αύξηση αυτή είναι μια έκτακτη και προσωρινή απόφαση δεδομένων των συνθηκών που διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης ή αντίθετα αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης πολιτικής στόχευσης που αφορά τη σύγκλιση των εργασιακών σχέσεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, η οποία μάλιστα βρίσκει πρόσφορο έδαφος την περίοδο της οικονομικής κρίσης και στην οποία οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης έχουν εξέχοντα ρόλο.

Θεόδωρος Κουτρούκης, Αναπλ. Καθηγητής, ΔΠΘ

Είναι η Διαιτησία ένας παρωχημένος θεσμός στις Εργασιακές Σχέσεις; Αποτίμηση της πρόσφατης εμπειρίας

Η Ελλάδα βίωσε την τελευταία δεκαετία μια πρωτόγνωρη κρίση χρέους, που οδήγησε σε ένα πολύ σκληρό πρόγραμμα λιτότητας και μεταρρυθμίσεων και μεταξύ άλλων επηρέασε συθέμελα και τις εργασιακές σχέσεις.

Μια εμβληματική μεταρρύθμιση στις συλλογικές διαπραγματεύσεις ήταν η τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου της Διαιτησίας που επέφερε καταλυτικές συνέπειες στο σύστημα εργασιακών σχέσεων και τις ισορροπίες κεφαλαίου και εργασίας. Η διαμάχη στο θέμα συνεχίστηκε καθ' όλη τη δεκαετία του 2010 με αλληπάλληλες νομοθετικές παρεμβάσεις αλλά και αντιφατικές αποφάσεις των *ad hoc* εμπλεκόμενων θεσμών (Συμβούλιο της Επικρατείας και Διεθνής Οργάνωση Εργασίας).

Η εργασία αυτή –χρησιμοποιώντας τα διαθέσιμα εμπειρικά δεδομένα– επιχειρεί να αποτιμήσει τις πολλαπλές παλινδρομήσεις αναφορικά με το θεσμό της Διαιτησίας την τελευταία δεκαετία, να διερευνήσει τις επιδράσεις που είχαν στην εγχώρια διεκυστίδα των εργασιακών σχέσεων και να αξιολογήσει αν τελικά ο θεσμός διαδραμάτισε τον «παιδαγωγικό ρόλο» προς τους κοινωνικούς εταίρους, όπως τον είχε φανταστεί ο νομοθέτης του πλαισίου για τις «Ελεύθερες Συλλογικές Διαπραγματεύσεις», που ψηφίστηκε με συντριπτική πλειοψηφία από την Οικουμενική Κυβέρνηση του 1990.

Μετανάστευση, Μετακινήσεις εντός Ευρώπης και Ένταξη Μεταναστών

Σουζάννα-Μαρία Νικολάου, Αναπλ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μετανάστευση και διλήμματα: Εξετάζοντας πεδία της έρευνας

Ο προβληματισμός σχετικά με τα συνεχή μεταναστευτικά ρεύματα τις τελευταίες δεκαετίες κοινωνήθηκε πολιτικά επαρκώς σε παγκόσμιο επίπεδο από την ευρωπαϊκή πολιτική. Ωστόσο καμία χώρα της Ευρώπης δεν διαμόρφωσε μια κοινωνική πολιτική με προληπτικά κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση υλικοτεχνικών και πολιτικών-πολιτισμικών προβλημάτων που ανακύπτουν από τις μετακινήσεις μεγάλου αριθμού εκτοπισμένων από τη χώρα τους ανθρώπων, προβλήματα που αφορούν όχι μόνο στις χώρες υποδοχής αλλά και στις χώρες προέλευσης των μεταναστών (βλ. σχετικά Baringhorst et al. 2006; Brettell & Hillfield 2000). Και παρόλο που οι συζητήσεις σε επίπεδο μελετών για το μεταναστευτικό πρόβλημα και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στον κυρίαρχο πολιτισμό έχουν ξεκινήσει από πολύ νωρίς (Huntington, 1996), λείπουν ωστόσο ερευνητικά στοιχεία σχετικά με την πολιτισμική πλευρά της μετανάστευσης και τις συνέπειες της στους πολιτικούς πολιτισμούς

των χωρών υποδοχής. Μόνο μεμονωμένες περιπτώσεις αντιδράσεων και συζητήσεων για τη μεταναστευτική πολιτική χωρών που υποδέχονται μετανάστες συναντά κανείς στη βιβλιογραφία. Στην παρούσα μελέτη αρχικά περιγράφεται η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στην Ελλάδα αλλά και την Ευρώπη τα τελευταία πέντε χρόνια από τον αυξημένο αριθμό προσφύγων και μεταναστών, που άρχισε να καταφθάνει, δια της Μεσογείου κυρίως, στην Ελλάδα με απώτερο προορισμό τις χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, και, εν συνεχεία, η μελέτη επικεντρώνεται στα πεδία έρευνας που οφείλει η επιστήμη να διερευνήσει και μελετήσει, για να αντλήσει η ευρωπαϊκή πολιτική στοιχεία απαραίτητα για τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής πολιτικής ενσωμάτωσης των μεταναστών στις χώρες υποδοχής.

Θεόδωρος Φούσκας, Δρ Κοινωνιολογίας, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου
Γεώργιος Κουλιεράκης, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Φωτεινή-Μαρία Μηνέ, ΜΑ Κοινωνιολογία, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου
Από τον αποκλεισμό, στην ένταξη; Προκλήσεις και συστάσεις αναφορικά με την πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και της απασχόλησης στην Ελλάδα

Η εισήγηση εστιάζει σε ευρήματα έρευνας του προγράμματος Local Alliance for Integration (LION) (2017-2019 - AMIF-2016-AG-INTE) που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, αναφορικά με την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών (ΥΤΧ) στην Ελλάδα. Στόχος του προγράμματος ήταν να συμβάλλει στην επείγουσα ανάγκη ένταξης των ΥΤΧ, στην ελληνική κοινωνία, με επίκεντρο τους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικής φροντίδας και της διαπολιτισμικής συνύπαρξης, προωθώντας την ενεργή συμμετοχή των ΥΤΧ σε σημαντικές πτυχές της τοπικής κοινωνικής ζωής, αλλά και ενισχύοντας τις δυνατότητες των τοπικών αρχών, να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις προκλήσεις, ένταξης των ΥΤΧ. Η εισήγηση θα επικεντρωθεί στις εμπειρίες των ΥΤΧ στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και της απασχόλησης μέσα από 27 ημι-δομημένες συνεντεύξεις, με ΥΤΧ και εκπροσώπους τοπικών φορέων. Από την έρευνα προκύπτει ότι στους προαναφερθέντες τομείς, υπάρχουν οι ακόλουθες ανάγκες: παροχή πληροφόρησης στους ΥΤΧ σχετικά με τα δικαιώματά τους, τις υπάρχουσες υπηρεσίες και παροχή πληροφοριών σχετικά με τους ΥΤΧ στην τοπική κοινωνία για την αντιμετώπιση και πρόληψη των προκαταλήψεων. Για τους ΥΤΧ και ιδίως για τους νεοαφιχθέντες, η παροχή πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματά τους σε συγκεκριμένο τομέα και οι πληροφορίες σχετικά με τις υπάρχουσες υπηρεσίες και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές, αποτελούν σημαντική προϋπόθεση για την ένταξη.

Αθανασία Χάλαρη, Senior Lecturer, University of Northampton
Angie Voela, Reader, University of East London
Έφη-Ειρήνη Κουτάντου, PhD student, University of Essex
Έλληνες Brain Drainers στο Ηνωμένο Βασίλειο: τα βαθύτερα αίτια αυτής της φυγής πέρα από την ελληνική κρίση

Τα τελευταία περίπου δέκα χρόνια η Ελλάδα βιώνει μια παρατεταμένη οικονομική κρίση, μια από τις μακροπρόθεσμες συνέπειες της οποίας αποτελεί η απώλεια επαγγελματικού δυναμικού των Brain Drainers. Αξιοποιώντας την ποιοτική συλλογή και ανάλυση 31 αφηγηματικών συνεντεύξεων με Έλληνες Brain Drainers που ζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 2010, σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να καταγράψει και να ερμηνεύσει τους λόγους για τους οποίους αυτοί οι Έλληνες έφυγαν και πώς βιώνουν την μετεγκατάστασή τους στο νέο περιβάλλον. Η θεματική ανάλυση του υλικού κατέδειξε νοηματοδοτήσεις

σχετιζόμενες, μεταξύ άλλων, με τους λόγους που οδήγησαν στην μετανάστευση, βιωματικές καταγραφές της κρίσης και της ελληνικής κοινωνίας, σύγκριση εργασιακών συνθηκών μεταξύ των δυο χωρών, αξιολόγηση θετικών συνεπειών της κρίσης και ενδεχόμενης αλλαγής σκέψης και δράσης στα πλαίσια της ένταξης στο νέο κράτος και η αξιολόγηση των δεσμών με την Ελλάδα. Οι κυρίαρχες νοηματοδοτήσεις σχετιζόμενες με τα βαθύτερα αίτια της φυγής τους καθρεπτίζουν την πολύπλευρη έλλειψη σεβασμού ως βαθύτερη αιτία της μετανάστευσής τους και την κρίση περισσότερο ως αφορμή για αυτήν την συγκυρία. Αυτή η φυγή παράλληλα βιώνεται ως μετακίνηση προς την δική τους ενηλικίωση και ωρίμανση. Με αυτήν την έννοια, η πιθανότητα επιστροφής τους εξαρτάται και από μια ενδεχόμενη συλλογική ενηλικίωση της Ελλάδας.

Πολιτική Κοινωνιολογία I

Ευαγγελία Καλεράντε, Αναπλ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Από το μυθ-ιστόρημα της Γκρέτας στις νεανικές περιβαλλοντικές κινηματικές δράσεις

Στην εισήγηση μας εξετάζουμε την εξέλιξη του φαινομένου των νεανικών περιβαλλοντικών δράσεων σκιαγραφώντας το γενικότερο πεδίο προθετικότητας των νέων που εκφράζουν ένα διευρυμένο εύρος λόγων για το περιβάλλον. Έτσι, διερευνώνται οι παράλληλες νεανικές δράσεις συγκριτικά με την προβαλλόμενη κατασκευή της αφήγησης για την «Γκρέτα- περιβαλλοντικό σύμβολο». Ειδικότερα, επιδιώκεται να συσχετιστούν ταυτίσεις ή μεταμορφώσεις λόγου για το περιβάλλον με στόχο να αναδειχτούν οι διαθέσιμοι λόγοι, πέρα από το προβαλλόμενο περιοριστικό νόημα της συμπίεσης των νέων υπό την ηγεσία της Γκρέτας. Επιδιώκουμε με την προβολή της κατηγορίας νέος-νέα σε περιβαλλοντική κινηματική δράση να επικεντρωθούμε στα νοήματα λόγου και στις διαφορετικές αποφάνσεις συμμετοχής που ορίζουν και διαμορφώνουν τη συγκρότηση πολιτικού λόγου για συμμετοχή σε δρώμενα, για ένταξη σε τυπικές ή άτυπες ομάδες συμφερόντων, μέσα από ένα πλήθος διαφορετικών πρακτικών. Σε μια περίοδο που φαίνεται να κυριαρχεί η σιωπή, η περιθωριοποίηση και ο αναχωρητισμός, η σύζευξη: έκφρασης, λόγου, δράσης και οργής- ίσως να υποδηλώνουν τον προς εξέλιξη πολιτικό λόγο που μέσα από αυτές τις διαδικασίες αναζητεί τις μορφές πολιτικής επιτελεσματικότητας. Η δράση των νέων εξετάζεται σε αντιπαράθεση με την «αλήθεια» των εξουσιαστικών δομών για το περιβάλλον. Διατυπώνονται ερωτήματα και για το μυθ-ιστόρημα Γκρέτα και πιθανά την αποκέντρωση νοήματος από την πολιτική για το περιβάλλον. Έτσι, θέτονται ζητήματα που επικεντρώνονται στο βασικό ερώτημα: Μήπως, μέσα σε ένα περιβάλλον διαπραγμάτευσης νοήματος από τους νέους και τις νέες για διαφορετικές κοινωνικές και πολιτικές πρακτικές- το μυθ-ιστόρημα Γκρέτα επαναφέρει τη συζήτηση στη γνώριμη αφήγηση των μιντιακών μέσων, αξιοποιώντας την «περιβαλλοντική ονειρούπολη» της;

Μάνος Τσατσάνης, Ερευνητής, ΕΚΚΕ

Βαθμός και παράγοντες απονομιμοποίησης του δημοκρατικού πολιτεύματος εν καιρώ δημοκρατικής οπισθοδρόμησης: Πρώτες εκτιμήσεις χρησιμοποιώντας δεδομένα της World Values Survey

Σύμφωνα με πολλούς αναλυτές (π.χ. Levitsky & Ziblatt 2018; Mechkova et al. 2017; Bermeo 2016) διερχόμαστε μία περίοδο υποχώρησης της δημοκρατίας σε παγκόσμιο επίπεδο (democratic backsliding), ακόμη και σε χώρες όπου η δημοκρατία θεωρείται εδραιωμένη. Χρησιμοποιώντας δεδομένα που περιλαμβάνουν τον 7^ο γύρο της World Values Survey, οι δέσμες ερευνητικών ερωτημάτων που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη είναι: α) Έχει επηρεαστεί ο βαθμός νομιμοποίησης της δημοκρατίας σε παγκόσμιο επίπεδο και ιδιαίτερα

σε χώρες όπου παρατηρείται κίνδυνος αυταρχικής διολίσθησης; Πόσο ανεξάρτητος είναι ο βαθμός νομιμοποίησης του δημοκρατικού πολιτεύματος από την αξιολόγηση της δημοκρατικής λειτουργίας και διακυβέρνησης; β) Πως αντιλαμβάνονται τη δημοκρατία και ποιο δημοκρατικό μοντέλο προκρίνουν οι υποστηρικτές της; Αναδεικνύονται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ περιοχών και ποιος είναι ο ρόλος της πολιτικής κουλτούρας; γ) Ποιοι είναι οι βασικοί παράγοντες νομιμοποίησης και απονομιμοποίησης της δημοκρατίας; Το τελευταίο ερώτημα εξετάζεται τόσο στο ατομικό όσο και στο μακρο-επίπεδο, με έμφαση στη διαμεσολαβητική επίδραση των οικονομικών συνθηκών και του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας σε κάθε χώρα.

Μηνάς Σαματάς, Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η Εταιρική Παρακολούθηση και ο Πανοπτικός Καπιταλισμός ως απειλή για τις προσωπικές ελευθερίες και τη Δημοκρατία

Με αφετηρία πρόσφατες σοβαρές παραβιάσεις προσωπικών δεδομένων από τους ψηφιακούς κολοσσούς Google, Amazon, Facebook, Apple και Microsoft (GAFAM) και άλλων, στην εισήγηση αυτή θα συζητηθούν σύντομα : α. οι λειτουργίες της νέας παρακολούθησης και νέας διαφάνειας, με βάση σχετικές θεωρητικές αναλύσεις (Zuboff, G.Marx, Lyon, Harcourt, Foer, κ. άλλ.). β. το ακανθώδες ζήτημα της προστασίας του απορρήτου στο Ίντερνετ, στα τηλέφωνα και στα Κοινωνικά Μέσα, το οποίο παραβιάζεται συστηματικά για λόγους ασφάλειας και κέρδους, αλλά καταργείται και από την άγνοια κινδύνου και την αυτό-επίδειξη των χρηστών, και γ. η υπονόμηση της Δημοκρατίας, όπως φάνηκε και από το σκάνδαλο της Cambridge Analytica. Θα υποστηριχθεί ότι οι εταιρικές αυτές παραβιάσεις δεν αποτελούν ατυχήματα ή περιστασιακές εκτροπές (αλγοριθμικών) συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, αλλά σκόπιμες πολιτικές κερδοφόρας εκμετάλλευσης προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο του πληροφοριακού και πανοπτικού καπιταλισμού, και του αποκαλούμενου Συμπλέγματος Δεδομένων (Data Complex). Με βάση τα παραπάνω θα γίνει αναφορά και στην Ελλάδα με στοιχεία από την ΑΔΑΕ και το Ευρωβαρόμετρο, για να καταλήξουμε με την ανάγκη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών για την αξία της ιδιωτικότητας, που δεν μπορεί να είναι εμπόρευμα αλλά δικαίωμα ταυτόσημο με την ελευθερία και αξιοπρέπεια.

Νικόλαος Κοσμάδης, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η σύγχρονη εκδοχή της φεουδαρχίας

Η δημοκρατία είναι η πολιτειακή κατάσταση εκείνη που η εξουσία πηγάζει από τον ίδιο το λαό. Είτε η αντιπροσωπευτική είτε η άμεση δημοκρατία, ο λαός έχει τον πρώτο λόγο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η αρχή της πλειοψηφίας αναδεικνύεται ως μια διαδικασία που φέρει εγγενείς αξίες, όπως της ελευθερίας και της ισότητας και αυτός είναι ο βασικός λόγος που η δημοκρατία είναι τόσο ελκυστική. Ο κάθε άνθρωπος έχει μια συγκεκριμένη πρόταση διαμόρφωσης του συλλογικού βίου και κατόπιν επιλέγει εκείνους τους εκπροσώπους οι οποίοι μπορούν να εφαρμόσουν το συγκεκριμένο σχέδιο βίου μέσα από πρακτικές.

Ωστόσο, η δημοκρατία συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την οικονομικό φιλελευθερισμό. Κοινός πυρήνας είναι η μοναδικότητα του προσώπου ως φορέας ελευθερίας (αυτονομία). Η απεριόριστη ωστόσο οικονομική ελευθερία είτε των προσώπων είτε των επιχειρηματικών οργανισμών μπορεί να δημιουργήσει νέες ισορροπίες και μεταμοντέρνες ιεραρχήσεις. Η οικονομική ελευθερία που ασπάζεται το δόγμα της μη κρατικής παρέμβασης και της αποψίλωσης του κοινωνικού κράτους είναι ικανή να δημιουργήσει νέες ιεραρχήσεις ή ακόμη και να επιστρέψουμε σε μια μεταμοντέρνα εκδοχή της φεουδαρχίας.

Μέσα από αυτήν την εισήγηση, θα προσπαθήσω να αναδείξω τον κίνδυνο που ενυπάρχει στην απεριόριστη εφαρμογή οικονομικής ελευθερίας στην κοινωνία για το ίδιο το δημοκρατικό καθεστώς.

Έμφυλες διακρίσεις στην κοινωνία

Ειρήνη Καμπερίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Φύλο, Κοινωνικό Κεφάλαιο και Αθλητισμός: Από την έμφυλη κόπωση στην έμφυλη ενέργεια

Η διερευνητική αυτή μελέτη προσεγγίζει τον αθλητισμό στις προοπτικές της θεώρησης περί κοινωνικού κεφαλαίου, που τελευταία εμπρικλείει στα σημαινόμενά του και τις επιταγές της έμφυλης δράσης. Στις πολυάριθμες θεωρητικές προσεγγίσεις περί κοινωνικού κεφαλαίου, τουλάχιστον των τριών τελευταίων δεκαετιών, επισημαίνεται ότι αποτελεί στοιχείο κοινωνικής συνοχής, ευημερίας και ανάπτυξης, επηρεάζοντας και το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον. Υπογραμμίζεται δε ότι πηγάζει από τη συλλογική δράση: τη συνεργατικότητα, τον εθελοντισμό, την πολιτοφροσύνη, την αλληλεγγύη και την εμπιστοσύνη. Λαμβάνοντας υπόψη τις μελέτες για την έμφυλη διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου —που διευρύνεται ως έννοια και ως εργαλείο ανάλυσης— αυτή η εργασία εξετάζει την εκπροσώπηση των γυναικών στην κοινωνική περιοχή του αθλητισμού, και ειδικά τη μετάβαση από τον αθλητισμό στην επιχειρηματικότητα. Επισημαίνεται η γυναικεία συμμετοχή ως πηγή κοινωνικού κεφαλαίου, που υπό συνθήκες μπορεί να διευκολύνει ποικίλες διαδικασίες κοινωνικής ενσωμάτωσης και να συμβάλλει στην εξάλειψη του φαινομένου της *έμφυλης κόπωσης* (gender fatigue).

Ευαγγελία Κέφη-Χατζηχαμπέρη, Υποψ. Διδάκτωρ, ΕΚΠΑ

Ειρήνη Καμπερίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Ο ρόλος της άθλησης ως μέσο αποδοχής του «ασθενούς» φύλου στα ανώτερα στρατιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα

Η κοινωνία αποτελείται από αλληλένδετα άτομα, θεσμούς ή υποσυστήματα που συνεργάζονται για να στηρίξουν την ισορροπία ή το «*status quo*» του συνόλου του κοινωνικού συστήματος (Loy & Booth, 2000). Η στρατιωτική κοινωνία που αποτελεί τμήμα της κοινωνίας, θεωρείται ως ένας βιολογικός οργανισμός, στον οποίο όλα τα συστατικά του μέρη λειτουργούν μαζί για να διατηρήσουν την ισορροπία τους. Τον τελευταίο καιρό παρατηρείται οι Στρατιωτικές Σχολές να προσελκύουν όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον των υποψηφίων με αποτέλεσμα να σημειώνεται ραγδαία αύξηση της ζήτησης των σχολών αυτών. Η επαγγελματική εκπαίδευση (ακαδημαϊκή και στρατιωτική) στις στρατιωτικές σχολές αποτελεί σημαντική συνιστώσα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η ελληνίδα γυναίκα ως το «ασθενές» φύλο με την εισαγωγή της στις στρατιωτικές σχολές και του καθημερινού της αγώνα αποδεικνύει τις ικανότητες και τις δεξιότητες της με σκοπό την αποδοχή της από το ανδρικό φύλο. Ερευνητικά δεδομένα τεκμηριώνουν ότι ο αθλητισμός μπορεί να συμβάλει στη προώθηση ευρύτερων στόχων για την αποδοχή, την ισότητα των φύλων (π.χ. δικαιώματα και ενδυνάμωση), τη σταδιακή αυτοεκτίμηση και την ελευθερία των προσωπικών επιλογών. Ο αθλητισμός μπορεί να αποτελέσει ένα κανάλι (αθλητικό περιβάλλον) στο οποίο διατηρείται ο σύνδεσμος της κοινωνικής δομής με την αθλητική, προσφέροντας ένα κοινωνικό χώρο, στον οποίο η αρρενωπότητα και η θηλυκότητα επαναδιαπραγματεύονται εκ νέου την ίση θέση του φύλου, χωρίς να επιβεβαιώνονται οι παλαιές αντιλήψεις/προκαταλήψεις περί φύλου και άθλησης. Η μελέτη αυτή εξετάζει κατά πόσο η άθληση (συμμετοχή στις αθλητικές ομάδες, στην πρωινή προπόνηση, στο στίβο μάχης, στα στρατιωτικά αθλητικά πρωταθλήματα) συμβάλλει στη προώθηση της αποδοχής του «ασθενούς» φύλου στις ελληνικές στρατιωτικές σχολές. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι

η συμμετοχή του «ασθενούς» φύλου στα στρατιωτικά αθλητικά προγράμματα των Ανώτερων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, παγιώνει την υγιή κοινωνική δομή, τη σταθερότητα και την αποδοχή του.

Αθανασία Κατσικώρη, Φοιτήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Αλεξάνδρα Χαλκιά, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι «άλλες» μητέρες: ο ρόλος του φύλου και του έθνους σε περιπτώσεις παιδοκτονιών

Στην προτεινόμενη εισήγηση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα πιλοτικής μελέτης των αναπαραστάσεων του φύλου και του έθνους σε περιπτώσεις παιδοκτονιών στην Ελλάδα κατά το 2018-2019. Εξετάστηκαν δημοσιεύματα από δύο διαδικτυακές εφημερίδες, η *Εφημερίδα των Συντακτών* και η *Καθημερινή*. Συνολικά μελετήθηκαν 8 περιπτώσεις και 16 δημοσιεύματα. Εξετάζοντας περιπτώσεις γονέων, στις οποίες το φύλο και το έθνος με μια πρώτη ανάγνωση δεν φαίνεται να έχει ιδιαίτερη σημασία, διαπιστώθηκε ότι πολλές φορές ο τρόπος με τον οποίο γίνονται μικρές αναφορές σε αυτά καταδεικνύει ότι έχουν περισσότερη σημασία από όση φαίνεται.

Η εισήγηση ιχνηλατεί κεντρικές δυναμικές των αναπαραστάσεων. Για παράδειγμα, δίνεται έμφαση στον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες κυρίως επιτελούν τον γονεϊκό ρόλο. Τα σχετικά άρθρα δίνουν ιδιαίτερη σημασία στο αν οι γυναίκες είναι παντρεμένες ή ανύπαντρες. Επίσης στα άρθρα αυτά συχνά εμφανίζονται ως ψυχρές ενώ τους αποδίδονται χαρακτηριστικά τρέλας ή ακόμα και μη ανθρώπινα. Η δε πράξη τους συχνά παρουσιάζεται σαν να είναι κατά του ελληνικού έθνους, από το οποίο αναπαρίστανται να στερούν έναν ακόμα έλληνα πολίτη τον οποίο χρειάζεται η χώρα εξαιτίας του «δημογραφικού». Η έρευνα συμπεραίνει ότι με τον τρόπο που παρουσιάζονται όψεις αυτών των υποθέσεων από τον τύπο, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν το φύλο και το έθνος ακόμα και σε τέτοιες περιπτώσεις παιδοκτονιών.

Χρυσούλα Τσιριμώκου, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ελευθέριος Καλονάρης, Γραφίστας MA, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Έμφυλες διακρίσεις στις θέσεις ισχύος: το σύγχρονο ελληνικό παράδειγμα

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας συνιστά η βιβλιογραφική ανάδειξη των αιτιών που οδηγούν στη σταδιακή άρση της υποεκπροσώπησης των γυναικών σε καίριες πολιτικές θέσεις στο σύγχρονο ελληνικό παράδειγμα. Πιο συγκεκριμένα, επιδιώκεται να απαντηθεί το ερώτημα εάν και κατά πόσο η σταδιακή αύξηση του ποσοστού των γυναικών σε θέσεις πολιτικής ισχύος στο εγχώριο πολιτικό πεδίο οφείλεται στην καλλιέργεια εύλογων συνθηκών κοινωνικής εξέλιξης. Εξετάζεται η θέση της γυναίκας στους εκάστοτε κυβερνητικούς σχηματισμούς, η απήχηση που έχει η συμμετοχή της στη λήψη αποφάσεων, τη δημιουργία και την εφαρμογή πολιτικών στρατηγικών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο καθώς και οι αντιδράσεις της κοινής γνώμης όταν ανακύπτουν λάθη.

Οικογένεια

Λάουρα Μαράτου Αλιπράντη, Δρ Κοινωνιολογίας, Επισκέπτρια Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ, Εμπειρογνώμων ΕΙΓΕ

Ισορροπία ή ανισορροπία της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στη σύγχρονη Ελλάδα;

Η συμφιλίωση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής αποτελεί ζήτημα πρωταρχικής σημασίας για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, τη δημιουργία συνθηκών ανάπτυξης στην οικονομία, την αύξηση της απασχολησιμότητας, τη μείωση της ανεργίας

αλλά και την εξισορρόπηση των υποχρεώσεων των δυο γονέων στο πλαίσιο του ιδιωτικού βίου. Στο πλαίσιο της εισήγησης διερευνώνται πως διαμορφώνονται σήμερα οι συνθήκες συμφιλίωσης της επαγγελματικής με την προσωπική ζωή των εργαζόμενων γυναικών με οικογενειακές υποχρεώσεις στην Ελλάδα. Με βάση τα δεδομένα ποσοτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το ΚΜΟΠ σε συνεργασία με το ΕΚΚΕ, σε δείγμα 1000 εργαζόμενων γυναικών που ζούσαν σε διαφορετικές περιοχές της χώρας (μητροπολιτικές, αστικές και αγροτικές περιοχές) θα αναφερθούμε στις πρακτικές των γονέων σχετικά με το ζήτημα αυτό, στους παράγοντες που επιδρούν και διαφοροποιούν τις πρακτικές, στο ρόλο της οικογένειας προέλευσης αλλά και στη συμβολή του συζύγου /συντρόφου για την επίτευξη πιο αποτελεσματικής και ισότιμης εναρμόνισης της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή στην καθημερινή ζωή. Επιπλέον θα επιχειρήσουμε να καταγράψουμε τις δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Όπως διαπιστώθηκε, η συμφιλίωση εργασίας και οικογένειας αποτελεί για τις εργαζόμενες γυναίκες μια καθημερινή πρόκληση προς επίτευξη.

Ρόη Κιντή, Δρ Κοινωνιολογίας

Το βίωμα του διαζυγίου από γυναίκες της πόλης

Η παρούσα εργασία βασίζεται στα ευρήματα ποιοτικής έρευνας που αφορά στο διαζύγιο. Η έρευνα επικεντρώνεται στο ερευνητικό κενό της σε βάθος κατανόησης των ερμηνειών του διαζυγίου από τα ίδια τα πρόσωπα του γάμου. Η εξέταση του βιώματος του διαζυγίου προσεγγίζεται μέσα από τον αφηγηματικό λόγο γυναικών, οι οποίες ως έγγαμες και ως διαζευγμένες κατοικούν στην πόλη των Αθηνών. Το διαζύγιο, η λύση της θεσμικής κατοχυρωμένης γαμικής ένωσης, επισύρει την απώλεια μέρους του κοινωνικού κεφαλαίου των συζύγων και εκκινεί μια σειρά αλλαγών και επιπτώσεων (οικονομικών, κοινωνικών, ζητήματα ταυτοτικής συγκρότησης). Το διαζύγιο θα ορίσει τους τρόπους διαχείρισης της καθημερινότητάς τους και θα αποτελέσει τη βάση πάνω στην οποία θα δομηθεί ο μετέπειτα βιογραφικός σχεδιασμός των διαζευγμένων γυναικών. Η ανάλυση του βιογραφικού αφηγήματος οδηγεί στη διαμόρφωση ενός ερμηνευτικού μοντέλου διαχείρισης του διαζυγίου από τις διαζευγμένες γυναίκες, που σχηματίζεται σε μια τυπολογία τριών «στρατηγικών διαχείρισης του διαζυγίου». Στρατηγικές που με τη σειρά τους καταλήγουν σε δύο τυπολογίες ταυτοτικής συγκρότησης των υποκειμένων της μελέτης έναντι της εμπειρίας του διαζυγίου.

Νικόλαος Φωλίνας, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οικογένεια και νεωτερικότητα: μια σχέση χωρίς κρίση

Η οικογένεια εν γένει θα μπορούσε να τεθεί ως μια διαχρονικά συγκροτητική δομή της κοινωνίας. Αυτή η δομή επίσης θα μπορούσαμε να πούμε ότι με κάθε κοινωνική μεταβολή αλλάζει το χαρακτήρα της. Ποια είναι η διαφορά όμως στις νεωτερικές – κεφαλαιοκρατικές κοινωνίες; Το κέντρο βάρους της ανάλυσης μας αφορά τη διαμεσολάβηση της παραγωγής στον τρόπο τοποθέτησης της οικογένειας μες στην κοινωνία σύμφωνα με την Μαρξική κριτική της πολιτικής οικονομίας. Προφανώς και στις προ-νεωτερικές κοινωνίες υπήρχε η διαμεσολάβηση της παραγωγής στην οικογένεια. Ωστόσο αυτό που αλλάζει ήδη από την αρχή της νεωτερικότητας είναι η τοποθέτηση όλων των μελών της οικογένειας ως εξισωμένα για την αξιοποίηση τους στην παραγωγή. Υπό αυτό το πρίσμα παρατηρούμε
Α) μια άρνηση του ιεραρχικού χαρακτήρα της οικογένειας όπως αυτός κληρονομείται σε κοινωνικό επίπεδο

Β) μια δυναμική αξιοποίησης όλων των μελών της οικογένειας, κάτι το οποίο με τη σειρά του μετατοπίζει το πρόβλημα της ανισότητας σε άλλες σφαίρες του κοινωνικού

Γ) την εργαλειοποίηση των οικογενειακών σχέσεων και την επόμενη υπαγωγή τους σε όρους κοινωνικής αναπαραγωγής ως τέτοιους.

Με βάση τις παραπάνω στιγμές και την συνδρομή της Κριτικής Θεωρίας μπορεί να παρατηρηθεί ότι η τοποθέτηση της οικογένειας στο νεωτερικό πλαίσιο παραπέμπει σε μια σχέση διάλυσής της, κάτι που με τη σειρά του αναδεικνύει ότι δεν μπορεί να τεθεί σε κρίση, όντας ήδη υπό διάλυση. Αυτή η θεωρητική προσέγγιση του προβλήματος της οικογένειας αφενός προκύπτει ήδη από τα σπάργανα της νεωτερικότητας, αφετέρου μπορεί να παρατηρηθεί σε σύγχρονες μας κοινωνίες – όπου δηλαδή δεν ρυθμίζεται το πρόβλημα της οικογένειας *per se*.

Θεωρητικοί προσανατολισμοί και μεθοδολογικές επιλογές

Νικόλαος Ναγόπουλος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Κοινωνική φαινομενολογία και δομές νοήματος στον ιστορικό λόγο. Ανάμεσα στην κοινωνική ιστορία και τον κοινωνιολογικό αισθητισμό

Οι επιστημολογικές προεκτάσεις του εγχειρήματος μιας εικονοποίησης της ιστορικής αφήγησης διαπερνούν, και σε ορισμένες περιπτώσεις αμφισβητούν, πτυχές της ιστορικής γνώσης που συνυφαίνονται με τη συστηματική επιστημονική διερεύνηση, και τεκμηρίωση των ιστορικών συμβάντων που κατασκευάζονται και αναδεικνύονται ως γεγονότα από τους ιστορικούς ερευνητές. Στο πλαίσιο αυτό τα ζητήματα της ιστορικής αλήθειας, αντικειμενικότητας και εγκυρότητας αγγίζουν τις μεθοδολογικές πτυχές της Κοινωνιολογίας και της Ιστορίας, αλλά και τα περιθώρια υπαγωγής του ιδιογραφικού και εξατομικευμένου υλικού του αφηγηματικού ιστορικού λόγου στα γενικευτικά θεωρητικά προτάγματα της κοινωνικής επιστήμης.

Στη βάση των παραπάνω : Σε ποιο βαθμό η αδέσμευτη και αξιακά ουδέτερη επιστημονική οπτική ικανοποιεί τον πλουραλισμό, τη συνθετότητα και το ζητούμενο ερμηνευτικό βάθος της σύγχρονης επιστημονικής μεθοδολογίας στο πεδίο της ιστορικής γνώσης; Περαιτέρω, ποια ήταν τα όρια μιας επιλεκτικά αφηγηματικής και γεγονотоγραφικής ιστορίας - που χαρακτήριζε την παραδοσιακή ιστοριογραφία – και είχε ως στόχο να αποκαθάρει τα γεγονότα, τόσο από τις ερμηνείες και το αξιακό τους περιεχόμενο; Τέλος, ποια είναι η συμβολή των φαινομενολογικών προσεγγίσεων και της ποιοτικής έρευνας στην ανάδειξη της ιστορικής γνώσης στη βάση της προθετικότητας (*intention*) των συλλογικών υποκειμένων και της πολιτισμικής εν τέλει δημιουργίας και ανάγνωσης της ιστορίας; Αυτά είναι τα ερωτήματα τα οποία θέτει σε συζήτηση το παρόν κείμενο.

Μιχάλης Σκομβούλης, Εντεταλμένος Διδασκαλίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η κοινωνική θεωρία των Μαρξ και Ντυρκέμ στην κριτική σύνθεση του Άξελ Χόννετ

Η εισήγηση εντάσσεται στο πλαίσιο της κοινωνικής θεωρίας, δίνοντας έμφαση στη συνέχεια μεταξύ κλασσικής και σύγχρονης κοινωνικής θεωρίας, λαμβάνοντας ως κοινωνικο-ιστορική προϋπόθεση την ένταξη των σύγχρονων καπιταλιστικών κοινωνιών στον νεωτερικό ιστορικό ορίζοντα. Στη βάση της παραπάνω παρατήρησης διερευνούμε την αξιοποίηση μοτίβων της κλασσικής κοινωνικής θεωρίας στη θεωρητική παράδοση της σχολής της Φρανκφούρτης, επικεντρώνοντας την προσοχή μας στον πλέον ίσως σύγχρονο εκπρόσωπο της σχολής, τον Α.Χόννετ. Ο Χόννετ θεωρείται συχνά ως συνεχιστής της διυποκειμενικής στροφής που επιχείρησε ο Γ. Χάμπερμας, όμως όπως ισχυριζόμαστε, ο

τρόπος με τον οποίο αξιοποιεί την οπτική τόσο των κλασικών της διαλεκτικής κοινωνικής θεωρίας (Χέγκελ, Μαρξ, Λούκατς), όσο και την κοινωνιοκεντρική σκέψη του Ντυρκέμ, επαναφέρει αφενός τη σκέψη του σε διαλεκτικά μοτίβα κοινωνικής κριτικής της σύνθεσης της κοινωνικής εργασίας που παρατηρούμε στην πρώτη γενιά της σχολής (Χορκχάιμερ, Αντόρνο), όσο και, το κυριότερο, ανανεώνει το κανονιστικό πολιτικό της πρόγραμμα: μία κριτική της παρούσας καπιταλιστικής κοινωνικής μορφής που θα αναδεικνύει την ύπαρξη στο εσωτερικό των δημοκρατικών συλλογικών μορφών υπό αναστολή στην επικρατούσα σύνθεση της κοινωνικής εργασίας. Στην εισήγηση επομένως εκκινούμε με μία ανάδειξη κοινών κριτικών δυνατοτήτων στις κοινωνικές θεωρίες του Μαρξ και του Ντυρκέμ και στη συνέχεια επικεντρωνόμαστε στα ενδιαφέροντα αλλά και στα όρια της αξιοποίησης αυτών των δυνατοτήτων στο ύστερο κυρίως έργο του Α. Χόννετ.

Άλκης Νικολακέας, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Χειραφέτηση και αξίες: Η γένεση της αλληλεγγύης μέσα από τη συνεργασία στον Marx

Η εισήγηση εκκινεί από την εκτίμηση ότι το μαρξικό αίτημα για την κοινωνική χειραφέτηση εκτός από την αντιστροφή των όρων των σχέσεων παραγωγής περιλαμβάνει και την αντιστροφή των αξιών της αστικής κοινωνίας. Το σύγχρονο περιβάλλον της κρίσης μας οδηγεί στην ανάδειξη της σύγχρονης αντίθεσης της ατομικής ιδιοκτησίας με την κοινωνικοποιημένη εργασία, την αντίθεση δηλαδή μορφής και περιεχομένου της κεφαλαιοκρατικής αναπαραγωγής.

Στην προτεινόμενη εισήγηση επιχειρείται η ανάδειξη της γένεσης και της ενίσχυσης της αλληλεγγύης μέσα από τη συνεργασία της εργατικής τάξης, στους χώρους των εργοστασίων, και η ανάδειξή της ως ιστορική έννοια. Η αλληλεγγύη υπάρχει εντός του χώρου εργασίας ή υπερβαίνει το εργασιακό πεδίο, το χώρο και τον κλάδο; Ποιες είναι οι δυνατότητες και ποια τα όρια της κοινωνικής αλληλεγγύης στις μέρες μας, όπου αφενός η εξειδίκευση του καταμερισμού της εργασίας είναι μεγαλύτερη και αφετέρου η αντίθεση του φύλου παρά το γεγονός ότι πραγματοποιείται με διαφορετικούς όρους, είναι ακόμα ένα ζήτημα υπαρκτό;

Επιπροσθέτως, ιδιαίτερη σημασία έχει το περιεχόμενο της συνεργασίας από την οποία εμφανίζεται η αλληλεγγύη. Αυτό που θα επιχειρήσουμε – διατηρώντας τις αποστάσεις του κάθε τύπου της μεθόδου της κριτικής – είναι να αναδείξουμε στοιχεία της διυποκειμενικής συγκρότησης της ανθρώπινης κοινότητας όπως την αναπτύσσει ο Feuerbach, παρουσιάζοντας την πολύπλευρη ανάπτυξη των ικανοτήτων του «συνολικού εργάτη» σε αντίθεση με τη μεμονωμένη εργασία ενός ατόμου. Η ανάδειξη στοιχείων διυποκειμενικής συγκρότησης της συνεργασίας, πέρα από την απλή επιτέλεση της εργασίας, διανοίγει τη δυνατότητα προσδιορισμού νέων περιεχομένων στην κατανόηση της κοινωνικής αλληλεγγύης ως κοινωνικής συνεργασίας, στις πολιτικές δυνατότητες και στη χειραφέτηση στις μέρες μας.

Γιάννης Φλυτζάνης, Υποψ. Διδάκτωρ, ΕΚΠΑ

Η κριτική κοινωνική θεωρία για τη δημοκρατία: ένας τρίτος δρόμος στοχασμού πέρα από την πολιτική φιλοσοφία και τον εμπειρισμό; Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα

Στο παρόν θα επιχειρηθεί να αναδειχθούν εκείνα τα μεθοδολογικά εργαλεία που καθιστούν σήμερα την κριτική κοινωνική θεωρία ένα σχετικά διακριτό ρεύμα στοχασμού για το δημοκρατικό πολιτισμό. Η κριτική θεωρία αναπτύχθηκε αρχικά στην Ευρώπη του μεσοπολέμου μέσα από την αναμέτρηση της με την απειλή του φασισμού φιλοδοξώντας εκείνη την πρώτη περίοδο να ασκήσει μια ριζική κριτική στην ύστερη νεωτερικότητα υπό το πρίσμα μιας καθολικής κοινωνικής χειραφέτησης (Horkheimer, Marcuse, Adorno). Η

παρουσίαση θα εμμένει πάντως στις σύγχρονες ανακατασκευές της (Habermas, Wellmer, Honneth) που έχουν στο επίκεντρό τους τη συγκρότηση του πολιτικού προτείνοντας μια δημοκρατική κοινότητα βίου. Πώς διαχωρίζεται όμως η όποια πρόταση της νεότερης γενιάς από τα αντίστοιχα φιλελεύθερα ή κοινοτιστικά εγχειρήματα της κανονιστικής πολιτικής φιλοσοφίας; Κάποιες από τις ξεχωριστές της κατευθύνσεις που θα μπορούσαν να τονιστούν είναι η σύλληψη του αντικειμένου της μέσα από την παθογένεια του, η γείωση του θεωρητικού στοχασμού στην κοινωνική πράξη, η κριτική της κυριαρχίας, η κοινωνική χειραφέτηση, η ουτοπία αλλά και η δυναμική των αντιφάσεων. Επιπρόσθετα, σε αντίθεση με τον εμπειρισμό, δε συσσωρεύει απλά ιστορικά συμβάντα χωρίς νόημα, αλλά αντλεί από το γίνεσθαι κριτικό ορθολογισμό. Επομένως η ανάδυση και ανάπτυξη της αστικής κοινωνίας των πολιτών στη νεωτερικότητα θα της δώσει και τις κατάλληλες δημοκρατικές εννοιολογήσεις. Τέλος, θα επισημανθεί η σημασία συνεχούς ανανέωσης της συγκεκριμένης παράδοσης στη σημερινή περίοδο ανόδου τόσο του νεοφασισμού όσο και ενός κυνικού και μηδενιστικού λόγου που υποσκάπτουν τη δημοκρατία.

Γεώργιος Χατζηχρήστος, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Νικόλαος Ναγόπουλος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Νίκη Ειρήνη Ψωμά, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εμπειρικά Θεμελιωμένη Θεωρία: μια διαλεκτική αλληλεπίδραση ανάμεσα στις υπάρχουσες και τις αναδυόμενες έννοιες

Η μεθοδολογική προσέγγιση της Εμπειρικά Θεμελιωμένης Θεωρίας (ΕΘΘ) λέγεται ότι εξελίχθηκε από έναν αντικειμενισμό σε έναν όψιμο κονστρουκτιβισμό. Παρόλα αυτά, η ερώτηση σχετικά με τον τρόπο κατασκευής της τεκμηριωμένης θεωρίας από μια προυπάρχουσα θεωρητική προσέγγιση παραμένει διαρκώς ανοικτή. Αυτή η ανοιχτότητα αντικατοπτρίζεται στην αντιπαράθεση που είναι γνωστή ως η συζήτηση σχετικά με την "ανάδυση έναντι του εξαναγκασμού" των εννοιών. Ξεκινώντας από τον αντικειμενισμό της κλασσικής ΕΘΘ από τους Glaser και Strauss, τα πράγματα υπάρχουν ως σημαίνουσες οντότητες ανεξάρτητα. Έτσι, αυτό που απομένει για την έρευνα είναι να ανακαλύψει την ενοποιητική θεωρία που υποστηρίζει τα δεδομένα, χωρίς καμία θεωρητική προδιάθεση. Μια τέτοια διαδικασία, αποφεύγοντας τη βιβλιογραφία πριν από την έρευνα, αρχικά αρνείται μια κοινωνιολογική προσέγγιση, μόνο για να τη συναντήσει αργότερα μέσα από μια αναδυόμενη, ολιστική, κοινωνική θεωρία. Από την άλλη πλευρά, η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση της Charmaz παρουσιάζεται ως μια ευέλικτη, ευρετική στρατηγική και όχι ως μια τυποποιημένη διαδικασία. Με αυτό, φαίνεται να υιοθετεί τις λεπτές μεθοδολογικές προσεγγίσεις της κοινωνιολογίας μόνο για να την απορρίψει αργότερα αρνούμενη οποιαδήποτε περαιτέρω γενίκευση και *ipso facto* ενοποιητική κοινωνιολογική προοπτική. Η παρούσα εργασία στοχεύει στην αναανοηματοδότηση της διάστασης ανάμεσα στις αναδυόμενες και τις υπάρχουσες θεωρίες ως μιας διαλεκτικής διάδρασης: εκεί που υπάρχει μια θεωρητική ένταση, να αναδείξει μια παραγωγική αλληλεπίδραση μεταξύ των δυνάμει μονοπατιών του κονστρουκτιβισμού και των στερεών δρόμων του αντικειμενισμού. Σε αυτή τη διαδικασία, ο ακρογωνιαίος λίθος της κλασσικής ΕΘΘ, ο οποίος συγκρίνει τα δεδομένα με δεδομένα και τα δεδομένα με αναδυόμενες κατηγορίες, πρέπει να επεκταθεί στη σύγκριση των αναδυόμενων με τις υπάρχουσες έννοιες.

Αγορές εργασίας και απασχόληση

Ελένη Τσικνάκου, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Επαγγελματοποίηση & Απο-επαγγελματοποίηση του Εκπαιδευτικού

Η εισήγηση αυτή βασίζεται στη διδακτορική μου διατριβή που διεξάγεται στο τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών αναφορικά με το έργο των Ελλήνων εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Σκοπός της εισήγησης είναι η διερεύνηση των όρων *επαγγελματοποίηση* και *απο-επαγγελματοποίηση* του εκπαιδευτικού. Αυτό, καθώς στη διεθνή βιβλιογραφία το επάγγελμα «εκπαιδευτικός» ανήκει στα *ημι-επαγγέλματα*, τουλάχιστον από τότε που ο Etzioni (1969) το κατέταξε σε αυτά. Γι' αυτό θα παρουσιάσουμε τις δύο αυτές έννοιες και θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο δίλημμα, αν το επάγγελμα «εκπαιδευτικός» άγει προς την *επαγγελματοποίηση* ή την *απο-επαγγελματοποίησή* του διεθνώς, αλλά και στη σύγχρονη Ελλάδα.

Η εισήγηση αυτή παρουσιάζεται έπειτα από βιβλιογραφική επισκόπηση στη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία αναφορικά με το επάγγελμα του εκπαιδευτικού και βασίζεται στην κριτική θεωρία και σε θεωρίες της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης.

Ιωάννα Χαραλάμπους, Δρ. Κοινωνιολογίας και Εγκληματολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η Εγκληματικότητα και παραβατικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων – παραβάσεις του εργασιακού δικαίου στον τριτογενή τομέα της οικονομίας

Στη σύγχρονη Ελλάδα, υπό το καθεστώς κρίσης των ελληνικών επιχειρήσεων, είναι σημαντικό να διερευνηθούν οι τάσεις εγκληματικότητας και παραβατικότητάς τους, εφόσον οι επιπτώσεις αγγίζουν τις περισσότερες πτωχές ζωής και εργασίας στη χώρα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα ερευνητική προσπάθεια επικεντρώνεται στην εγκληματικότητα και παραβατικότητα των επιχειρήσεων εναντίον των εργαζομένων μέσα σε αυτές. Μιλάμε λοιπόν για παραβάσεις του εργασιακού δικαίου.

Η έρευνα επικεντρώνεται σε επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα της οικονομίας, και συγκεκριμένα σε εμπορικές και χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις.

Η επιχειρηματικότητα, η επιχειρηματική πρακτική, το εργασιακό δίκαιο, το σύστημα ελέγχου και η παρούσα οικονομική κρίση διευρύνονται ώστε να εξηγηθεί το φαινόμενο αυτό σε εθνικό επίπεδο.

Σημαντικές μεταβλητές αποτελούν οι σχέσεις και η δυναμική τους αλλά και οι ανισότητες μέσα στο παραγωγικό σύστημα του καπιταλισμού, του κράτους, των επιχειρήσεων και της τοπικής κοινωνίας.

Η υποχρεωτική υπερωρία χωρίς αμοιβή κι η παράνομη εργασία είναι οι δυο μεγαλύτερες παραβάσεις, οι οποίες δημιουργούν ένα εργασιακό περιβάλλον ανισοτήτων.

Ο ρόλος του κράτους είναι εξέχουσας σημαντικότητας και λειτουργεί ως κλειδί ανάμεσα στα διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας. Οι λειτουργίες του κράτους είναι σημαντικές ως προς την δημιουργία νομοθετικού πλαισίου, συστημάτων ελέγχου αλλά και των εντυπώσεων ως προς την βλάβη και τις επιπτώσεις της εγκληματικότητας. Επιπλέον, το κράτος μπορεί να δράσει ως ενισχυτής της εγκληματικότητας μέσω της συμμετοχής του σε αυτή η μέσω της αποχής από τον επίσημο έλεγχο των συμπεριφορών.

Όλγα Παπαδοπούλου, Phd, Γεωγράφος, Εργασιακή Σύμβουλος, ΟΑΕΔ

NEETs στην αγορά εργασίας: Προκλήσεις και ευκαιρίες

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην απόδοση της κατάστασης των ατόμων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης, λαμβάνοντας τον χαρακτηρισμό NEET (Neither in Employment, nor in Education and Training). Ειδικότερα, εξετάζεται για τη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα, η εξέλιξη των επιπέδων απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανά φύλο και εκπαιδευτικό επίπεδο, για τη χρονική περίοδο από το 2008 έως το

2018, δηλαδή από την έναρξη της διεθνούς οικονομικής κρίσης, που αργότερα μετεξελίχθηκε σε σοβαρή κρίση χρέους. Ιδιαίτερα εξετάζεται η περίπτωση της Ελλάδας, μια ιδανική περίπτωση μελέτης, δεδομένου ότι η οικονομική κρίση και η συνοδευόμενη οικονομική ύφεση μετασχημάτισαν την εθνική αγορά εργασίας, αποκαλύπτοντας σημάδια επισφάλειας και επισφαλούς εργασίας. Για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο μελέτης χρησιμοποιούνται στατιστικά στοιχεία από την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat). Τέλος, έμφαση θα δοθεί στα μέτρα αναμόρφωσης της πολιτικής για την αγορά εργασίας ως μέσο ανταπόκρισης στην αυξημένη δυναμική των NEETs. Τα παραπάνω αποτελούν πρόκληση, καθώς οι NEETs χαρακτηρίζονται από συνεχή αποσύνδεση από την αγορά εργασίας. Η καινοτομία της παρούσας εργασίας έγκειται στο γεγονός ότι οι NEETs εξετάζονται αυτόνομα, και όχι συνολικά με τη γενικότερη πληθυσμιακή ομάδα των νέων.

Χριστίνα Καρακιουλάφη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Αβέβαιο μέλλον και αμφίβολες έξοδοι από την ανεργία- Οι «χρονικοί ορίζοντες» της ανεργίας σε περιβάλλον οικονομικής κρίσης

Η εισήγηση μας εστιάζει στους «χρόνους της ανεργίας» και ειδικότερα αυτούς που σχετίζονται με την έξοδο από την ανεργία, τα μελλοντικά σχέδια και τις προσδοκίες των ανέργων. Ειδικότερα, θα μας απασχολήσει ο τρόπος με τον οποίο η οικονομική κρίση, και τα επακόλουθα της στην αγορά εργασίας, επηρεάζουν το πως οι άνεργοι βλέπουν την έξοδό τους από την ανεργία, καθώς και τις προβλέψεις και προσδοκίες τους για το μέλλον (κοντινό και μακρινό, εργασιακό ή μη).

Το εργασιακό τοπίο που διαμορφώνεται εν μέσω κρίσης φαίνεται να δημιουργεί αισθήματα γενικευμένης απαισιοδοξίας. Ως εκ τούτου, οι άνεργοι βιώνουν ένα άγχος ως προς την ικανότητά τους να «ξεφύγουν» από την ανεργία, και διακρίνονται από την έλλειψη ελπίδας ως προς το μέλλον τους. Στην απώλεια της απασχόλησης προστίθεται και μια γενικευμένη αβεβαιότητα σχετικά με την εξεύρεση εργασίας και το είδος της εργασίας που θα μπορούσε να βρεθεί. Έτσι, το «πέρας» της ανεργίας και ο χρόνος εξόδου από αυτήν καθίστανται αβέβαιοι και αμφίβολοι. Στην περίπτωση νέων σε ηλικία ανέργων, αυτό μεταφράζεται σε ένα αίσθημα απογοήτευσης και έλλειψης προοπτικών για το επαγγελματικό τους μέλλον.

Προσφυγική Κρίση', Προσφυγικές Ροές και Βιώματα Προσφύγων

Δημήτρης Παρσάνογλου, Διδάσκων ΕΣΠΑ, Μεταδιδάκτορας Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Μετά την «προσφυγική κρίση»: μετατοπίσεις του ευρωπαϊκού συνοριακού καθεστώτος και της εθνικής/κρατικής κυριαρχίας

Η παρούσα εισήγηση αναφέρεται στη λεγόμενη «προσφυγική κρίση», αλλά δεν εστιάζει στους ίδιους τους πρωταγωνιστές αυτής της «κρίσης», δηλαδή τους άνδρες και τις γυναίκες που κατέφτασαν σε μεγάλους αριθμούς στις ελληνικές/ευρωπαϊκές ακτές. Ή για να είμαστε πιο ακριβείς, αναφέρεται στους πραγματικούς πρωταγωνιστές της κρίσης, που δεν είναι άλλοι από τα ευρωπαϊκά κράτη και τους ευρωπαϊκούς και διεθνείς θεσμούς. Με άλλα λόγια, η «προσφυγική κρίση», όπως συνηθίζουμε να αποκαλούμε αυτό που συνέβη στα ευρωπαϊκά σύνορα από την άνοιξη του 2015 ως την άνοιξη του 2016, δεν συνίσταται τόσο στην ίδια την κινητικότητα των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών/τριών· πρόκειται κυρίως για την κρίση διαχείρισης της κρίσης από πλευράς ΕΕ παρά για προσφυγική κρίση καθαυτή (Σπυροπούλου και Χριστόπουλος, 2016).

Εν τω προκειμένω θα ασχοληθούμε, εστιάζοντας στην ελληνική περίπτωση, με το αποτύπωμα της «κρίσης» στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, με ιδιαίτερη έμφαση στην ελληνική, σε ό,τι αφορά τους μετασχηματισμούς δυο αλληλένδετων πραγμάτων. Ή καλύτερα σε ό,τι αφορά τη διασταύρωση δυο πραγμάτων: του *ευρωπαϊκού συνοριακού καθεστώτος* και της *εθνικής κυριαρχίας*. Για μια ακόμα φορά, η ανθρώπινη κινητικότητα θα χρησιμοποιηθεί ως όχημα για την κατανόηση ευρύτερων κοινωνικών και πολιτικών δυναμικών τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος, Καθηγητής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Διευθυντής ΙΚΕ/ΕΚΚΕ

Λουκία – Μαρία Φρατσέα, Ερευνήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Μεταναστευτικές και Προσφυγικές Ροές προς την Ελλάδα μετά την κρίση: Πολιτικές και Ζητήματα Κοινωνικής και Χωρικής Δικαιοσύνης

Οι μεταναστευτικές/προσφυγικές ροές βρίσκονται στο επίκεντρο της επιστημονικής και πολιτικής συζήτησης για τη διαχείριση της μετανάστευσης και την ένταξη μεταναστών. Η προσέγγιση της ανθρώπινης ασφάλειας και ο δεξιός λαϊκισμός έχουν επηρεάσει την ατζέντα της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής καθώς και τις εθνικές πολιτικές των κρατών μελών.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση στην Ελλάδα είχε δυσμενείς κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Η πρόσφατη προσφυγική/μεταναστευτική κρίση προσέθεσε νέες προκλήσεις και συνετέλεσε στη δημιουργία μιας «τέλειας καταιγίδας» εν μέσω πολιτικής και κοινωνικοοικονομικής αναταραχής στη χώρα. Σε αυτό το πλαίσιο, η κοινή γνώμη αντιμετώπισε τη μετανάστευση και το άσυλο ως έντονο «πρόβλημα» που χρήζει να «επιλυθεί», ενώ η διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου επηρεάστηκε από την 'ασφαλειοποίηση' (securitization) των πολιτικών της ΕΕ.

Η εισήγηση επικεντρώνεται στις προκλήσεις και στις ευκαιρίες που προκύπτουν από τις νέες μεταναστευτικές/ προσφυγικές ροές προς την Ελλάδα και επιχειρεί να συμβάλει σε μία μεταστροφή της θεωρητικής συζήτησης που συνδέει τη μετανάστευση, το άσυλο και την οικονομική ανάπτυξη. Βασική επιδίωξη είναι η επανασύνδεση του ασύλου και της μετανάστευσης με την οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό στις κοινωνίες υποδοχής και τις αλληλεπιδράσεις των μεταναστών/προσφύγων με το γηγενή πληθυσμό. Η εισήγηση επαναφέρει τη πολιτική συζήτηση για τη μετανάστευση και το άσυλο ως αναπόσπαστα μέρη της υφιστάμενης κοινωνικοοικονομικής συζήτησης, η οποία υπογραμμίζει την ποιότητα ζωής και την ευημερία και των δύο πληθυσμιακών ομάδων, εγείροντας παράλληλα ζητήματα κοινωνικής και χωρικής δικαιοσύνης.

Κώστας Ρόντος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μαρία – Ελένη Συρμαλή, Επίκ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ένταξη Προσφύγων και Μεταναστών στις Τοπικές Κοινωνίες: Διαμορφούμενες Τάσεις και Μακροχρόνιες Προοπτικές

Η μεταναστευτική κίνηση εμφανίζει έντονες και απρόβλεπτες διακυμάνσεις και ποικίλες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις που τονίζουν εμφατικά την ανάγκη για διαρκή επιστημονική παρακολούθηση όλων των εκφάνσεων του πολυεπίπεδου και δυναμικού αυτού φαινομένου. Η αποτελεσματική άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής στην κατεύθυνση της θεσμικής και κοινωνικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών θα πρέπει να συντελείται στο πλαίσιο έγκυρων μηχανισμών αδιάλειπτης καταγραφής και συνεχούς παρακολούθησης του μεταναστευτικού ζητήματος. Τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και ειδικότερα η Λέσβος έχουν αποτελέσει κύρια πύλη εισόδου μεγάλου όγκου

μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών από το 2015. Η παρούσα έρευνα καλείται να διερευνήσει την προοπτική μιας μακροχρόνιας παραμονής σημαντικού μέρους των προαναφερθέντων πληθυσμών στην Ελλάδα, όπως προκύπτει από τις διαμορφούμενες εξελίξεις στις περιοχές πρώτης και δεύτερης υποδοχής. Αναλύονται με επιστημονικό τρόπο κρίσιμοι παράγοντες που συνδέονται με τις ακολουθούμενες κρατικές πολιτικές και τον τρόπο που οι ίδιοι οι κάτοικοι των τοπικών κοινωνικών ανταποκρίνονται σε αυτή την προοπτική. Τελικός στόχος της παρούσας μελέτης είναι η διαμόρφωση ενός πλήρους σχεδίου αντιμετώπισης του πρόσφατου μεταναστευτικού/προσφυγικού ζητήματος στη βάση της άμβλυνσης των ξενοφοβικών τάσεων και συμβολής στην αρμονικότερη συμβίωση των προσφύγων/μεταναστών με τις τοπικές κοινωνίες. Κατ' αυτό τον τρόπο, αναμένονται απαντήσεις σε ένα ζήτημα αιχμής που έχει τεράστια επίδραση στην ελληνική και ευρωπαϊκή κοινωνία.

Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ

Αναστασία Χαλκιά, Διδάσκουσα, ΕΚΠΑ/Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μάρθα Λεμπέση, Κοινωνιολόγος, Διευθύντρια Κέντρου Μελέτης του Εγκλήματος (ΚΕΜΕ)

Σωματικοί και βιωματικοί (απ)εγκλεισμοί του υποκειμένου. Η περίπτωση Σύριων προσφυγισσών στην Ελλάδα

Με την εισήγησή μας επιθυμούμε να συμβάλλουμε στον προβληματισμό γύρω από τη σχέση βιώματος και γυναικείου σώματος στη βάση δεδομένων από πρόσφατη ποιοτική έρευνα την οποία εκπονούμε σε πληθυσμό γυναικών προσφύγων από τη Συρία.

Τα δεδομένα μας βοηθούν να κατανοήσουμε τους μηχανισμούς με τους οποίους το βίωμα όχι μόνο εγκιβωτίζεται στο σώμα αλλά και αναδύεται αξιοποιώντας εκφραστικά (expressive), εργαλειακά (instrumental) και συμβολικά (symbolic) μέσα. Μας βοηθούν επίσης να κατανοήσουμε τη “γυναικεία φύση” και θέση εντός της γενικότερης προσφυγικής εμπειρίας. Επιπρόσθετα, τα δεδομένα της έρευνάς μας υποδεικνύουν τους τρόπους με τους οποίους το γυναικείο σώμα εγκολπώνει κοινωνικά βιώματα και ρόλους, ενσωματώνει αλλά και ανθίσταται σε κυρίαρχες κοινωνικές πρακτικές, ως αυτόνομο ερευνητικό υποκείμενο. Με αυτόν τον τρόπο αποκαλύπτει μοναδικές πληροφορίες στην ερευνήτρια για το κοινωνικό συγκείμενο σε ακραίες κοινωνικές καταστάσεις και συνθήκες όπως είναι η επιβολή της βίας του πολέμου. Ο πόλεμος φαίνεται πως ενεργοποιεί και απελευθερώνει ενστικτώδεις συμπεριφορές οι οποίες ούτε τυχαίες, ούτε ανεξάρτητες από την επιβολή της ανδρικής ‘ισχύος’ είναι.

Ερμηνεύοντας τις σωματικές υποστασιοποιήσεις των κοινωνικών βιωμάτων των ερωτώμενων γυναικών του πληθυσμού μας μπορέσαμε να ιχνηλατήσουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια παραστάσεις και αναπαραστάσεις για τον κοινωνικό ρόλο της γυναίκας στην αναπαραγωγική διαδικασία καθώς και όψεις ανδρικής επικυριαρχίας που συνήθως εντοπίζονται σε κοινωνικά ‘άβατα’, σε περιοχές της κοινωνικής πραγματικότητας αλλά και της γνώσης ‘περίκλειστες’ (ενδεικτικά, βιωμένες καταστάσεις ποικίλων βιασμών και παραβιάσεων).

Εν κατακλείδι η ερευνητική μας εμπειρία καταδεικνύει ότι οι πολιτισμικές διαστάσεις της ‘διάκρισης κατά φύλο’, δείχνουν περισσότερο αυτά που ενώνουν παρά όσα χωρίζουν πολιτισμικά διαφοροποιημένους πληθυσμούς.

Η δημοσιογραφία και τα νέα μέσα στο μικροσκόπιο της κοινωνιολογικής ανάλυσης

Γιώργος Πλειός, Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Για μια κοινωνιολογία των απομιμητικών/ψευδεπίγραφων ειδήσεων (fake news)

Ο όρος fake news, ή ψευδεπίγραφες ή απομιμητικές ειδήσεις, οποίος εισήλθε στο δημοσιογραφικό, πολιτικό και ακαδημαϊκό λεξιλόγιο πριν τρία χρόνια περιγράφει όχι ένα μεμονωμένο γεγονός ή περιορισμένο φαινόμενο αλλά ένα εκτεταμένο φαινόμενο στην περιοχή των ΜΜΕ και ιδιαίτερα στο ειδησεογραφικό - ενημερωτικό τους περιεχόμενο. Ως τέτοιο απασχολεί όχι μόνο τη θεωρία της επικοινωνίας και της δημοσιογραφίας αλλά και την κοινωνιολογία των ΜΜΕ, την κοινωνιολογία της ενημέρωσης και την κοινωνιολογία των ειδήσεων, καθώς είναι πολυσύνθετο και οφείλεται σε σειρά κοινωνικών παραγόντων, όπως έχει πλείστες κοινωνικές παραμέτρους και επιρροή.

Στην εισήγηση θα παρουσιαστεί ένας πιθανός κοινωνιολογικό ορισμός του φαινομένου, οι βασικές τυπολογίες των ψευδεπίγραφων/απομιμητικών ειδήσεων αλλά και οι κυριότεροι κοινωνικοί παράμετροι του φαινομένου, όπως και οι κοινωνικοί, πολιτικοί, οικονομικοί και πολιτιστικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην εδραίωση, εξέλιξη και μετεξέλιξη του. που ορίζουν το φαινόμενο.

Ρόη Παναγιωτοπούλου, Ομότιμη Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης: Ευρωεκλογές 2019, προεκλογική εκστρατεία και προβολή ακροδεξιών πολιτικών κομμάτων

Στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) 2019 ένα σημαντικό μέρος της προεκλογικής εκστρατείας διενεργήθηκε μέσω της συστηματικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (μκδ) με στόχο: α) να δημιουργηθούν κοινά μέσα για να επικοινωνηθούν τα ίδια μηνύματα προς τους εκλογείς σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ δίνοντας παράλληλα έμφαση στις περιφερειακές – εθνικές ιδιαιτερότητες και β) να καθιερωθεί ένα κοινό εργαλείο προεκλογικής εκστρατείας για τα πολιτικά κόμματα και τις πολιτικές ομάδες του ΕΚ το οποίο θα επιτρέπει τον καλύτερο συντονισμό της. Στην εισήγηση αυτή θα παρουσιαστούν μερικές από τις προεκλογικές δράσεις στα μκδ όπως: “ThisTimeYouVote”, “What-Europe-does-for-me”, “EUandME”, και “EUelections2019” για να αξιολογηθεί η εμβέλεια και αποδοτικότητά τους.

Η αναλογική εκπροσώπηση που ισχύει στις εκλογές του ΕΚ ευνοεί τα μικρά πολιτικά κόμματα. Στις εκλογές για το ΕΚ το 2019 τα ακροδεξιά, ευρωσκεπτικιστικά – συντηρητικά ή/και εθνικιστικά κόμματα αύξησαν σημαντικά τα ποσοστά υποστήριξής τους. Σε ποιο βαθμό τα μκδ, συνέβαλαν στο αποτέλεσμα αυτό; Επίσης, θα εξεταστούν οι αναρτήσεις των ελληνικών ευρωσκεπτικιστικών – ακροδεξιών κομμάτων (Μάρτιος – Μάιος 2019) στο Facebook για να διερευνηθεί η υπόθεση κατά πόσο τα μκδ προσφέρουν στα κόμματα αυτά πιο αποδοτικούς τρόπους επικοινωνίας και εντέλει συντελούν στην αύξηση της εκλογικής τους δύναμης.

Περσεφόνη Ζέρη, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Χαράλαμπος Τσέκερης, Καθηγητής, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ

Fake News, πραγματικότητα και δημοκρατία

«Ό,τι γνωρίζουμε για την κοινωνία μας, ή, καλύτερα, για τον κόσμο στον οποίο ζούμε, το γνωρίζουμε από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας», λέει ο Niklas Luhmann. Στο πλαίσιο αυτό, θα εξετάσουμε τον διαφορετικό τρόπο παραγωγής (της δημοσιογραφικά επεξεργασμένης) πραγματικότητας από τα μαζικά μέσα, αφενός, και τα διαδικτυακά μέσα, αφετέρου. Επίσης, τί εμφανίζεται σ' αυτά ως πραγματικότητα, πώς κατασκευάζεται -πάντοτε εξόχως επιλεκτικά (N. Bolz)- η πραγματικότητα από τα μέσα στη σημερινή ψηφιακή εποχή της επικοινωνιακής φούσκας, των post-truth politics και της παραπληροφόρησης. Βέβαια, τα «fake news» αποτελούν ένα πολύ παλαιό φαινόμενο του οποίου ωστόσο έχουν ριζικά αλλάξει οι συνθήκες παραγωγής και μετάδοσης με τις νέες ψηφιακές τεχνικές της προσομοίωσης, της δυνητικής πραγματικότητας και του remix, σε συνδυασμό με την πλήρη

απαξίωση των μέσων από τις κοινωνίες. Στη βάση εμπειρικών γεγονότων και συμβάντων, θα εξετάσουμε προσεκτικά ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να αποκτήσουμε μια κριτική αντίληψη της πραγματικότητας, πώς και αν εκφράζεται από τα κοινωνικά μέσα η θέληση να εμβαθύνουν τα άτομα στο «γιατί» των πολιτικών αποφάσεων για τον καλύτερο έλεγχό τους, δεδομένου ότι ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας όχι μόνον έχει αποσχισθεί από έναν χώρο κοινής αναφοράς, αλλά τον ερμηνεύει και τον κατανοεί εντελώς διαφορετικά. Στη σημερινή δημοκρατία των συναισθημάτων, όπου υποχωρεί η δημόσια διαμάχη με επιχειρήματα, θα εξετάσουμε ποια είναι η σημασία του στοχασμού πάνω στην παραγωγή της (αδιαφανούς) πραγματικότητας από τα ψηφιακά μέσα και της παραγωγής πραγματικότητας στον δρόμο, στο σπίτι, στη δουλειά.

Μαρίνα Ρήγου, Επίκ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Κοινωνικές επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης. Η περίπτωση εφαρμογής της στη δημοσιογραφία

Στην εισήγησή μου προτίθεμαι να αναλύσω τις επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης στον κοινωνικό ιστό ο οποίος ήδη από την εμφάνιση του διαδικτυακού ιστού μετασχηματίζεται καθώς οι δύο ιστοί συνδέθηκαν άρρηκτα. Πραγματική και δυνητική πραγματικότητα συγκρότησαν τη νέα πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που η ψηφιακή επανάσταση και τα νέα μέσα την άλλαξαν τόσο σε κοινωνικό, όσο και σε πολιτικο-οικονομικό επίπεδο δίνοντας την υπόσχεση για έναν καλύτερο κόσμο συμμετοχής και εκδημοκρατισμού της δημόσιας σφαίρας, πολιτικής εγρήγορσης και νέων οικονομικών δυνατοτήτων. Όμως γρήγορα οι μεγάλες προσδοκίες έδωσαν τη θέση τους στις χαμένες ψευδαισθήσεις. Η ψηφιακή επανάσταση εξέπεσε σε ψηφιακή επιτήρηση, σχετικοποιώντας την ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης, υπονομεύοντας την ιδιωτικότητα αλλά και την ασφάλεια και δημιουργώντας νέες διαιρετικές τομές.

Σήμερα η τεχνολογία, αυτοεξελισσόμενη με εκθετικό ρυθμό, είναι ήδη πιο μπροστά κι οι πρώτες εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης, με πρωτόλεια μορφή, είναι γεγονός. Ποιες λοιπόν θα είναι οι συνέπειες της εφαρμογής της τεχνητής νοημοσύνης; Θα διαγραφεί η ίδια πορεία ή η προσπάθεια ρύθμισης του πεδίου θα καταφέρει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που συνοδεύουν τις θετικές επιπτώσεις;

Ένας τομέας στον οποίο ήδη εφαρμόζονται αρχές τεχνητής νοημοσύνης είναι η δημοσιογραφία. Στην εισήγησή μου θα παρουσιάσω τις εφαρμογές αυτές και θα αναλύσω τις συνέπειες για τη δημοσιογραφία και τη δημόσια σφαίρα υπό το πρίσμα ότι αποτελούν καθοριστικό παράγοντα διαμόρφωσης των συνθηκών συγκρότησης του κοινωνικού ιστού.

Έμφυλες διακρίσεις στην αγορά εργασίας

Βασιλική Μελέτη, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Έμφυλες ανισότητες και τραπεζικός κλάδος: το φαινόμενο της «γυάλινης οροφής»

Σκοπός της προτεινόμενης εισήγησης είναι να παρουσιάσει το κοινωνικό φαινόμενο της «γυάλινης οροφής» στην ελληνική τραπεζική αγορά. Η θεωρία των στερεότυπων ρόλων ανάλογα με το φύλο υποστηρίζει ότι η γυναίκα έχει διαφορετική και κατώτερη θέση στο χώρο της εργασίας λόγω των ειδικών αξιών, που έχουν καθιερωθεί από την κοινωνία γι' αυτήν. Η «γυάλινη οροφή» αποτελεί ένα σημαντικό εμπόδιο στην επαγγελματική ανέλιξη των γυναικών. Μία σειρά στερεοτύπων περιορίζουν τις γυναίκες στις κατώτερες ιεραρχικά θέσεις, χωρίς στην πραγματικότητα να αξιολογούνται τα προσόντα τους για την κατάληψη ανώτερων θέσεων. Η «γυάλινη οροφή» είναι στην ουσία η κοινωνική απάντηση στην εξέλιξη των γυναικών στην εργασία. Σε ένα ανδροκρατούμενο χώρο που απαντά με τη «γυάλινη οροφή» ότι ναι μεν αποδέχεται τις γυναίκες να εντάσσονται στην αγορά εργασίας, αλλά στις θέσεις που αυτός ορίζει προσπαθώντας να «νομιμοποιήσει» τη

διάκριση αυτή με στερεότυπα και αποδίδοντας την ευθύνη στις ίδιες τις γυναίκες. Αφού αποτυπωθεί το θεωρητικό υπόβαθρο των έμφυλων ανισοτήτων στις τράπεζες, θα παρουσιαστούν τα πορίσματα της πρωτογενούς ποσοτικής έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο διδακτορικής εργασίας σε τραπεζικά στελέχη, με απώτερο στόχο την επιβεβαίωση της ύπαρξης της «γυάλινης οροφής» στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο.

Ανδρέας Ντούνης, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πάντειο Πανεπιστήμιο, «Το επάγγελμα της νοσηλευτικής ως πεδίο έμφυλων σχέσεων εξουσίας»

Το επάγγελμα της νοσηλευτικής έχει προσδιοριστεί κατά την ιστορική του πορεία από έναν έντονα έμφυλο χαρακτήρα. Η πορεία του επαγγέλματος κατά την διαδικασία της επαγγελματοποίησης του έχει διαμορφωθεί σε μεγάλο βαθμό από τις έμφυλες σχέσεις εξουσίας οι οποίες διαπερνούν και τον ενδοεπαγγελματικό και τον διεπαγγελματικό άξονα των επαγγελματιών υγείας. Σε αυτό το πλαίσιο, στο πρώτο επίπεδο (ενδοεπαγγελματικό) οι έμφυλες σχέσεις εξουσίας και ισχύος είναι ορατές μεταξύ ανδρών νοσηλευτών και γυναικών νοσηλευτριών. Στο δεύτερο επίπεδο (διεπαγγελματικό) η εξουσία των ανδρών ιατρών έναντι των γυναικών νοσηλευτριών διαφαίνεται μέσα από τις έννοιες της αυθεντίας και της υπεροχής της «θεραπείας» έναντι της «φροντίδας». Η παρούσα εισήγηση θα αναλύσει τις σχέσεις αυτές χρησιμοποιώντας παραδείγματα επαγγελματιών υγείας από τρεις χώρες: Ελλάδα, Δανία και Ηνωμένο Βασίλειο. Μέσα από αυτά τα παραδείγματα μπορούμε να αντλήσουμε χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με την εξισωτική ή μη επίδραση των μεταρρυθμίσεων στα συστήματα υγείας για την κατηγορία των επαγγελματιών υγείας.

Δήμητρα – Σταυρούλα Αναλυτή, Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Γυναίκα Ρομά: Η επίδραση της ταυτότητας στην εκπαίδευση

Οι Ρομά από μία σύγχρονη κοινωνιολογική ματιά, αντιμετωπίζονται και θεωρούνται ως μία ορατή κοινωνική ομάδα της οποίας κάθε μέλος έχει διακριτή κοινωνική ταυτότητα. Η ομάδα των Ρομά διατηρεί στοιχεία και πρακτικές μιας προκαπιταλιστικών δομών κοινωνίας και αυτό αντικατοπτρίζεται και στη θέση που η γυναίκα κατέχει μέσα σε αυτήν. Η γυναίκα Ρομά αλλά και η γυναίκα που ζει ως μέλος αυτής της ομάδας φέρει διπλή ταυτότητα με αρνητικό πρόσημο. Πρώτον είναι Ρομά για την ευρύτερη κοινωνία, αλλά και για την ομάδα τους είναι γυναίκες. Αυτές οι ταυτότητες είναι κοινωνικά κατασκευασμένες με στοιχεία που προσδίδονται από την ευρύτερη κοινωνία από τη μία και από τους άνδρες και την ομάδα τους από την άλλη.

Οι ταυτότητες αυτές είναι ικανές να επηρεάσουν εκφάνσεις της καθημερινής ζωής της γυναίκας, να την κατατάξουν στην κοινωνική ιεραρχία και να επικυρώσουν τη διαφορά μεταξύ άνδρα και γυναίκας. Ένας τομέας που επηρεάζεται αποτελεί και η εκπαίδευση και η γυναίκα λόγω της προκαθορισμένης θέσης της στην ομάδα φαίνεται ότι απέχει από την εκπαιδευτική διαδικασία. Με τον τρόπο αυτό και τη διατήρηση των στοιχείων που φέρει η ταυτότητά της, συντελείται η κοινωνική αναπαραγωγή. Συνεπώς η σχέση γυναίκας Ρομά - εκπαίδευσης ορίζεται από την κοινωνική ταυτότητα, αλλά και αντίστροφα, η ίδια η ταυτότητα ενδυναμώνεται από τη σχέση αυτή.

Τα ποιοτικά στοιχεία που θα παρουσιαστούν αποτελούν μέρος ευρύτερης ανθρωπολογικής - κοινωνιολογικής έρευνας η οποία αποτυπώθηκε μερικώς στη διδακτορική διατριβή μου και είναι αδημοσίευτα. Η έρευνα διεξήχθη στην ομάδα των Ρομά που κατοικούν στην περιοχή της Νέας Ζωής του ν. Ιωαννίνων

Ψηφιακή Τεχνολογία και κοινωνία

Νεκτάριος Μακρυδάκης, Ειδικός Επιστήμονας Μάρκετινγκ, Διδακτορικός φοιτητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η αντιμετώπιση του ψηφιακού Δαρβινισμού ως παράγοντα ενίσχυσης του κοινωνικού ρόλου των δημόσιων οργανισμών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Τα δημόσια πανεπιστήμια, παράλληλα με την επίτευξη του στόχου της προόδου των επιστημονικών πεδίων, έχουν και ένα κοινωνικό ρόλο εκείνο της διαμόρφωσης των στάσεων και αντιλήψεων των νέων επιστημόνων αλλά και της γενικότερης παιδείας και κουλτούρας που μια κοινωνία επιθυμεί να αναπτύξει και να καλλιεργήσει στους πολίτες της.

Το σημερινό δημόσιο πανεπιστήμιο για να πετύχει τον παραπάνω σκοπό θα πρέπει πριν από όλα να ξεπεράσει δυο σημαντικά προβλήματα που έχουν γιγαντωθεί στην περίοδο της κρίσης. Πρώτο την εξεύρεση χρηματικών πόρων και δεύτερο την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού ως εκ τούτου χρειάζονται περισσότερες και ελκυστικότερες εγγραφές σπουδαστών.

Στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον οι ψηφιακές στρατηγικές μάρκετινγκ και επικοινωνίας αναπτύσσονται με ραγδαίο ρυθμό έχοντας μετασχηματίσει τον τρόπο λειτουργίας τόσο των ιδιωτικών οργανισμών όσο και των δημόσιων. Η υιοθέτηση τους από τους δημόσιους οργανισμούς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι η λύση στην αντιμετώπιση του ψηφιακού Δαρβινισμού και εν τέλει στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προβλημάτων.

Χριστίνα Καραμολέγκου, ΜΑ Κοινωνιολόγος, Πάντειο Πανεστήμιο

Τα όρια της φουκωϊκής ανάλυσης του Πανοπτικού στην ψηφιακή επιτήρηση

Μπορεί να συγκροτήσει η πανοπτική μεταφορά του Michel Foucault ένα αναλυτικό εργαλείο για την ψηφιακή επιτήρηση; Πώς η πανοπτική μεταφορά μπορεί να εφαρμοστεί σε αναλύσεις για την επιτήρηση στο διαδίκτυο; Τα ερωτήματα αυτά βρίσκονται στο επίκεντρο ενδιαφέροντος των θεωρητικών για την επιτήρηση στο διαδίκτυο. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να αναδειχθούν τα σημεία που η φουκωϊκή ανάλυση ενισχύεται ή αποδυναμώνεται στην ψηφιακή επιτήρηση. Για να καρποφορήσει η προσπάθεια αυτή θα βασιστούμε στην διάκριση που κάνει ο Thomas Allmer μεταξύ «πανοπτικών» και «μη πανοπτικών» θεωριών. Στις πανοπτικές θεωρίες εντάσσονται προσεγγίσεις που ανασυγκροτούν την φουκωϊκή ανάλυση ενώ αντίθετα στις μη πανοπτικές θεωρίες οι αναλύσεις του Foucault παρουσιάζονται ως αποδυναμωμένες να ερμηνεύσουν την ψηφιακή επιτήρηση. Η αντιπαράθεση των δυο αυτών τάσεων θα συμβάλλει στην ανάδειξη της σχέσης του Michel Foucault με την Επιτήρηση στο διαδίκτυο.

Μαρία Κωλέτση, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Πάντειο Πανεστήμιο

Η γειτονιά ως συναισθηματικό και τεχνολογικό δίκτυο

Η εξέλιξη του διαδικτύου πραγματοποιήθηκε μέσα από τρεις μεγάλες φάσεις τεχνολογικής ωρίμανσης. Από την αρχική στατική του μορφή (Web 1.0) πέρασε σε ένα συμμετοχικό παράδειγμα επικοινωνίας (Web 2.0), εν συνεχεία στο σημαντικό διαδίκτυο (Web 3.0) και στη σημερινή του οργάνωση (Web 4.0), με την κυριαρχία των smartphones και των εφαρμογών που λειτουργούν σε πολλαπλές πλατφόρμες και τεχνολογίες. Η επόμενη μορφή του διαδικτύου (Web 5.0) φαίνεται ότι θα βασίζεται πλέον στη συναισθηματική διασύνδεση του ανθρώπου με την τεχνολογία ή διαφορετικά στην ανάπτυξη μιας συμβιωτικής σχέσης. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι η επίδραση της τεχνολογίας στην ανθρώπινη ζωή και δράση, ιδιαίτερα με τα μέσα κοινωνικής

δικτύωσης, αφορά κυρίως σε μια διευρυμένη διαδραστικότητα όπου συχνά ο διαδικτυακός χώρος αποτελεί συνέχεια του φυσικού περιβάλλοντος. Η ποικιλία των τοπικών κοινοτήτων, που οργανώνονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, προσφέρουν στους πολίτες πληροφορίες για την γειτονιά τους, προσπαθούν να ενισχύσουν την συμμετοχή τους σε κοινές δράσεις και δραστηριότητες, αλλά σε τελική ανάλυση αναδεικνύουν την ανάγκη των ανθρώπων για επικοινωνία και διασύνδεση. Η παρούσα εργασία επιχειρεί αρχικά να συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου και του λόγου δημιουργίας γειτονιών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ταυτόχρονα πραγματεύεται την καλλιέργεια του αισθήματος της κοινότητας. Οι δυνητικές γειτονιές, που οργανώνονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και σε άλλες κοινωνικές πλατφόρμες, με συν-διαμορφωτές άτομα και κοινωνικές ομάδες, θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα μέσο κατανόησης των τοπικών κοινοτήτων για το φυσικό τους περιβάλλον, τις τοπικές πολιτισμικές τάσεις, αλλά κυρίως την κοινωνική γνώση των κοινοτήτων για τις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις.

Νίκος Σφακιανός, Ερευνητής, Πάντειο Πανεστήμιο

Κοινότητα, γειτονιά και τεχνολογίες κοινωνικής οργάνωσης: Το παράδειγμα των διαδικτυακών γειτονιών

Ένας σημαντικός αριθμός πρόσφατων ερευνητικών έργων προσεγγίζει σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό την έννοια της κοινωνικής οργάνωσης (στο επίπεδο της γειτονιάς) σε σχέση με τις Τεχνολογίες της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας (ΤΠΕ). Αυτό φαίνεται να προκύπτει από την ανάγκη επανεξέτασης ή/και επικαιροποίησης των κλασικών κοινωνιο-ψυχολογικών θεωριών για τις έννοιες της ομάδας, της κοινότητας και της συνοχής, υπό το πρίσμα της διαμεσολάβησης και του μετασχηματισμού των ανθρώπινων σχέσεων από την τεχνολογική πρόοδο. Το ενδιαφέρον εστιάζει στην τοπική κοινότητα και στην γειτονιά, τόσο μεμονωμένα όσο και στον μεταξύ τους συσχετισμό, συνυπολογίζοντας τον ρόλο που κοινωνικοί, οικονομικοί, πολιτισμικοί, ιστορικοί και τεχνολογικοί παράγοντες, όπως π.χ. η γεωγραφική απόσταση, οι δεσμοί αλληλεγγύης και συνεργασίας, διαδραματίζουν στην ανάδειξη και στην οργάνωση μίας γειτονιάς (ή περισσότερων) σε τοπική κοινότητα. Η παρουσίαση αφορά στο ερευνητικό έργο «GEITONIA» (Growing & Enabling Information Technologies for Online Neighborhoods: Implications & Applications) (ΓΓΕΤ/ΕΛΙΔΕΚ) και, ειδικότερα, στην διερεύνηση των εννοιών «κοινότητα» και «γειτονιά» και της μεταξύ τους σχέσης, μέσω της ανάπτυξης και λειτουργίας ενός πιλοτικού mobile social application για τοπική κοινωνική δικτύωση και την δημιουργία διαδικτυακών γειτονιών. Έμφαση δίνεται στον τρόπο και στο περιεχόμενο της συσχέτισης της κοινότητας και της γειτονιάς στην ψηφιακή εποχή, καθώς επίσης στην δυνατότητα συμβολής τους στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στα αστικά περιβάλλοντα.

Θεωρήσεις της κρίσης

Παναγιώτης Μανωλάκος, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Δεκαετία της κρίσης, δεκαετία της ανολοκλήρωτης μετάβασης

Στα μέσα της δεκαετίας του 2000 οι τιμές ακινήτων στις ΗΠΑ σταμάτησαν να ανεβαίνουν. Ένας ολόκληρος κόσμος χρηματοοικονομικών προϊόντων που είχε οικοδομηθεί γύρω από την προσδοκία μιας αέναης αύξησης των τιμών άρχισε να καταρρέει, η κρίση ξεκινούσε. Στα τέλη της δεκαετίας είχε προσλάβει αρχικά χαρακτηριστικά κρίσης εμπιστοσύνης και εν συνεχεία χρέους και έπληττε πλέον την Ευρωζώνη. Ακολούθησε μια δεκαετία αργής ανάπτυξης (για την Δύση) που σημαδεύτηκε από την άνοδο του λαϊκισμού.

Ήταν όμως αυτή η δεκαετία μια περίοδος συνεχών κρίσεων ή μια περίοδος που προοικονομεί μια ευρύτερη μετάβαση; Θεωρούμε πως η δεύτερη θεώρηση μπορεί αφενός

να εξηγήσει καλύτερα την πραγματικότητα και αφετέρου να περιγράψει τις πιθανότερες μελλοντικές εξελίξεις. Η ανολοκλήρωτη μετάβαση αφορά δύο διαφορετικά επίπεδα, την μετάβαση σε μια νέα φάση του καπιταλιστικού μοντέλου παραγωγής από την μια και την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση από την άλλη. Αυτές τις δύο μεταβάσεις, το αλληλένδετο του χαρακτήρα τους, τις κοινωνικές και πολιτικές δυναμικές που αναπτύσσονται καθώς και τα προβλήματα θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε.

Ακόμα πιο συγκεκριμένα υποστηρίζουμε ότι η διαδικασία μετάβασης σε μια νέα φάση του καπιταλισμού οδηγεί και στην περαιτέρω ευρωπαϊκή ενοποίηση. Εξετάζουμε τις δύο αυτές μεταβάσεις, τα αποτελέσματα αλλά και το μετέωρο -ως τώρα- του χαρακτήρα τους και δίνουμε έμφαση στην έλλειψη μιας πλήρους Ευρωπαϊκής ταυτότητας και τις επιπτώσεις της (από την δυσκολία αντιμετώπισης κρίσεων με εκτεταμένη μεταφορά πόρων έως και την δημιουργία ευρωστρατού -που τώρα βρίσκεται σε φάση στοχοθέτησης-).

Νικήτας Αλιπράντης, Ομότιμος καθηγητής, Πανεπιστημίου Στρασβούργου
Δεν υπάρχει κρίση, μόνο οικονομική και πολιτική κυριαρχία

Ο λόγος για ύπαρξη κρίσης δεσπόζει. Αναφέρεται αφενός στην πολιτική και εστιάζεται στην αυθαιρεσία και στην διαφθορά των πολιτικών ελίτ και των μελών των αντιπροσωπευτικών θεσμών, στην έλλειψη ανάπτυξη αυταρχικού λαϊκισμού· αφετέρου στην έλλειψη ανάπτυξης της καπιταλιστικής οικονομίας και τέλος στην καταστροφή του περιβάλλοντος που ο καπιταλισμός εκμεταλλεύθηκε ως φύση αλλ' η οποία εξαντλείται βαθμηδόν.

Στην πραγματικότητα δεν πρόκειται για κρίση που ως έννοια υποδηλώνει ότι κάποτε θα υπάρξει έξοδος από αυτήν. Πρόκειται για διπλή οικονομική και πολιτική κυριαρχία που εκδηλώνεται στις αναφερθείσες μορφές, αλλ' η οποία δεν αφήνει να διαφανεί διέξοδος, εκτός αν υπάρξει κινητοποίηση των πληθυσμών προκειμένου να αλλάξει η ζωή τους από οικονομικής, πολιτικής και περιβαντολογικής απόψεως. Η κινητοποίηση αυτή μπορεί να επιφέρει την αναδιοργάνωση της δημοκρατίας με νέους εκ των κάτω δημοκρατικούς θεσμούς (αυτόνομες κοινότητες, δήμους και απλώς αναγκαία συντονιστική κεντρική εξουσία). Η προοπτική της εκ των κάτω ουσιαστικής αναγέννησης της δημοκρατίας θα συνέβαλε και οικονομικά στην διαγραφή δημοσίων χρεών και κατά συνέπεια στην περιβαντολογική προστασία, δηλαδή συνολικά στην περιστολή της κυριαρχίας.

Ανδρέας Δαβαλάς, Δρ. Πολιτικής Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Κρίση και κοινωνικός μετασχηματισμός. Η κοινωνία στο εδώλιο;

Η οικονομική κρίση δίνει σιγά – σιγά τη θέση της σε μια νέα «κανονικότητα» η οποία επιφέρει μονιμότερες αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις και τους δημοκρατικούς θεσμούς. Παρότι τυπικά οι συνταγματικά κατοχυρωμένες ελευθερίες δεν αμφισβητούνται, εμφιλοχωρεί μια ενορχηστρωμένη προσπάθεια επανα-νοηματοδότησης των κοινωνικών αξιών.

Οι συνταγές έκτακτης ανάγκης που δοκίμασαν τα όρια της κοινωνικής συνοχής, μετεξελίσσονται σε ένα success story που λειτουργεί ερήμην των συλλογικοτήτων που επλήγησαν από την κρίση. Εγκαθιδρύεται με άλλα λόγια, ένας σιωπηλός αλλά δραστικός μηχανισμός δημιουργίας κοινωνικών συναινέσεων που βασίζεται στον ατομικισμό και την ανταγωνιστικότητα.

Όλα αυτά τα χρόνια, τα ΜΜΕ προβάλλουν συστηματικά την εικόνα του πετυχημένου ατόμου απέναντι σε ένα πλήθος του αποτυγχάνει, το είδωλο του άριστου απέναντι σε μια γενική μετριότητα, ακόμα και του αξιέπαινου ευεργέτη εκεί όπου οι θεσμοί κοινωνικής πρόνοιας αδυνατούν να εξασφαλίσουν μια αξιοπρεπή διαβίωση για τους πολίτες.

Η απαξίωση ή και ενοχοποίηση των συλλογικοτήτων, μπορεί να είναι συμβατή με το «νέο» αφήγημα οικονομικής ανάπτυξης, αλλά υποσκάπτει τα θεμέλια της ίδιας της Δημοκρατίας,

καθώς της στερεί το οξυγόνο της, δηλαδή τη συλλογική συνείδηση και ευθύνη. Η ιδέα της προόδου αν δεν συνδεθεί οργανικά με την κοινωνία ως σύνολο, κινδυνεύει να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που υπόσχεται να επιλύσει.

Αν τελικά δεν οριοθετηθεί εκ νέου η σχέση οικονομικής και πολιτικής εξουσίας, οι παρενέργειες που εμφανίστηκαν κατά την οικονομική κρίση (ρατσισμός, ακροδεξιός λαϊκισμός, κοινωνικός αποκλεισμός κλπ) δεν θα μπορούν να τιθασευτούν παρά μόνο δια της βίαιης καταστολής.

Γρηγόριος Κάτσας, Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Deree

Κοινωνίες σε Αναβρασμό και η Δυναμική των Κρίσεων στο Παγκοσμιοποιημένο Περιβάλλον

Η παρουσίαση υποστηρίζει ότι η κρίση έχει βαθύτερα αίτια, πέρα από τις καθαρές οικονομικές εκφάνσεις της. Ζώντας σε μια κοινωνία σε αναβρασμό, οφείλουμε να κατανοήσουμε την δυναμική της περιόδου που διανύουμε στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης. Γίνεται αναφορά στις μεγάλες και σημαντικές αλλαγές που βιώνουν οι σύγχρονες κοινωνίες και, ως αποτέλεσμα, την δημιουργία αμφίροπων δυνάμεων και την αλλαγή του τρόπου σκέψης. Στη συνέχεια η παρουσίαση επικεντρώνεται στις σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης σε επίπεδο κοινωνικών θεσμών. Η παρουσίαση καταλήγει υποστηρίζοντας ότι η δυναμική των κρίσεων δημιουργεί συνθήκες όπου πέρα από τις προφανείς αρνητικές, υπάρχουν και θετικές επιπτώσεις.

Μαρίνα Αγγελάκη, Διδάσκουσα, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ηράκλειτος Σουγιουλτζόγλου, Μεταδιδακτορικός ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Λόγος και μνήμη: μια μεθοδολογική πρόταση για τη μελέτη του αφηγήματος για την «ελληνική κρίση»

Προσεγγίζοντας την «κρίση» όχι μόνο ως συγκυρία αλλά, ευρύτερα, ως σημειολογικό πεδίο διαμόρφωσης Λόγων, η εισήγηση προτείνει μια συγκεκριμένη μεθοδολογική προσέγγιση για τη συγκριτική ερμηνεία των πηγών σχετικά με την «ελληνική κρίση» ως κοινωνικό φαινόμενο: εστιάζοντας στις συγκλίνουσες ή/και αποκλίνουσες αναφορές των μαρτυριών που έχουν συγκεντρωθεί από τις Ομάδες Προφορικής Ιστορίας (ΟΠΙ) και της επιστημονικής βιβλιογραφίας σχετικά με τις επιπτώσεις της κρίσης, καταγράφει τους τρόπους με τους οποίους οι πληροφορητές και η ερευνητική κοινότητα στοιχειοθετούν την «ελληνική κρίση» στις εννοιολογικές και βιωματικές της διαστάσεις. Σκοπός της εισήγησης είναι – ενόψει της επικείμενης επιστροφής στην «κανονικότητα»- να προσδιοριστούν τα κύρια στοιχεία του αφηγήματος για την «ελληνική κρίση» και να διερευνηθεί η δυνατότητα εφαρμογής των μεθόδων και των θεωρητικών προσανατολισμών των Σπουδών Μνήμης (Memory Studies) για την αναδρομική μελέτη της. Η θεώρηση της «ελληνικής κρίσης» ως αφηγηματικού τόπου αναδεικνύει το αποτύπωμα των κοινωνικών και οικονομικών ανακατατάξεων στη συλλογική μνήμη και τον επιστημονικό Λόγο και, παράλληλα, προβληματοποιεί την ενδεχόμενη «ιδιαιτεροτήτά» της, υπό το πρίσμα των εγγενών χαρακτηριστικών της ελληνικής κοινωνίας, της κοινωνικής συνείδησης των μελών της, αλλά και των ερευνητικών προσανατολισμών στις Ανθρωπιστικές/Κοινωνικές Επιστήμες.

Κοινωνιολογία των συγκινήσεων

Νίκος Δεμερτζής, Καθηγητής, ΕΚΠΑ, Πρόεδρος ΕΚΚΕ

Γιώργος Παπαδούδης, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ

Αξίες και ressentiment στην ελληνική κοινωνία. Δεδομένα από την WVS

Από μια ορισμένη βιβλιογραφία του εθνικισμού (π.χ. Greenfeld) υποστηρίζεται ότι, κατά την ανταγωνιστική τους αλληλο-συγκρότηση- επιμέρους εθνικές ταυτότητες θεμελιώθηκαν ή/και θεμελιώνονται σε ένα θυμικό κλίμα που διέπεται από την *ressentiment*. Εν προκειμένω, η *ressentiment* ορίζεται ως ένα δυσάρεστο δευτερογενές ηθικό συναίσθημα χωρίς συγκεκριμένους αποδέκτες, το οποίο λειτουργεί ως χρόνια επαναβίωση καταπιεσμένης και αδιέξοδης φιλεκδικίας, εχθρότητας, ζήλιας, φθόνου και αγανάκτησης, εξαιτίας της αδυναμίας που νοιώθει το υποκείμενο να τις εκφράσει έτσι, ώστε στο επίπεδο των αξιών να απαρνείται ό,τι ασυνείδητα επιθυμεί. Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων από τον 7^ο γύρο της WVS θα εξεταστεί : α) Εάν και κατά πόσο η *ressentiment* συνιστά ένα διάχυτο χαρακτηριστικό της ελληνικής εθνικής ταυτότητας, ένα συναισθηματικό *habitus*, συνάδοντας έτσι με τα συμπεράσματα της ως άνω βιβλιογραφίας ή αν, αντιθέτως, χαρακτηρίζει επιμέρους κοινωνικο-δημογραφικές κατηγορίες και άρα συνιστά στοιχείο πολιτικής υπο-κουλτούρας. β) Ποιες κοινωνικές αξίες και ποιες πολιτικές στάσεις και προσανατολισμοί συνάπτονται με το συναίσθημα αυτό.

Μανούσος Μαραγκουδάκης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Κώστας Ρόντος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Πολιτισμικά Τραύματα στην Ελλάδα – μία ποσοτική αποτίμηση

Η εργασία διερευνά την σχετική δημοφιλία μίας σειράς εν δυνάμει παρόντων πολιτισμικών τραυμάτων στην Ελλάδα σήμερα. Τα τραύματα αυτά, από τα πιο παρελθοντικά μέχρι τα πιο πρόσφατα παρουσιάζουν μία ποιοτική διαφοροποίηση και νοηματοδοτική εξέλιξη που συνάδει με ευρύτερες εξελίξεις της κουλτούρας και της κοινωνικής οργάνωσης χωρίς όμως να γνωρίζουμε την κοινωνική τους «κατάσταση» σήμερα. Η ποσοτική έρευνα έχει λοιπόν ως στόχο να μετρήσει (α) το ειδικό βάρος τους σήμερα, (β) τις εκλεκτικές συνυφάνσεις (συγγενείες) τους και τις διαφοροποιήσεις των κοινωνικο-οικονομικών, δημογραφικών, πολιτισμικών και πολιτικών ομάδων ως προς αυτά και τέλος (γ) τους κοινωνικούς φορείς τους. Η έρευνα χρησιμοποιεί ανάλυση παραγόντων, *cluster analysis*, ανάλυση διακυμάνσεως και σχετικά μη παραμετρικά τεστ για την διερεύνηση των παραπάνω πτυχών της έρευνας, με αποτελέσματα που θα δώσουν την ανατομία του πολιτισμικού τραύματος στην Ελλάδα σε μια διαχρονική βάση και σε μια σε βάθος διερεύνηση.

Παναγής Παναγιωτόπουλος, Επίκ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Ευαισθησία και κοινωνική ταύτιση. Κίνδυνοι και παλινδρομήσεις από τις πυρκαγιές του 2007 στην καταστροφή στο Μάτι (2018)

Στο πλαίσιο ειδικής συνεδρίας υπό την διεύθυνση του καθηγητή Ν. Δεμερτζή για την κοινωνιολογία των συναισθημάτων, η παρούσα ανακοίνωση με βάση τις θεωρίες κοινωνικού εκσυγχρονισμού, την κοινωνική έρευνα στο ζήτημα των τεχνολογικών καταστροφών και τα τεχνολογικά δυστυχήματα ανατέμνει την περίοδο 07-18 μελετώντας καταστροφικά γεγονότα και αυξομειώσεις στην κοινωνική ταύτιση με τα θύματα.

Ξεκινάει από την απάθεια στις πυρκαγιές του '07 και καταλήγει στις αντιδράσεις της κοινωνίας των πολιτών μετά την τραγωδία στο Μάτι το καλοκαίρι του 2018. Στόχος είναι να αποτυπωθεί η ασυγχρονία που υπάρχει στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό – ήδη από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια- μεταξύ κοινωνικού και πολιτικού εκσυγχρονισμού και τις αποστάσεις που χωρίζουν την πολιτική από την κοινωνική κινητοποίηση. Οδηγός για την μελέτη του φαινομένου το ζήτημα της συναισθηματικής συμμετοχής στο πένθος και η εκείνη της μαρτυρίας -ή όχι- των θυμάτων της εκάστοτε καταστροφής.

Κοινωνία-Επιστήμη-Ηθική

Ελένη Ρεθυμνωτάκη, Αναπλ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Μιχάλης Πέτρου, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ

Προβληματισμοί για ένα πλαίσιο ερευνητικής ηθικής και δεοντολογίας στις κοινωνικές επιστήμες

Με αφορμή τον Ν. 4521/2018 και σύμφωνα με τα άρθρα 21-27, που αφορούν στην υποχρεωτική συγκρότηση και λειτουργία σε κάθε Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α.Ε.Ι.) και σε κάθε Ερευνητικό και Τεχνολογικό κέντρο, Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας (Ε.Η.Δ.Ε.), η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να θέσει ορισμένους προβληματισμούς σχετικά με την πρακτική εφαρμογή των βασικών ηθικών και δεοντολογικών αρχών και της εν γένη επιστημονικής ακεραιότητας στην κοινωνική έρευνα.

Βασικές αξιακές αρχές όπως, η εμπιστευτικότητα των προσωπικών δεδομένων, η ανωνυμοποίηση και προστασία των υποκειμένων της έρευνας, η συνειδητή συναίνεση, κ.α., αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους της ερευνητικής δεοντολογίας τόσο στις κοινωνικές επιστήμες όσο και στις θετικές όπως για παράδειγμα στη βιοϊατρική. Ωστόσο, διαφορετικές κάθε φορά προκλήσεις και απρόβλεπτοι περιορισμοί στο ερευνητικό πεδίο και ποικίλα μεθοδολογικά ζητήματα στις κοινωνικές επιστήμες δημιουργούν σημαντικές διαφορές στη φύση των αδυναμιών και των πλεονεκτημάτων της έρευνας και συνεπώς στα μέτρα που λαμβάνονται για την αποφυγή ή την επίτευξή τους. Στην βιβλιογραφία έχει ήδη καταγραφεί ο διχασμός των κοινωνικών ερευνητών μεταξύ συμμόρφωσης και απαιτήσεων που αφορούν τον σεβασμό της αυτονομίας και της ιδιωτικότητας των προσώπων που συμμετέχουν στην έρευνα, ενώ αρκετοί εφιστούν την προσοχή στην πιθανή συνέπεια να ανασχεθεί η κοινωνική έρευνα μέσα από την αυστηρή εφαρμογή ενός πλαισίου δεοντολογικής αξιολόγησης όπως αυτό εφαρμόζεται στη βιοϊατρική.

Δεδομένου ότι η ηθική της έρευνας στις θετικές επιστήμες έχει ιστορικά διαμορφωθεί από τους ίδιους τους ερευνητές από κάτω προς τα επάνω, αποτελεί σήμερα πρόκληση για τους ερευνητές των κοινωνικών επιστημών ν' αναστοχαστούν -με βάση την εμπειρία που έχει αποκτηθεί στα πεδία των θετικών επιστημών- και να αναδείξουν τις προκλήσεις και τους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν στο πλαίσιο της κοινωνικής έρευνας καθώς και τις ομοιότητες και τις διαφορές. Το εγχείρημα είναι αναγκαίο όχι μόνον για να ενισχυθεί το κύρος των κοινωνικών επιστημών, σε μια περίοδο που αμφισβητείται έντονα αλλά και για να επωφεληθεί η έρευνα των θετικών επιστημών από την ενσωμάτωση κοινωνικοπολιτικών αρχών όπως η συλλογική ελευθερία, η κοινωνική δικαιοσύνη και ο αξιακός πλουραλισμός.

Αναστάσιος Γκούμας, Υποψ. Διδάκτωρ, Όμιλος για την Unesco Πειραιώς και Νήσων

Δοκίμες κριτικής ανάλυσης της επιστήμης ως κοινωνικός θεσμός μέσα από τη μελέτη δυο επιστημονικών παραδειγμάτων

Στόχος της εν λόγω παρουσίασης, αποτελεί το στοιχείο της άμεσης κριτικής αντιπαράθεσης δύο επιστημολογικών παραδειγμάτων με εστιακό ενδιαφέρον το εξής ερώτημα: *Κατά πόσο η επιστήμη ως κοινωνικός θεσμός δρα και λειτουργεί με ορθολογικό τρόπο;*

Η απάντηση στο άνω ερώτημα, δύναται να δοθεί μέσω της συγκριτικής μελέτης δύο μεθοδολογιών, όπως αυτές ιστορικά έχουν αναπτυχθεί από τους Emile Durkheim και τους θεωρητικούς της Σχολής του Εδιμβούργου. Το πρώτο μοντέλο ιστορικά χαρακτηρίζεται ως παραδοσιακό στο χώρο των κοινωνικών επιστημών και φέρει τον τίτλο: «αντικειμενικός λειτουργισμός», ενώ το δεύτερο προσδιορίζεται ως «επιβιωματικός φινιτισμός». Ιστορικά το δεύτερο επιστημολογικό παράδειγμα εντοπίζεται πέραν των χρονικών ορίων του παραδοσιακού. Πιο ειδικά και με κοινωνιολογικούς όρους, εντοπίζεται στις κοινωνίες του ρίσκου και της ανοικτότητας των δεδομένων.

Πρωταγωνιστές ως προς την αποκρυστάλλωση της αντιπαράθεσης, αφενός θα αποτελέσει η ανάλυση των δύο μεθοδολογιών, αφετέρου θα αναδειχθεί η ισχύς της συγκρότησης που επιφέρουν στο κοινωνικό είναι υπό την έννοια του κοινωνικού θεσμού. Ενώ το πρώτο μοντέλο προσλαμβάνει και αναλύει τις κοινωνικές κατηγορίες με θετικό- ουδέτερο προοπτικισμό και ως εκ τούτου, σημειώνει τη σταθερότητα του κόσμου και τη μελέτη του χωρίς υποκειμενισμό, το δεύτερο μοντέλο, βρισκόμενο στα όρια της «φαινομενολογικής παράδοσης», αποκαλύπτει τη σταθερή παρουσία του υποκειμένου στη δημιουργία του επιστημολογικού είναι συναρτημένη με το σύνολο των πολιτισμικών κατηγοριών με τις οποίες ο επιστήμονας συνδιαλέγεται.

Τέλος το συμπέρασμα με την παρουσίαση των προαναφερθέντων, έγκειται στην ανάγκη γνώσης της επιστήμης ως κοινωνικού θεσμού σύμφωνα με τις επιταγές του «μοντέρνου» ιστορικού γίνεσθαι. Και αυτές οι κατηγορίες αποτυπώνονται: στη σχέση πολυσθένειας και πλουραλισμού αίτιου- λειτουργίας, στην αναστοχαστικότητα και στη διαρκή επιμόρφωση, στο δημοκρατικό διάλογο διάφορων και διαφορετικών επιστημολογικών πεδίων.

Βαΐα Παπανικολάου, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γιάννης Ρουσσάκης, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Παναγιώτης Τζώννας, Καθηγητής, Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδας
Επιδράσεις του Μεταμοντερνισμού στο Πανεπιστήμιο

Ο μεταμοντερνισμός απορρίπτει τις παγκόσμιες θεωρίες του δυτικού πολιτισμού λόγω της χαμένης τους αξιοπιστίας. Αποδέχεται την ύπαρξη ασαφών ορίων, πολλών Αληθειών και εναλλακτικών θεωρήσεων του Καλού και του Ωραίου. Έτσι, οι παραδοσιακές αξίες του μοντέρνου πανεπιστημίου ανατρέπονται: η ακαδημαϊκή κοινότητα διασπάται και η αυθεντία των καθολικών θεωριών παύεται. Υπεισέρχεται η ασυνέπεια και οι αντικρουόμενοι συσχετισμοί.

Στόχος της εργασίας είναι να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους αυτό επηρεάζει το πανεπιστήμιο.

Αρχικά, μέσα από ενδελεχή βιβλιογραφική επισκόπηση, δημιουργείται ένα μοντέλο του μοντέρνου πανεπιστημίου, με βάση τα εξής χαρακτηριστικά: Αυτονομία, Λογοδοσία, Υψηλό κύρος και διατήρηση ηθικών αξιών, Πολιτειότητα, Ανεξαρτησία στην διδασκαλία και έρευνα, Δικαιοσύνη, Σεβασμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παροχή ίσων ευκαιριών.

Ακολούθως, εξετάζεται η επίδραση του μεταμοντερνισμού στα χαρακτηριστικά αυτά. Τμήματα ημι-δομημένων συνεντεύξεων με μία ομάδα Ευρωπαίων ακαδημαϊκών από 13 χώρες, βοηθούν στην κατανόηση αυτής της επίδρασης. Κατόπιν θεματικής ανάλυσης βρέθηκαν τα εξής:

Η 'γνώση' μετασχηματίζεται λόγω της αμφισβήτησης των 'μεγάλων αφηγημάτων' που τελικά κατέληξαν σε συρράξεις, περιβαλλοντικά προβλήματα, έντονες οικονομικές ανισότητες, προσφυγικό.

Η ακαδημαϊκή διαδικασία λήψης αποφάσεων έχει αντικατασταθεί από αρχές μάνατζμεντ επιχειρήσεων.

Θα πρέπει συνολικά η εκπαίδευση να εστιάζει σε περιθωριοποιημένες ομάδες.

Το πανεπιστήμιο πρέπει να προετοιμάζει, μέσω καλλιέργειας της κριτικής σκέψης, για ενοχλητικές αβεβαιότητες και την ικανότητα να ανταπεξέρχονται στην ασάφεια, το χάος, τα fake news.

Βασιλική Πετούση, Αναπλ. Κηθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Ειρήνη Σηφάκη, Διδάσκουσα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ερευνητική ακεραιότητα και παραβιάσεις. Προβληματισμοί για μια επιστήμη σε κρίση

Η κρίση στους κόλπους της επιστήμης δεν αποτελεί νέο φαινόμενο ωστόσο η συζήτηση γύρω από το θέμα έχει εντατικοποιηθεί ιδιαίτερα στο πλαίσιο των μέτρων και των πολιτικών για την ποιότητα και την ακεραιότητα της επιστήμης και της έρευνας. Στη χώρα μας από το 2018 επιβάλλεται με νόμο στα ερευνητικά ιδρύματα να συγκροτούν επιτροπές ηθικής και δεοντολογίας της έρευνας. Η ερευνητική ακεραιότητα ωστόσο εγείρει πολλές προκλήσεις στη σύγχρονη εποχή καθώς όπως υποστηρίζεται στη σχετική βιβλιογραφία οι παραβιάσεις της επιστημονικής ακεραιότητας αντικατοπτρίζουν ένα βαθύτερο δομικό φαινόμενο που σχετίζεται με τις αξίες που η ίδια η σύγχρονη επιστήμη προωθεί. Επιπλέον, η ερευνητική ακεραιότητα, όπως και οι παραβιάσεις της, αφορούν ανθρώπους με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς τους στο πλαίσιο της καθημερινής επαγγελματικής πρακτικής τους.

Στην παρούσα εισήγηση θα εστιάσουμε σε ορισμένους δομικούς και θεσμικούς παράγοντες που σχετίζονται με τα αίτια των παραβιάσεων της ερευνητικής ακεραιότητας βάσει μιας συμπληρωματικής μεθοδολογικής προσέγγισης. Στηριζόμενοι σε ευρήματα προηγούμενων σταδίων της έρευνας μας από την επιστημονική λογοτεχνία σχετικά με τα αίτια αυτής της δομικής κρίσης διερευνήσαμε σε βάθος μέσα από ημιδομημένες συνεντεύξεις τα αίτια του φαινομένου σύμφωνα με τις εμπειρίες, τις έρευνες και τη δράση των συνεντευξιαζόμενων. Οι συνεντεύξεις που διεξήχθησαν περιλάμβαναν εμπλεκόμενους (stakeholders) από διαφορετικούς επιστημονικούς χώρους και χώρες όπως ερευνητικούς φορείς, επιστημονικά περιοδικά, διεθνείς ρυθμιστικούς φορείς αλλά και επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων. Τόσο οι τρέχουσες ερευνητικές κατευθύνσεις όσο και ο ζωντανός λόγος και οι αντιλήψεις των συνεντευξιαζόμενων μέσα από την επαγγελματική τους εμπειρία και πράξη, επιτρέπουν να ανακαλύψουμε τα κύρια διακυβεύματα μιας επιστήμης σε κρίση.

Εκπαίδευση και κρίση

Αργύρης Κυρίδης, Καθηγητής, ΑΠΘ

Ιωάννης Καμαριανός, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Νίκος Φωτόπουλος, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Δημήτρης Χαλκιώτης, Σύμβουλος Β΄ Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Π.Ε., Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)

Δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Οι απόψεις φοιτητών ελληνικών ΑΕΙ

Στις μέρες μας η επέλαση της φιλελεύθερης, αλλά και της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας, έρχεται να «μεταρρυθμίσει», να «εκσυγχρονίσει» και να «εξορθολογίσει» τα εκπαιδευτικά συστήματα, προφανώς μέσα από συγκεκριμένες πρακτικές και ρυθμίσεις οι οποίες έχουν συγκεκριμένα ιδεολογικά πρόσημα προσαρτημένα στο άρμα της κυρίαρχης μητρικής ιδεολογίας. Στο πλαίσιο αυτό, μια από τις πολλές όψεις των πρακτικών αυτών είναι σαφώς η προσπάθεια ιδιωτικοποίησης των εκπαιδευτικών συστημάτων. Και είναι γνωστό ότι η αλλαγή ενός «καθεστώτος» μπορεί να γίνει είτε με βίαιο είτε με απότομο τρόπο, ή με τον «μαλακό» τρόπο της σταδιακής ιδιωτικοποίησης. Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στο να μελετήσει τη διάσταση μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, όπως την αντιλαμβάνονται φοιτητές ελληνικών ΑΕΙ και ειδικά τμημάτων που οδηγούν στο εκπαιδευτικό επάγγελμα. Ζητήθηκε από 254 φοιτήτριες και φοιτητές να εκφράσουν γραπτώς την άποψή τους για τη δημόσια και την ιδιωτική εκπαίδευση. Τα κείμενα αναλύθηκαν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου και η ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των 404 αναφορών οδήγησε σε μια σειρά διαπιστώσεων με κυρίαρχο τον ντετερμινιστικό χαρακτήρα των οικονομικών επιλογών, όπου η έννοια της επένδυσης και της οικονομικής αποδοτικότητας στην οικονομική σφαίρα καθίσταται σύλληψη ρυθμιστική για τα κοινωνικά υποκείμενα. Υπό το πρίσμα αυτό, θεωρούμε πως η νοηματοδότηση της επιλογής ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό μπορεί να ερμηνευτεί

στο πλαίσιο των κοινωνικών ανισοτήτων, κι αυτό αποδεικνύει τη σύνδεση της παρούσας έρευνας με τις έρευνες που αφορούν στη διερεύνηση των ανισοτήτων αυτών.

Γεώργιος Δουργκούνας, Ερευνητής, Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, Ακαδημαϊκός Υπότροφος, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Η συμμετοχή στη διά βίου μάθηση την περίοδο της οικονομικής κρίσης: κοινωνιολογική προσέγγιση

Η εισήγηση έχει ως στόχο να αναδείξει τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στο ποσοστό συμμετοχής στη διά βίου μάθηση στην Ελλάδα. Μελετώντας τα εμπόδια συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων την περίοδο πριν το ξέσπασμα και κατά τη διάρκεια της κρίσης θα επιχειρηθεί:

A) η κατανόηση των ποσοτικών και ποιοτικών διαφορών συμμετοχής στη διά βίου μάθηση, B) η χαρτογράφηση των εμποδίων συμμετοχής στη διά βίου μάθηση με βάση τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων και μη συμμετεχόντων και Γ) η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών διά βίου μάθησης ως προς την επίτευξη των διακριτών στόχων της απασχολησιμότητας και της κοινωνικής συνοχής.

Σπύρος Σασσάνης, Κοινωνιολόγος, Msc, Med, Υποψ. Διδάκτωρ, Κέντρο Πρόληψης Εξαρτήσεων «ΦΑΕΘΩΝ»

Απόψεις Μαθητών Γυμνασίου της Δυτ. Αθήνας για τα προβλήματα της Εκπαίδευσης

Για πολλά χρόνια η ελληνική κοινωνία νοσηματοδοτούσε τη μόρφωση και τη γνώση εργαλειακά, ως «εφόδιο» κοινωνικής ανέλιξης, διαστρωμάτωσης, απόκτηση κύρους, εξουσίας και χρημάτων. Ήδη όμως πριν την περίοδο της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης είχε διαφανεί ότι η κοινωνική κινητικότητα δεν ορίζεται αποκλειστικά ή έστω σε μεγάλο βαθμό μόνο από την απόκτηση τίτλων ή/και πτυχίων, γεγονός που έγινε ευρύτερα αποδεκτό την τελευταία δεκαετία.

Οι σημερινοί έφηβοι, μεγαλωμένοι σε μια εποχή «κρίσης», πιθανόν να αντιλαμβάνονται με διαφορετικό τρόπο, τόσο τα προβλήματα της εκπαίδευσης, όσο και της ευρύτερης κοινωνίας. Ποιες είναι λοιπόν οι γνώμες μαθητών σε γυμνάσια και λύκεια της Δυτικής Αθήνας για τη σημερινή κατάσταση στα σχολεία; Νοσηματοδοτούν την εκπαίδευση με διαφορετικά χαρακτηριστικά; Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο λοιπόν παρουσιάσει τις απόψεις τους, να τις καταγράψει, να τις κατηγοριοποιήσει και να θέσει εκ νέου κάποια ερωτήματα που αφορούν τον κοινωνικοποιητικό ρόλο του σχολείου.

Επαμεινώνδας Παναγόπουλος, Μεταπτυχιακός Ερευνητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Νίκος Θεοχαρόπουλος, Μεταπτυχιακός Ερευνητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Μιχάλης Κατσιλλής, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Οξφόρδης

Ιωάννης Καμαριανός, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Γονεϊκές στρατηγικές και εκπαιδευτικές διαδρομές: Η περίπτωση των ΕΠΑ.Λ.

Στην παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια διερεύνησης και ανάλυσης της σχολικής διαδρομής των μαθητών Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) κατά την περίοδο μετά την κρίση, εστιάζοντας στους λόγους που τους ώθησαν στην επιλογή των ΕΠΑ.Λ. Ξεχωριστή σημασία για την μελέτη μας φέρει η προσέγγιση των προσδοκιών τους, καθώς και ο βαθμός κατά τον οποίο αυτές διαφοροποιούνται (ή όχι) από τις γονικές προσδοκίες. Αφετηρία για την ενασχόλησή μας με τη συγκεκριμένη μελέτη αποτέλεσαν οι αλλαγές στην εκπαιδευτική πολιτική της χώρας τα τελευταία έτη, καθώς και το κοινωνικό-οικονομικό περίγραμμα κρίσης που οριοθετούσε την κοινωνία. Θεωρούμε τη μελέτη του συγκεκριμένου πεδίου σημαίνουσα, καθώς δύναται να σκιαγραφήσει με ενάργεια την ταυτότητα των υποκειμένων και κατ' επέκταση να γίνει προσπάθεια συσχέτισης αυτής με το εκπαιδευτικό πλαίσιο στο

οποίο διάλεξαν να φοιτούν. Αναφορικά με τη μέθοδο προσέγγισης, επιλεχθεί η ποσοτική, καθώς ως στόχο θέσαμε τη μελέτη ενός σχετικά μεγάλου δείγματος μαθητών ΕΠΑ.Λ. Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων θεωρήθηκε ως ιδανική η χρήση του ερωτηματολογίου. Η δειγματοληψία ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2019 και ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του ίδιου έτους.

Μέσα επικοινωνίας και πολιτική

Ηρακλής Καραμπάτος, Υποψ. Διδάκτωρ, ΕΚΠΑ
Θέματα από την Ιστορία του κίτρινου Τύπου

Η προτεινόμενη αυτή ανακοίνωση, σχετίζεται με το ζήτημα της «κίτρινοτυπίας» και την εξέλιξή της. Στην εισήγηση αυτή, θα εξετάσουμε αρχικά το παράδειγμα της Ρωμαϊκής αρχαιότητας και τους τρόπους, τους οποίους το καθεστώς του Οκταβιανού Αυγούστου χρησιμοποίησε για να εδραιωθεί. Στη συνέχεια, θα εξετάσουμε την εξέλιξη του κίτρινου τύπου στο καθεστώς του «Γ' Ράιχ» και την προσπάθεια διαμόρφωσης της κοινής γνώμης μέσα από τον Γερμανικό τύπο (Völkischer Beobachter κ.α.). Η εισήγηση θα θέσει την όλη εξέλιξη του κίτρινου τύπου με παραδειγματική και όχι συνταγματική ιστορική προσέγγιση. Στη συνολικότερη σκοποθεσία μας, εντάσσεται το ζήτημα της σκανδαλοθηρίας (μέσω πλασματικών «βιοπορτραίτων», στιγματισμών κ.α.) και της μη τήρησης της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, που ελλοχεύει κινδύνους για τους πολίτες και εν πολλοίς για τις ίδιες τις δομές του πολιτισμού.

Μιχάλης Τασσόγλου, Υποψ. Διδάκτωρ, ΕΚΠΑ
Από την Περιστέρα στη Μαρέβα: Στην αφάνεια διά της προβολής

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι να δείξει τον τρόπο με τον οποίο οι ενημερωτικές ιστοσελίδες καλύπτουν το βίο των συζύγων των δύο πρωθυπουργών της χώρας κατά το 2019, έτος που ουσιαστικά μοιράστηκαν ανά εξάμηνο την ιδιότητα της συζύγου του πρωθυπουργού. Οι δύο σύζυγοι είναι οι Μπέτυ Μπατζιάνα και Μαρέβα Γκραμπόφσκι-Μητσστάκη.

Η έρευνα επιχειρεί να εξετάσει το αν συνδέονται ο ειδησεογραφικός τρόπος κάλυψης των δύο γυναικών με τα έμφυλα στερεότυπα και τους συνήθεις τρόπους αναπαράστασης γυναικών στα ΜΜΕ. Ως εκ τούτου, οι υπό διερεύνηση μεταβλητές αφορούν την πιθανή ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων (μητρότητα, οικιακά, εξωτερική εμφάνιση, καταναλωτισμός, συμπεριφορικά χαρακτηριστικά), την πιθανή αμφισβήτηση των στερεοτύπων αυτών, το αν οι δύο γυναίκες παρουσιάζονται βάσει προσόντων, προσωπικότητας ή εμφάνισης, το αν δίνεται βήμα στην ιδεολογία και τον πολιτικό τους λόγο, το αν αναγράφονται με το μικρό τους όνομα και την πιθανή ύπαρξη αναφορών στην κοινωνική τους τάξη ή τη μόρφωσή τους.

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από όλα τα δημοσιεύματα έξι ιστοσελίδων που περιείχαν τα ονόματα κάποιας εκ των δύο γυναικών κατά το 2019. Οι τρεις ιστοσελίδες προέρχονται από το χώρο της κεντροαριστεράς (tvxs.gr, news247.gr, efsyn.gr) και οι τρεις από εκείνον της κεντροδεξιάς (liberal.gr, iefimerida.gr, kathimerini.gr).

Θωμάη Βούλγαρη, Υποψ. Διδάκτωρ, ΑΠΘ
Καμπάνιες παραπληροφόρησης σε κρίσιμες προεκλογικές περιόδους

Οι καμπάνιες παραπληροφόρησης σε προεκλογικές περιόδους υποσκάπτουν την ακεραιότητα των πολιτικών διαδικασιών και κατ' επέκταση τις δημοκρατικές διαδικασίες. Οι ειδήσεις με παραπλανητικό ή ψευδές περιεχόμενο είναι ευρέως διαδεδομένες κατά την

διάρκεια των εκλογικών διαδικασιών και άλλων κρίσιμων περιόδων χειραγωγώντας την κοινή γνώμη (Marchal, Kollanyi, Neudert & Howard, 2019).

Ο πολίτης-ψηφοφόρος ενημερώνεται και διαμορφώνει άποψη από το διαδίκτυο, δίνοντας ωστόσο την συγκατάθεσή του στην πλήρη εποπτεία των στοιχείων του απλά και μόνο με την χρήση ορισμένων εφαρμογών. Η ενημέρωση του επομένως βασίζεται σε κάποιου είδους επεξεργασία. Πολιτικά κόμματα στα πλαίσια της δημοφιλίας των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης προωθούν στοχευμένο περιεχόμενο με την χρήση αλγόριθμων.

Η πολιτική διαφήμιση στο διαδικτυακό περιβάλλον υλοποιείται αρκετά συχνά με κατηγοριοποίηση των ψηφοφόρων (σύμφωνα με τις πολιτικές τους πεποιθήσεις και την κοινωνική-οικονομική τους κατάσταση) και χρήση συγκεκριμένων μηνυμάτων που πολλαπλασιάζουν τον επηρεασμό τους. Οι μηχανισμοί χειραγώγησης έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση των προεκλογικών εκστρατειών.

Για την παρούσα έρευνα θα διερευνηθεί από επιλεγμένες διαδικτυακές πηγές το περιεχόμενο των ειδήσεων και οι πληροφορίες που διαχύθηκαν το διάστημα πριν την διεξαγωγή των ευρωεκλογών στο Facebook και το Twitter. Πιο συγκεκριμένα, το διάστημα που διερευνάται είναι από 5-20 Μάϊου του 2019 σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης (ενδεικτικά Ισπανία, Ιταλία, Γερμανία και Σουηδία). Παράλληλα, επιχειρείται να αποτυπωθούν οι προτιμήσεις του κοινού με βάση το περιεχόμενο των ειδήσεων που αναπαράχθηκε περισσότερο στα social media για το εν λόγω διάστημα.

Δημήτρης Σμοκοβίτης, Μέλος ΕΚΕ. και ERGOMAS, Στρατιωτική Κοινωνιολογία

Επικοινωνιακή Πολιτική των Ενόπλων Δυνάμεων και οι αδυναμίες αντιμετώπισης της Παραπληροφόρησης

Η εισήγησή μου αναφέρεται στην επικοινωνιακή πολιτική των Ενόπλων Δυνάμεων, όπως αυτές διαμορφώνονται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της χώρας μας, και για τις επιπτώσεις που μπορεί οι σχέσεις αυτές να έχουν σε διάφορους τομείς της κοινωνικής και εθνικής μας ζωής.

Το θέμα μας είναι η «επικοινωνιακή πολιτική», που θα έχει στόχο τη βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ Ε.Δ. και ελληνικής κοινωνίας προκειμένου αυτή να προωθεί την ευνοϊκή και θετική εικόνα των Ε.Δ. της χώρας, να στηρίζει και να καλλιεργεί τους στόχους των Ε.Δ. στις διάφορες κοινωνικές ομάδες, να καθιστά σαφή τον ρόλο και τη σημασία της στράτευσης για τη ζωή των νέων, να βελτιώνει τις πολιτικοστρατιωτικές σχέσεις και να επιδρά ευμενώς στο ηθικό των Ε.Δ. και στην ευρύτερη αποδοχή τους.

Διαπιστώνεται εν προκειμένω ότι υπάρχει ένα κενό επικοινωνίας μεταξύ Ελληνικών Ε.Δ. και ελληνικής κοινωνίας, αφήνοντας ελεύθερο τον χώρο σε αντιμιλιταριστικά κηρύγματα και καυστικά σχόλια εις βάρος των Ελληνικών Ε.Δ. και του Σώματος των Ελλήνων Αξιωματικών.

Διαπιστώνεται επομένως μια παθολογία της επικοινωνιακής πολιτικής των Ενόπλων Δυνάμεων, η οποία καταρχάς θα πρέπει να μελετηθεί και να αναλυθεί με βάση συγκεκριμένα αντικειμενικά στοιχεία που θα μπορούσαν να δώσουν μια πιο αντικειμενική εικόνα του ρόλου των Ε.Δ. στη σημερινή κοινωνία αλλά και της προσφοράς τους στην ολοκλήρωση του σύγχρονου ελληνικού κράτους.

Τα στοιχεία της έρευνας μας θα εμπλουτιστούν από τα στοιχεία της Ομάδας Εργασίας του ERGOMAS για το Στράτευμα, την κοινή γνώμη και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης που προωθεί την έρευνα των μέσων μαζικής ενημέρωσης και τη στάση του κοινού προς το Στρατό και την διεξαγωγή Ψυχολογικών Επιχειρήσεων.

Η συνεργασία στον τομέα αυτό παρέχει μια νέα ώθηση στην ανάπτυξη της έρευνας: τη διεπιστημονική σύγκριση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, τα ερευνητικά προγράμματα που έχουν ανατεθεί από εθνικούς και διεθνείς θεσμούς, και την παγκόσμια δικτύωση.

Η παρούσα Εισήγηση στα πλαίσια του Συνεδρίου της ΕΚΕ, αναμένεται να δώσει την ευκαιρία σε Έλληνες κοινωνιολόγους να κατανοήσουν τις επιστημονικές απόψεις και

ερευνητικά ευρήματα άλλων κλάδων κοινωνικών επιστημών από τον ελληνικό και διεθνή χώρο, να εμβαθύνουν σε ειδικά θέματα, να διευρύνουν τα επιστημονικά τους ενδιαφέροντα σε θεσμούς που έχουν συνδεθεί με την ιστορική εξέλιξη των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και της ελληνικής κοινωνίας.

Ετερότητες

Μυρτώ Ρήγου, Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Ο ξενοφοβικά άλλος

Στην εισήγησή μου θα θέσω το ερώτημα περί του ξένου, του πρόσφυγα ή του μετανάστη, ερώτημα το οποίο ωστόσο, προέρχεται από τον ίδιο τον ξένο, θα έλεγα ερώτημα του ξένου, και που απευθύνεται κυρίως προς εμάς. Θα διερωτηθώ επίσης αν το ερώτημα που εμείς απευθύνουμε στον ξένο ως χώρα υποδοχής με αρμόδιο υπουργείο, διαδικασίες και κανόνες, εάν το δικό μας ερώτημα θα έπρεπε να εξαλειφθεί, εφόσον η φιλοξενία αρχίζει με την υποδοχή, χωρίς ερώτηση, χωρίς όρους, φιλοξενία του αγνώστου, σύμφωνα με την κλασική σημασία του όρου φιλοξενία. Διότι το ζήτημα δεν περιορίζεται πια σε ένα habeas corpus στο «να έχεις σώμα» αλλά, όπως τονίζει η Μπάτλερ, στο να είναι κάποιος το σώμα του, δηλαδή στο να αναγνωρίζεις τον οντολογικό χαρακτήρα της ζωής που συνδέεται με τις κοινωνικές και πολιτικές δομές. Και ο εκτοπισμός από αυτόν συμβαίνει όχι μόνο μέσα από την βίαιη μετακίνηση που υφίστανται ολόκληροι πληθυσμοί λόγω των πολεμικών συρράξεων στην Μέση Ανατολή, (οι πρόσφυγες) ή εξαιτίας της καλπάζουσας φτώχειας στην Αφρική, (οι μετανάστες) ή ακόμη και εξαιτίας της οικειοθελούς μετανάστευσης των νέων μας, αλλά και στην πολιτισμική και νομικά προστατευμένη υποτίθεται σφαίρα ενός κυβερνοχώρου που υφαρπάζει τα στοιχεία προκειμένου να καταστήσει όχι μόνο πιο ξένο τον ξένο αλλά και εμάς τους ίδιους μέσα από την παραγωγή αυτού που ο Μπωντριγιάρ ονομάζει η «κόλαση του ταυτού».

Γεωργία Γούγα, Επιστημ. Συνεργάτης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Σοφία Μαρτινάκη, Επιστημ. Συνεργάτης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Χάρης Ασημόπουλος, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Νοηματοδοτήσεις της διαχείρισης της ετερότητας υπό κρίση: έρευνα στάσεων

Η κρίση και η μεταλλαγή του κοινωνικού κράτους αποτελεί κοινό τόπο της διεθνούς αλλά και της ελληνικής βιβλιογραφίας. Η υποχώρηση του κοινωνικού κράτους υπό το βάρος της κοινωνικοοικονομικής κρίσης, σήμανε την ανάδυση όχι μόνο νέων δομικών λόγων αλλά και τη διαφοροποίηση των στάσεων των κοινωνικών υποκειμένων. Η στάση του κοινωνικού υποκειμένου αλλά και η σχέση του με την ετερότητα αποτελεί το επιφανόμενο αυτών των αλλαγών. Η παραπάνω υπόθεση αποτελεί και τον βασικό στόχο διερεύνησης της μελέτης μας. Η σημασία συνεπώς της μελέτης έγκειται στο ότι συμβάλλει στη συζήτηση για τις δυνατότητες συνύπαρξης με τον 'άλλο' και της υπέρβασης του εθνοκεντρισμού που αποτελούν κρίσιμα διακυβεύματα για τη συνοχή και τον δημοκρατικό χαρακτήρα των κοινωνιών της δυτικής νεωτερικότητας.

Υπό αυτό το πρίσμα, επιχειρήσαμε στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας να καταγράψουμε και να διερευνήσουμε στάσεις και στερεότυπα των προσωπικού του χώρου της Εκπαίδευσης και της Υγείας που απευθύνουν τις υπηρεσίες τους προς την ετερότητα και συγκεκριμένα προς Ρομά πληθυσμούς.

Επιχειρώντας συνεπώς βολική δειγματοληψία σε πληθυσμό υγειονομικού και προνοιακού προσωπικού, -των εκπαιδευτικών αλλά και των εμπλεκόμενων εργαζομένων από το χώρο των ΟΤΑ Δ. Αττικής-. προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε τις στάσεις του συγκεκριμένου προσωπικού και τελικά μέσω των ερμηνειών των δεδομένων μας, στο πλαίσιο της

ποσοτικής μεθοδολογικής προσέγγισης να οδηγηθούμε στη συνθετική κριτική κατανόηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων ως σημαντικών παραγόντων στη διαχείριση της ετερότητας.

Στην ερμηνεία των παραπάνω αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν κοινωνιολογικά εννοιολογικά εργαλεία κυρίως από τη θεωρητική σκευή του Γάλλου κοινωνιολόγου P. Bourdieu αλλά και του Γερμανού διανοητή J. Habermas, στο βαθμό που αυτές αναδεικνύουν τις προοπτικές κριτικής υπέρβασης της παθολογίας της δυτικής νεωτερικότητας.

Παρασκευή Πουλογιαννοπούλου, Διδάκτωρ Επιστημών Αγωγής, PARIS V

Κοινωνιολογική θεωρία της αναπηρικής ταυτότητας

Στην παρούσα εισήγηση τίθεται το ερώτημα εάν στο πολυσύνθετο σώμα της σύγχρονης κοινωνικής θεωρίας θα μπορούσε να εντοπιστεί ένας ιδιαίτερος «τόπος» για μία κοινωνική θεωρία της φθαρμένης ταυτότητας. Στη σύγχρονη κοινωνική θεωρία συναντούμε συχνά εννοιολογήσεις προς μία κλινική, αλλά κριτική αντιμετώπιση της εξουσιαστικής συγκρότησης των κοινωνικών σχέσεων. Η έρευνα όμως δεν εντοπίζει αρκετά συχνά ίσως τους τρόπους με τους οποίους οι διαφορετικές θεωρητικές οπτικές βασίζονται αυτές τις εννοιολογήσεις σε μία προϋποτιθέμενη (όχι πάντοτε ρητά) συγκρότηση ορισμένων κοινωνικών ταυτοτήτων ως «φθαρτών» και «φθαρμένων», εν είδει όρου για τον μετέπειτα κοινωνικό εξουσιασμό τους. Στην εισήγησή μας επομένως θα επικεντρωθούμε σε κομβικές στιγμές διαφορετικών παραδόσεων της σύγχρονης κοινωνικής θεωρίας (δίνοντας έμφαση στον Goffman περί κοινωνικής κατασκευής του «στίγματος»-«φθαρμένης ταυτότητας», στον Foucault σχετικά με τις εξουσιαστικές σχέσεις επί των υποκειμένων, στον Bourdieu περί κοινωνικής αναπαραγωγής άνισων σχέσεων, και στην Butler περί κοινωνικής επιβολής κοινωνικών στερεοτύπων), φανερώνοντας την ανάδυση στο εσωτερικό του μοτίβου του κοινωνικά κατασκευασμένου «φθαρμένου» υποκειμένου ως βασική προϋπόθεση της κριτικής δυναμικής τους. Οι εμπειρικές δυνατότητες που παράγει μία τέτοια θεωρητική προβληματική είναι, θεωρούμε, αξιόλογες: μια προοπτική πάνω σε αυτά τα κοινωνικά υποκείμενα που μέσω της διαφοροποίησης ενός «πραγματικού» κοινωνικού χαρακτηριστικού τους (αναπηρία, φύλο, καταγωγή, κα.) κατασκευάζονται ως «φθαρμένα» προκειμένου να κατεξουσιαστούν.

Ιωάννης Γκολφινόπουλος, Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πρόσφυγες ή (παράνομοι) μετανάστες; Ασφάλεια και ανθρωπισμός στη σχέση του ελληνικού κράτους με τους «ξένους» του

Η προτεινόμενη εισήγηση διερευνά την ένταση που διατρέχει τον εγχώριο δημόσιο λόγο και αρθρώνεται στις κατηγορίες του «πρόσφυγα» και του «(παράνομο) μετανάστη». Διαμέσου της λεγόμενης «προσφυγικής κρίσης» του 2015-2016 ο «πρόσφυγας» εγκαταστάθηκε στη δημόσια σφαίρα εκτοπίζοντας, εν μέρει, τον «παράνομο μετανάστη». Εξερχόμενη από την ιδιαίτερη θέση που κατείχε στο σύμπαν των αιτήσεων ασύλου, η κατηγορία «πρόσφυγας» γενικεύτηκε λαμβάνοντας τον χαρακτήρα μιας έννοιας-πλαίσιο, η οποία έκτοτε σφράγισε το «πρόβλημα» που αντιμετώπιζε η Ελλάδα.

Ωστόσο, η πρωτοκαθεδρία αυτή φαίνεται να αμφισβητείται μέσω πρόσφατων κυβερνητικών δηλώσεων, οι οποίες αναπλαισιώνουν το «πρόβλημα» ως «μεταναστευτικό» και όχι πλέον ως «προσφυγικό». Τοποθετώντας κάθε πλευρά του ζεύγους «προσφυγικό/μεταναστευτικό» στην οικεία νοηματική της συναστρία -ανθρωπισμού και «αλληλεγγύης» για την πρώτη, ασφάλειας για τη δεύτερη- η έρευνα στρέφεται στον επίσημο δημόσιο λόγο ιχνηλατώντας το κοινό έδαφος που καθορίζει το χαρακτήρα και το εύρος αυτής της αντιπαράθεσης. Υποστηρίζει πως παρά την ανατροφοδοτούμενη πολιτική

ένταση, ο ανθρωπισμός και οι μέριμνες ασφάλειας δεν αποτελούν αμοιβαίως αποκλειόμενες στρατηγικές αλλά συμπληρωματικές διαστάσεις αντιμετώπισης της χωρίς χαρτιά μετανάστευσης εκ μέρους του ελληνικού κράτους. Επιπλέον, η εισήγηση εστιάζει στην έννοια του «εθνικού συμφέροντος» ως βασικού κριτηρίου για την επιλογή της κατάλληλης κρατικής πολιτικής.

Κοινωνία και πόλη

Λιλίκα Τρικαλινού, Δρ. Κοινωνιολογίας, Goldsmiths University
Μεταξουργείο, Αθήνα. Γειτονιές σε μετάβαση

Η χρήση του ιδιωτικού και του δημοσίου χώρου είναι εκφάνσεις της λειτουργίας μιας κοινωνίας και αυτή τη στιγμή η ελληνική κοινωνία βρίσκεται σε ακόμα μία μετάβαση. Οι τρόποι που οι μέτοχοι αυτής της κοινωνίας χρησιμοποιούν τους χώρους, τους αντιλαμβάνονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και μέσα σε αυτούς είναι και ο μη συνειδητός τρόπος με τον οποίο πλέκεται ο αστικός και άρα και ο κοινωνικός ιστός. Από την άποψη αυτή, η έρευνα και τα ευρήματα της κοινωνιολογίας και των κοινωνιολόγων αναδεικνύουν πτυχές της καθημερινότητας που μπορούν να φωτίσουν τις αλλαγές που συντελούνται μέσα στην κοινωνία και αποτελούν σημάδια κρίσης (ή υπέρβασης της κρίσης;).

Ειδικότερα όταν πρόκειται για τον δημόσιο αστικό χώρο, η κοινωνιολογική έρευνα περιλαμβάνει τις λειτουργίες του και τους τρόπους που οι λειτουργίες αντανάκλουν την κοινωνική συνθήκη. Κατά την έρευνα (ποιοτικές συνεντεύξεις και συμμετοχική παρατήρηση) που διεξήγαγα το 2011-12 στο πλαίσιο τότε της διδακτορικής μου διατριβής με θέμα τους μη καταγεγραμμένους μετανάστες και το δημόσιο αστικό χώρο και συγκεκριμένα την πλατεία Ομονοίας, μία από τις διαστάσεις που ερευνήθηκαν ήταν η χρήση και η οικειοποίηση του δημόσιου χώρου μέσα από τις σχέσεις που τα άτομα δημιουργούν και την εννοιολόγηση της «γειτονιάς».

Με βάση αυτά τα ευρήματα ερευνώ σήμερα τις εκφάνσεις και τις νοηματοδοτήσεις του δημοσίου χώρου και τις αλληλεπιδράσεις σε αυτή τη γειτονιά με τη μέθοδο της μελέτης περίπτωσης ξενώνα φιλοξενίας αιτούντων άσυλο στην ίδια περιοχή (2016-2018), στον οποίο στεγάζονταν καθημερινά 350 άτομα προσφυγικού πληθυσμού

Πολυξένη Παπαγγελούλου, Πολιτικός Επιστήμων, Δρ. Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Εσωτερική μετανάστευση στην περιφέρεια πρωτεύουσας. Πολεοδομικό και κοινωνικοοικονομικό καθεστώς στην περιοχή της Αθήνας- αστικοποίηση

Η δημογραφική εξέλιξη και τα φαινόμενα που συνδέονται με αυτήν όπως η αστικοποίηση, η εσωτερική μετανάστευση, η παλλινόστηση, επέδρασαν στη διαμόρφωση των οικονομικών ανισοτήτων και του βαθμού φτώχειας στη χώρα μας. Η δημιουργία της πόλης της Αθήνας είναι αποτέλεσμα ιστορικών γεγονότων.

Τα κεφάλαια που μελετάμε είναι η πληθυσμιακή εξέλιξή της, το δομημένο της περιβάλλον, η οικιστική και βιομηχανική της ανάπτυξη. Η εισροή των προσφύγων και η στέγασή τους στην πρωτεύουσα. Η ίδρυση των νέων οικισμών και η ταξική διαφοροποίηση των συνοικιών. Οι προσπάθειες των κοινοτήτων από τον Δήμο της Αθήνας και το μεταναστευτικό κύμα προς την πρωτεύουσα. Τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού. Η κοινωνική σύνθεση από αστούς, πολυπληθείς εργάτες, μικροαστούς και υποαπασχολούμενους. Η περίοδος του πολέμου και η εφαρμογή του γερμανικού ποινικού δικαίου. Η εξωτερική μετανάστευση πληθυσμού. Η διακοπή της φυσικής αύξησης του πληθυσμού. Οι πολεοδομικές κτιριακές καταστροφές. Η ανοικοδόμηση της πρωτεύουσας

και η οικοδομική δραστηριότητα. Το νέο οικιστικό περιβάλλον. Η ανασυγκρότηση των οικισμών. Οι κοινωνικοπολιτικές αλλαγές. Οι συνθήκες και η ποιότητα κατοίκησης. Οι αναδομημένες νέες κοινωνικές συνθήκες.

Η ανάπτυξη της Αθήνας και της περιφέρειας εκφράζεται μέσα από τα δημογραφικά-κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού και από τη μορφολογία της υλικής υποδομής της. Οι δημογραφικές διαφοροποιήσεις αποτελούν το κυρίαρχο στοιχείο της εξέλιξης της μητροπολιτικής Αθήνας από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα.

Ιωάννης Παπακώστας, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Το δικαίωμα στην κατάληψη και το άσυλο της κατοικίας

Με αφορμή την εκκένωση της κατάληψης επι της οδού Ματρώζου 45 στο Κουκάκι, την τηλεοπτική καταγραφή της επιχείρησης, σε πραγματικό χρόνο και τη δήλωση εκπροσώπου της αστυνομίας ότι «οι ταρατσες είναι δημόσιος χώρος», η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να παρουσιάσει την υπάρχουσα κατάσταση, διασαφηνίζοντας τα ήδη γνωστά, λεχθέντα και διατυπωμένα επιχειρήματα «περί του δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας» και των ορίων μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου χώρου. Επιχειρεί να τοποθετήσει το σχεσιακό τοπίο σε μια νέα πιο ευανάγνωστη βάση. Έρχεται να «οπτικοποιήσει» την ήδη υπάρχουσα συγκρουσιακή σχέση, προσφέροντας σε ένα ευρύτερο κοινό, τη δυνατότητα να αναγνώσει τις ισορροπίες πάνω στις οποίες ακροβατεί η πόλη. Προσεγγίζει τον φιλήσυχο πολίτη που έρχεται αντιμέτωπος με το δίλημμα να υπερασπιστεί τον νόμο και την τάξη ακόμη κι όταν ο νόμος τον αδικεί κατάφορα; Η ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων από τα ερωτήματα που τίθενται θα συμβάλλουν στην «απενοχοποίηση» των τρόπων διεκδίκησης στέγης, προβάλλοντας μια νέα πραγματικότητα που αναπτύσσεται στο αστικό τοπίο. Η νέα αυτή διεκδίκηση συσχετίζεται με τις προσπάθειες εξευγενισμού γειτονιών που απαιτούν την απομάκρυνση των καταληψιών. Η εισήγηση έρχεται να συμβάλει σε μια επίκαιρη κουβέντα «περί κατοίκησης» που θα φέρει η εφαρμογή του νέου πτωχευτικού ιδιωτικού δικαίου από τον ερχόμενο Μάιο.

Στέφανος Κόφφας, Λέκτορας, Επιστημονικός Συνεργάτης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η έξυπνη πόλη, η τοπική ανάπτυξη και η προσέγγιση της από τα συστήματα - μοντέλα κοινωνικής πολιτικής

Η μελέτη αφορά την κατανόηση της έννοιας «Έξυπνη Πόλη» μέσα από την ανάλυση των αλληλοεπιδρώντων παραγόντων που τη διαμορφώνουν ακολουθώντας μια συγκεκριμένη συστημική προσέγγιση. Ως μια νέα φάση στον μετασχηματισμό του καπιταλισμού, που αφορά τουλάχιστον στη χωρική του διάσταση, η πόλη είναι «κάτι εκεί έξω» και ουσιαστικά θεωρείται ως το κέλυφος στο οποίο προστίθεται η διάσταση της Τεχνολογίας η οποία και μετατρέπει την πόλη σε «Έξυπνη πόλη». Χρησιμοποιώντας την Μεθοδολογία των Ήπιων Συστημάτων αναδεικνύεται ο τρόπος που δημιουργείται η «Έξυπνη πόλη» ως κοινωνικό σύστημα. Βασιζόμενοι στη Θεωρία της Δραστηριότητας, ως μια ενιαία προσέγγιση που συνδυάζει τη μεθοδολογία σκέψης των συστημάτων (κύκλοι διαπραγμάτευσης μεταξύ των εταίρων της πόλης μέσω της μεθοδολογίας ήπιων συστημάτων) και τη θεωρία του Lefebvre για την παραγωγή του Αστικού Χώρου, επιχειρείται η διασύνδεσή της με τα μοντέλα-συστήματα κοινωνικής πολιτικής ως μια νέα ατζέντα διακυβέρνησης / διαχείρισης που διεξάγεται σε ολόκληρο τον κόσμο. Καταλήγουμε τελικά στη διατύπωση ότι η "έξυπνη πόλη" είναι μια «πόλη της μάθησης» δηλαδή είναι ένα αστικό περιβάλλον στο οποίο η μάθηση συμβάλλει στη διαδικασία της αλληλεπίδρασης μεταξύ των εταίρων της πόλης και το αποτέλεσμα αυτής της αλληλοεπίδρασης είναι η εμφάνιση νέων συστημάτων ανθρώπινης δραστηριότητας τα οποία είναι ικανά να επιτύχουν την ενσυναίσθηση του Habermas.

Νέοι Κοινωνιολόγοι I

Άννα-Μαρία Μπουρδούνη, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Κοινωνικής Πολιτικής, ΔΠΘ
Κοινωνικός αποκλεισμός και φτώχεια: έννοιες ταυτόσημες;

Ο όρος «κοινωνικός αποκλεισμός» είναι μια πρόσφατη έννοια που συχνά ταυτίζεται με τη φτώχεια. Αν και οι δύο έννοιες μοιάζουν μεταξύ τους, δεν αποτελούν ταυτόσημες έννοιες. Ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν έχει ένα γενικά αποδεκτό ορισμό, εξαιτίας της πολυδιάστατης φύσης του. Πρόκειται για μια διαδικασία που δεν στηρίζεται μόνο στην οικονομική κατάσταση των ατόμων, αλλά σε μια κοινωνική κατάσταση που συνδέεται με φαινόμενα όπως η περιθωριοποίηση, η κοινωνική αποβολή και το στίγμα. Οι κύριες αιτίες δημιουργίας του κοινωνικού αποκλεισμού είναι η αποστέρηση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προκύπτουν από την ιδιότητα του πολίτη και η ανάπτυξη των ατομοκεντρικών κοινωνιών. Αντίθετα, η φτώχεια συνδέεται αυστηρά με οικονομικά κριτήρια. Σύμφωνα με την R. Levitas υπάρχουν τρεις αιτιακές προσεγγίσεις για την ανάπτυξη του κοινωνικού αποκλεισμού: η πρώτη αφορά την αναδιανεμητική πολιτική πόρων και συνδέεται περισσότερο με τη φτώχεια, η δεύτερη αφορά την κοινωνική ενσωμάτωση και συνδέεται κυρίως με την αμειβόμενη εργασία. Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, κοινωνικά αποκλεισμένοι είναι οι άνεργοι. Η τρίτη προσέγγιση αφορά τους ηθικούς και πολιτισμικούς λόγους που οδηγούν στον αποκλεισμό από την κοινωνική διαδικασία και συνδέεται με τις αποκλίνουσες συμπεριφορές. Εν κατακλείδι, ο κοινωνικός αποκλεισμός αφορά την περιθωριοποίηση ορισμένων ατόμων από το κοινωνικό σύνολο, γιατί ορισμένα χαρακτηριστικά τους καθιστούν «απειλή» για την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Μαρία Δόγια, Κοινωνιολόγος, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Κοινωνικές Πολιτικές Ένταξης των Ρομά. Η Περίπτωση του Δήμου Σοφιάδων

Οι Ρομά αποτελούν τη μεγαλύτερη εθνοτική μειονότητα στην Ευρώπη, με πληθυσμό που υπολογίζεται σε δέκα με δώδεκα εκατομμύρια, εκ των οποίων έξι διαμένουν σε κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανάμεσά τους και η Ελλάδα. Το ζήτημα της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης των Ρομά απασχολεί ιδιαίτερα την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς, οι διακρίσεις και η περιθωριοποίηση που αντιμετωπίζουν στην πλειονότητά τους αντιτίθενται στους στόχους και τις αξίες που αποτελούν τη βάση της Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με έκθεση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), πολλοί Ρομά στην ΕΕ διαβιούν όπως οι πληθυσμοί στις φτωχότερες χώρες του κόσμου. Πρωτίστως όμως, καθίσταται αντιληπτή η ύπαρξη πολλαπλών ανισοτήτων που λειτουργούν ως φαύλος κύκλος που εγκλωβίζει τους Ρομά, καθιστώντας εξαιρετικά δύσκολη την ένταξή τους στο κοινωνικό πλαίσιο.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση των πολιτικών αναφορικά με την κοινωνική ένταξη των Ρομά, καθώς και των βασικών κατευθυντήριων γραμμών που διέπουν τις πολιτικές αυτές στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Περαιτέρω, διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο τέτοιες πολιτικές υλοποιούνται σε τοπικό επίπεδο, καθώς και η ιδεολογία που ενυπάρχει στις πολιτικές αυτές, αλλά και αν διασφαλίζεται η συμμετοχή της ίδιας της κοινότητας Ρομά στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Για το σκοπό αυτό, επιλέχθηκε να μελετηθεί η περίπτωση του Δήμου Σοφιάδων όπου υπάρχει ένας από τους μεγαλύτερους σε αριθμό οικισμούς Ρομά σε αναλογία με τον ντόπιο πληθυσμό αποτελούμενος από περίπου 2.500 άτομα, καθιστώντας την περίπτωση των Σοφιάδων μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα περίπτωση με όρους τοπικότητας αναφορικά με το ζήτημα της

ένταξής τους. Επιπροσθέτως, επιχειρείται η καταγραφή των αλλαγών που επήλθαν σε επίπεδο κοινωνικής πολιτικής σε αυτό το πλαίσιο κατά την περίοδο της κρίσης.

Το βασικό ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας εστιάζει στο εάν οι πολιτικές ένταξης όπως εφαρμόζονται στο συγκεκριμένο πεδίο εντάσσονται σε μια ενιαία στρατηγική πολλαπλών δράσεων που αποσκοπεί στην κοινωνική ένταξη των Ρομά ή περιορίζονται το επίπεδο της διαχείρισης, ενισχύοντας τη γκετοποίηση τους. Η βασική υπόθεση εργασίας είναι ότι στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό πλαίσιο παρεμβάλλονται παράγοντες που αφορούν τις ιδιαίτερες συνθήκες, δυναμικές, ιεραρχίες και σχέσεις εξάρτησης και εξουσίας που διαμορφώνουν γενικότερα τους όρους συνύπαρξης της κοινότητας Ρομά με την ευρύτερη τοπική κοινωνία.

Η μέθοδος που ακολουθείται για τη συλλογή δεδομένων αποτελείται από έναν επαρκή αριθμό ημί-δομημένων συνεντεύξεων με φορείς που εμπλέκονται στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής αναφορικά με την ένταξη των Ρομά σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο. Τα αποσπάσματα των συνεντεύξεων και οι πολιτικές αναλύονται με τη θεματική ανάλυση περιεχομένου. Η ανάλυση του εμπειρικού υλικού βασίζεται σε θεωρίες που εστιάζουν στη διεύρυνση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης σε παρεμβάσεις στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας, καθώς και σε θεωρίες γύρω από ζητήματα ένταξης, κοινωνικού αποκλεισμού και μοντέλων κοινωνικής πολιτικής.

Εμμανουήλ Ορφανουδάκης, Πτυχιούχος Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Εγκληματολογία και Λογοτεχνία: Πώς εκφράζονται Μεταμοντέρνα Ρεύματα στο Κουρδιστό Πουλί, του Χαρούκι Μουρακάμι

Με αφορμή τους προβληματισμούς που θέτει η Μεταμοντέρνα Θεωρία για την κοινωνία και την επιστήμη, η εργασία επιχειρεί να εξετάσει ορισμένα ρεύματα που έχουν προκύψει από αυτήν στο χώρο της Εγκληματολογίας: τη Συστατική και την Φεμινιστική Εγκληματολογία. Και τα δύο ρεύματα προβληματίζονται για το πώς η επιστήμη αντιλαμβάνεται το έγκλημα και τον εγκληματία, και προσπαθούν να αναζητήσουν ευρύτερες και πληρέστερες απαντήσεις για το πώς οι σύγχρονες κοινωνίες μπορούν να γίνουν πιο δίκαιες. Ως τεκμήριο λαμβάνεται το λογοτεχνικό έργο *Το Κουρδιστό Πουλί* του Χαρούκι Μουρακάμι, όχι μόνο λόγω της ιδιότυπης ενασχόλησής του με την έννοια της βίας, όπως προκύπτει ιστορικά, αλλά και λόγω της μεγάλης του συγγένειας με το ρεύμα του Μεταμοντερνισμού, όπως εκφράστηκε στην λογοτεχνία με τον Μαγικό Ρεαλισμό. Η εργασία εξετάζει το φαινόμενο της κοινωνικής βίας αλλά και τον τρόπο με τον οποίο την αντιλαμβάνεται το υποκείμενο, βασιζόμενη σε δύο άξονες: τον πόλεμο ως πηγή πολιτικής και πολιτισμικής βίας, και το σώμα ως φορέα κοινωνικών νοημάτων.

Κασσιανή Οικονόμου, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, ΔΠΘ

Το φαινόμενο της φτώχειας στην Ελλάδα την περίοδο της κρίσης: πολιτικές που υιοθετήθηκαν κατά του φαινομένου

Το αντικείμενο της παρούσας εισήγησης είναι η ανάδειξη των φαινομένων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και των κοινωνικών τους επιπτώσεων στην Ελλάδα από την έναρξη της κρίσης έως σήμερα. Ειδικότερα τα ερωτήματα που επιχειρεί να διερευνήσει η εισήγηση είναι: i) Ποιες ήταν οι επιπτώσεις της κρίσης στην αύξηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού; ii) Πως επηρεάστηκαν τα νοικοκυριά και το διαθέσιμο εισοδημά τους; iii) Πόσο αποτελεσματικές ήταν οι πολιτικές που υιοθέτησε η Ελλάδα κατά των φαινομένων αυτών;

Αρχικά παρουσιάζονται οι πολιτικές λιτότητας που εφαρμόστηκαν την περίοδο εκείνη (αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις, απελευθέρωση ορίου ομαδικών-ατομικών απολύσεων, περικοπές μισθών κ.α). Στη συνέχεια παρατίθενται και συγκρίνονται τόσο τα ποσοστά του

ενιαίου δείκτη φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού όσο και τα ποσοτά φτώχειας με βάση τον τύπο του νοικοκυριού. Επίσης παρουσιάζονται τα ποσοστά μιας σειράς δεικτών όπως της ανεργίας, του διαθέσιμου εισοδήματος νοικοκυριών και του ποσοστού αποταμίευσης. Τέλος καταγράφονται οι πιο βασικές πολιτικές καταπολέμησης της φτώχειας όπως i) το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, ii) το τακτικό επίδομα ανεργίας, iii) του κοινωνικού μερίσματος που εφάρμοσε η χώρα με στόχο την περαιτέρω οικονομική ενίσχυση των νοικοκυριών.

Ο στόχος μας είναι διττός: Να αναδείξουμε ότι η κρίση σε συνδυασμό με τις πολιτικές λιτότητας που εφαρμόστηκαν κυρίως στις εργασιακές σχέσεις, συνέβαλαν στην αύξηση των ποσοστών που ερευνούμε όσο και της μη αποτελεσματικότητας των πολιτικών κατά της φτώχειας, έτσι όπως αυτές υλοποιήθηκαν κατά την περίοδο της κρίσης.

Δέσποινα Καλογιάννη, Απόφοιτη Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ, ΕΚΠΑ

Μαρίανα Μανουσπούλου, Απόφοιτη Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσια Διοίκησης, ΕΚΠΑ

Σοφία Πουλιά, Απόφοιτη Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ, ΕΚΠΑ

Χρύσα Σταματέλου, Φοιτήτρια, ΔΠΘ

Γυναίκες πίσω από τους πάγκους: Μία ανθρωπολογική προσέγγιση της λαϊκής αγοράς του Παγκρατίου

Η παρούσα εισήγηση αποτελεί παρουσίαση μίας ερευνητικής πρωτοβουλίας φοιτητριών με διαφορετικές επιστημονικές καταβολές, στραμμένη στην ανθρωπολογική προσέγγιση και υιοθετώντας τη μεθοδολογία της εθνογραφικής έρευνας. Αντικείμενο μελέτης αποτελεί ο περίπλοκος οικονομικός και κοινωνικός θεσμός της λαϊκής αγοράς και συγκεκριμένα της λαϊκής αγοράς του Παγκρατίου. Το κέντρο του ενδιαφέροντος μας βρίσκεται στην οδό Λάσκου, στην οποία συναντάμε εμπορεύματα που περιλαμβάνουν ως επί το πλείστον είδη ρουχισμού και υπόδησης, οικιακά και λευκά είδη, καθώς και λουπά συναφή μη εδώδιμα προϊόντα, τα οποία χαρακτηρίζονται ως εμπόρευμα Β' κατηγορίας. Τα βασικά υποκείμενα της έρευνας είναι γυναίκες που έχουν τον πάγκο τους στον συγκεκριμένο δρόμο και κοινό τους στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι εργάζονται στη λαϊκή ως αυτοαπασχολούμενες και η ενίοτε ανδρική παρουσία στον πάγκο τους έχει δευτερεύων ρόλο. Ξεκινώντας τον Νοέμβριο του 2018, η παραμονή μας στο πεδίο διήρκεσε για εννέα μήνες, κατά τους οποίους είχαμε την ευκαιρία να ενσωματωθούμε ως κομμάτι της καθημερινότητας της λαϊκής αγοράς και να διερευνήσουμε μία πλησμονή ζητημάτων. Συγκεκριμένα, επικεντρωθήκαμε στον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες αυτές διαπραγματεύονται την έμφυλη ταυτότητα τους εντός του κατεξοχήν ανδροκρατούμενου και εξ' ορισμού ανταγωνιστικού χαρακτήρα της λαϊκής. Επιπλέον, κεντρικό σημείο της μελέτης μας αποτελεί ο ρόλος των γυναικών αυτών στη συγκρότηση κοινωνικών δικτύων, όπως και η ανάλυση της γυναικείας δημόσιας σφαίρας που αναδύεται εντός του πεδίου αυτού.

Ο Max Weber και η Κοινωνιολογία

Στέλιος Χιωτάκης, Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η πολυσημία των κοινωνικών φαινομένων και οι τύποι έρευνας του Max Weber

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε αρχικά να διευκρινίσουμε ότι τα μεθοδολογικά εργαλεία που είχε αναπτύξει και χρησιμοποιεί ο Βέμπερ στο έργο του αναδείχθηκαν από εμπράγματα κοινωνικοπολιτικά ερωτήματα και όχι από επιστημολογικές αναζητήσεις ως αυτοσκοπό – κάτι που ο Βέμπερ δεν είχε ποτέ επιδιώξει. Στον πρακτικό της αυτόν προσανατολισμό και ρόλο η μεθοδολογία του Βέμπερ συνδέεται άρρηκτα με τα κοινωνικοπολιτικά ρεύματα και προβλήματα της εποχής του και με τα αντίστοιχα

ερευνητικά ερεθίσματα και ερωτήματα με τα οποία ασχολούνταν οικονομολόγοι, ιστορικοί, νομομαθείς, φιλόσοφοι και άλλοι ερευνητές. Κατά συνέπεια η γνωστή σε μας μεθοδολογία του χρησιμοποιήθηκε ως ευρετικό εργαλείο ανάλυσης στις ιστορικές, πολιτισμικές - θρησκευτικές και κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές έρευνες. Σχετικά μπορούμε να αναλογιστούμε τις ιδεολογικές και διανοητικές-επιστημονικές συναρτήσεις καθώς και τα αντίστοιχα νέα ερευνητικά και μεθοδολογικά ερεθίσματα που δημιουργήθηκαν από την πρόσληψη της Γαλλικής Επανάστασης και των κοσμοϊστορικών αλλαγών που ακολούθησαν κατά τον 19ο και τις αρχές του 20ού αιώνα στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ. Το ουσιαστικό συμπέρασμα που οφείλουμε να κρατήσουμε εδώ είναι ότι οι κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές αυτές αλλαγές επέδρασαν καταλυτικά στα εμπράγματα ερωτήματα που διατυπώθηκαν στις κοινωνικοπολιτικές επιστήμες και ήταν ευνόητο να δημιουργούν διαφορετικές ερευνητικές προσεγγίσεις και μεθόδους ή σχολές - πυροδοτώντας έτσι αντίστοιχες αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις όπως η έριδα ως προς την επιστημονική μέθοδο που διεξήχθη ανάμεσα στην (παραδοσιακή) ιστορική σχολή και τη νέα οικονομική θεωρία.

Βασίλης Ρωμανός, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Η κριτική του Max Weber στον δυτικό εξορθολογισμό

Στην εισήγησή μου ισχυρίζομαι ότι η προτεινόμενη από τον Max Weber ερμηνεία των διαδικασιών του δυτικού εξορθολογισμού, διαπνέεται από μια *κριτική αξιολόγηση* του ρόλου της αμιγώς τυπικής ορθολογικότητας στη νεωτερική κοινωνική ζωή, η οποία είναι εμποτισμένη από μια θεμελιωδώς *ηθική* παρόρμηση που σχετίζεται με τη 'μοίρα' του *αυτόνομου υποκειμένου* στον νεωτερικό πολιτισμό. Η κριτική του αυτή, μετατοπίζει το ζήτημα του πρακτικού Λόγου από την επικράτεια της μεταφυσικής (της νομοθέτησης του *a priori* νόμου που κυβερνά την ελευθερία) στην επικράτεια της *ιστορίας* (του γίνεσθαι), για να λάβει τη μορφή μιας *γενεαλογικής* ανακατασκευής της Νεωτερικότητας η οποία καθοδηγείται 'κανονιστικά' από τη δυνατότητα της πρακτικής επίτευξης της αυτονομίας, από το βαθμό των ευκαιριών, δηλαδή, που η ιστορία του νεωτερικού κόσμου παρέχει στα νεωτερικά υποκείμενα την προοπτική να αναδειχθούν ως ανεξάρτητες "προσωπικότητες". Η γενεαλογία της Νεωτερικότητας, επιτρέπει στον Weber να καταδείξει σχεδόν 'θετικιστικά' ότι ενώ η νεωτερική κουλτούρα διανοίγει τη δυνατότητα της αυτονομίας, το θεσμικό της υπόβαθρο (όπως αυτό λειτουργεί τυπικά και εργαλειακά μέσα στις νεωτερικές βιόσφαιρες της οικονομίας, της επιστήμης, της πολιτικής και της γραφειοκρατίας), όχι μόνο δεν ενεργοποιεί αυτή τη δυνατότητα αλλά στην πραγματικότητα την καταστέλλει.

Άννα Κουμανταράκη, Διδάσκουσα ΣΕΠ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Η σημασία της απαλλοτρίωσης στις ταξικές σχέσεις κατά τον Max Weber

Η εισήγηση επικεντρώνεται στην έννοια της απαλλοτρίωσης (*expropriation*) δεξιοτήτων και ταλέντων που κατέχουν οι εργαζόμενοι από τους εργοδότες μέσω της μισθωτής εργασιακής σχέσης. Η απαλλοτρίωση μπορεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε την προσέγγιση του Weber πάνω στο ζήτημα της ταξικής έντασης και των ταξικών αγώνων ανάμεσα στις δύο προαναφερόμενες ομάδες. Επίσης μας βοηθά να αναδείξουμε τα σημεία σύγκλισης αλλά και απόκλισης της θεωρίας του Weber για τις τάξεις και τους μεταξύ τους αγώνες από την Μαρξιστική προσέγγιση στο θέμα αυτό. Η προσέγγιση του Weber για τις τάξεις μπορεί να συμβάλλει στην ανάδειξη της ταξικής αντιπαλότητας ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες που δεν ταυτίζονται γραμμικά με την αστική τάξη και το προλεταριάτο αλλά κατέχουν ενδιάμεσες θέσεις στην ταξική διαστρωμάτωση και ανήκουν στο χώρο της πνευματικής εργασίας.

Ειδική Συνεδρία του Συλλόγου Ελλήνων Κοινωνιολόγων (ΣΕΚ): Κοινωνικοί ρυθμιστές κι ο ρόλος των Κοινωνιολόγων σε θέματα αγωγής και προαγωγής της υγείας

Νταΐζη Παπαθανασοπούλου, Συντονίστρια του Ελληνικού Διαδημοτικού Δικτύου Υγιών Πόλεων του Π.Ο.Υ, Μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής του Π.Ο.Υ. Ευρώπης και Ελλάδας για τα Δίκτυα Υγιών Πόλεων, Υποψ. Διδάκτωρ, ΠΑΔΑ, ΣΕΚ
Π.Ο.Υ. - Υγιείς Πόλεις- Η εφαρμογή της Προαγωγής της Υγείας μέσα από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μια ολιστική προσέγγιση

Στρατής Χατζηχαράλαμπος, Κοινωνιολόγος MSc, Αντιπρόεδρος ΣΕΚ, Προϊστάμενος, τμ. Ανάπτυξης Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας και Πρόληψης, Υπουργείου Υγείας
Η συμβολή του Κοινωνιολόγου στο σχεδιασμό και την οργάνωση προγραμμάτων αγωγής υγείας

Αρετή Μαρματάκη, Κοινωνιολόγος Msc, ΕΚΠΑ
Το θεσμικό πλαίσιο της Προαγωγής Υγείας στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα

Αντώνης Αλεβίζος, Κοινωνιολόγος, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΣΕΚ
Υγεία και Βιώσιμη Ανάπτυξη

Φύλο και σεξουαλικότητες

Μαρία Μάζη, Κοινωνιολόγος, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Αλεξάνδρα Χαλκιά, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο
«Για τον Ζακ/για τη Ζάκι»: Η πολιτική του «εμείς» σε ΛΟΑΤΚΙ χώρους στην Ελλάδα το 2019

Η προτεινόμενη εισήγηση αντλεί από την μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία της Μαρίας Μάζη, η οποία εκπονήθηκε με επιβλέπουσα καθηγήτρια την Αλεξάνδρα Χαλκιά στο ΠΜΣ «Κοινωνιολογία» του τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου. Η έρευνα εξετάζει το κινηματικό «εμείς» που δημιουργήθηκε σε χώρους ΛΟΑΤ(Κ)Ι (λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι, τρανς, κουήρ, ίντερσεξ) και μη, μετά την άγρια δολοφονία του Ζακ/ της Zackie Oh, στις 21 Σεπτεμβρίου 2018.

Τα θεωρητικά εργαλεία πηγάζουν από τη φεμινιστική, μεταδομιστική, κουήρ, κοινωνική και πολιτική θεωρία. Διενεργήθηκε ποιοτική έρευνα κατά το διάστημα Απρίλιος-Σεπτέμβριος 2019, με ημι-δομημένες συνεντεύξεις 10 ατόμων (ατομικές και μικρή ομάδα εστίασης) από κινηματικούς και καλλιτεχνικούς ΛΟΑΤ(Κ)Ι χώρους, συμμετοχική παρατήρηση σε πορείες και εκδηλώσεις που αφορούσαν τη δολοφονία και ανάλυση εικόνων για το Ζακ/τη Ζάκι. Μέρος του εμπειρικού εδάφους αποτελεί η συμμετοχή της Μαρίας Μάζη στο εγχείρημα “Faster than Light”, ένα κουήρ πρότζεκτ για/ με τη Ζάκι που υλοποιήθηκε από τη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του ιδρύματος Ωνάση.

Η εισήγηση εστιάζει στην χαρτογράφηση μιας πολιτικής ενός «εμείς» μέσω της έκφρασης του δημόσιου πένθους για το Ζακ/ τη Zackie στην Αθήνα. Παρουσιάζονται και αναλύονται ευρήματα που αφορούν το «κοινό» αγωνιστικό σώμα που δημιουργήθηκε. Ιχνηλατείται επίσης μία ανάγκη για αναθεώρηση των πολιτικών και την ανάπτυξη διαθεματικής οπτικής η οποία να διαπραγματεύεται τις απλουστευμένες αφηγήσεις περί «κοινότητας» και «κοινών» αγώνων σε αυτό το πλαίσιο.

Ευάγγελος Λιότζης, Μεταδιδακτορικός ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ο σεξισμός ως έννοια σε πολυεπίπεδη κρίση: Από τον ανάστροφο σεξισμό στον σεξιστικό συμψηφισμό

Ο σεξισμός, ως ένα δυναμικό, μεταβαλλόμενο και πολυποίκιλο σύνολο πρακτικών εξουσίας και αναπαραστάσεων που σχετίζονται άμεσα με τις έμφυλες ανισότητες, αποτελεί μια αμφίσημη, προϊόν εξουσιαστικής αντιπαράθεσης έννοια. Και αυτό διότι στη σύγχρονη εποχή καθίσταται δύσκολα αναγνωρίσιμη η πραγματολογία του, αλλά και δυσδιάκριτος ο διαχωρισμός αναφορικά με το ποιοι λόγοι και συμπεριφορές πρέπει να εκληφθούν ως στοιχεία αβρότητας, χειραφέτησης, διονυσιακού πνεύματος ή σεξισμού. Σύγχυση η οποία δεν μπορεί να αναδειχθεί επαρκώς από επιμέρους προσπάθειες για εννοιολογήσεις που φιλοδοξούν να καλύψουν σύγχρονες όψεις του σεξισμού, όπως, για παράδειγμα, ο πεφωτισμένος σεξισμός και η ανασύνθεσή του ως μεταφεμινιστικός. Σύγχυση η οποία επιτείνεται ακόμα περισσότερο στην πλέον επίμαχη διάσταση του λεγόμενου ανάστροφου σεξισμού, δηλαδή των σεξιστικών λόγων και συμπεριφορών απέναντι στους άνδρες. Στην εισήγηση γίνεται προσπάθεια να προσδιοριστεί το πλαίσιο στο οποίο μπορεί να έχει νόημα ο όρος «ανάστροφος σεξισμός» σε σχέση με το ευρύτερο κοινωνικό φαινόμενο. Στη βάση αυτή προκρίνεται η αντικατάστασή του με τη μη ουσιοκρατικά προσανατολισμένη έννοια του «σεξιστικού συμψηφισμού». Τέλος, θα τεθούν και ορισμένες προκαταρκτικές σκέψεις αναφορικά με το πώς αναδεικνύεται το εν λόγω ζήτημα σε τρέχουσα έρευνα πάνω σε εγχώριες κοινωνικές αναπαραστάσεις του σεξισμού.

Έλενα Σάββα, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Καπιταλισμός και “Κατανάλωση” Σεξουαλικότητας

Πώς η σεξουαλικότητα, κάτι τόσο προσωπικό και μύχιο μπορεί να πωλείται και να αγοράζεται στο πλαίσιο μίας νεοφιλελεύθερης αγοράς με όρους προσφοράς και ζήτησης; Ποιες διεργασίες απαιτούνται προκειμένου να γίνει αντιληπτή η συνουσία ως “καταναλωτικό αγαθό”; Επιπλέον, με την παρούσα εισήγηση ερευνάται το πως έχουν συντελέσει η φετιχοποίηση του σεξ, η αντικειμενοποίηση της ερωτικής επαφής και η υπερσεξουαλικοποίηση της δημοφιλούς κουλτούρας στην παραπάνω πρακτική. Πως ανοίγει ο δρόμος για την εμπορευματοποίηση της σεξουαλικής συνεύρεσης, όταν το πρόσωπο του παρτενέρ παύει να έχει σημασία κατά την ερωτική επαφή, όταν η εστίαση μετατοπίζεται στη σεξουαλική τεχνική και σε συγκεκριμένα φυσικά χαρακτηριστικά και όταν η σεξουαλική επίδοση αποκτά αντικειμενικά κριτήρια αξιολόγησης. Η “αγορά” σεξ (πορνικές υπηρεσίες), αλλά και σεξουαλικότητας ευρύτερα (καταστήματα κονσομασιόν, μασάζ, πορνογραφία, sex shop, strip show, swingers club κ.α.), ανήκουν σε έναν μεγάλο κλάδο επιχειρηματικότητας εκτοξεύοντας τη βιομηχανία του σεξ σε δεύτερο πυλώνα της παγκόσμιας οικονομίας. Έτσι στις απαρχές του 21ου αιώνα το σεξ αποκτά χαρακτηριστικά ενός νεοκαπιταλιστικού “προϊόντος” αφού αντικειμενοποιείται, διαφοροποιείται, ομογενοποιείται, διαφημίζεται, παγκοσμιοποιείται, μαζικοποιείται και στο τέλος πωλείται. Άλλωστε, όπως σημειώνει ο Blic D. «το χρήμα είναι μία υπεκφυγή που καταργεί μέσω της τιμής κάθε υποκειμενική σχέση με τα εμπορεύματα».

Κατερίνα Γιαννάκαινα, Προπτυχιακή φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Σωτήρης Αντωνούλης, Προπτυχιακός φοιτητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ιωάννα Γραβάνη, Προπτυχιακή φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μιχάλης Μπαρσάκης, Προπτυχιακός φοιτητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ραφαήλ Ραμουτσάκης, Προπτυχιακός φοιτητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Ανδρομάχη Μπούνα, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Transgender στην Λέσβο. Μία μελέτη περίπτωσης

Αν ο αμετάβλητος χαρακτήρας του βιολογικού φύλου αμφισβητηθεί, ίσως προκύψει ότι αυτή η κατασκευή που λέγεται «βιολογικό φύλο» είναι εξίσου πολιτισμικά κατασκευασμένη όσο και το κοινωνικό φύλο· ίσως, μάλιστα, να ήταν ανέκαθεν ήδη κοινωνικό, με αποτέλεσμα η διάκριση μεταξύ βιολογικού και κοινωνικού φύλου να αποδειχθεί ότι δεν υφίσταται καν. Ο ερευνητικός σχεδιασμός που χρησιμοποιήθηκε είναι η μελέτη περίπτωσης, καθώς εστίασαμε στην μεμονωμένη περίπτωση μιας transgender γυναίκας που μεγάλωσε στη Λέσβο, πραγματοποιώντας μια βιογραφική αφηγηματική συνέντευξη, στην οποία αναλύονται οι δυσκολίες που αντιμετώπισε ως transgender στην επαρχία, η στάση των κατοίκων απέναντί της και πως αντιλαμβάνεται η ίδια, ως transgender, τη σχέση της με το κράτος. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη συνέντευξη, επιβεβαιώνουν τη δυσφορία φύλου που βιώνει το άτομο πριν προβεί σε coming out, καθώς και ζητήματα misgendering, στοχοποίησης, κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης που ακολουθούν το coming out. Η ελλιπής νομική αναγνώριση των δικαιώματων της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας στην ελληνική κοινωνία ενισχύει την κοινωνική ανισότητα που υφίσταται έναντι της κοινωνικά κατασκευασμένης ετεροφυλοφιλικής κανονικότητας.

Αθηνά Μαρά, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Η ετεροφυλόφιλη οικογένεια σε κρίση? Η ψήφιση του Ν. 4356/2015.

Η νομική αναγνώριση της ομογονεικότητας είναι ένα σχετικά πρόσφατο αίτημα του ελληνικού ομοφυλόφιλου κινήματος, το οποίο κερδίζει συνεχώς δημοτικότητα στην Ελλάδα. Όμως, σε αυτό το αίτημα εναντιώνεται ένα σημαντικό μέρος της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας, των πολιτικών κομμάτων και της κοινωνίας των πολιτών.

Οι επονομαζόμενες ομόφυλες οικογένειες υφίστανται διακρίσεις στο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ζουν (Hicks, 2006) και η ύπαρξη ενός νομικού πλαισίου δεν αρκεί από μόνη της για να καθορίσει εάν μια κοινωνία έχει ενσωματώσει πραγματικά τις ομόφυλες οικογένειες. Οι ετερόφυλες νόρμες συσχετίζονται με τον σεξισμό και εντάσσονται στις κυρίαρχες αντιλήψεις στο εξεταζόμενο, ελληνικό κοινωνικό πλαίσιο.

Η υπόθεση ότι η γονική μέριμνα είναι αυστηρά ετεροφυλόφιλη προέρχεται από την ιδεολογική βάση της ετεροφυλόφιλης πυρηνικής οικογένειας και μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις εις βάρος των μη παραδοσιακών οικογενειών (Berkowitz, 2007). Με αυτόν τον τρόπο, τα ζευγάρια του ίδιου φύλου θεωρείται ότι προορίζονται να ζήσουν μια ζωή απομόνωσης και μοναξιάς, αφού η κοινωνία τα έχει αποκλείσει ως ανίκανα ή ακατάλληλα λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού.

Η προτεινομένη εισήγηση θα επιχειρήσει να εξετάσει το πώς η υιοθέτηση των ετεροπατριαρχικών εννοιών της συγγένειας (όπως το σύμφωνο συμβίωσης) υποστηρίζει τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα των οικογενειών του ίδιου φύλου στην Ελλάδα.

Κοινωνίες και περιβάλλον

Θανάσης Θεοφιλόπουλος, Υποψ. διδάκτωρ Κοινωνιολογίας, Μεταπτυχιακός φοιτητής, Συνεργάτης Επιστημονικού Εργαστηρίου ΜΕΘΕΞΗ, Πάντειο Πανεπιστήμιο & Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Η κλιματική αλλαγή ως αιτία εξωτερικής μετανάστευσης και εσωτερικού εκτοπισμού

Η κλιματική αλλαγή συνιστά πρόκληση για ολόκληρη την ανθρωπότητα και ως εκ τούτου απαιτεί τη δέσμευση όλων των κρατών για συστηματική προσπάθεια περιορισμού της. Εντούτοις, οι χώρες που πλήττονται περισσότερο από τις συνέπειες του φαινομένου συγκαταλέγονται μεταξύ των λιγότερο υπεύθυνων για την εκδήλωσή του και των πλέον φτωχών.

Οι δυσμενείς αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον και οι καταστροφές που συνδέονται άμεσα με την αλλαγή του κλίματος ήδη οδηγούν εκατομμύρια ανθρώπους από τις χώρες αυτές στον εσωτερικό εκτοπισμό και στην εξωτερική μετανάστευση. Ο ρυθμός μετακίνησης πληθυσμών αναμένεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο, δημιουργώντας μια νέα κοινωνική πραγματικότητα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Όμως, τα κίνητρα του εσωτερικού εκτοπισμού και της εξωτερικής μετανάστευσης είναι συχνά πολλαπλά και όχι πάντα γνωστά. Επιπλέον, δεν τεκμηριώνεται πάντα επαρκώς η διασύνδεση κλιματικής αλλαγής, συγκρούσεων και, ταυτόχρονα, μετανάστευσης. Απαιτείται η προσεκτική, ψύχραιμη και σε βάθος μελέτη του φαινομένου και όχι μια «αυτόματη» εξαγωγή εύκολων συσχετισμών και συμπερασμάτων.

Όλγα Παπαλιού, Ερευνήτρια Β', ΕΚΚΕ

Λυδία Αβράμη, Διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης, Επιστημονικός Συνεργάτης, ΕΚΚΕ

Αλίκη Μουρίκη, Ερευνήτρια, ΕΚΚΕ

Αντώνης Αρμενάκης, Επίκ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Στάσεις και απόψεις των τοπικών ομάδων συμφερόντων για τις ΘΠΠ και τον καταδυτικό τουρισμό: Μαθήματα από το παρελθόν και προκλήσεις για το μέλλον

Η προτεινόμενη εισήγηση θα εστιάσει στην παρουσίαση και ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων που παρήχθησαν από την ποιοτική έρευνα που διεξήγαγε ερευνητική ομάδα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) στις περιοχές της Ζακύνθου και τριών νησιών των Κυκλάδων (Κύθνος, Μήλος και Σαντορίνη) κατά την περίοδο Μαΐου - Δεκεμβρίου 2018. Η έρευνα αποσκοπούσε στη διερεύνηση της δυναμικής του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (ΘΠΠ) και της ανάπτυξης του καταδυτικού τουρισμού, καθώς και στην ανάδειξη κοινώς αποδεκτών προτάσεων πολιτικής με σκοπό την παράλληλη προώθηση της τουριστικής ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας. Πραγματοποιήθηκαν συνολικά 54 ατομικές συνεντεύξεις με φορείς της κεντρικής διοίκησης, καθώς και φορείς της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας (stakeholders), που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στη λειτουργία και διαχείριση των ΘΠΠ ή/και δραστηριοποιούνται στον τομέα του καταδυτικού τουρισμού.

Από την ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων προκύπτει κατ' αρχάς η ουσιαστική έλλειψη ενημέρωσης των εμπλεκόμενων ομάδων για τις ΘΠΠ, ενώ η στάση τους απέναντι στις ΘΠΠ φαίνεται ότι καθορίζεται πρωτίστως από τις «εικόνες» που έχουν ήδη διαμορφώσει οι ομάδες αυτές για τις ΘΠΠ και συνδέονται άρρηκτα με τη διαδικασία διαβούλευσης και το κοινωνικό περιβάλλον τους. Επιπρόσθετα, καταγράφονται σημαντικές διαφοροποιήσεις στις απόψεις των τοπικών φορέων των τριών νησιών των Κυκλάδων, οι οποίες φαίνεται ότι συνδέονται πρωτίστως με το διακύβευμα της οριοθετημένης ΘΠΠ, το επίπεδο τουριστικής ανάπτυξης του κάθε νησιού και τη διάρθρωση της τοπικής οικονομίας.

Δήμητρα Σύρου, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ιωσήφ Μποτετζάγιας, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Διερεύνηση των Απόψεων των Εμπλεκόμενων Μερών για τη Διακυβέρνηση των Προστατευόμενων Περιοχών – μια εφαρμογή της Q.

Οι Προστατευόμενες Περιοχές (ΠΠ) στις απαρχές του σχεδιασμού τους αποτελούσαν απόμακρες, άθικτες περιοχές με στόχο την προστασία της φύσης. Ωστόσο, οι ΠΠ

μεγάλωσαν τόσο σε αριθμό όσο και σε μέγεθος και έχουν σήμερα «επεκταθεί» σε ενδιαυτήματα όπου δραστηριοποιείται ο άνθρωπος. Η επέκταση τους υπαγορεύτηκε από ζυτήματα αποτελεσματικότητας αλλά και από μια μετατόπιση στην εννοιολόγηση τους. Από «νησιά» παρθένας φύσης, αντιμετωπίζονται σήμερα ως σύνθετα κοινωνικό-οικολογικά συστήματα που δεν μπορούν να αποκοπούν από το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό πλαίσιο που τις περιβάλλει. Στα πλαίσια της εννοιολόγησης τους ως σύνθετα κοινωνικό-οικολογικά συστήματα η διακυβέρνηση των ΠΠ αποκτά νέο περιεχόμενο και ενσωματώνει νέα μοντέλα διακυβέρνησης περισσότερο ανοιχτά και συμπεριληπτικά. Επιπρόσθετα, η «καλή περιβαλλοντική διακυβέρνηση» ΠΠ υπαγορεύει κοινό όραμα, διαφάνεια, εμπιστοσύνη, ισότητα, συνεργατικές πρακτικές, και ουσιαστική συμμετοχή των εμπλεκόμενων. Ως εκ τούτου, με δεδομένο ότι ένα σχέδιο διακυβέρνησης ΠΠ πρέπει να συνεκτιμά το κοινωνικό και θεσμικό περιβάλλον και να ενσωματώνει τις αντιλήψεις και τους στόχους των ενδιαφερόμενων μερών, στην παρούσα μελέτη εφαρμόζουμε την μέθοδο Q, για να καταγράψουμε τις απόψεις περί διακυβέρνησης όπως αυτές διατυπώνονται μέσα από τους Λόγους (discourses) των μελών των Φορέων Διαχείρισης ΠΠ, αναγνωρίζοντας τους ως κεντρικούς εμπλεκόμενους φορείς. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν αναντιστοιχίες μεταξύ του υπερκείμενου σχεδιασμού και του υποκείμενου συστήματος και δύναται να υποστηρίξουν προσπάθειες για το σχεδιασμό και τη βελτίωση των συστημάτων συνεργατικής διακυβέρνησης.

Ελευθέριος Μπαμπάσης, Οικονομολόγος, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Επιχειρηματικότητα και Εναλλακτικές Παρεμβάσεις Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Περιβάλλον Υπαίθρου: Μελέτη Περίπτωσης

Στο πλαίσιο της εισήγησης πραγματοποιείται επισκόπηση της υφιστάμενης κατάστασης όσον αφορά την οικονομική δραστηριότητα στους κλάδους και τις περιφέρειες της Ελλάδας καθώς και μία συγκριτική ανάλυση με βάση τα επίσημα στοιχεία της ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας (ΕΛΣΤΑΤ). Στη συνέχεια εστιάζουμε σε εναλλακτικές παρεμβάσεις βιώσιμης ανάπτυξης στην Ύπαιθρο, οι οποίες θεωρούμε ότι μπορούν να βοηθήσουν στην αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων και παράλληλα να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας ώστε να στηριχθεί η τοπική οικονομία και το εισόδημα των ανθρώπων που διαβιούν σε μία ευρύτερη περιοχή από την ζώνη παρεμβάσεων που προτείνουμε. Η περιοχή στην οποία εστιάζουμε είναι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και συγκεκριμένα στο νότιο τμήμα του νομού Φθιώτιδας. Η συγκεκριμένη περιοχή έχει λανθάνοντα πλεονεκτήματα τα οποία εάν αναδειχθούν μπορούν να οδηγήσουν σε προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο.

Οι προτεινόμενες επιχειρηματικές και εναλλακτικές στρατηγικές αφορούν ένα ευρύ φάσμα της ζωής των κατοίκων (συμμετοχικότητα, εθελοντισμός κουλτούρα, νοοτροπία, ποιότητα ζωής). Μαθαίνουν να αναπτύσσουν τις δικές τους δημιουργικές δυνάμεις μπολιάζοντας τον τόπο τους με δημιουργικές ιδέες οι οποίες με πυρήνα την περιφερειακή και δημοτική διοίκηση και την κατάλληλη υποστήριξη από εθελοντικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις, από δράσεις εθελοντισμού και τοπικούς συλλόγους καταφέρνουν εν τέλει να αλλάξουν πρωτίστως τους ίδιους τους ανθρώπους και σαν έμμεση συνέπεια να βοηθήσουν και την τοπική οικονομία της περιοχής. Για να εξετάσουμε τη μελέτη περίπτωση της υπαίθρου μοιράστηκαν ερωτηματολόγια σε πολίτες που διαμένουν εκτός πρωτεύουσας στην ευρύτερη υπό συζήτηση επαρχιακή περιοχή και διαμένουν είτε σε χωριά της περιοχής, είτε σε κωμοπόλεις/μικρές πόλεις, αλλά σίγουρα μακριά από μία μεγάλη πόλη.

Βία, κοινωνία και έγκλημα

Εμμανουήλ Καρούσος, Κοινωνικός ανθρωπολόγος, Κοινωνιολόγος

Η Βία στην Αφρό - Αμερικανική Κοινότητα των ΗΠΑ: ένας κύκλος που δεν κλείνει ποτέ

Στις 9 Αυγούστου 2014 ο 18χρονος Αφρο-Αμερικανός Michael Brown έπεφτε νεκρός από τις σφαίρες του αστυνομικού Darren Wilson. Ο M. Brown νωρίτερα καθίστατο ύποπτος για κλοπή. Σημαντική λεπτομέρεια: το θύμα ήταν άοπλο. Αμέσως μετά την γνωστοποίηση του περιστατικού, πλήθος Αφρό-Αμερικανών κατοίκων της περιοχής πλημμύρισαν τους δρόμους με σκοπό να διαμαρτυρηθούν για την άσκοπη χρήση αστυνομικής βίας εις βάρος τους. Η πολυήμερη διαμαρτυρία των κατοίκων του Ferguson είχε ως αποτέλεσμα την χρήση εκτεταμένης βίας από την πλευρά της Αστυνομίας στην προσπάθεια της να κατευνάσει το πλήθος.

Οι ΗΠΑ έμοιαζαν με καζάνι που βράζει, έτοιμο να εκραγεί και η Πολιτεία του Missouri έδωσε το έναυσμα για μια σειρά κινητοποιήσεων και διαδηλώσεων σε έτερες Πολιτείες από μέλη της Αφρο-Αμερικανικής κοινότητας.

Τα επόμενα τρία χρόνια ακόμη οκτώ δολοφονίες ήρθαν στο φως της δημοσιότητας, οι διαδηλώσεις επανεμφανίστηκαν, ενόσω στο μεταξύ είχε προηγηθεί η δημιουργία του Κινήματος Black Lives Matter.

Εντύπωση προκαλεί, πως τα εν λόγω επεισόδια ξέσπασαν ενόσω Πρόεδρος των ΗΠΑ ήταν ένας Αφρό-Αμερικανός, ο Barack Obama.

Δημιουργούνται λοιπόν τα εύλογα ερωτήματα του γιατί δεν μειώθηκαν παρόμοια περιστατικά επί προεδρίας του, αλλά αντιθέτως αυξήθηκαν; Επιπροσθέτως, μπορεί να γίνει λόγος για ένα κράτος των ΗΠΑ βαθιά ταξικά και φυλετικά διαχωρισμένο, ακόμη και όταν οι πολίτες αυτού “μοιράζονται” το ίδιο χρώμα δέρματος;

Στράτος Γεωργούλας, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εγκλήματα της νέο-αποικιοκρατίας στην Παλαιστίνη: Γη και ελευθερία

Η δήμευση της γης και η άρνηση χρήσης και πρόσβασης αποτελούν ένα από τα βασικά εργαλεία που χρησιμοποίησε ιστορικά το Ισραήλ για να καταλάβει την παλαιστινιακή γη και αποτελεί μία από τις βασικές αιτίες της συνεχιζόμενης εξαναγκασμένης μετανάστευσης των Παλαιστινίων σήμερα. Ενώ ορισμένες περιπτώσεις κατάσχεσης, κατεδάφισης ή παρεμποδισμένης πρόσβασης καλύπτονται από τα μέσα ενημέρωσης, αυτές οι αναφορές σπανίως επικεντρώνονται σε αυτές τις ενέργειες ως μέρος μιας ευρύτερης ισραηλινής πολιτικής αναγκαστικής μετακίνησης Παλαιστινίων. Σε όλα τα παραπάνω, η αντίσταση έρχεται φυσικά. Όμοια και η καταστολή. Η ισραηλινή πολιτική καταστολής της παλαιστινιακής αντίστασης εφαρμόζεται μέσω ενός συνδυασμού νομοθεσίας, σωματικής δύναμης και ψυχολογικής πίεσης, την καθιέρωση ενός περίπλοκου συστήματος κυριαρχίας και ελέγχου στον παλαιστινιακό λαό. Οι σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου, όπως οι δολοφονίες, τα βασανιστήρια ή η υπερβολική χρήση βίας, αποσκοπούν στην τιμωρία όσων αντιτίθενται στο ισραηλινό καθεστώς και στηρίζουν ένα κλίμα φόβου για να αποτρέψουν τη μελλοντική αντίσταση.

Τα παραπάνω στηρίζονται σε υλικό που συγκέντρωσα κατά τη διάρκεια παραμονής μου εκεί, ως επισκέπτης Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βηθλεέμ.

Βάνα Παπακίτσου, Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας, Διδάσκουσα, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η βία στις συντροφικές σχέσεις των εφήβων

Η βία στις συντροφικές σχέσεις των εφήβων (teen dating violence) είναι ένα αναδυόμενο πρόβλημα καθώς οι συνέπειές της σχετίζονται με τη σωματική και ψυχική υγεία του ατόμου. Η εμπειρία της βίας στη συντροφική σχέση είναι ένα γεγονός που επηρεάζει το άτομο και στην ενήλικη ζωή του, για το λόγο αυτό θεωρείται ως ένα σημαντικό κοινωνικό

θέμα με συνέπειες για τη δημόσια υγεία σε όλο τον κόσμο. Οι διεθνείς εμπειρικές μελέτες φωτίζουν τις πτυχές του φαινομένου και το θεωρούν ως ένα κοινωνικό πρόβλημα με πολύπλευρες συνέπειες σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Οι σύγχρονες αναζητήσεις επί του θέματος σε συνδυασμό με τη νέα κοινωνική πραγματικότητα- την εξέλιξη της τεχνολογίας και την ανάπτυξη των κοινωνικών μέσων δικτύωσης- στρέφουν το ενδιαφέρον των επιστημόνων προς τη μελέτη της εφηβείας και των βίαιων σχέσεων σε συσχέτιση και με τη χρήση της τεχνολογίας. Είναι φυσικό λοιπόν η ενασχόληση με το φαινόμενο αυτό να είναι στις προτεραιότητες των διεθνών και εθνικών αναζητήσεων και προβληματισμών τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και αντιμετώπισης του.

Βασιλική Ιωαννίδη, PhD, Dr.phil., Εκπαιδεύτρια E-Learning Κ.Ε.ΒΙ.ΔΙ.Μ. ΕΚΠΑ & Μέλος ΣΕΠ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Ηλιάννα Γωγάκη, Νηπιαγωγός, Med, Med, PhD cand., Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Προβλήματα συμπεριφοράς στη σχολική καθημερινότητα. Παρέμβαση και αντιστάθμιση: Ενδυνάμωση κοινωνικών δεξιοτήτων & κοινωνικών δικτύων

Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στα προβλήματα συμπεριφοράς στη σχολική ζωή, δεδομένου ότι η παιδικότητα και η εφηβικότητα αποτελούν αναμφισβήτητα κρίσιμα και σημαντικά στάδια στη ζωή του ανθρώπου, υπό το σκεπτικό ότι το παιδί και ο έφηβος καλούνται να διαμορφώσουν την ταυτότητά τους, να αυτονομηθούν ως προσωπικότητες και να ενταχθούν υπεύθυνα στο κοινωνικό σύνολο. Ωστόσο, με δεδομένο τη ρευστότητα της σύγχρονης οικογενειακής δομής και τις ευρύτερες κοινωνικο-πολιτισμικές και οικονομικές αλλαγές, οι παράγοντες επικινδυνότητας σαφώς αυξάνονται και ο ρόλος γονέων και εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση των προβλημάτων συμπεριφοράς διαμορφώνεται καταλυτικά και καθοριστικά στην πορεία τους προς την ατομικότητα αλλά και την ενήλικη ζωή (Κουρκούτας, 2001/ Campbell, 1995).

Η παρούσα εργασία μεθοδολογικά βασίζεται σε βιβλιογραφική έρευνα, η οποία αποσκοπεί στο να εξετάσει και να περιγράψει σύγχρονες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις και στρατηγικές διαχείρισης στη σχολική τάξη και εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και να θέσει ένα επίκαιρο πλαίσιο συμβουλευτικής προς εκπαιδευτικούς και γονείς στο πλαίσιο μιας παιδαγωγικής αντιμετώπισης διαταρακτικών συμπεριφορών και εν γένει συμπεριφορικών δυσκολιών στη σύγχρονη πολύμορφη κοινωνία του 21^{ου} αιώνα. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση καταδεικνύει: (α) αφενός τη σημασία συμπεριφοριστικών και κοινωνικογνωστικών στρατηγικών μάθησης, όπου αναπτύσσεται η κοινωνική διάσταση της μάθησης και προάγεται η εκπαίδευση κοινωνικών δεξιοτήτων, (β) αφετέρου την αξία της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικής κοινότητας, οικογένειας και δικτύων σχολικής συμπερίληψης.

Οικονομικές δράσεις και καταναλωτική συμπεριφορά

Στυλιανός Κατωμέρης, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Το πλαίσιο και το πεδίο της Κοινωνικής Οικονομίας. Ευρήματα και Προκλήσεις

Στην Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας - στο ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης - η μείωση της απασχόλησης εξελίχθηκε σε μείζον κοινωνικό πρόβλημα πλήττοντας άμεσα τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Έως σήμερα και παρά τη πρόσφατη θετική εξέλιξη των δεικτών, η ανεργία στην χώρα μας εμφανίζεται επίμονη και ανθεκτική με σταθερά διψήφιους δείκτες. Λόγω της συνεχιζόμενης απουσίας εργασιακής ένταξης τα προαναφερόμενα προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες παραμένουν δυσεπίλυτα.

Το 2011 η Ελληνική Κυβέρνηση προώθησε και ψήφισε τον νόμο 4019/2011 «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις» ως ένα πλαίσιο πολιτικής για την προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της ανεργίας, εργασιακής ένταξης ή/και επανένταξης των ειδικών και ευάλωτων ομάδων. Ομοίως το 2016 η διάδοχη κυβέρνηση, συνέταξε και ψήφισε τον νέο βελτιωμένο νόμο 4430, «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις» με στόχο την οργάνωση και εδραίωση του πεδίου της Κοινωνικής Οικονομίας για την αντιμετώπιση του κοινωνικού και εργασιακού αποκλεισμού.

Στην εργασία μας θα εξετάσουμε το αποτέλεσμα και τις πιθανές προκλήσεις κατά την εφαρμογή του αναφερόμενου νομοθετικού πλαισίου. Ειδικότερα θα εστιάσουμε στη λειτουργία και εφαρμογή του νόμου ως πλαίσιο πολιτικών που υποστηρίζουν την εργασιακή ένταξη των αναφερόμενων ομάδων.

Δημήτρης Λάλλας, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, ΕΚΚΕ

Καταναλωτικές πρακτικές υπό (την) κρίση (;): Ρεπερτόρια δράσης και Λόγου

Με την ανακοίνωση αυτή θα επιχειρήσω να ανασυνθέσω τα ρεπερτόρια (καταναλωτικής) δράσης και λόγων, όπως αυτά αναδύονται από το λόγο των επισκεπτών ενός shopping mall στην Αθήνα. Το εμπειρικό υλικό έχει αντληθεί από 20 ημιδομημένες συνεντεύξεις που έχουν διενεργηθεί με υποκείμενα-επισκέπτες του The Mall Athens, οι οποίοι αποτελούν το δείγμα της έρευνας το οποίο διαμορφώθηκε με τις μεθόδους του follow-up και του snowball sampling. Αξιοποιώντας τις θεωρίες της πρακτικής, εξετάζονται οι καταναλωτικές πρακτικές ως τρόποι ενσώματης/νοητικής δράσης οι οποίοι βασίζονται σε μορφές γνώσης, διευθετούνται από κανόνες, αρχές/επιταγές, προσανατολίζονται σε αξίες, στόχους και εκφράζουν τρόπους του συναισθάνεσθαι και του επιθυμείν. Εν προκειμένω, θα επιχειρήσω να αναδείξω ποια ρεπερτόρια καταναλωτικής δράσης εκδιπλώνουν τα υποκείμενα της έρευνας και σε ποια ρεπερτόρια λόγου προσφεύγουν για να ερμηνεύσουν και να «δικαιολογήσουν» τις καταναλωτικές τους πρακτικές. Μέσα από τις περιγραφές αυτών που κάνουν και τις ερμηνείες αυτών που λένε θα αναδειχθούν οι αναπαραστάσεις του εαυτού και των άλλων, οι κανόνες και οι επιταγές που ρυθμίζουν τις καταναλωτικές πρακτικές, οι αξίες και οι στόχοι όπου προσανατολίζονται αυτές και τα συναισθήματα που συνδέονται με αυτές. Επίσης, θα διερευνηθεί αν και κατά πόσο η οικονομική κρίση έχει τροποποιήσει τα ρεπερτόρια αυτά. Η ανάλυση αυτή αποτελεί μέρος του ερευνητικού έργου «Consumerism in a period of economic crisis: Consumption practices and forms of governance», το οποίο χρηματοδοτείται από το ΕΛΙΔΕΚ και πραγματοποιείται με τη θεσμική υποστήριξη του Ε.Κ.Κ.Ε.

Δημήτρης Λάλλας, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, ΕΚΚΕ

Γιώργος Δρόσος, Υποψ. Διδάκτωρ-Επιστημονικός Συνεργάτης, Ιόνιο Πανεπιστήμιο & ΕΚΚΕ
«Ενορχηστρώσεις» της καταναλωτικής εμπειρίας: Μια λογο-αναλυτική προσέγγιση των προωθητικών μεθόδων ενός θεσμού της κατανάλωσης

Στην ανακοίνωση αυτή θα παρουσιάσουμε τα ευρήματα της ανάλυσης του λόγου που αρθρώνεται από έναν κατεξοχήν θεσμό της κατανάλωσης, όπως το The Mall Athens, και διαχέεται μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (social media). Το εμπειρικό υλικό έχει αντληθεί από το Facebook, το Twitter, το Instagram και το κανάλι του εν λόγω shopping mall στο YouTube. Σε μια μεταστρουκτουραλιστική προοπτική, επιχειρούμε μια πολυπρισματική ανάλυση λόγου η οποία αντλεί μεθοδολογικά εργαλεία από τη θεωρία Λόγου των E. Laclau και C. Mouffe, την Κριτική Ανάλυση Λόγου του M. Fairclough και από τον M. Foucault. Στόχος της λογο-αναλυτικής αυτής προσέγγισης είναι να αναδειχθούν οι ρηματικές (discursive) πρακτικές (π.χ.: αλυσίδες ισοδυναμίας, διαρρηματικότητα) και οι

γλωσσολογικές τεχνικές (π.χ.: τροπικότητα, μεταβατικότητα) με τις οποίες ο συγκεκριμένος θεσμός κατανάλωσης επιχειρεί να νοηματοδοτήσει τον εαυτό του, την καταναλωτική εμπειρία και τις πρακτικές, καθώς και τους επισκέπτες-καταναλωτές. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρείται η ανάδειξη της (των) ταυτότητας (-ων) του The Mall Athens και των επισκεπτών, οι προωθούμενες τεχνικές υποκειμενοποίησης και οι τεχνικές διαγωγής και επιμέλειας του εαυτού. Η λογο-αναλυτική αυτή προσέγγιση αποτελεί μέρος του ερευνητικού έργου «Consumerism in a period of economic crisis: Consumption practices and forms of governance», το οποίο χρηματοδοτείται από το ΕΛΙΔΕΚ και πραγματοποιείται με τη θεσμική υποστήριξη του Ε.Κ.Κ.Ε.

Νέοι Κοινωνιολόγοι II

Ανδρομάχη Ροτζιώκου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Πρόταση ενσωμάτωσης προσφύγων στην ελληνική κοινωνία μέσω εκπαιδευτικού προγράμματος εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας

Η εισήγηση θα επικεντρωθεί στην παρουσίαση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος του Κέντρου Δια Βίου Μάθησης Ναυπλίου σχετικά με την ενσωμάτωση της ευπαθούς κοινωνικής ομάδας των προσφύγων, το οποίο παρουσιάστηκε στο πλαίσιο μεταπτυχιακών σπουδών στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Σκοπός του εκπαιδευτικού προγράμματος θα είναι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από τους πρόσφυγες που έχουν έρθει στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, με σκοπό την ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία. Έτσι, θα γίνει ειδική αναφορά στους λόγους που οι πρόσφυγες ενδεχομένως βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό στη χώρα μας, στους τρόπους με τους οποίους μπορούν να ενσωματωθούν, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής, καθώς και στο κατά πόσο ένα τέτοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μπορεί να αποδειχθεί αποτελεσματικό. Ακόμη θα αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να εφαρμοστεί το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, η εκπαιδευτική μέθοδος που μπορεί να ακολουθηθεί αλλά και πόσο καθοριστικός είναι ο ρόλος του εκπαιδευτή μέσα στην εκπαιδευτική ομάδα. Είναι γεγονός, ότι τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα είναι ένα θέμα με πολύ σημαντικές κοινωνικές διαστάσεις, ενώ ζητούμενο παραμένει, με ποιους τρόπους και αν μπορούν οι πρόσφυγες να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία.

Δημήτρης Μιχάλης Τρισετάκης, Φοιτητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η ελληνική κρίση και η κατάρρευση του παραδοσιακού δικομματισμού

Η παρούσα έρευνα πραγματεύεται την κοινωνιολογική ανάλυση των επιπτώσεων της διεθνούς οικονομικής κρίσης της περιόδου 2008-2009 στην πολιτική σκηνή της Ελλάδας, ιδιαίτερα δε θα ασχοληθούμε με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της κατάρρευσης του παραδοσιακού δικομματισμού. Πρώτα θα εξετάσουμε λεπτομερώς τη δομή, τη σύσταση, τα ποιοτικά και τα ποσοτικά χαρακτηριστικά του ελληνικού πολιτισμού συστήματος κατά την περίοδο 1974 έως 2009. Παράλληλα, θα εξετάσουμε βασικούς οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες που αφορούν την ελληνική κοινωνία την περίοδο πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης, προκειμένου να κατανοήσουμε τις βαθύτερες αλλαγές που συντελέστηκαν στην οικονομία κατά την περίοδο αυτή. Θα εξετάσουμε προσεκτικά και θα ερμηνεύσουμε τα αποτελέσματα των εκλογικών αναμετρήσεων από το 2004 έως και το 2019. Θα εξετάσουμε ακόμα ορισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά των συνθέσεων της Βουλής όπως προέκυπταν μετά τις κατα καιρούς εκλογικές αναμετρήσεις. Θα εξετασθούν ακόμα αναλυτικά η δημογραφική και γεωγραφική αποτύπωση και κατανομή των εκλογικών

αποτελεσμάτων κατά την υπο εξέταση περίοδο. Τέλος, θα παρουσιασθούν και θα ερμηνευθούν τα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά του νέου δικομματισμού, όπως αυτός τείνει να καθιερωθεί.

Δανάη Φωτεινή Μακρή, Επικοινωνιολόγος

Νέα μοντέλα εργασίας και η ψυχολογία του εργαζόμενου

“Ο μεγαλύτερος κίνδυνος (για τις επιχειρήσεις) σε περιόδους αναταραχής δεν είναι η αναταραχή – είναι η δράση με λογικές περασμένων εποχών ”, Peter Drucker

“ Η κοινωνία της επίδοσης γεννά καταθλιπτικούς και αποτυχημένους», Han Byung Chul

Στην εποχή της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης, το digital transformation των μεγάλων οργανισμών είναι επιβεβλημένο. Παράλληλα και συχνά με αφορμή αυτό, νέες οργανωσιακές δομές σχεδιάζονται και δοκιμάζονται, συνήθως με λιγότερη ιεραρχία και περισσότερη ομαδική δουλειά. Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι, όχι μόνο καταργούνται επαγγέλματα, αλλά δεν υπάρχουν άνθρωποι «έτοιμοι» για να αναλάβουν τους νέους ρόλους που προκύπτουν.

Στην κοινωνία της επίδοσης και του απεριόριστου «μπορώ» πως επηρεάζει τον άνθρωπο-εργαζόμενο η απεριόριστη θετικότητα; Η υποσχόμενη ελευθερία, διαφάνεια και συνεργασία πράγματι απελευθερώνουν τον άνθρωπο ή αντιθέτως ευνοούν την αυτό-επιτήρηση; Γιατί ο άνθρωπος αισθάνεται ότι «τίποτα δεν γίνεται» σε μία κοινωνία που φωνάζει ότι «όλα γίνονται»; Τι ρόλο έχουν τα «projects»;

Tina Törrönen, Φοιτήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, ιδρυτικό μέλος και πρόεδρος της αμκε «Πύλη Ελευθερίας»

Οι επιπτώσεις της φυλάκισης στις οικογένειες και τα παιδιά των κρατουμένων

Στο πλαίσιο του προγράμματος RE[ENTER] Erasmus+ Key Action 2 Strategic Partnerships in the field of adult education, όπου η αμκε «Πύλη Ελευθερίας» είναι οργανισμός συντονισμού παρουσίασα το προαναφερθέν θέμα στη δραστηριότητα μάθησης, διδασκαλίας και κατάρτισης (Learning, Teaching, Training activities LTT).

Αρχικά, αξίζει να αναφερθεί ότι το προαναφερθέν θέμα είναι για μένα όχι μόνο θεωρητικό αλλά κυρίως μία προσωπική εμπειρία καθώς έζησα για πάνω από 6 χρόνια τον εγκλεισμό του αρραβωνιαστικού μου. Αυτή η εμπειρία είναι συνεπώς ένας από τους λόγους που με οδήγησαν στην έναρξη των κοινωνιολογικών μου σπουδών και στην ίδρυση της οργάνωσής μου τη «Πύλη Ελευθερίας».

Προτείνω επίσης αυτό το θέμα να παρουσιαστεί στο συνέδριο για κάποιους επιπλέον λόγους. Πρώτων, θα ήθελα να ξυπνήσω το ενδιαφέρον των συναδέλφων σχετικά με την ομάδα στόχου αυτού του θέματος, δηλαδή το οικείο περιβάλλον των κρατουμένων καθώς πολλές φορές αγνοείται από τις αρχές και είναι σχετικά άγνωστη στους επιστημονες γενικότερα. Δεύτερον, θεωρώ ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω έρευνα σχετικά με αυτή την ομάδα στόχου κυρίως ως προς την απροθυμία τους να αναζητήσουν ψυχο-κοινωνική υποστήριξη. Παρά τις αρκετές αισιόδοξες προσπάθειες προκειμένου να τους προσεγγίσουμε και να τους προσφέρουμε υποστήριξη, δεν έχουμε πετύχει.

Στην εισήγηση λοιπόν παρουσιάσω έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με το οικείο περιβάλλον των κρατουμένων και τις επιπτώσεις που επέρχονται στο οικογενειακό περιβάλλον λόγω εγκλεισμού. Στο τέλος της εισήγησης προτείνω προγράμματα για την ομάδα στόχου τα οποία βασίζονται στην ιδέα της ομότιμης υποστήριξης δηλαδή το peer support η οποία εξακολουθεί να είναι μια σχετικά άγνωστη προσέγγιση στην Ελλάδα.

Βασιλική Σταθοπούλου, Φοιτήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Κλοπές ΙΧΕ αυτοκινήτων στην Ελλάδα της κρίσης. Ένα έγκλημα χωρίς "κρίση" κατά την περίοδο της κρίσης

Η κλοπή ΙΧΕ αυτοκινήτων τόσο στη χώρα μας όσο και σε άλλες χώρες αποτελεί ένα "καθημερινό" έγκλημα στο οποίο παρά τον σημαντικό αριθμό περιστατικών που παρουσιάζει, δεν του έχει δοθεί η ανάλογη, από εγκληματολογική άποψη, σημασία. Με την παρούσα μελέτη μας επιχειρώντας να καλύψουμε μερικά, το κενό αυτό εξετάσαμε το εάν και κατά πόσο η οικονομική κρίση επέδρασε και στις κλοπές των ΙΧΕ αυτοκινήτων στην Ελλάδα. Έτσι, συγκρίναμε τα καταγραφέντα από τις αστυνομικές στατιστικές περιστατικά της τριετίας της αρχής της κρίσης (2008-2010) με εκείνα της τριετίας του τέλους της (2017-2019). Από τη σύγκριση αυτή διαπιστώθηκαν έντονες αυξητικές τάσεις του αριθμού των περιστατικών που καταγράφησαν στη δεύτερη τριετία. Η ερμηνεία που δώσαμε είναι ότι η κρίση λόγω των έντονων οικονομικών προβλημάτων που προκάλεσε σε ευρύτατα τμήματα του πληθυσμού - περιλαμβανομένων και των κακοποιών - οδήγησε περισσότερους από αυτούς, από ότι στο παρελθόν, στη διάπραξη του συγκεκριμένου εγκλήματος είτε για να επωφεληθούν οικονομικά από την πώληση του ΙΧ ή των εξαρτημάτων του είτε για να χρησιμοποιήσουν για την διάπραξη άλλων εγκλημάτων όπως π.χ. ληστειών. Σημειώνουμε πως για το έγκλημα αυτό παρουσιάζονται πολλές ευκαιρίες όσον αφορά το τόπο και το χρόνο τέλεσής του. Οι ευκαιρίες αυτές θα πρέπει να αποδοθούν στη συχνή μη τήρηση των κανόνων της περιστασιακής πρόληψης από τα υποψήφια θύματα.

Ειδική συνεδρία: Οι επιπτώσεις της κρίσης στην Εργασία και Απασχόληση

Η κοινωνιολογική ανάλυση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών και των κοινωνικών επιπτώσεων τους επάνω στον εργαζόμενο πληθυσμό, αποτέλεσαν ένα από τα κεντρικότερα θέματα που απασχόλησαν τόσο την οικονομική όσο και την κοινωνιολογία της εργασίας. Ιδίως από τα μέσα της δεκαετίας 1970, η διεθνής κοινωνιολογική κοινότητα άρχισε συστηματικά να εξετάζει βάσει προηγούμενων μελετών (που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης 1922-1930) τόσο τις ποσοτικές όσο και τις ποιοτικές αλλαγές στα αντικείμενα και νοηματοδοτήσεις της εργασίας και της απασχόλησης. Ιδίως για το τελευταίο, η ανάλυση των διαδικασιών αλλαγής, η ερμηνεία και η ανάπτυξη συνηθειών και προσδοκιών από τα ίδια τα υποκείμενα αποτέλεσαν κεντρικά στοιχεία προβληματισμού.

Στόχος της ειδικής συνεδρίας είναι από τη μια πλευρά η θεωρητική και μεθοδολογική προσέγγιση της εργασίας και απασχόλησης σε περιόδους ραγδαίων αλλαγών. Από την άλλη πλευρά ο στόχος της συνεδρίας αυτής είναι η παρουσίαση σε ευρύτερο κοινό των τελευταίων μελετών για τις επιπτώσεις της κρίσης σε τάξεις, κοινωνικά στρώματα και επαγγελματικές ομάδες στην Ελλάδα. Τα κεντρικά πεδία ανάλυσης είναι: η κοινωνική στρωμάτωση, η κινητικότητα και οι αλλαγές που επιφέρουν στις κοινωνικές σχέσεις ανάμεσα σε πρωτογενή και δευτερογενή δίκτυα αλληλεγγύης.

Παρασκευή-Βίβιαν Γαλατά, Μεταδιδάκτορας ερευνήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ελένη Πούλου, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι ελληνικές μελέτες για την εργασία και την απασχόληση των μεταναστών/τριών

Η εισήγηση εστιάζει στις κοινωνικές στρωματώσεις και την κινητικότητα του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού την περίοδο 2008-2019 και στη συμβολή τους στη νοηματοδότηση και τον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας και απασχόλησης.

Αγγελική Αθανασοπούλου, ΕΔΙΠ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Αλβανές οικιακές εργάτριες στην Αθήνα της οικονομικής κρίσης

Η εισήγηση παρουσιάζει τις πρώτες διακυμάνσεις λόγω της κρίσης (2008-2012) στην εργασία και απασχόληση των οικιακών εργατριών και ποια είναι η συμβολή τους στις αλλαγές του τρόπου ζωής, συνθηκών και αντιλήψεων για τη σχέση τους με την ελληνική κοινωνία.

Κατερίνα Βασιλικού, Δρ Κοινωνικών Επιστημών-Κοινωνιολογίας, Ερευνήτρια Β', Paris 1 Panthéon-Sorbonne, Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας της Ακαδημίας Αθηνών
Μεταναστευτική οικογένεια και οικιακή εργασία στα χρόνια της κρίσης

Η εισήγηση παρουσιάζει τις κοινωνικές μεταβολές λόγω αλλαγών στην εργασία και απασχόληση επάνω στην οργάνωση και λειτουργία της Διεθνούς Οικογένειας.

Άρης Ασπρούλης, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Σιωπηρές Συμβάσεις εργασίας την περίοδο της κρίσης: Η περίπτωση της ΔΕΗ-Μεγαλόπολης

Η εισήγηση παρουσιάζει πώς και γιατί οι μεγάλες αλλαγές στην οικονομία και απασχόληση άλλαξαν τόσο τις συνθήκες όσο και τις αντιλήψεις των εργαζομένων της ΔΕΗ για τη σημασία της εργασίας στον Δημόσιο Τομέα.

Χριστόφορος Σκαμνάκης, Επίκ. Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ευφροσύνη Μαλεκάκη, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Στο Σταυροδρόμι του διπλού Κοινωνικού Αποκλεισμού: Συνθήκες Εργασίας και Διακριτική Ευχέρεια στις κοινωνικές υπηρεσίες

Η εισήγηση παρουσιάζει πώς και γιατί μετά το 2010 οι υπάλληλοι δομών πρόνοιας λόγω των αλλαγών στην εργασία και απασχόληση τους αντιμετωπίζουν διακριτικά τους χρήστες κοινωνικής προστασίας.

Ειδική Συνεδρία: Ψηφιακή ένταξη προσφύγων και μεταναστών: είναι δυνατή;

Αντικείμενο της προτεινόμενης συνεδρίας είναι να παρουσιαστούν προσπάθειες ψηφιακής ένταξης προσφύγων και μεταναστών που γίνονται στην Ελλάδα σήμερα, με έμφαση σε προσπάθειες ένταξης στην ψηφιακή εργασία, στις ψηφιακές δεξιότητες και στην μαθησιακή διαδικασία, σε έναν ενδιάμεσο χώρο δράσης ανάμεσα στις προσπάθειες ψηφιακής ταυτοποίησης για καλό και συνδεσιμότητας για καλό, από την μία πλευρά, και στις προσπάθειες ανάπτυξης ψηφιακών εφαρμογών για πρόσφυγες, από την άλλη. Σκοπός της συνεδρίας είναι να τροφοδοτηθεί μια συζήτηση ουσίας για τα ζητήματα που αναφύονται στην συνάντηση του ψηφιακού κόσμου με το πολυδιάστατο πρόταγμα της ένταξης, για τα όρια αλλά και για τις δυνάμεις που η συνάντηση αυτή αναδεικνύει, και για τις οπτικές με τις οποίες ο χώρος των κοινωνικών επιστημών και της κοινωνιολογικής σκέψης μπορεί να φωτίσει τα ζητήματα αυτά.

Εβίκα Καραμαγκιώλη, PhD, Ερευνητική Συνεργάτιδα, ΕΚΠΑ
Ειρήνη Γερογλή, MA, Health Focal Point in Greece, IOM Migration Health Division
Ψηφιακή ένταξη και αυτο-ένταξη προσφύγων και μεταναστών: προσπάθειες, δυσκολίες και προκλήσεις στην συνάντηση του Ευρωπαϊκού με τον Παγκόσμιο Νότο

Έρα-Ηλιάννα Παπαδοπούλου, PhD, Ερευνητική Συνεργάτιδα, ΕΚΠΑ
Ένταξη παιδιών προσφύγων στην εκπαίδευση: εμπειρίες και πραγματικότητες από την ίδρυση των Δομών Υποδοχής για Εκπαίδευση Προσφύγων του Υπουργείου Παιδείας

Η εισήγηση αφορά στην εκπαίδευση των ανήλικων προσφύγων και συγκεκριμένα στις πολιτικές και στις πρακτικές που ακολουθήθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας, σε σχέση με την ένταξη των παιδιών προσφύγων στην τυπική εκπαίδευση από το σχολικό έτος 2016 έως και το 2019. Αναλύονται οι στόχοι και η βασική οργάνωση των Δομών Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ), του νέου δηλαδή προγράμματος που δημιουργήθηκε προκειμένου να καλυφθούν οι βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες των νεοεισερχόμενων στη χώρα μας προσφυγόπουλων. Γίνεται επίσης εκτενής αναφορά στο μάθημα «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών» (Τ.Π.Ε.) που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα των ΔΥΕΠ τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Εξετάζονται τέλος ζητήματα και δυσκολίες στην ευρύτερη εφαρμογή του προγράμματος εκπαίδευσης προσφυγοπαίδων και ειδικότερα η επιρροή τους στην ψηφιακή παιδεία και τον γραμματισμό των παιδιών.

Δέσποινα Μητροπούλου, MSc, Γενική Διευθύντρια, Οργανισμός Ανοιχτών Τεχνολογιών ΕΛ/ΛΑΚ

Εργαστήρια Code+Create για μικτές τάξεις Ελλήνων, προσφύγων και μεταναστών: από τον κώδικα ως συνδημιουργία στην δεξιότητα της ψηφιακής συνύπαρξης

Η εισήγηση αφορά την δράση Code+Create η οποία ξεκίνησε πιλοτικά το 2017 και συνεχίζεται έως και σήμερα. Στόχος του Code+Create είναι νέοι πρόσφυγες, μετανάστες και Έλληνες να μαθαίνουν και να συνεργάζονται μέσα από εργαστήρια ανοιχτών τεχνολογιών. Στο πλαίσιο της δράσης διεξάγονται μαθήματα ψηφιακών δεξιοτήτων για όλα τα επίπεδα, από βασικές δεξιότητες χρήσης υπολογιστών έως προγραμματισμό Python, εισαγωγή στην εκτύπωση 3D, στη ρομποτική και προηγμένο σχεδιασμό ιστοσελίδων. Θα παρουσιαστεί η δομή τους προγράμματος και τα ψηφιακά εργαλεία που αξιοποιούνται καθώς και τα συμπεράσματα από την έως τώρα διεξαγωγή της δράσης. Τέλος θα παρουσιαστεί η μετάβαση της δράσης εξ ολοκλήρου σε διαδικτυακό περιβάλλον λόγω της πανδημίας και οι επιπτώσεις που είχε αυτή.

Φάνης Κόλλιας, MA, Managing Director, Solomon

Ηλιάνα Παπαγγελή, PhD, Operations Manager, Solomon

Τα μέσα ως μέσο: κοινωνική συμπερίληψη και αλλαγή στην media συλλογικότητα του Solomon

Οι αναπαραστάσεις των Μέσων για τους πρόσφυγες επηρεάζουν τους τρόπους που το κοινό αντιλαμβάνεται, σκέφτεται και δρα σε σχέση με αυτούς και, ακολούθως, τις εκάστοτε πολιτικές μετανάστευσης. Η παρούσα εισήγηση θα συζητήσει το ερώτημα του πώς μπορούμε να επανορίσουμε και να ξαναφανταστούμε τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες πραγματώνεται η εμπλοκή μας με τους πρόσφυγες στα πλαίσια της (δημοσιογραφικής) έρευνας. Μέσα από μία προσπάθεια αναστοχασμού των δυναμικών που αναπτύσσονται στο γραφείο σύνταξης μιας media συλλογικότητας (Solomon) ανάμεσα στους πρόσφυγες, τους εργαζόμενους-ερευνητές και το κοινό, η εισήγηση προτείνει μία διαφορετική κατανόηση των συναντήσεων και συν-εργασιών που δομούνται μεταξύ προσφύγων και ερευνητών, καθώς και, ευρύτερα, των χαρακτηριστικών από τα οποία θα πρέπει να διέπεται ένα κοινωνικό-πολιτικό πρόταγμα συμπερίληψης για τους πρόσφυγες.

Εβίκα Καραμαγκιώλη, PhD, Ερευνητική Συνεργάτιδα, ΕΚΠΑ, **Ειρήνη Γερογλή**, MA, Health Focal Point in Greece, IOM Migrazon Health Division

Ψηφιακή ένταξη και αυτο-ένταξη προσφύγων και μεταναστών: προσπάθειες, δυσκολίες και προκλήσεις στην συνάντηση του Ευρωπαϊκού με τον Παγκόσμιο Νότο

Η υποδοχή και η ένταξη προσφύγων και μεταναστών με όρους ισότητας απέναντι στις δημόσιες διαδικασίες και τα κοινά αποτελεί μια πολύπλοκη και πολυπαραγοντική διαδικασία όχι μόνο στην χώρα μας αλλά και διεθνώς. Προϋποθέτει παρεμβάσεις στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της κοινωνίας υπό όρους πολυπολιτισμικότητας και «άνοιγμα» βασικών υπηρεσιών και αγαθών ανάμεσα στα οποία συγκαταλέγονται η εκπαίδευση, οι κοινωνικές υπηρεσίες, η κοινωνική ασφάλιση αλλά και ο επαγγελματικός επαναπροσανατολισμός για τους ανθρώπους αυτούς. Ο ψηφιακός χώρος και τα τεχνολογικά εργαλεία αναδεικνύονται όλο και περισσότερο το τελευταίο διάστημα ως διευκολυντές και επιταχυντές της διαδικασίας προσαρμογής σε νέες εργασιακές συνθήκες στις χώρες υποδοχής με εν δυνάμει θετικό αντίκτυπο στην τοπική οικονομία και την κοινωνική συνοχή. Διεθνείς οργανισμοί και φορείς της κοινωνίας πολιτών δρουν σε αυτήν την κατεύθυνση υλοποιώντας παρεμβάσεις με έμφαση στην αυτονόμηση προσφύγων και μεταναστών μέσα από την εκπαίδευση, τη βελτίωση των τεχνολογικών δεξιοτήτων τους και την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού και των μαθησιακών δυσκολιών που τυχόν αντιμετωπίζουν. Στο πλαίσιο της εισήγησης θα παρουσιαστούν σχετικές πρακτικές και θα συζητηθούν οι όροι και οι συνθήκες υπό τις οποίες αντίστοιχα εγχειρήματα μπορούν να λειτουργήσουν θετικά σε βάθος χρόνου, τονίζοντας τη διασύνδεση ανάμεσα στα φαινόμενα διαδικτυακού και κοινωνικού χάσματος και αποκλεισμού.

Ειδική Συνεδρία: Κρίσιμα μεθοδολογικά ζητήματα ποσοτικών διερευνήσεων

Η εμπειρική κοινωνική έρευνα εκτός του ότι στηρίζεται στη θεωρία προϋποθέτει και αρτιότητα στη μεθοδολογία της. Η παρούσα Ειδική Συνεδρία επιδιώκει να θέσει σε συζήτηση σημαντικά ζητήματα που αφορούν το σχεδιασμό και την υλοποίηση ποσοτικών ερευνών και τα οποία ανέκαθεν απασχολούσαν τους κοινωνικούς επιστήμονες. Ζητήματα όπως η συγκρισιμότητα στη συγχρονία και τη διαχρονία, τα συστήματα και οι κλίμακες μέτρησης αξιών, τα ταξινομητικά σχήματα βασικών μεταβλητών, τα ποσοστά της μη-απόκρισης στα οποία αναφέρονται οι τέσσερις εισηγήσεις της προτεινόμενης συνεδρίας βρίσκονται στο επίκεντρο των αναζητήσεων και του προβληματισμού όσων σχεδιάζουν και υλοποιούν ποσοτικές έρευνες. Εάν το ζητούμενο είναι να κατανοηθούν εμπειρικά οι κοινωνικές εξελίξεις και οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί που συντελούνται στο σύγχρονο ραγδαία μεταβαλλόμενο κόσμο, έχει ιδιαίτερη σημασία να μη διαφεύγουν της προσοχής κρίσιμα μεθοδολογικά ζητήματα που συνδέονται με την μεθοδολογική αρτιότητα της ποσοτικής έρευνας.

Αναστασία Χαραλάμπη, Μεταδιδάκτορας Ερευνήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Διερεύνηση του διαστατού στους κλίμακας αξιών του Schwartz: Δεδομένα από την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα του 2010 για την Ελλάδα

Σκοπός: Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση στους θεωρητικής δομής και την εκτίμηση των ψυχομετρικών ιδιοτήτων στους σύντομης εκδοχής στους κλίμακας ανθρωπίνων αξιών του Schwartz, που συμπεριλαμβάνεται στο ερωτηματολόγιο στους Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας (European Social Survey, ESS).

Μεθοδολογία: Η ανάλυση βασίστηκε στα δεδομένα στους Ελλάδας για τον 5^ο γύρο (2010) διεξαγωγής στους ESS. Το δείγμα διχοτομήθηκε τυχαία σε δύο υπό-δείγματα. Στο πρώτο

υπό-δειγμα διενεργήθηκε Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση (Exploratory factor analysis, EFA) για την εκτίμηση στους κατασκευής στους εννοίας στους κλίμακας. Η δομή στους κλίμακας επικυρώθηκε με τη διενέργεια Επιβεβαιωτικής Παραγοντικής Ανάλυσης (Confirmatory factor analysis, CFA) στο δεύτερο υπό-δειγμα. Με βάση το συνολικό δείγμα, κατασκευάστηκαν υπό-κλίμακες και εκτιμήθηκαν οι ψυχομετρικές στους ιδιότητες.

Αποτελέσματα: Η ανάλυση οδήγησε σε λύση δύο παραγόντων: Ευρύτητα αντιλήψεων σε αλλαγές και Αυτό-εξύψωση. Οι δύο αυτές υπό-κλίμακες ήταν αξιόπιστες αλλά υπέδειξαν προβληματική συγκλίνουσα εγκυρότητα.

Συμπεράσματα: Τα αποτελέσματα δεν επιβεβαιώνουν το διαστατό στους κλίμακας ανθρωπίνων αξιών του Schwartz, στους προτάθηκε στη βιβλιογραφία. Ωστόσο, η ανάλυση προσφέρει ένα χρήσιμο μεθοδολογικό και ερμηνευτικό εργαλείο στους κοινωνικούς επιστήμονες.

Αγγελική Υφαντή, Διδάκτωρ, Διδάσκουσα ΕΣΠΑ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Διερευνώντας το δημογραφικό «προφίλ» της Ευρωπαϊκής κοινωνικο-οικονομικής ταξινόμησης (EseC) για την Ελλάδα, 2002-2010

Για τη θεμελίωση διαχρονικής (overtime) και μεταξύ των χωρών (cross-national) συγκρισιμότητας δεδομένων από δειγματοληπτικές κοινωνικές έρευνες και απογραφές πληθυσμών έχουν αναπτυχθεί διεθνείς ταξινομήσεις για τη μέτρηση των κοινωνικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων της είναι το επίπεδο τυπικής εκπαίδευσης σύμφωνα με τον ανώτερο τίτλο σπουδών (ISCED), η οικονομική δραστηριότητα (ISIC) και τα επαγγέλματα (ISCO). Στο πλαίσιο αυτό η Eurostat ανέπτυξε την Ευρωπαϊκή κοινωνικο-οικονομική ταξινόμηση (European socio-economic classification, EseC) ως ένα «μέσο ... [για την] παρακολούθηση της εξέλιξης των κοινωνικών δομών και της κοινωνικής αλλαγής που συνιστούν έναν από της πλέον κρίσιμους σκοπούς της κοινωνικής στατιστικής». Της, στη θεωρητική σύλληψη της της ταξινόμησης έχει ασκηθεί κριτική σχετικά με την εφαρμογή της της χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου. Στην παρούσα εργασία, η διερεύνηση των ζητημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή της EseC στην Ελλάδα βασίζεται στην κατασκευή του δημογραφικού της «προφίλ». Για την ανάλυση χρησιμοποιούνται τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας (European Social Survey, ESS) για τα έτη 2002, 2004, 2008 και 2010 στα οποία συμμετείχε η Ελλάδα.

Μαρία Οικονομάκη, Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Διερεύνηση και θεμελίωση της διαχρονικής συγκρισιμότητας των βασικών εννοιών των Ερευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών για την Ελλάδα

Ο έλεγχος της δυνατότητας για διαχρονικές συγκρίσεις (και συγκρίσεις μεταξύ χωρών) των δεδομένων δειγματοληπτικών ερευνών συνιστά προϋπόθεση για την ανάλυσή τους. Στο πλαίσιο αυτό, διερευνάται διαχρονικά η συγκρισιμότητα ζητημάτων της μεθοδολογίας των ελληνικών Ερευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ), ώστε να καταδειχθεί η πολυπλοκότητα των ελέγχων που απαιτούνται να διενεργηθούν πριν από τη διαχρονική ανάλυση των δεδομένων τους. Έτσι, διερευνώνται οι βασικές έννοιες (substantive units), ώστε να καταδειχθούν οι αποφάσεις που απαιτούνται για την επίτευξη ομοιομορφίας και τυποποίησής τους. Οι βασικές έννοιες που ελέγχονται αναφέρονται στον ορισμό του νοικοκυριού και των μελών του, του αρχηγού του νοικοκυριού ή του υπεύθυνου του νοικοκυριού και του προσώπου αναφοράς που εισήχθη σύμφωνα με τα εναρμονισμένα κριτήρια που συνιστά η Eurostat για την ταξινόμηση και ανάλυση των πληροφοριών για το νοικοκυριό. Η διερεύνηση βασίζεται στη συλλογή τεκμηρίων για τις ΕΟΠ, δηλαδή τα σχετικά κείμενα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής στα οποία παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία της έρευνας, τις οδηγίες συνεντευκτών και τα ερωτηματολόγια. Σύμφωνα με

τα αποτελέσματα, οι διαφορές που διαπιστώνονται στους ορισμούς των βασικών εννοιών έχουν σοβαρές επιπτώσεις κατά τη διεξαγωγή συγκριτικής ανάλυσης διαχρονικά.

Εύα Τσουπαροπούλου, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η “κοινωνιολογία” της μη-απόκρισης: μεγαλύτερη “κάλυψη” του δείγματος ή ικανοποίηση των κριτηρίων συγκρισιμότητας στη συλλογή των δεδομένων?

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα της μεθοδολογίας των δειγματοληπτικών ερευνών μεγάλης-κλίμακας είναι η μη-απόκριση, που απασχολεί τη διεθνή βιβλιογραφία από τα μέσα της δεκαετίας του 1940. Η διεθνώς τεκμηριωμένη αύξηση των ποσοστών μη-απόκρισης έχει οδηγήσει στην υιοθέτηση σωρείας πρακτικών αύξησης της «κάλυψης» του δείγματος, με πιο εδραιωμένη την αύξηση του αριθμού των επαναληπτικών επισκέψεων (call backs). Ο μεθοδολογικός κανόνας που ίσχυε για χρόνια αναφερόταν σε δύο επαναληπτικές επισκέψεις. Όμως, φαίνεται να έχει πάψει να τηρείται στην πράξη και ολοένα να αυξάνεται, ακόμη και στην περίπτωση της άρνησης του ίδιου του ερωτώμενου. Η τακτική αυτή ίσως να αναπαράγει την ίδια τη μη-απόκριση λόγω άρνησης, που σε βάθος χρόνου, μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του δημόσιου αισθήματος εμπιστοσύνης των πολιτών στις δειγματοληπτικές διερευνήσεις. Η εναπόθεση του προβληματισμού συνοδεύεται από παρουσίαση αποτελεσμάτων με τη χρήση των δεδομένων των μη «αποκρινόμενων» της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας για το σύνολο των συμμετεχόντων χωρών των 8 πρώτων γύρων διεξαγωγής της. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν, αφενός πως ο μεθοδολογικός κανόνας έχει πλέον τεθεί στο περιθώριο, και αφετέρου πως ο μέγιστος αριθμός επαναληπτικών επισκέψεων είναι τυχαίο γεγονός εξαρτώμενο αποκλειστικά από τις ίδιες τις χώρες.

Ειδική Συνεδρία: Κρίση και ελευθερία του τύπου

Γιώργος Πλειός, Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Αφθονία μέσων, σπάνις ελευθερίας μέσων: πώς και γιατί

Παρά τη πληθώρα των μέσων επικοινωνίας που έχουν αναπτυχθεί τις τελευταίες δεκαετίες μετά την απορρύθμιση, οι σχετικές μετρήσεις των αρμόδιων οργανισμών όχι μόνο στον κόσμο αλλά και στην Ευρώπη καταγράφουν μια ραγδαία επιδείνωση της ελευθερίας τους Τύπου. Αυτή η επιδείνωση προκύπτει από ενέργειες: α) κρατικών οργάνων και υπηρεσιών, β) διαφόρων εξτρεμιστικών οργανώσεων, κυρίως ακροδεξιών, που δρουν εναντίον των δημοσιογράφων σε ώρα αλλά και εκτός εργασίας, καθώς και ΜΜΕ και γ) από τους εργοδότες των δημοσιογράφων, αρχισυντακτών, διευθυντών και ιδιοκτητών. Η δύναμη εκδήλωσης αυτών των παραγόντων δεν είναι ίδια σε όλες τις χώρες αλλά διαφέρει.

Όστόσο το ερώτημα τόσο στην κοινωνιολογία των ειδήσεων και των ΜΜΕ, όσο και στη γενική κοινωνιολογία είναι ποιο παράγοντες συμβάλλουν ή προκαλούν αυτή την επιδείνωση. Σχετικές μελέτες δείχνουν ότι μεταξύ άλλων, σημαντική συμβολή στην περιστολή της ελευθερίας του Τύπου έχουν: α) Η ακραία εμπορευματοποίηση των ΜΜΕ που καθιστά τον ανταγωνισμό και την αναζήτηση καταναλωτών ρυθμιστικό παράγοντα της δημοσιογραφικής εργασίας που τείνει στον ταμπλόιντ δημοσιογραφικό λόγο, με έμφαση στα ελαφρά θέματα, τη δραματοποίηση και την αξιοποίηση – αναπαραγωγή στερεότυπων και προκαταλήψεων, β) η πολιτική πόλωση, απότοκο των κοινωνικών ανισοτήτων που έχει διευρυνθεί από την προηγούμενη δεκαετία και ιδιαίτερα μετά την παγκόσμια, την ευρωπαϊκή και την ελληνική κρίση γ) η διόγκωση του λαϊκίστικου ακροδεξιού λόγου ως συνόλου απόψεων και πρακτικών δ) οι πρακτικές συλλογής των ειδήσεων. Όπως έχει διαπιστωθεί οι δημοσιογράφοι συλλέγουν τις ειδήσεις από τους επίσημους εκπροσώπους των θεσμών και όχι κάνοντας ερευνητική δημοσιογραφία, καθώς και από τα διεθνή και

παγκόσμια μέσα που αφενός έχουν ήδη εμπορευματοποιηθεί, αφετέρου έχουν λάβει θέση στην εσωτερική και διεθνή πολιτική πόλωση.

Αντώνης Σκαμνάκης, Αναπλ. Καθηγητής, ΑΠΘ

Ελευθερία του Τύπου, οικονομική κρίση και συγκεντρωτισμός

Η οικονομική κρίση και η υπαγωγή στις μνημονικές πολιτικές σε συνδυασμό με την θεαματική επέκταση των νέων τεχνολογιών, των διαδικτυακών Μέσων και των κοινωνικών δικτύων αναμφίβολα οδηγεί σε μία ριζική αναδιάταξη του χώρου της επικοινωνίας και της ενημέρωσης. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα εξαιτίας μίας σειράς ιστορικών παραγόντων ο μετασχηματισμός αυτός λαμβάνει δραματικές διαστάσεις.

Η ελευθερία του Τύπου, σε ολόκληρη σχεδόν την Ευρώπη, αποτέλεσε μία θεμελιώδη αρχή πάνω στην οποία στηρίχθηκε ολόκληρη η μετάβαση από τις απολυταρχικές μορφές διακυβέρνησης στην αστική δημοκρατία. Τούτο διότι με τον τρόπο αυτό διασφαλιζόταν ο πλουραλισμός και η ίδια η Δημοκρατία. Στην Ελλάδα εισήχθη ως άρθρο στα πρώτα ελληνικά Συντάγματα ενώ ο «Συνταγματισμός» αποτέλεσε την ιδεολογία της ελληνικής αστικής τάξης όχι μόνο κατά την φάση ολοκλήρωσης του σύγχρονου ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού και της συγκρότησης του νεοελληνικού κράτους αλλά και αργότερα. Συνεπώς το θέμα της ελευθερίας του Τύπου αποτέλεσε ιδεολογικό πυρήνα της συναίνεσης των εγχώριων πολιτικών και οικονομικών ελίτ.

Η εμφάνιση ισχυρών τάσεων συγκέντρωσης στο χώρο της ενημέρωσης και της πληροφορίας οι οποίες εξακολουθούν να υφίσταται και στο νέο, υπό διαμόρφωση, περιβάλλον και με το κομματικό σύστημα να ενισχύει αντί για να περιορίζει τις τάσεις αυτές η ελευθερία του Τύπου διεμβολίζεται. Ο σχηματισμός ολιγοπωλίων στην ενημέρωση αυξάνει τις πιέσεις στη λειτουργία του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, στην ελεύθερη έκφραση, στη διάδοση ιδεών, σκέψεων και απόψεων.

Μαρίνα Ρήγου, Επίκ. Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Κρίση και Τύπος

Η Ελευθερία του Τύπου, ακρογωνιαίος λίθος του δημοκρατικού οικοδομήματος, ολοένα και συχνότερα υφίσταται περιορισμούς ανά την υφήλιο. Ακόμη και στην Ευρώπη, στην ήπειρο που εξακολουθεί να εγγυάται καλύτερα ελευθερίες και δικαιώματα, οι δημοσιογράφοι δέχονται πολλές μορφές πίεσης και εκφοβισμού και όλο και περισσότερο μια κρατικά κατευθυνόμενη δικαστική παρενόχληση. Παγκοσμίως ο αριθμός των χωρών όπου οι δημοσιογράφοι μπορούν να εργάζονται υπό πλήρη ασφάλεια, συνεχίζει να μειώνεται, ενώ τα αυταρχικά καθεστώτα εντείνουν την πίεση και τον έλεγχο στα μέσα ενημέρωσης. Παράλληλα η ελευθερία της έκφρασης που τα νέα μέσα φάνηκε να υπόσχονται τα πρώτα χρόνια της εμφάνισής τους και η συνεπαγόμενη εντύπωση άνθισης της ελευθερίας του Τύπου, συνθλίβονται υπό το βάρος της δυνατότητας ελέγχου και παρακολούθησης που παρέχουν η ίδια η ψηφιακή φύση αυτών των μέσων, αλλά και τα προβλήματα στο κανονιστικό καθεστώς. Στην εισήγησή μου προτίθεμαι να αναλύσω τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά περιορισμού της ελευθερίας του Τύπου, τις συνθήκες υπό τις οποίες συντελείται και ειδικότερα την ένταση του φαινομένου υπό συνθήκες οικονομικής και πολιτικής κρίσης.

Σταμάτης Πουλακιδάκος, ΕΔΙΠ, ΕΚΠΑ

Ελευθερία του Τύπου ή διαφάνεια στην άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος;

Από την πρώτη στιγμή της εμφάνισης της δημόσιας επικοινωνίας, ζητήματα και προβληματισμοί αναφορικά με την αξιοπιστία, την εγκυρότητα και την αμεροληψία του λόγου των ΜΜΕ, απασχόλησαν επαγγελματίες και ερευνητές του κλάδου.

Η έννοια της «ελευθερίας του Τύπου» αποτελεί μια από τις θεμελιώδεις νόρμες που χρησιμοποιούνται για να αξιολογήσουν την αξιοπιστία των ΜΜΕ ανά τον κόσμο. Όπως φανερώνει και η ετήσια έκθεση των Δημοσιογράφων χωρίς Σύνορα, η εν τις πράγμασι προσέγγιση μιας ουσιαστικής ελευθερίας του Τύπου είναι ένα «ιδανικό» το οποίο εξαρτάται από πολλούς, αλληλοδιαπλεκόμενους και συχνά αντικρουόμενους παράγοντες, οι οποίοι καθιστούν το ιδανικό αυτό μια μάλλον θεωρητική σύλληψη που δεν είναι απόλυτα γειωμένη στην απτή πραγματικότητα.

Αυτοί οι παράγοντες δε, μολονότι καθορίζουν την ποιότητα της «ελευθερίας του τύπου», σε αρκετές περιπτώσεις δεν είναι «άμεσα» συνδεδεμένοι με την καθατή δημοσιογραφική πρακτική, καθώς συνδέονται με το πολιτικό-οικονομικό σύστημα κάθε χώρας από τις 180 που συμμετέχουν στην ετήσια αυτή «μέτρηση» και τη δυνατότητα αυτών των συστημάτων να «παρεμβαίνουν» ποικιλοτρόπως στη λειτουργία των διαφόρων οργανισμών των ΜΜΕ (π.χ. To what extent are private media economically dependent on direct or indirect state subsidies? Do private media have to adjust their content in exchange for state subsidies? Does the government pressure advertisers to favour certain media? Do officials favour certain media (access, interviews etc.) because of... During the past 12 months, have you seen any of the following actions directed at journalists by government or religious authorities or major economic interests, or by interest groups linked to any of them?(public discrediting, public insults, hate speech)

Επιπρόσθετα, στο σημερινό εξαιρετικά πολύπλοκο -ψηφιακό και μη- μηντιακό περιβάλλον η «ελευθερία του τύπου» μπορεί να βρίσκει εφαρμογή λιγότερο ή περισσότερο σε διαφορετικά μέσα που δύνανται να συνυπάρχουν ακόμα και μέσα στο ίδιο «μηντιακό σύστημα». Υπό αυτή την έννοια η μέτρηση της «ελευθερίας του τύπου» από τους Δημοσιογράφους χωρίς Σύνορα ανά χώρα, βάσει του δομημένου ερωτηματολογίου που εφαρμόζουν και του τρόπου με τον οποίο διατυπώνουν ορισμένες ερωτήσεις καθίσταται μερικώς προβληματική.

Τέλος, το τι θεωρεί ο καθένας από εμάς «ελευθερία του τύπου» εξαρτάται και από τις ατομικές μας αξίες, τις πεποιθήσεις μας και τις ιδεολογικές μας τοποθετήσεις, καθιστώντας την «ελευθερία του τύπου» μια έννοια που για διαφορετικούς ανθρώπους αποκτά διαφορετικό νόημα ή ακόμα και πρόσημο (βλ. για παράδειγμα ερωτήσεις ομάδων D & F στο ερωτηματολόγιο των RSF).

Δεδομένων των παραγόντων που επηρεάζουν τόσο τον ορισμό/προσδιορισμό όσο και την εφαρμογή της «ελευθερίας του τύπου», (αντι)προτείνουμε τον όρο «διαφάνεια» ως εφαρμόσιμο σημείο αναφοράς/νόρμα, βάσει του οποίου θα μπορεί κανείς να αξιολογήσει την ορθή και εύρυθμη λειτουργία των ΜΜΕ.

Ο Deuze (2005: 455) ορίζει τη διαφάνεια «ως τους τρόπους με τους οποίους άνθρωποι τόσο μέσα όσο και έξω από το δημοσιογραφικό περιβάλλον αποκτούν τη δυνατότητα να παρακολουθούν, να ελέγχουν, να ασκούν κριτική ή ακόμη και να επεμβαίνουν στη δημοσιογραφική διαδικασία». Μάλιστα κάποιοι θεωρητικοί εκτιμούν ότι η διαφάνεια είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης και της αξιοπιστίας του κοινού στο δημοσιογραφικό επάγγελμα (Lasica, 2004). Η αλήθεια του δημοσιογραφικού λόγου θα πρέπει να εδράζεται στη διαφάνεια, καθώς η τελευταία είναι αυτή που διαφοροποιεί τους δημοσιογράφους από τους υπόλοιπους παραγωγούς περιεχομένου (Kovach και Rosenstiel, 2007).

Αν και στην Αμερική, η συζήτηση για την διαφάνεια φαίνεται να αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη δυναμική στους κόλπους της δημοσιογραφικής κοινότητας (Hellmueller, Vos και Roepse, 2013), έρευνες σε άλλα κράτη φανερώνουν ότι η διαφάνεια δεν υιοθετείται σε σημαντικό βαθμό στην καθημερινή δημοσιογραφική πρακτική, υποδηλώνοντας ότι η

εφαρμογή της εξαρτάται από χαρακτηριστικά που διέπουν το ευρύτερο κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργούν τα ΜΜΕ (Koliska και Chadha, 2017). Με άλλα λόγια, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η διαφάνεια στη δημοσιογραφία αποτελεί έναν νεωτερισμό στην δημοσιογραφική κουλτούρα που θα πρέπει να ιδωθεί στο πλαίσιο μιας ευρύτερης πολιτικής κουλτούρας διαφάνειας που ξεκίνησε από τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο (Stoneman, 2015:3-6) και που μπορεί να συμβάλλει στην περαιτέρω νομιμοποίηση του ρόλου των ΜΜΕ στην κοινωνία.

Ο δημοσιογράφος Josh Stearns (2015) επιχειρηματολογώντας υπέρ της υιοθέτησης της διαφάνειας από τους δημοσιογράφους σημειώνει: «*Με τους περισσότερους ανθρώπους να αντιμετωπίζουν καθημερινά πλημμύρα πληροφοριών, η διαφάνεια γίνεται ένα κρίσιμο δομικό στοιχείο που καλλιεργεί πιο ισχυρές και πιο αξιόπιστες σχέσεις ανάμεσα στην αίθουσα σύνταξης και το κοινό*». Στο ίδιο μήκος κύματος, ο καθηγητής Δημοσιογραφίας Gabriel Kahn (2017) υπογραμμίζει, ότι «*το να μοιράζονται οι δημοσιογράφοι τη διαδικασία του ρεπορτάζ με το κοινό, λειτουργεί ως σφραγίδα αυθεντικότητας, αποτελεί έναν ανεξίτηλο δείκτη αξιοπιστίας*».

Σχετική έρευνα φανέρωσε ότι η εφαρμογή της διαφάνειας στο δημοσιογραφικό περιβάλλον λαμβάνει δύο μορφές: α) την *αποκαλυπτική διαφάνεια* (disclosure transparency) και β) τη *συμμετοχική διαφάνεια* (participatory transparency). Η *αποκαλυπτική διαφάνεια* αφορά στις περιπτώσεις όπου τα ΜΜΕ είναι ανοιχτά και προσφέρουν επεξηγήσεις σχετικά με τον τρόπο παραγωγής των ειδήσεων, εξηγώντας για παράδειγμα τον τρόπο επιλογής των ειδήσεων, επιτρέποντας στο κοινό να δει αλλά και να έχει πρόσβαση στους παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγή του ειδησεογραφικού περιεχομένου. Από την άλλη πλευρά η *συμμετοχική διαφάνεια* αφορά στις περιπτώσεις, όπου το ίδιο το κοινό συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία παραγωγής των ειδήσεων (Karlsson, 2010:537-538).

Αν η ποσότητα, η ποιότητα και η συνεχής τροφοδότηση των ανοικτών δεδομένων αποτελεί έναν δείκτη δημοκρατικότητας και συμμετοχικότητας σε κυβερνητικό επίπεδο, η διαφάνεια των πηγών που επικαλούνται οι δημοσιογράφοι, παραπέμποντας τους αναγνώστες στα πρωτογενή στοιχεία του ρεπορτάζ τους, αποτελεί ένα κρίσιμο βήμα για την οικοδόμηση μιας νέας σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα στα ΜΜΕ και τους πολίτες, ένα «στοίχημα» που θα κρίνει το μέλλον των ειδησεογραφικών οργανισμών ως αξιόπιστων πηγών ενημέρωσης (Ziomek, 2005:28). Καθώς το τοπίο της ενημέρωσης και της πληροφορίας εξελίσσεται συνεχώς, ο θεμελιώδης δεσμός της εμπιστοσύνης μεταξύ των δημοσιογράφων και των ενημερωτικών κοινοτήτων που υπηρετούν, είναι ένα από τα λίγα πράγματα που (θα πρέπει να) παραμένει αναλλοίωτο. Και είναι ακριβώς αυτή η αξιοπιστία που καλλιεργείται μέσα από τη διαφάνεια, την οποία τα ΜΜΕ πρέπει να αξιοποιήσουν για να διατηρήσουν το κοινό τους, αλλά και να συντηρήσουν το επαγγελματικό τους γόητρο απέναντι στις ποικίλες μορφές ενημέρωσης που αναδύονται μέσα από το διαδίκτυο.

Σωτήρης Θεοχαρίδης, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Frederick

Η κρίση και η διάρρηξη νοήματος υπάρξεως της κυπριακής κοινωνίας μέσα από τον κλονισμό της ελευθερίας του τύπου

Η κρίση στην Κύπρο συντρέχει με την αμφισβήτηση και τον περιορισμό της ελευθερίας του λόγου και κατά συνέπεια της ελευθερίας του τύπου. Η κρίση κλονίζει την αυτονομία ατόμου και κοινωνίας. Στην ουσία καταργείται η ανθρωπινότητα, που θεμέλιο της είναι η ελευθερία. Αυτό επιχειρεί να διαπραγματευτεί η εργασία της. Η κατανόηση αυτού του οποίου βλέπουμε και θεωρούμε ότι βλέπουμε, κι όλο της διαφεύγει στο πλαίσιο τούτης της γενικευμένης και ολιστικής συναίνεσης δεν είναι εύκολη υπόθεση. Τα σημάδια από τα συμπτώματα της κατάρρευσης είναι εμφανή. Αυτό που συμβαίνει γίνεται πραγματικά, αυτή η διαδικασία υπάρχει πραγματικά. Θεωρούμε ότι οι Ελίτ από τη μια, και η κοινωνία από την άλλη, διάγουν βίο ξεχωριστό, σχηματίζοντας δύο διαφορετικούς, παράλληλους κοινωνικούς κόσμους. Εμείς οι άνθρωποι χάνουμε τα στοιχειώδη της ένστικτα για

κοινωνική αλληλεγγύη, αλληλοβοήθεια, αλληλοκατανόηση και αλληλοσεβασμό, κλεισμένοι στο στενό-χωρο οχυρό της ιδιωτικής «ζωής». Υποκατάστατο της κοινωνικής σχέσης είναι η τηλεόραση, με της χειραγωγικές τεχνολογίες και της χυδαίες αυταπάτες. Στην πράξη εμείς οι άνθρωποι έχουμε αποσυρθεί από την πραγματική δημόσια ζωή. Τούτο ομολογεί τη χαμένη δημοσιότητα, την κατάρρευση της δημοσιότητας ως βασικό θεμέλιο της νεωτερικότητας. Η οικονομική και μαζική πολιτισμική και ψυχολογική αποσύνθεση της κοινωνίας οδηγεί στην δημιουργία κοινωνικών κόσμων που δεν θα συναντηθούν ποτέ, μέσα της οποίους διαβιούμε ως διαφορετικά βιολογικά όντα, και όχι ως κοινωνικά. Η διερώτηση της πέρα από την πιο πάνω προβληματική, έχει καθήκον να ανοιχτεί της το ζήτημα της ανυπαρξίας του «κοινού αγαθού» που συγκροτεί μian πολιτική κοινωνία. Η αποδόμηση του κοινού αγαθού ομολογεί την έλλειψή παρόντος. Όταν η δημοκρατία δεν αγκαλιάζει το κοινό της κοινωνίας στην παρούσα κατάσταση της καθημερινότητάς της, αλλά το αχαλίνωτο, το λυσσασμένο και το λιπόψυχο του ιδιωτικού, συντρίβοντας το κοινοτικό, το συλλογικό, δεν είναι δημοκρατία.

Ειδική Συνεδρία: Το διαδίκτυο στην Ελλάδα: Το ΕΚΚΕ στο World Internet Project

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) παρακολουθεί συνεχώς τις κοινωνικές και κοινωνιοτεχνολογικές εξελίξεις με στόχο να δώσει ώθηση στη χάραξη πολιτικών βάσει τεκμηρίων και να ανταποκριθεί στην ανάγκη για έγκαιρη και αξιόπιστη πληροφόρηση σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, έχει αναλάβει από το 2015 την πρωτοβουλία να διεξάγει μεγάλης κλίμακας έρευνα με κύριο πεδίο μελέτης την καταγραφή της διείσδυσης και των πολλαπλών επιδράσεων των διαδικτυακών υποδομών στην ελληνική κοινωνία, φιλοδοξώντας σε μια επιστημονικά ελέγξιμη και φιλοσοφικά αναστοχασμένη θεώρηση των φαινομένων του ψηφιακού κόσμου μας. Συγκεκριμένα, η εμπειρική δειγματοληπτική έρευνα World Internet Project Greece υλοποιείται από το ΕΚΚΕ και εντάσσεται στη σύμπραξη World Internet Project, μια διεθνή σύμπραξη πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων που αποτελείται από περισσότερες από 30 χώρες διαφορετικών ηπείρων. Πρόκειται για ένα διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα που ξεκίνησε το 1999 και διευθύνεται από το Annenberg School Center for the Digital Future του Πανεπιστημίου της Νότιας Καλιφόρνιας (ΗΠΑ), υπό τον Καθηγητή Jeff Cole. Στην παρούσα Θεματική Συνεδρία παρουσιάζονται επιμέρους ενότητες του τελευταίου γύρου του World Internet Project Greece (2019) που αφορούν στην ανάδειξη κρίσιμων ζητημάτων του «ελληνικού διαδικτύου», όπως το ψηφιακό χάσμα, οι χρήσεις και η πληροφοριακή/ψυχαγωγική αξία του διαδικτύου, το κοινωνικό κεφάλαιο και ο βαθμός αξιοπιστίας, ελευθερίας της έκφρασης, πολιτικής αρμοδιότητας, θυματοποίησης και παραβίασης της ιδιωτικότητας.

Νίκος Δεμερτζής, Καθηγητής, ΕΚΠΑ, Πρόεδρος ΕΚΚΕ
Χαράλαμπος Τσέκερης, Καθηγητής, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ
Εισαγωγή στο WIP και στο ελληνικό διαδίκτυο

Η ειδική συνεδρία εκκινεί με μια γενική εισαγωγή στο διεθνές συλλογικό ερευνητικό πρόγραμμα World Internet Project (WIP), τους κύριους στόχους, την επιστημονική αξία και τη δυναμική του από το 1999 μέχρι σήμερα. Η εισαγωγή αυτή περιλαμβάνει τη μεθοδολογία και τους περιορισμούς του συγκεκριμένου προγράμματος, όπως επίσης και την επισκόπηση της συμμετοχής της χώρας μας στο WIP μέσω του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών. Τέλος, θα γίνει μια συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση των τριών γύρων του World Internet Project Greece (2015, 2017, 2019), με έμφαση στη σημασία του για μια περιεκτική ψηφιακή πολιτική βάσει στοιχείων (evidence-based digital policy).

Δήμητρα Κονδύλη, Ερευνήτρια Β', ΕΚΚΕ

Όλγα Παπαλιού, Ερευνήτρια Β', ΕΚΚΕ

Μια ανάγνωση του ψηφιακού χάσματος μέσα από τα δεδομένα του WIP

Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται μια περιεκτική και πολυεπίπεδη ανάγνωση και ερμηνεία των εμπειρικών δεδομένων του WIP Greece ως προς το ψηφιακό χάσμα (διαφοροποιήσεις και ανισότητες πρόσβασης στο διαδίκτυο) στην Ελλάδα, σε συνάρτηση με σειρά παραμέτρων, όπως το κοινωνικό-οικονομικό στάτους, η θέση στην απασχόληση, η έμφυλη διάσταση, η ηλικία, κ.ο.κ. Επίσης, θα παρουσιαστεί μια συγκριτική ανάγνωση σε σχέση με άλλες χώρες (μέλη του WIP), δεδομένου ότι πρόκειται για διεθνή συγκριτική έρευνα, έτσι ώστε να σκιαγραφηθεί η θέση της χώρας μας στο διεθνές περιβάλλον.

Απόστολος Λιναρδής, Ερευνητής Β', ΕΚΚΕ

Το απόθεμα κοινωνικού κεφαλαίου των χρηστών διαδικτύου

Η παρούσα εργασία ασχολείται με τη διερεύνηση δύο διαστάσεων του κοινωνικού κεφαλαίου, συγκεκριμένα την κοινωνική εμπιστοσύνη και τα άτυπα δίκτυα χρηστών και μη χρηστών διαδικτύου. Για το σκοπό αυτό, αξιοποιούνται εμπειρικά δεδομένα από την έρευνα *World Internet Project* (WIP) που διεξήχθη το 2019. Παράλληλα, οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου συγκρίνονται και με τους τέσσερις κύκλους της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας που συμμετείχε η Ελλάδα, όπου υπάρχουν αντίστοιχες ερωτήσεις. Από τα εμπειρικά δεδομένα προκύπτει ότι οι χρήστες διαδικτύου διαθέτουν μεγαλύτερο απόθεμα κοινωνικού κεφαλαίου από τους μη χρήστες. Το εν λόγω εύρημα επιβεβαιώνεται και από τα εμπειρικά δεδομένα της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας. Με βάση την παραδοχή ότι η χρήση διαδικτύου δεν συνδέεται με το κοινωνικό κεφάλαιο με σχέση αιτίας-αιτιατού, επιχειρείται να εντοπιστούν τα χαρακτηριστικά εκείνα που διαφοροποιούν τους χρήστες διαδικτύου από τους μη-χρήστες, που εν τέλει είναι αυτά που πιθανώς διαφοροποιούν την άνιση κατανομή του κοινωνικού κεφαλαίου. Η εν λόγω διερεύνηση γίνεται και στα δεδομένα της έρευνας WIP, αλλά και στα δεδομένα των τεσσάρων κύκλων της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας που συμμετείχε η Ελλάδα.

Κατερίνα Ηλιού, Ερευνήτρια Γ', ΕΚΚΕ

Αμαλία Φραγκίσκου, Ερευνήτρια Α', ΕΚΚΕ

Χρήσεις & Προσλήψεις, Εκτιμήσεις & Προβληματισμοί: Ο 3ος γύρος του WIP Greece

Στο επίκεντρο της παρούσας εισήγησης βρίσκονται οι εκτιμήσεις και οι προβληματισμοί των χρηστών του διαδικτύου, που προκύπτουν από τα ερευνητικά αποτελέσματα του 3ου γύρου του WIP Greece (2019). Παρουσιάζονται οι σκοποί για τους οποίους οι ερωτηθέντες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, σε σχέση με την επικοινωνία, την ψυχαγωγία, την πληροφόρηση, τη μάθηση και τις συναλλαγές, ώστε να αναδειχθούν οι πολλαπλές διαστάσεις. Στη συνέχεια, θα επιχειρήσουμε να διερευνήσουμε εάν οι απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με την ελευθερία έκφρασης στο διαδίκτυο αλλά και την πολιτική επάρκεια (εξαρτημένες μεταβλητές), σε συνδυασμό με ανεξάρτητες κοινωνικο-δημογραφικές μεταβλητές (π.χ. εκπαίδευση και ηλικία), υποδεικνύουν ένα «ενδοκοινωνικό» χάσμα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, θα επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε άλλους παράγοντες, όπως οι απόψεις των χρηστών για την αξιοπιστία των πληροφοριών στο διαδίκτυο, η θυματοποίηση μέσω διαδικτύου και η (εμπειρία και ο φόβος) παραβίαση(ς) της ιδιωτικότητας στο διαδίκτυο, που μπορούν εν δυνάμει να επιδρούν στις απόψεις των ερωτώμενων σε σχέση με τις προαναφερθείσες εξαρτημένες μεταβλητές. Η διερεύνηση του ερωτήματος της πιθανής σχέσης αφενός των απόψεων για την ελευθερία έκφρασης και την πολιτική επάρκεια και, αφετέρου, άλλων απόψεων και προσλήψεων των χρηστών του διαδικτύου, θα συνεισφέρει στον ευρύτερο προβληματισμό συσχέτισης με

ψηφιακές ανισότητες/διαφοροποιήσεις, ή με μια «κουλτούρα» των ερωτώμενων χρηστών που σκιαγραφείται από ευρήματα της έρευνας του WIP Greece 2019.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25/09

Σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης και αντεγκληματική πολιτική

Καλλιόπη Ορφανάκη, Συντονίστρια σύμβουλος εκπαίδευσης κρατουμένων Κ.Κ.Κορυδαλλού, PhD εγκληματολογίας, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
Η Εκπαίδευση των Κρατούμενων. Στο δρόμο για την υπεράσπιση της «φθαρμένης» ταυτότητας. Η Περίπτωση του Κ.Κ.Κορυδαλλού

Στο επίκεντρο της διαδικασίας κοινωνικής επανένταξης και της προστασίας των ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων βρίσκεται η σχέση του ατόμου με την εκπαίδευση. Αντικείμενο της ανακοίνωσης αποτελεί η χαρτογράφηση του έγκλειστου μαθητικού πληθυσμού και η παρουσίαση των κοινωνικών αναπαραστάσεων των φυλακισμένων γύρω από την εκπαίδευση στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού κατά τη χρονική περίοδο 2019-2010. Κεντρικό ερευνητικό ερώτημα αποτελεί πως αναπαρίσταται η εκπαίδευση στη συνείδηση του κρατούμενου ώστε να αναλυθεί σε βάθος ο ρόλος της εκπαίδευσης στην κοινωνική επανένταξη και της φυλακής ως παν-πειθαρχικού μηχανισμού που τροφοδοτείται από τη σχέση της με το κοινωνικό σύστημα και σώμα. Αξιοποιώντας ερευνητικά δεδομένα που συγκεντρώθηκαν με ποιοτικού χαρακτήρα έρευνα, με διεξαγωγή ελεύθερων ημι-δομημένων ομαδικών και ατομικών συνεντεύξεων σε τυχαίο αντιπροσωπευτικό δείγμα περίπου 45 φυλακισμένων καθώς και με συμμετοχική παρατήρηση στο πεδίο έρευνας, στη παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται η χαρτογράφηση του μαθητικού πληθυσμού στο Κ.Κ. Κορυδαλλού και η παρουσίαση της βιωμένης εμπειρίας των φυλακισμένων γύρω από την εκπαίδευση, με πεδίο αναφοράς τις πρακτικές που αναπτύσσουν με στόχο τόσο την προστασία της «φθαρμένης ταυτότητας» όσο και την προσπάθεια ανασυγκρότησής της με όρους ενσωμάτωσης, διάκρισης αλλά και ηγεμονίας. Στο πλαίσιο αυτό επιχειρούνται απαντήσεις στα εξής: 1. Η προστασία της ταυτότητας μέσα από τη φοίτηση σε μια εκπαιδευτική δομή εντός του καταστήματος κράτησης, 2. Το σχολείο και η φοίτηση ως τόποι διαμάχης και διεκδίκησης και 3. Ο κρατούμενος ως αντικείμενο και υποκείμενο γνώσης με στόχο τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και της επιτήρησης είτε από τη φυλακή είτε από τον ίδιο τον κρατούμενο.

Ελένη Κοντοπούλου, Νομικός-Δρ. Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Η εμπλοκή στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης ως παράγοντας «διακινδύνευσης» για την υποτροπή

Σύμφωνα με τη διεθνή ερευνητική εμπειρία η εμπλοκή στο σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης ιδίως κατά την περίοδο της ανηλικότητας αποτελεί έναν σταθερά ισχυρό παράγοντα «διακινδύνευσης» ο οποίος φαίνεται να αυξάνει την πιθανότητα για την εκδήλωση υποτροπής είτε κατά την ίδια ηλικιακή περίοδο είτε κατά την ενήλικη ζωή. Στο πλαίσιο άλλωστε μελέτης του φαινομένου των «εγκληματικών σταδιοδρομιών» και υπό το πρίσμα των θεωριών που εντάσσονται στους κόλπους της Εξελικτικής Εγκληματολογίας ή της Εγκληματολογίας που εστιάζει στη μελέτη της πορείας της ζωής έχει διατυπωθεί η θέση ότι η πρώιμη εμπλοκή στην παραβατικότητα αποτελεί προγνωστικό παράγοντα για τη «συνέχεια» και την «επιμονή» της παραβατικής συμπεριφοράς στο πέρασμα του χρόνου. Στην παρούσα ανάλυση θα παρουσιαστούν ορισμένα από τα πορίσματα έρευνας με

αντικείμενο μελέτης τον ποινικό στιγματισμό του ανήλικου παραβάτη και την επίδρασή του στη δευτερογενή παρέκκλιση καθώς και ένα μέρος των ερευνητικών δεδομένων τα οποία προέκυψαν στο πλαίσιο των διαπιστώσεων της έρευνας του Ν.Π.Ι.Δ. «ΕΠΑΝΟΔΟΣ» σχετικά με το φαινόμενο της υποτροπής των αποφυλακισμένων στην Ελλάδα.

Κώστας Πανάγος, Διδάκτωρ Εγκληματολογίας-Σωφρονιστικής-Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, ΕΚΠΑ

Οι Προοπτικές Εφαρμογής της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων στο ελληνικό Ποινικό Σύστημα. Μια θυματολογική προσέγγιση του Ποινικού Δικαίου των Ανηλίκων

Ο Έλληνας νομοθέτης έχει επιλέξει την ενεργή εμπλοκή του θύματος στην ποινική δικαιοσύνη των ανηλίκων, προβλέποντας αναμορφωτικά μέτρα (άρ. 122 ΠΚ) που παραπέμπουν στο πρότυπο της αποκαταστατικής δικαιοσύνης (restorative justice). Στο άρθρο 63 του ν. 4478/2017 (με τον οποίο μεταφέρθηκε η Οδηγία 2012/29/ΕΕ στην ελληνική έννομη τάξη) τέθηκαν ειδικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή των αποκαταστατικών πρακτικών με στόχο την προφύλαξη του θύματος από δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση και εκφοβισμό.

Στην εισήγηση θα επιχειρηθεί μια θυματολογική προσέγγιση του αναμορφωτικού μέτρου της συνδιαλλαγής ανήλικου δράστη και παθόντος. Θα εξετασθούν οι κοινωνικο-πολιτικές συντεταγμένες που συνέβαλαν στην αναβάθμιση της θέσης του παθόντος στο ποινικό σύστημα σε διεθνές επίπεδο. Βασική παραδοχή της ανάλυσης αποτελεί ότι η υιοθέτηση μιας τέτοιας προσέγγισης δύναται να συμβάλλει – όχι μόνο στην πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης και την πληρέστερη ικανοποίηση των αναγκών του παθόντος – αλλά ιδίως στην ενίσχυση του διαπαιδαγωγικού περιεχομένου της ποινικής διαδικασίας για τους δράστες. Σε αυτό το πλαίσιο, θα αναδειχθούν οι ιδιαίτερες προκλήσεις που απαντούν για τη θωράκιση των δικαιωμάτων του θύματος σε ένα παιδοκεντρικό ποινικό σύστημα (που διαπνέεται από την αρχή της διαπαιδαγώγησης του δράστη) και διατυπώνονται προτάσεις για τη μεθοδολογία της εργασίας των αρμόδιων επαγγελματιών, που δύνανται να συμβάλουν στη βελτίωση της εφαρμογής του μέτρου.

Ειρήνη Μυλωνά, Υποψ. Διδάκτωρ Εγκληματολογίας, ΔΠΘ

Τα μέτρα διοικητικού καταναγκασμού ως μέσο άσκησης προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής έναντι προσφύγων και μεταναστών

Η επίκληση της κατάστασης ανάγκης εκ μέρους της Ελληνικής Διοίκησης, αναφορικά με τη διαχείριση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος, δημιουργεί ρωγμές στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και μεταναστών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρακτική της κράτησης των αιτούντων άσυλο, στην οποία το νέο νομικό πλαίσιο επιτρέπει ευρύτερη εφαρμογή, σε σχέση με τα οριζόμενα από την ΕΣΔΑ. Η επιβολή κράτησης λόγω επικινδυνότητας για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια εγείρει προβληματισμούς, τόσο ως προς την οριοθέτηση του ασαφούς περιεχομένου της έννοιας της επικινδυνότητας, όσο και σε σχέση με την επίκλησή της στο πλαίσιο του διοικητικού δικαίου, χωρίς την εφαρμογή των εγγυήσεων της ΕΣΔΑ.

Η προτεινόμενη εισήγηση εξετάζει τα ανωτέρω ως πιθανή εφαρμογή προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής με την επιβολή μέτρων καταναγκασμού, υπό τον μανδύα του διοικητικού δικαίου. Εξετάζεται, ακόμη, το ενδεχόμενο η διαμορφούμενη κοινωνική αναπαράσταση των προσφύγων, σε συνδυασμό με την ασκούμενη πολιτική, να προσδίδει στο διοικητικό δίκαιο χαρακτηριστικά του «δικαίου του εχθρού». Στο πλαίσιο αυτό, πρόσφυγες και μετανάστες, έκαστος ως τμήμα των προσλαμβανόμενων ως «απειλητικών»

ρών, υποπίπτουν από την ιδιότητα του προσώπου και με πρόσχημα την αντιμετώπιση της κατάστασης ανάγκης, υφίστανται δυσανάλογο και μη αιτιολογημένο καταναγκασμό.

Ανισότητες-Φτώχεια-Αποκλεισμός

Κωνσταντίνος Δημουλάς, Αναπλ. Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ελλείψεις και κενά των ερευνητικών υποδομών για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό στην Ελλάδα και πολιτικές αντιμετώπισής τους

Από τη δεκαετία του 1990 και μέχρι σήμερα, επιδιώκεται η ανάπτυξη ειδικών ερευνητικών υποδομών που τροφοδοτούν με έγκυρα και αξιόπιστα δεδομένα τη λήψη αποφάσεων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύεται η δικτύωση και συμπληρωματικότητα των βάσεων δεδομένων που διαθέτουν διάφοροι ερευνητικοί φορείς και επιδιώκεται η κάλυψη των κενών που αυτές εμφανίζουν με την αξιοποίηση και την εναρμόνιση στοιχείων που προέρχονται από διαφορετικές πηγές.

Η Ελλάδα απέχοντας διαχρονικά από ανάλογες διεργασίες υστερεί σημαντικά σ' αυτό τον τομέα παρά τις μεμονωμένες απόπειρές ερευνητικών ομάδων και φορέων.

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα δύο ερευνητικών εργασιών που έγιναν στο πλαίσιο του προγράμματος Horizon2020-InGRID2 κατά το διάστημα 2017-2019 με σκοπό την αποτύπωση των κενών και ελλείψεων που εμφανίζουν οι ερευνητικές υποδομές για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό στην Ελλάδα και τη διατύπωση προτάσεων κατάρτισης ενός οδικού χάρτη για το ξεπέρασμά τους.

Η εισήγηση περιλαμβάνει δύο μέρη: Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται οι ελλείψεις και τα κενά όπως αυτά απορρέουν από τα ερωτηματολόγια και τις συνεντεύξεις βάθους που έγιναν με έμπειρους ερευνητές και στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι προτάσεις που διατυπώθηκαν και επεξεργάστηκαν για τα ξεπέρασμα αυτών των κενών και την ανάπτυξη και παγίωση μίας «νέας ερευνητικής κουλτούρας», στη βάση τεσσάρων διαστάσεων: α) τις ρυθμιστικές παρεμβάσεις, β) την πληροφόρηση, γ) την εκπαίδευση-μάθηση και δ) τη χρηματοδότηση.

Στεφανία Καλογεράκη, Επίκ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ανισότητες και πολιτική συμμετοχή των νέων στην Ελλάδα

Τις τελευταίες δεκαετίες οι μορφές πολιτικής συμμετοχής των νέων παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Πανευρωπαϊκά αποτυπώνεται μείωση στις θεσμοθετημένες (ή συμβατικές) μορφές πολιτικής συμμετοχής των νέων (όπως, η συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα, η συμμετοχή σε εκλογές, κ.α.) Ωστόσο, συναφείς μελέτες υποστηρίζουν ότι οι νέοι ασχολούνται ενεργά με τις μη-θεσμοθετημένες (ή μη-συμβατικές) (όπως, συμμετοχή σε μποϊκοτάζ, σε διαδηλώσεις, σε απεργίες, σε καθιστικές διαμαρτυρίες, κ.α.) Αν και οι τάσεις «μετατόπισης» των νέων προς τις μη-θεσμοθετημένες μορφές πολιτικής συμμετοχής έχουν επιβεβαιωθεί, ελάχιστες είναι οι μελέτες που διερευνούν τις ανισότητες στα διαφορετικά είδη πολιτικής συμμετοχής. Η Ελλάδα αποτελεί μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα περίπτωση για τη διερεύνηση των ανισοτήτων σε θεσμοθετημένες και μη-θεσμοθετημένες μορφές πολιτικής συμμετοχής των νέων καθώς κατά τη διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης οι νέοι συμμετείχαν ενεργά στις μαζικές διαμαρτυρίες. Επιπλέον οι νέοι επιτέλεσαν σημαντικό ρόλο στα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών του 2015 που σηματοδότησαν την κατάρρευση του δικομματισμού. Στην εισήγηση βάσει δεδομένων από την έρευνα του ευρωπαϊκού προγράμματος EURYKA διερευνώνται συγκεκριμένοι παράγοντες ανισοτήτων σε νέους/ες ηλικίας κάτω των 35 ετών σε σχέση με τη συμμετοχή τους σε μη-θεσμοθετημένες εξατομικευμένες μορφές πολιτικής συμμετοχής, σε μη-

θεσμοθετημένες μορφές πολιτικής συμμετοχής σε διαμαρτυρίες και στις βουλευτικές εκλογές του 2015. Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης αναδεικνύουν συγκεκριμένους παράγοντες που διαμορφώνουν τις διαφορετικές μορφές πολιτικής συμμετοχής των νέων στην Ελλάδα.

Μυρσίνη Φωτοπούλου, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σχετική και απόλυτη φτώχεια και το παράδειγμα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, ορισμένοι ερευνητές έχουν επιχειρήσει να αμφισβητήσουν την επιστημονική επάρκεια και την κοινωνική χρησιμότητα της έννοιας της σχετικής φτώχειας. Εντούτοις, Στατιστικές Αρχές και διεθνείς θεσμικοί φορείς χρησιμοποιούν κατά κόρον την έννοια της σχετικής φτώχειας, που στην περίπτωση της ΕΕ και της EUROSTAT προσεγγίζεται ως 'πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας'. Στο παρόν άρθρο επιχειρείται μια προσέγγιση των όρων της σχετικής και της απόλυτης φτώχειας, διενεργώντας μια συγκριτική ανάλυση για την περίπτωση της Ελλάδας κατά την περίοδο της κρίσης. Η έρευνα βασίζεται σε δεδομένα τόσο της Εθνικής όσο και της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας και συγκεκριμένα δεδομένα των Οικογενειακών Προϋπολογισμών της ΕΛΣΤΑΤ και των Έρευνών Εισοδήματος και τις Συνθηκών Διαβίωσης (EU-SILC) της EUROSTAT. Η περίοδος μελέτης αφορά τη δεκαετία 2008-2018, κατά τη διάρκεια της οποίας ξεσπάει και εξελίσσεται η οικονομική κρίση στην Ελλάδα. Τελικός στόχος της ανάλυσης είναι μια επαναπροσέγγιση της συζήτησης αυτής με αφορμή την κρίση, δεδομένου ότι τα νέα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα στην Ελλάδα επέδρασαν σημαντικά στα εισοδήματα, άρα και στις διακυμάνσεις του ετησίου κατωφλίου της (σχετικής) φτώχειας, θέτοντας ερωτήματα για το βαθμό κατά τον οποίον η σχετική φτώχεια μπορεί να ανταποκριθεί κατ' ουσίαν στις πραγματικές κοινωνικές συνθήκες και ανάγκες.

Κοινωνική Πολιτική Ι

Ευδοκία Χατζηαβραμίδου, Προϊσταμένη Τμήματος Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας Πολιτισμού Αθλητισμού και Νέας Γενιάς, Υποψ. Διδάκτωρ, Δήμος Αλμωπίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η Κοινωνική Πολιτική των Δήμων σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης και η μετεξέλιξη με τον Κλεισθένη

Στη διάρκεια του 2011 τέθηκε σε εφαρμογή η νέα θεσμική αρχιτεκτονική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης γνωστή με το όνομα «Καλλικράτης» (Ν 3852/2010).

Ο συνολικός ανασχεδιασμός των επιπέδων διακυβέρνησης, σύμφωνα με το οποίο ενισχύονται οι Δήμοι, θέτει εκ των πραγμάτων ζητήματα κατανομής αρμοδιοτήτων.

Η παραγωγή και η διανομή κοινωνικών υπηρεσιών αποτελεί προσδιοριστική μεταβλητή της ισορροπίας ενός κράτους. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι σημαντικός.

Σύμφωνα με το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» ισχύς από 01/01/2011 (Ν. 3852 / 2010), έγινε μια εκτεταμένη μεταφορά αρμοδιοτήτων από τα κεντρικά επίπεδα διοίκησης σε τοπικό επίπεδο, στους δήμους. Η εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη έθεσε νέες βάσεις για την ανάπτυξη των δήμων και έδωσε νέα ώθηση και προοπτική ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο. Η αυτοδυναμία των δήμων τους καθιστά ικανούς προκειμένου να διευκολύνουν, να ενθαρρύνουν και να στηρίζουν την ανάληψη τοπικών πρωτοβουλιών με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Σύμφωνα με τον Ν.4555/2018 Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ το οποίο είναι η μετεξέλιξη του <<ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ>> πυροδοτείται ένας νέος ανασχεδιασμός και εκσυγχρονισμός στην Τοπική Αυτοδιοίκηση ο οποίος θα συντελέσει στην χάραξη νέων πολιτικών στον τομέα της

Κοινωνικής Πολιτικής μέσω ενεργοποίησης ευρωπαϊκών πολιτικών και θα συμβάλλει στην καλύτερευση του κοινωνικοοικονομικού γίνεσθαι.

Κυριακή Λαμπροπούλου, Ειδική Επιστήμονας ΣτΠ-Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Η περιοδιολόγηση της έννοιας της φροντίδας και η σχέση της με το φύλο στην θεωρία της κοινωνικής πολιτικής: θεωρητικές και εμπειρικές διαστάσεις

Η προσέγγιση της φροντίδας στην θεωρία της κοινωνικής πολιτικής από τη σκοπιά του φύλου είναι γνωστό ότι έχει αποτελέσει το κεντρικό σημείο αναφοράς της θεώρησης του ζητήματος. Σήμερα, μετά από μια τεσσαρακονταετία έντονου προβληματισμού για την φροντίδα και το ρόλο των γυναικών σε αυτήν, όπου η φεμινιστική σκέψη κατέχει εξέχουσα θέση, είμαστε πλέον σε θέση να επισημάνουμε τα κενά, αλλά και να αποτιμήσουμε τις προοπτικές των σχετικών αναλύσεων. Η θεώρηση της φροντίδας από τη σκοπιά του φύλου έχει αποτελέσει το σημείο αναφοράς της μέχρι σήμερα θεώρησης του ζητήματος, όχι μόνο γιατί οι γυναίκες αποτελούν την πλειοψηφία των φορέων φροντίδας, αλλά και γιατί η αποδόμηση της έννοιας της φροντίδας στις επιμέρους διαστάσεις της, όπως επίσημη-ανεπίσημη (δημόσια-ιδιωτική), αμειβόμενη-μη αμειβόμενη, η φροντίδα ως σχέση και ως δραστηριότητα, οι θετικές και οι αρνητικές διαστάσεις της συμμετοχής της σε αυτήν, αγγίζουν την ίδια την εννοιολόγηση του φύλου. Η προσέγγιση αυτή φαίνεται να οδεύει από μία ανάλυση στα πλαίσια δυσιστικών αντιπαραθέσεων, σε ένα ολιστικό πλαίσιο αναφοράς που λαμβάνει, όμως, υπόψη διαφορές μέσα στο ίδιο φύλο, το ρόλο των ανδρών στην φροντίδα, καθώς και επιμέρους διαφοροποιήσεις στο πλαίσιο διαφορετικών σχέσεων φροντίδας. Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι η συνοπτική περιοδιολόγηση της σχέσης φύλου και φροντίδας στην θεωρία της κοινωνικής πολιτικής, με αναφορά στα αποτελέσματα σχετικής εμπειρικής έρευνας για τις μητέρες ως φορείς φροντίδας παιδιών με ειδικές ανάγκες και πιο συγκεκριμένα με εγκεφαλική παράλυση στην Αθήνα.

Δημήτρης Β. Βαγιανός, Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Πολιτικές αντιπαραθέσεις και αλλαγή παραδείγματος στις δημόσιες πολιτικές του 21^{ου} αιώνα

Από τους «δρόμους» και την κοινωνία των πολιτών, την εξωθεσμική δηλαδή πολιτική όπως ορίζεται από την παρέμβαση στον δημόσιο χώρο ακτιβιστών με πρότερη κινηματική εμπειρία ή όχι -ενδεικτικό του νέου διεκδικητικού υποκειμένου- στη θεσμική πολιτική και δη στις δημόσιες πολιτικές και vice versa. Μια διεγκυστίδα που κατά τα φαινόμενα θα σημαδέψει τις κινητοποιήσεις ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, αλλά και τη θεσμική «απάντηση», τον ρόλο δηλαδή που θα διαδραματίσει η πολιτική διαμεσολάβηση και κυρίως η προσπάθεια ενσωμάτωσης διεκδικητικού ρεπερτορίου, οργανωτικών δομών και αξιακών πλαισιώσεων από τα πολιτικά κόμματα εντός του πλαισίου των παραθύρων πολιτικής ευκαιρίας, του «καταπιεστικού» δηλαδή περιβάλλοντος από το οποίο καλείται να «αποδράσει» το συλλογικό υποκείμενο. Μια μελέτη, που αποσκοπεί στη σταχυολόγηση της κρίσης της ρευστής νεοφιλελεύθερης δημόσιας σφαίρας τον 21^ο αιώνα θέτοντας σε νέα βάση τόσο τα προτάγματα της θεσμικής πολιτικής όσο και το ρόλο που διαδραματίζει η η επικοινωνία -συμβατικά Μ.Μ.Ε., αλλά και επικοινωνία «από τα κάτω» χάρη στα νέα μέσα- στην αλλαγή παραδειγματικού μοντέλου, στον δυνητικό δηλαδή μετασχηματισμό των δημόσιων πολιτικών.

Νίκος Κουραχάνης, Διδάσκων, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Μετασχηματισμοί στην Κοινωνική Ιδιότητα του Πολίτη και το Κράτος Ευημερίας

Η υπό αξιολόγηση εισήγηση πραγματεύεται τους μετασχηματισμούς των εννοιών της κοινωνικής ιδιότητας του πολίτη και του κράτους ευημερίας από τη μεταπολεμική περίοδο μέχρι και την πρόσφατη οικονομική κρίση του 2008. Στόχος της είναι η ανάδειξη της παράλληλης συμπίεσης των μεταμορφώσεων των δύο εννοιών, καθώς και της εξάρτησης τους από τις μεταβολές στο πεδίο της οικονομίας. Για την επίτευξη αυτού του σύνθετου στόχου εξετάζονται, μέσα από την επισκόπηση διεθνούς βιβλιογραφίας, οι μεταμορφώσεις της κοινωνικής ιδιότητας του πολίτη και του κράτους ευημερίας σε δύο διαφορετικές ιστορικές μορφές του κοινωνικού κράτους. Πρώτον, στο Κεϋνσιανό κοινωνικό κράτος, όπου παρατηρείται η ανάπτυξη της κοινωνικής ιδιότητας του πολίτη και του κράτους ευημερίας. Δεύτερον, στο νεοφιλελεύθερο κοινωνικό κράτος που διαμοιράζεται σε δύο υπό-περιόδους: Αφενός, στην περίοδο κρίσης του κράτους ευημερίας από τη δεκαετία του 1970 κι έπειτα, η οποία συνοδεύεται από την επικράτηση της ιδιότητας του ενεργού πολίτη. Αφετέρου, στην περίοδο της κρίσης του 2008, όπου νομιμοποιείται η τάση υπολειμματικοποίησης του κράτους ευημερίας και επισημοποιείται μια εκδοχή υπεύθυνου πολίτη. Στα συμπεράσματα της εισήγησης θα αναδειχθούν η στενή σχέση των δύο εννοιών, ο σημαντικός ρόλος της οικονομίας και της πολιτικής ιδεολογίας στη διαμόρφωση τους, καθώς και η κοινωνική ανεπάρκεια της σημερινής μορφής τους.

Μέσα, κινηματογράφος και κοινωνία

Ειρήνη Σηφάκη, Διδάσκουσα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Αναστασία Στάμου, Ερευνήτρια, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Μαρία Παπαδοπούλου, Ερευνήτρια, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η οικονομική κρίση ως παράγοντας για την ανάδυση ενός Νέου Κύματος στο σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο: ο λόγος (discourse) των κριτικών κινηματογράφου

Κατά την προηγούμενη δεκαετία, μεσούσης της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, ο σύγχρονος ελληνικός κινηματογράφος παρουσίασε ιδιαίτερη δυναμική και ορμή με την εμφάνιση μιας σειράς art-house ταινιών που καινοτομούν ως προς την αφήγηση, τη θεματική, τη γλώσσα και τους τρόπους σκηνοθεσίας και παραγωγής, γνωρίζουν διεθνείς διακρίσεις σε κινηματογραφικά φεστιβάλ και πυροδοτούν ποικίλα σχόλια σε παγκόσμιο επίπεδο. Η εισήγηση, στηριζόμενη στην ανάλυση περιεχομένου μιας πλειάδας δημοσιογραφικών κειμένων που δημοσιεύτηκαν την περίοδο 2009 – 2016 σε ελληνικά και ξένα ΜΜΕ, την περίοδο δηλαδή, που αναδύθηκε και άκμασε το Νέο Κύμα στο σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο, επιχειρεί να ανιχνεύσει τις απόψεις (discourse) Ελλήνων και ξένων κριτικών κινηματογράφου και δημοσιογράφων αναφορικά με τη σχέση του Νέου Κύματος και της οικονομικής συγκυρίας και κρίσης. Η πολιτισμική θεωρία και ιδιαίτερα η προσέγγιση της καλλιτεχνικής καθιέρωσης του Baumann (2007) θα μας παρέχει το ερμηνευτικό πλαίσιο ως προς τις επιμέρους διαδικασίες ανάδειξης και τους παράγοντες που εντοπίζονται στο ευρύτερο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η σχέση αυτή αναγνωρίζεται άλλοτε ως αιτιώδης, άλλοτε ως ερμηνευτική, άλλοτε ως συγκυριακή, ενώ κατά ορισμένους κριτικούς κινηματογράφου εγείρει παραδοξότητες (βλ. ενδεικτικά: χρήση του όρου «Greek Weird Wave»). Σύμφωνα με τα κείμενα του Τύπου, οι σκηνοθέτες σε πολλές περιπτώσεις εμπνεύστηκαν από την κρίση ή ανέδειξαν πτυχές και επιδράσεις της στην κοινωνική ζωή της χώρας, σε άλλες περιπτώσεις επιχειρήσαν να εξηγήσουν τα αίτια της εμφάνισής της και σε άλλες περιπτώσεις «εκμεταλλεύτηκαν» τη δυναμική της στο δημόσιο λόγο και το διεθνές ενδιαφέρον για την Ελλάδα.

Καλλιόπη Τσάνταλη, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Συμεών Νικολιδάκης, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Κοινωνικές και πολιτισμικές αναπαραστάσεις του αυτισμού μέσω του κινηματογράφου

Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρούμε να προσεγγίσουμε την έννοια «άτομο στο φάσμα του αυτισμού» μέσα από μια αποδομητική προσέγγιση του φαινομένου που βασίζεται στον τρόπο που τα σύγχρονα μέσα μαζικής επικοινωνίας, και συγκεκριμένα ο κινηματογράφος, αναπαριστούν τον αυτισμό. Με άλλα λόγια, γίνεται μια προσπάθεια να αναδείξουμε τον αυτισμό ουσιαστικά ως ένα κοινωνικο-πολιτισμικό κατασκεύασμα.

Προς αυτή την κατεύθυνση, αξιοποιούνται πέντε κινηματογραφικές παραγωγές που αποτυπώνουν την καθημερινότητα πέντε διαφορετικών αυτιστικών ατόμων, την προσπάθειά τους να επικοινωνήσουν με το άμεσο και το ευρύτερο περιβάλλον τους στο πλαίσιο της κοινωνικής συνδιαλλαγής τους με τους συνανθρώπους τους και εν τέλει τον αγώνα τους για κοινωνική ενσωμάτωση.

Εφαρμόζεται η ανάλυση περιεχομένου, ώστε να αναδειχθούν τα κοινωνικά μηνύματα αμφότερων των πλευρών, αυτιστικών και μη αυτιστικών ατόμων, καθώς και τα ερμηνευτικά σχήματα λόγου όπως αυτά αποτυπώνονται στις ταινίες. Οι ίδιες οι ταινίες μετασηματίζονται σε λόγο που συναρθρώνει πτυχές της σύγχρονης πραγματικότητας μέσω αλληλοσυσχετιζόμενων ερμηνειών που κατασκευάζονται εντός του κοινωνικο-πολιτισμικού πλαισίου. Μέσω της ανάλυσης περιεχομένου αναδεικνύονται θεματικές που εμπεριέχουν έννοιες όπως: απόρριψη, αποδοχή, κοινωνικός αποκλεισμός, κοινωνική ενσωμάτωση και ρατσισμός. Η εκτύλιξη των ταινιών, ως ερμηνευτικά σχήματα, περιλαμβάνει γνώση, δηλαδή νοήματα της καθημερινής ζωής τα οποία συμβάλουν στη διαμόρφωση συναισθημάτων και στάσεων προβάλλοντας, παράλληλα, τις κυρίαρχες κοινωνικο-πολιτισμικές παραδοχές για τον αυτισμό.

Ελένη Ζύγα, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Κινηματογράφος και Κοινωνικές Επιστήμες: Η χρήση των φιλμ ως εργαλείο στην ανώτατη εκπαίδευση

Η διδασκαλία μέσω των φιλμ, ενέχει πολλά οφέλη για τους φοιτητές, όπως η ενίσχυση της μάθησης και η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, ενώ συμβάλει παράλληλα και στην καλύτερη κατανόηση του θεωρητικού πλαισίου.

Στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών, ο κινηματογράφος ως αντανάκλαση της κοινωνικής πραγματικότητας, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προετοιμασία των μελλοντικών επαγγελματιών του χώρου.

Αν και η βιβλιογραφία πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο είναι περιορισμένη, τόσο σε ελληνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, οι περισσότερες αναφορές συγκλίνουν στο ότι η χρήση κινηματογραφικών ταινιών ως εκπαιδευτικού εργαλείου, αποτελεί σημαντική πηγή για την διδασκαλία κοινωνικών θεμάτων, όπως στην περίπτωση προβολής μιας ταινίας, η οποία θίγει ζητήματα κοινωνικού περιεχομένου (κοινωνικές ανισότητες, ρατσισμό, ξενοφοβία κ.α.).

Η φιλική αφήγηση κατά την διάρκεια διεξαγωγής του μαθήματος, δίνει το έναυσμα για συζήτηση μέσα στην αίθουσα και οδηγεί σταδιακά τους εκπαιδευόμενους στην αναζήτηση λύσεων και στην διατύπωση προτάσεων σε ζητήματα που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Παναγιώτης Φελέκης, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ένα ταυτοτικό ταξίδι στον κόσμο του Μ. Καραγάτση

Με τον όρο ελληνικότητα, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε -άτυπα- από τους λογοτέχνες της Γενιάς του '30, εννοείται ο συγκερασμός της ελληνικής συνείδησης και παράδοσης, με την κατασκευή της νεοελληνικής ταυτότητας. Πώς, δηλαδή, το παρόν αφομοίωσε τα αρχαιολογικά σύμβολα του αρχαιοελληνικού παρελθόντος, συμπλέκοντας στερεότυπα της πατριαρχικής κοινωνίας των αρχών του 20ού αιώνα και δημιουργώντας μοτίβα, άλλοτε βαθύτατα συντηρητικά και άλλοτε πρωτοποριακά.

Στο μεταίχμιο ενός αστικού εκσυγχρονισμού, ο Μ. Καραγάτσης, εκπρόσωπος της Γενιάς του '30, βλέποντας προς την πρωτοπορία, πλάθει ξενικούς χαρακτήρες που επιδιώκουν να διεισδύσουν στην ελληνική κοινωνία. Οι ρεαλιστικοί αυτοί ήρωες φαίνεται άλλοτε να υιοθετούν ελληνικά ιδεώδη κι άλλοτε να διαφοροποιούνται από το ελληνικό πνεύμα, αποδεικνύοντας την προσπάθεια του συγγραφέα να διαρρήξει τα δεσμά με τον στείρο πατριωτισμό, υπηρετώντας έναν κόσμο καθολικό, ο οποίος επικεντρώνεται σε υπερεθνικά κοινωνικά χαρακτηριστικά, εκφράζοντας την ανθρώπινη φύση σε όλες τις εκδοχές.

Με την παρούσα εισήγηση θα επιχειρηθεί να φωτισθεί -με μια σύγχρονη προοπτική- η κοσμοθεωρία του Μ. Καραγάτση, έτσι όπως αποτυπώνεται στην τριλογία «Εγκληματισμός κάτω από τον Φοίβο», με στόχο να αναδειχθούν οι θέσεις του συγγραφέα για την εποχή, λίγο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, τους μετανάστες, την προσφυγιά, τις έμφυλες ταυτότητες, τις κοινωνικές τάξεις, τη σχέση του ανθρώπου με την ηθική, τη συνείδηση, τη θρησκεία και εν γένει την εικόνα των Ελλήνων, που σχεδόν εκατό χρόνια μετά -σε μια Ελλάδα της κρίσης- παραμένει ένα συνονθύλευμα συντηρητισμού, αρχαιοελληνικής παράδοσης, εθνικισμού, αλλά και με στοιχεία κοσμοπολιτισμού.

Νικόλαος Πατσαντάρας, Αναπλ. Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Το ασκούμενο εικονικό σώμα στις προοπτικές της αθλητικής κοινωνιολογίας

Στην Αθλητική Κοινωνιολογία οι θεωρητικές μελέτες αλλά και οι εμπειρικές έρευνες που επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στην άσκηση των εικονικών σωμάτων και στις επιδράσεις που αυτή ασκεί στην (κοινωνική) ζωή των χρηστών πίσω από την οθόνη του υπολογιστή, είναι περιορισμένες. Αυτή η μελέτη χρησιμοποιώντας επιλεκτικά σε μια διεπιστημονική προοπτική σχετικά ερευνητικά δεδομένα από τις κοινωνικές και γνωστικές επιστήμες, αλλά και δεδομένα από τις επιστήμες των υπολογιστών τα οποία και συσχετίζει με θεμελιώδεις σκέψεις του Merleau-Ponty και του Allen Badiou, επιδιώκει να συζητήσει και να κατανοήσει τα ακόλουθα ζητήματα:

Πώς μπορούν στην περίπτωση των εικονικών ασκήσεων να εξηγηθούν και να κατανοηθούν οι περίπλοκες και πολλές φορές παράδοξες αλλά και αντιφατικές αλληλεπιδράσεις και αλληλο—διεισδύσεις μεταξύ φυσικού και εικονικού σώματος, οι οποίες παρέχουν δυνατότητες για καινοφανείς μορφές 'αθλητικής σωματοποίησης' και επιλογές για 'παιχνίδια' με αθλητικές ταυτότητες σε αντιστοιχία για παράδειγμα με παραμέτρους όπως φύλο, κοινωνική τάξη, ηλικία, κινητικές δυσλειτουργίες κ.λπ.

Πώς το εικονικό σώμα γίνεται μέρος της ύπαρξης μας και αναδύεται ως προέκταση του σωματικού μας εαυτού στην περίπτωση της εικονικής άσκησης;

Πώς μπορεί να επηρεάσει αυτή η εικονική δραστηριότητα το φυσικό σώμα του χρήστη, αλλά και την προσωπική και κοινωνική ζωή του;

Ουτοπία, Θρησκεία, Ιδεολογία

Ηρακλής Μαυρίδης, Επίκ. Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τα δύο πρόσωπα του Ιανού: Από την ιδεολογία στην κοινωνική επιστήμη (και πίσω)

Η παρουσίαση αυτή σκοπεύει να σχολιάσει κριτικά κάποιες από τις πολλαπλές και διαφορετικές πλευρές των σχέσεων μεταξύ κοινωνικής επιστήμης και ιδεολογίας, δηλαδή μια συζήτηση επάνω σε μείζονα ζητήματα επιστημολογίας των κοινωνικών επιστημών. Η βασική υπόθεση εδώ είναι ότι ενώ η επιστήμη σε μια «κλασσική» εννόηση στοχεύει στην *ορθολογική*, αναλυτική, επιστημονική κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων και πρακτικών, σε αντίθεση *αλλά και σε αντιπαράθεση* με την ιδεολογία η οποία αναφέρεται σε μορφές λόγου – πολλές φορές και ανορθολογικές - που αφορούν κυρίως την εξουσία και τις μορφές της νομιμοποίησης και αναπαραγωγής της, οι σχέσεις των δύο σχηματισμών του λόγου είναι πολύ πιο σύνθετες και λιγότερο ξεκάθαρες απ' ότι θα υπέθετε αυτή η κλασσική αντίληψη. Θέλουμε να επιχειρηματολογήσουμε ότι οι *διαφορές* μεταξύ των δύο αποτελούν ακριβώς την εγγενή *σχέση* τους η οποία αφορά το μέτρο της «*ιδεολογικότητας*» του κάθε λόγου, εννοούμενη ως τον διαφορετικό «βαθμό» στον οποίο είναι ανοικτοί σε κριτική διερεύνηση και αναστοχασμό (μαζί με τις δεοντολογικές και επιστημολογικές *συμβάσεις* που ενέχει πάντοτε η επιστήμη) και οι δύο μορφές λόγου είναι μεν διακριτές και *δεν πρέπει* να ταυτισθούν με η μια την άλλη, αλλά την ίδια στιγμή *πρέπει* να αναγνωρίσουμε ότι εγγενώς και πάντοτε αλληλο-εξαρτώνται και αλληλο-μολύνονται στο βαθμό που καμία δεν είναι ούτε «καθαρή» ούτε απλώς «αντίθετη» με την άλλη.

Άγγελος Μουζακίτης, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Ιδεολογία, Θρησκεία, Ουτοπία, Κριτική

Στο έργο του *Διαλέξεις για την Ιδεολογία και την Ουτοπία* ο Ricoeur ερμηνεύει έργα των Marx, Althusser, Weber, Mannheim, Geertz, Habermas, αναπτύσσοντας μια οπτική περί του πεδίου ιδεολογίας/ουτοπίας που μας επιτρέπει να αντιληφθούμε *εναργέστερα* τις σύνθετες διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα σε σύνθετες δομικά κοινωνίες μεταξύ συμβολικών συστημάτων, αφηγήσεων, μορφών κοινωνικής δράσης και σχηματισμού συλλογικών και ατομικών ταυτοτήτων. Στην εισήγησή μου θα εξετάσω σημαντικές πλευρές της ανάλυσης του Ricoeur για την ιδεολογία και την ουτοπία και θα επιχειρήσω να φέρω τις θέσεις του σε διάλογο με τον Καστοριάδη (ιδιαίτερα αναφορικά με το πρόβλημα της σχέσης μεταξύ ριζικής φαντασίας και ιδεολογίας/ουτοπίας), αλλά και με την προβληματική των «κοινωνικών φαντασιακών». Θα επιχειρήσω να διαυγάσω τις σύνθετες σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ διαφορετικών όψεων του συμβολικού πεδίου, και να επανεξετάσω την κλασσική θέση του εξορθολογισμού ως καταστατικού στοιχείου της νεωτερικότητας.

Αλέξανδρος Σακελλαρίου, Δρ. Κοινωνιολογίας της Θρησκείας, Μέλος ΣΕΠ/ Ερευνητής, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο & Πάντειο Πανεπιστήμιο
Η εκκοσμίκευση της κοινωνίας; Η αλυσίδα της θρησκευτικής μνήμης και η μετάβαση στην αθεΐα

Σύμφωνα με την κυρίαρχη αντίληψη η ελληνική κοινωνία είναι κατά συντριπτική πλειονότητα Ορθόδοξη και η Ορθόδοξη Εκκλησία εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ασκώντας επιρροή σε κοινωνικά και πολιτικά θέματα. Τα τελευταία χρόνια, όμως, έχει λάβει χώρα μία σειρά κοινωνικών και πολιτικών μεταβολών, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην εκκοσμίκευση του κράτους αφενός και της κοινωνίας αφετέρου. Ο κύριος σκοπός της παρουσίασης είναι διερευνήσει και να συζητήσει την πιθανότητα μίας τόσο σημαντικής μεταβολής επικεντρώνοντας σε δύο παραμέτρους. Αποσαφηνίζοντας αρχικά τις παρανοήσεις σχετικά με την εκκοσμίκευση, η πρώτη αφορά σε εκείνες τις πολιτικές αποφάσεις, οι οποίες ελήφθησαν ή δεν ελήφθησαν τα τελευταία 30-40 χρόνια και είχαν επίπτωση στην εκκοσμίκευση του κρατικού μηχανισμού. Η δεύτερη αφορά στην ταυτότητα ανθρώπων που αυτο-χαρακτηρίζονται ως άθεοι ή αγνωστικιστές, παρουσιάζοντας για πρώτη φορά τα ευρήματα μίας ποιοτικής έρευνας για το θέμα. Η κύρια θεωρητική υπόθεση

είναι ότι η θρησκεία μεταφέρεται ως μνήμη από γενιά σε γενιά κυρίως μέσω της οικογένειας υπό μορφή 'θρησκευτικής αλυσίδας', η οποία στην περίπτωση αυτή διαρρηγνύεται. Και οι δύο παράμετροι αλληλοσυμπληρώνονται στην προσπάθεια να δοθεί μία όσο το δυνατόν βαθύτερη επισκόπηση της διαδικασίας της εκκοσμίκευσης και να απαντηθεί το ερώτημα εάν η ελληνική κοινωνία μετακινείται από την Ορθόδοξη πίστη στην κοσμικότητα ή όχι.

Νικόλαος Α. Δεναξιάς, Δρ./Μδρ. Κοινωνιολογίας της Θρησκείας και του Χριστιανισμού, ΕΚΠΑ

Κρίση, Θρησκεία και οικογενειακός θεσμός – επίκαιροι προβληματισμοί σε καιρούς πολιτικής ορθότητας

Θέτουμε ερωτήματα στο πλαίσιο ενός ευρύτερου προβληματισμού, εξ επόψεως της Κοινωνιολογίας της Θρησκείας: Τι είναι η κρίση και πως αυτή βιώθηκε στα χρόνια που πέρασαν; Ποια τα αποτελέσματα και ποιες οι νέες συνθήκες που αυτή διαμόρφωσε;

Προσεγγίζεται το φαινόμενο της θρησκείας ως κοινωνικό φαινόμενο και εξετάζεται αν και κατά πόσο αυτό επηρεάστηκε – ως κοινωνική εκδήλωση και έκφραση – από την κρίση. Η θρησκεία ως κοινωνικός θεσμός: ποια η συμβολή των θρησκευτικών θεσμών στη διάρκεια της κρίσης και πως αυτή η συμβολή επηρέασε συνολικά τη θρησκευτικότητα αλλά και την κοινωνική συμπεριφορά.

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός και η αλληλεπίδραση της με τη θρησκεία. Πως η θρησκεία επιδρά στη διαμόρφωση της κοινωνικής συμπεριφοράς μέσα στα πλαίσια μιας οικογένειας. Διαφορές ανάμεσα στην παραδοσιακή και μετανεωτερική αντίληψη για την οικογένεια και την οικονομία. Η πολιτική ορθότητα ως ανάγκη ή ως επιβολή;

Ο αναστοχασμός και η αναθέσμιση της μετανεωτερικότητας ως θετική εξέλιξη ή ως απειλή; Ποιος ο ρόλος αυτής της τάσης στον επαναπροσδιορισμό αυτών των βασικών στοιχείων των κοινωνιών, της θρησκείας και της οικογένειας. Η μετά την κρίση εποχή, στο πλαίσιο ενός δημιουργικού αναστοχασμού και ποιοτικής αναθέσμισης, θεωρητικά άρει τα στερεότυπα και τις ακρότητες που αποτέλεσαν και τα τρωτά της προηγούμενης κατάστασης και προσδιόρισαν το μέγεθος της σφοδρότητας της κρίσης. Ισχύει όμως κάτι τέτοιο; Η πολιτική ορθότητα ως νέα κυρίαρχη ιδεολογία. Ζούμε όντως στην εποχή της μετά – παγκοσμιοποίησης και του μετά – καπιταλισμού;

Ειδική Συνεδρία: Αξίες μέσα στην κρίση, αξίες σε κρίση; Η Παγκόσμια Έρευνα Αξιών» (Α' μέρος)

Η Παγκόσμια Έρευνα Αξιών – World Values Survey (WVS) αποτελεί ένα επαναλαμβανόμενο από το 1981 ερευνητικό εγχείρημα. Ήδη έχουν πραγματοποιηθεί έξι γύροι (ή κύματα) της WVS και την περίοδο 2017-2019 είναι σε εξέλιξη και πραγματοποιείται ο έβδομος γύρος στον οποίο συμμετέχει και η Ελλάδα μέσω του ΕΚΚΕ και της ΔιαΝέοσις. Η Παγκόσμια Έρευνα Αξιών προσφέρει το έναυσμα για να διερευνηθούν ζητήματα που σχετίζονται με το σύστημα αξιών της ελληνικής κοινωνίας σε σύγκριση μάλιστα με αντίστοιχα συστήματα σε περισσότερες από 80 χώρες παγκοσμίως. Η προτεινόμενη συνεδρία αξιοποιώντας τα στοιχεία της έρευνας αυτής αλλά και άλλων διεθνών συγκριτικών ερευνών επιζητεί να θέσει στη συζήτηση το θέμα των αξιών τόσο της ελληνικής κοινωνίας αυτής καθαυτής στη συγχρονία και τη διαχρονία όσο και σε σύγκριση με αξίες άλλων κοινωνιών. Οι εισηγήσεις της προτεινόμενης συνεδρίας επικεντρώνονται σε αξίες που αναφέρονται κατά την περίοδο της κρίσης και παράλληλα θίγουν και το θέμα κατά πόσον οι αξίες αυτές βρίσκονται σε κρίση σε μια κοινωνία που μασιζείται από κρίσεις.

Σωκράτης Κονιόρδος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Οικονομική Κρίση και Αποδιάθρωση της Εμπιστοσύνης: Διεθνικές συγκρίσεις στην Νότια Ευρώπη

Κατά τη διάρκεια της απελθούσας δεκαετίας σε αριθμό κοινωνιών της Νότιας Ευρώπης έχουν εκδηλωθεί επεισόδια κοινωνικο-οικονομικής κρίσης. Παρόλο που τα αίτια, η διάρκεια και η ένταση της κάθε επί μέρους κρίσης δεν είναι ταυτόσημα και ποικίλουν, όλες οι χώρες και οι κοινωνίες τους επλήγησαν. Με αυτή την έννοια, η διάσταση της κρίσης μπορεί να θεωρηθεί ως ένας κοινός παρονομαστής που διακρίνει αυτή την ομάδα κοινωνιών, εκ παραλλήλου και από κοινού με ένα σύνολο άλλων χαρακτηριστικών που τις διακρίνει από τις κοινωνίες της υπόλοιπης Ευρώπης. Στις επιπτώσεις των κρίσεων, *γενικότερα της κρίσης*, λογίζονται είναι η άνοδος της ανεργίας, η συρρίκνωση της κατανάλωσης, η περικοπή και καθίζηση μισθών και συντάξεων, η υπερχρέωση των νοικοκυριών, η επενδυτική αποχή, το κλείσιμο επιχειρήσεων, αλλά και οι ανακατατάξεις των πολιτικών σχηματισμών, η εξωτερική μετανάστευση, τα bank runs, κ.ο.κ.

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της περιόδου, οι πληγείσες κοινωνίες επιβαρύνθηκαν από τη φθορά και την τρώση μιας απαραίτητης ποιότητας όλων των εκφάνσεων της κοινωνικής ζωής, δηλαδή της κοινωνικής εμπιστοσύνης. Αυτή αποτελεί από μόνη της ουσιαστική αξία και είναι ζωτικής σημασίας για την κοινωνική αλληλεπίδραση, συζητείται δε στην παρουσίαση με συντομία.

Κεντρική επιδίωξη της προτεινόμενης εισήγησης είναι να εξετασθεί η σχέση μεταξύ κοινωνικοοικονομικής κρίσης και γενικευμένης εμπιστοσύνης. Συγκεκριμένα, να διαπιστωθεί αν υπάρχει πράγματι μια σχέση μεταξύ αυτών των μεταβλητών και, εάν αυτή διαπιστωθεί ότι υφίσταται, να συζητηθούν τόσο η πρόκληση της ανεπιστημοσύνης και οι διαστάσεις όσο και η προοπτική αποκατάστασης της ζημίας. Αυτό είναι αξιολογείται ως σημαντικό αλλά και επιτακτικό στοιχείο εάν η οικονομική ανάκαμψη πρόκειται να συμβεί με συνέχεια και με την εκ παραλλήλου διατήρηση των δημοκρατικών χαρακτηριστικών των χωρών της Νότιας Ευρώπης.

Για την τεκμηρίωση και στήριξη των παραπάνω αναφερόμενων ισχυρισμών και συλλογισμών παρουσιάζονται και συζητούνται τα αποτελέσματα ποικίλων σχετικών μετρήσεων. Σ' αυτά περιλαμβάνονται δεδομένα που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο του WVS-7, EVS-4, ESS-4, ESS-6 και από τις μετρήσεις κοινής γνώμης του Ευρωβαρομέτρου.

Βασίλης Λογοθέτης, Λέκτορας, Cardiff University
Γιώργος Μέλιος, Επιστημονικός συνεργάτης, Institute of Global Prosperity, UCL
Γιώργος Μπιθυμήτρης, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ
Κοινωνικές ανισότητες και διαμόρφωση αξιών: μια συγκριτική προσέγγιση

Οι πολιτισμικές προσεγγίσεις της κοινωνικής διαστρωμάτωσης συνιστούν ένα διακριτό πεδίο μελέτης των κοινωνικών ανισοτήτων, όπου κατηγορίες όπως η κοινωνική τάξη, το φύλο, ή η εθνικότητα, συχνά διασταυρώνονται αναπαράγοντας υφιστάμενες κοινωνικές ιεραρχίες, ή δημιουργώντας νέες, πιο οξυμένες κοινωνικές ανισότητες. Η υπό εξέλιξη έρευνα που παρουσιάζουμε εδώ, μελετά το αποτύπωμα των κοινωνικών ανισοτήτων στη διαμόρφωση αξιών που θεωρούνται παράγοντες υπόβαθρου, όπως η γενικευμένη εμπιστοσύνη, λαμβάνοντας υπόψη την ενδεχόμενη αμοιβαιότητα στις σχέσεις μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών κατηγοριών, τόσο μεταξύ τους, όσο και με στοιχεία ταυτότητας των υποκειμένων. Το υλικό που επεξεργαζόμαστε, αφορά δεδομένα του πιο πρόσφατου γύρου της World Value Survey (2017-2018), με μία γεωγραφική εστίαση σε ευρωπαϊκές χώρες.

Γιώργος Παπαδούδης, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ

Εναλλακτικοί πολιτισμικοί χάρτες με βάση την Παγκόσμια Έρευνα Αξιών: Μια μεθοδολογική προσέγγιση

Η παρουσίαση επικεντρώνεται στη μεθοδολογία κατασκευής εναλλακτικών πολιτισμικών χαρτών με βάση αξιακές προσεγγίσεις στην Ελλάδα, την Ευρώπη και τον κόσμο. Ο παγκόσμιος πολιτισμικός χάρτης (Global Cultural Map) των Inglehart & Welzel όπως και ο νέος πολιτισμικός χάρτης του κόσμου (The New Cultural Map of the World) του Welzel αποτυπώνουν συγκεκριμένες τιμές σε δύο διαστάσεις για κάθε κοινωνία που διερευνάται στην Παγκόσμια Έρευνα Αξιών από το 1981. Ένα κοινό ανάμεσα στις χώρες ερωτηματολόγιο παράγει κοινές μεταβλητές συγκρίσιμες για κάθε χώρα με τρόπο τέτοιο ώστε οι δυνητικές μεθοδολογικές συνθέσεις να ξεπερνούν σε πλήθος αυτές τις εκατοντάδες μεταβλητές. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν συμβαίνει με την προτεινόμενη από την WVS μεθοδολογία. Οι διαστάσεις του πρώτου χάρτη, παραδοσιακές – ορθολογικές αξίες και αξίες επιβίωσης – αυτοέκφρασης (Traditional vs Rational values and Survival vs Self-expression values) είναι προκαθορισμένες και βασίζονται σε μια πολύ αυστηρή μεθοδολογία. Σε μικρότερο, ίσως, βαθμό, το ίδιο συμβαίνει και με τις διαστάσεις του δεύτερου χάρτη, των ιερών – κοσμικών αξιών και αξιών υπακοής – χειραφέτησης (Sacred vs Secular values and Obedient vs Emancipative values). Η μεθοδολογία της WVS παράγει συγκεκριμένα αποτελέσματα με συγκεκριμένο τρόπο που εξασφαλίζει υψηλή συγκρισιμότητα στο χώρο και το χρόνο. Αλλαγές στη μέθοδο σημαίνουν και αλλαγές σε αυτήν ακριβώς τη συγκρισιμότητα.

Όψεις εγκληματικότητας στην κρίση

Χριστίνα Ζαραφώνιτου, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Άγγελος Μιμής, Αναπλ. Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Δημήτριος Καλαμάρας, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Άμεσες και έμμεσες συσχετίσεις περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών μεταβλητών με το φόβο του εγκλήματος και την ανασφάλεια: Μια δευτερογενής ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων στο Δήμο Μοσχάτου – Ταύρου

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες ο φόβος του εγκλήματος αναδείχθηκε ως ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο με σημαντικές επιπτώσεις τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Στο παραπάνω πλαίσιο, σχετικές μελέτες έχουν διεξαχθεί με σκοπό να αποκαλύψουν τη σχέση ανασφάλειας των πολιτών με την προσλαμβανόμενη ποιότητα ζωής στην καθημερινότητά τους, καθώς και το βαθμό ικανοποίησης από τις κρατικές και δημοτικές υπηρεσίες στον τομέα πρόληψης και αντιμετώπισης της εγκληματικότητας.

Στην παρούσα εργασία τίθεται, και εξετάζεται εμπειρικά, μια υπόθεση εργασίας αναφορικά με την επίδραση που ασκούν στο φόβο του εγκλήματος και την ανασφάλεια των συγκεκριμένοι περιβαλλοντικοί και κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες, καθώς και τα προβλήματα που απορρέουν από τη θυματοποίηση των ερωτηθέντων. Αφετέρου καταγράφονται οι κοινωνικές αντιλήψεις σχετικά με το είδος της αστυνόμευσης που θεωρείται ως καταλληλότερο για την πρόληψη και αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, καθώς και για το ρόλο των δημοτικών αρχών στην εμπέδωση της ασφάλειάς τους.

Η υπόθεση ελέγχεται στο πλαίσιο προγενέστερης έρευνας στο Δήμο Μοσχάτου-Ταύρου και στη βάση ενός Μοντέλου Λογιστικής Παλινδρόμησης που διαμορφώνεται καταλλήλως ώστε να περιλάβει τις άμεσες και έμμεσες συσχετίσεις των μεταβλητών που εμπλέκονται στην υπόθεση. Ο έλεγχος εξυπηρετείται από δεδομένα που συλλέχθηκαν με τη χρήση ερωτηματολογίου σε ένα αντιπροσωπευτικό 474 κατοίκων που καλύπτουν την υπό μελέτη περιοχή.

Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν βασικά στοιχεία της υπόθεσης εργασίας: Συγκεκριμένοι περιβαλλοντικοί παράγοντες όπως η ποιότητα της καθημερινής διαβίωσης, η αστακρή ζώνη διαμονής σχετίζονται άμεσα με τον φόβο εγκλήματος και της ανασφάλειας των κατοίκων ενώ η αποτελεσματικότητα της αστυνομίας σχετίζεται έμμεσα. Το φύλο, το εκπαιδευτικό και οικονομικό επίπεδο, οι αντιλήψεις των κατοίκων για τα προβλήματα εγκληματικότητας της περιοχής καθώς επίσης και η προηγούμενη εμπειρία θυματοποίησης, σχετίζονται επίσης άμεσα αλλά και έμμεσα με το αίσθημα ανασφάλειας.

Βίκυ Βλάχου, Επίκ. Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Το έγκλημα μετά την κρίση: Ατέρμονη αναζήτηση στρατηγικών ή στοχευμένη κριτική εστίαση στον πυρήνα του φαινομένου;

Στόχος της εισήγησης καθίσταται η διερεύνηση του τρόπου αντιμετώπισης του εγκλήματος στις κοινωνίες μετά την κρίση. Η συμβολή έντονων κοινωνικοπολιτικών αλλαγών, θεωρητικών αναζητήσεων και ιδεολογικών ζυμώσεων σε περιόδους κρίσεων είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την επιλογή και την υλοποίηση αποτελεσματικών στρατηγικών αντιμετώπισης του εγκληματικού φαινομένου. Η εμπειρία της κρίσης είναι δυνατόν να λειτουργήσει ενισχυτικά της κριτικής ικανότητας των ατόμων και να αποτελέσει ένα σημαντικό «κεφάλαιο» σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο που θα είναι σε θέση να εντοπίσει τον πυρήνα του προβλήματος ή συντείνει στη φαινομενική ανάπτυξη των κοινωνιών, ουσιαστικά μέσω της παλινδρόμησης σε προγενέστερες της κρίσης καταστάσεις; Η ανάπτυξη ενός γόνιμου επιστημονικού διαλόγου τη δεδομένη χρονική συγκυρία δύναται να επιφέρει θετικές επιρροές σε συγκεκριμένα επίπεδα της σύγχρονης ζωής και να απαντήσει σε ποικίλα ερωτήματα.

Σωτήρης Λαϊνας, Ψυχολόγος, MSc, PhD, Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας – ΑΠΘ

Η κρίση στο πεδίο των εξαρτήσεων και η άκριτη αποδοχή της υφιστάμενης συνθήκης. Είναι αναγκαία μια συνολική αναθεώρηση των επιστημονικών οπτικών και πρακτικών μας;

Το πεδίο των εξαρτήσεων στη χώρα μας, αλλά και διεθνώς χαρακτηρίζεται από μια παραδοξότητα: Το πρόβλημα διαρκώς διαρκώς διευρύνεται, παρόλη την ενασχόληση πλήθους επιστημών με αυτό και παρόλη τη μεγάλη επένδυση πόρων για την αντιμετώπισή του. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να προτείνει ένα διαφορετικό πλαίσιο κατανόησης της υφιστάμενης αδιέξοδης συνθήκης, με βάση τις κριτικές προσεγγίσεις του πεδίου των εξαρτήσεων. Βασικοί άξονες του αναπτυσσόμενου προβληματισμού αποτελούν η κριτική του κυρίαρχου επιστημονικού παραδείγματος των εξαρτήσεων, το οποίο ιατρικοποιεί το φαινόμενο αποπλαισιώνοντάς το, από την ευρύτερη κοινωνική, πολιτισμική και ιστορική συνθήκη. Με βάση την επικρατούσα λογική της ιατρικοποίησης ευνοείται η αδιέξοδη λογική της ανάθεσης της επίλυσης του, μονοδιάστατα στους ειδικούς και σε φαραωνικούς οργανισμούς αντιμετώπισης και πρόληψης, με μεγάλο κόστος στην ουσιαστική ανάσχεση του φαινομένου. Όλα τα παραπάνω λαμβάνουν χώρα, παρόλο που έχουμε ιδιαίτερα ελπιδοφόρες προσεγγίσεις ερμηνείας του φαινομένου από επιστημονικά ρεύματα της Ψυχολογίας, της Κοινωνιολογίας, της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, της Ιστορίας, τα οποία δίνουν έμφαση στα κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά του και παρόλη τη σημαντική παρακαταθήκη των πρωτοβουλιών αλληλοβοήθειας των άμεσα ενδιαφερομένων πολιτών, των εξαρτημένων και των οικογενειών τους. Αυτές οι παραδοχές συγκροτούν το πλαίσιο της παρούσας εισήγησης, η οποία στοχεύει στη διαμόρφωση μιας πρότασης αναθεώρησης των οπτικών και των πρακτικών μας στο πεδίο των εξαρτήσεων.

Βασιλική Θεολόγη, Διδάκτορας Εγκληματολογίας, Ειδική Επιστήμονας, ΔΠΘ

Η έννοια του κινήτρου στα εγκλήματα μίσους

Ο όρος *έγκλημα μίσους* γίνεται αντιληπτός με την ευρύτερη διάστασή του, ως μια ομπρέλα που περιλαμβάνει μια σειρά εγκληματικών πράξεων όπως η βία, τα βασανιστήρια ή οι προκαταλήψεις που απευθύνονται σε ένα άτομο λόγω της ομάδας στην οποία θεωρείται ότι ανήκει όπως η φυλή, η θρησκεία, η σεξουαλική ζωή (Perry, 2001-Chakraborti, 2014).

Ένα από τα βασικά κίνητρα για τη θέσπιση ενός νομικού οπλοστασίου, σε παγκόσμιο επίπεδο, για την αντιμετώπιση των *hate crimes* είναι, ότι τα εγκλήματα μίσους πληγώνουν περισσότερο.

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να καταδείξει τον κυριαρχικό ρόλο που διαδραματίζει το πρόσθετο κίνητρο της μισαλλοδοξίας, στην τυποποίηση –από τον νομοθέτη– μιας συμπεριφοράς ως ρατσιστικό έγκλημα, στη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων για την ύπαρξή του και στον ποινικό κολασμό της πράξης.

Θα διερευνηθεί επίσης, ο ρόλος των επίσημων φορέων κοινωνικού ελέγχου –που διαμορφώνουν την πολιτισμική μας κουλτούρα– στην υποστήριξη των κυρίαρχων αντιλήψεων για τη φυλή, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό.

Η εισήγηση θα ολοκληρωθεί με την εξέταση των ασφαλιστικών δικλείδων που θέτει ο Έλληνας νομοθέτης για την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων μίσους, αλλά και για τη δημόσια ασφάλεια.

Σχολείο, ένταξη και αποκλεισμοί

Δημήτρης Στεφανίδης, Διδάκτωρ, ΔΠΘ

"Σχολείο και Τοπική Κοινωνία. Οι Απόψεις των Εκπαιδευτικών των Δημοτικών Σχολείων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης της Θράκης"

Το σχολείο αποτελεί ένα σύστημα το οποίο βρίσκεται σε συνεχή και άμεση αλληλεπίδραση με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ανήκει. Σύμφωνα με τη θεωρία των επικαλυπτόμενων σφαιρών επιρροής, οι εμπλεκόμενοι φορείς στην παιδαγωγική διαδικασία (σχολείο, οικογένεια, κοινωνία) αλληλοεπηρεάζονται και καθορίζουν την ποιότητα της μεταξύ τους συνεργασίας. Διαπιστώνεται ότι μέσα στα συγκεκριμένα περιβάλλοντα, οι μαθητές με αναπηρία εκπαιδεύονται και εξελίσσονται τόσο σε γνωστικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Στη χώρα μας, η ισχύουσα νομοθεσία εναρμονίζεται με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές πολιτικές, ώστε η προοπτική της αρμονικής συμβίωσης με το κοινωνικό σύνολο και της ισότιμης κοινωνικής εξέλιξης των ατόμων με αναπηρία να δύναται να εφαρμοστεί και στην πράξη. Με βάση την παραπάνω προβληματική, η παρούσα έρευνα εστιάζεται στη μελέτη των απόψεων των οχτώ (8) διευθυντών/ντριών και των δεκαεφτά (17) εκπαιδευτικών στο σύνολο των δημοτικών σχολείων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στην περιοχή της Θράκης, μέσω ατομικών ημιδομημένων συνεντεύξεων, αναφορικά με τη σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στον βαθμό αποδοχής της αναπηρίας από τα μέλη της τοπικής κοινωνίας και τις συνθήκες κοινωνικής ένταξης των παιδιών που φοιτούν στις εν λόγω σχολικές μονάδες. Μέσα από τον αυθόρμητο λόγο των συμμετεχόντων/ουσών εκπαιδευτικών, διαπιστώνεται ότι οι προκαταλήψεις, η έλλειψη ευαισθητοποίησης για τα άτομα με αναπηρία, καθώς και η έλλειψη γνώσεων για το συγκεκριμένο ζήτημα από την πλευρά των πολιτών, αποτελούν βασικούς παράγοντες που αναχαιτίζουν την εύρυθμη σχολική λειτουργία, επιδεινώνοντας την ποιότητα αλληλεπίδρασης και θέτουν ολόένα και περισσότερα θεσμικά εμπόδια στη σχολική και κοινωνική ενσωμάτωση των παιδιών με αναπηρία στην περιοχή της Θράκης.

Βασιλική Πανταζή, Εκπαιδευτικός, 4ο Γελ Καλαμάτας - ΣΕΠ Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Η συμβολή του διευθυντή της σχολικής μονάδας στην κοινωνικοποίηση των μαθητών μειονοτικών ομάδων

Το σχολείο είναι ένας ζωντανός οργανισμός αλλά και ένας κοινωνικός μηχανισμός που δεν μπορεί να παραμείνει ανεπηρέαστος από τις κοινωνικοπολιτισμικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα και έχουν ως αποτέλεσμα τη διαφοροποίηση του μαθητικού πληθυσμού. Η ποικιλία και η ανομοιογένεια χαρακτηρίζουν τις σημερινές σχολικές τάξεις οι οποίες φιλοξενούν παιδιά μεταναστών, προσφυγόπουλα, Roma, παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, αλλόθρησκους...

Το σχολείο, πρωταρχικό κύτταρο της σύγχρονης κοινωνίας, καλείται να διαδραματίσει τον σημαντικότερο ρόλο στην κοινωνική ένταξη των μαθητών μειονοτικών ομάδων καθώς η σχολική ένταξη αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση αλλά και βασικό μοχλό κοινωνικής ενσωμάτωσης και μηχανισμό κοινωνικής κινητικότητας για όλους τους μαθητές (Γκόβαρης, 2009).

Ο διευθυντής σε μια σύγχρονη οργάνωση όπως η σχολική μονάδα, είναι αυτός που λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος μεταξύ των ομάδων ή των υποσυστημάτων που αποτελούν τη σχολική μονάδα (Σαϊτίης, 2012) ενώ ο ρόλος του είναι «κοινωνικός» (Kahn et al, 1964) καθώς προσπαθεί να συντονίσει τις διαφορετικές προσδοκίες και ανάγκες των μελών μεταξύ τους αλλά και με τις δικές του και γενικότερα με του σχολείου.

Στόχος της εισήγησης αυτής είναι να παρουσιάσει μέσα από συνεντεύξεις διευθυντών σχολικών μονάδων, πώς μπορεί να συμβάλει ο διευθυντής από τη θέση που κατέχει ώστε να γίνουν κατανοητές οι ανάγκες των μαθητών μειονοτικών ομάδων αλλά και να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητές τους μέσα από την επικοινωνία και την κοινή δράση στη σχολική πραγματικότητα (Σούλης, 2002), με απώτερο στόχο την αλληλοαποδοχή και τη δυναμική ανάπτυξη κοινωνικών διαπροσωπικών σχέσεων.

Παναγιώτης Γιαβρίμης, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Συμεών Νικολιδάκης, Υποψ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Νοηματοδοτήσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας για τη συνεκπαίδευση τω ατόμων με αναπηρία. Εκπαιδευτικές πρακτικές και πολιτικές

Η συνεκπαίδευση αφορά μια δυναμική αποδομιστική διαδικασία του θετικιστικού-ιατροβιολογικού μοντέλου προσέγγισης της εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία, εκφράζει το δικαίωμα για ισότιμη εκπαίδευση, για κοινωνική δικαιοσύνη, για άρση του κοινωνικού αποκλεισμού και αποδοχή της διαφορετικότητας. Στη παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια ανάδειξης των νοηματοδοτήσεων των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή της συνεκπαίδευσης στον ελλαδικό χώρο. Συμμετέχοντες της έρευνας ήταν 25 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το ερευνητικό εργαλείο, που επιλέχτηκε ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη και περιλάμβανε θεματικές ενότητες που σχετίζονταν με την έννοια της αναπηρίας, τις διαδικασίες συνεκπαίδευσης τους στον ελλαδικό χώρο (πρακτικές και πολιτικές) και τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι σε αυτή. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαφάνηκε ότι: α) η δυσκολία του σχολικού πλαισίου να εφαρμόσει μαθησιακές και κοινωνικές πρακτικές που διαχειρίζονται αποτελεσματικά την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στο τυπικό σχολείο, να υπερίσχυε το ιατρικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας, β) η εφαρμοζόμενη εκπαιδευτική πολιτική (αναλυτικά προγράμματα, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, νομοθετικές ρυθμίσεις, υλικοτεχνικές υποδομές) χρειάζεται επαναπροσδιορισμό για να έχει στον πυρήνα της μια «εκπαίδευση για όλους» και γ) υπάρχει η αναγκαιότητα για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των εκπαιδευτικών. Τα αποτελέσματα συζητούνται στο πλαίσιο των θεωρητικών προσεγγίσεων της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης.

Ελένη Γραμματικοπούλου, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια & Δασκάλα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Θεόδωρος Ελευθεράκης, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Αθανασία Γκερμπεσιώτου, Δασκάλα Γενικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Η δημοκρατία και η κοινωνική συνοχή στη σχολική τάξη: Μια έρευνα-δράση σε σχολείο των Χανίων

Καθώς ο χαρακτήρας της σύγχρονης εκπαίδευσης παραμένει γνωσιοκεντρικά προσανατολισμένος, παραμελείται η κοινωνική και πολιτική του λειτουργία. Ελάχιστη σημασία δίνεται, άλλωστε, στην παρατήρηση και ερμηνεία των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων που συμβαίνουν ανάμεσα στα δρώντα πρόσωπα σε μία σχολική τάξη.

Στην παρούσα έρευνα-δράση γίνεται μια προσπάθεια, με πρακτικό και χειραφετικό χαρακτήρα, να συνδεθεί η εφαρμογή εναλλακτικών παιδαγωγικών μεθόδων με τον επαναπροσδιορισμό της κοινωνικής δυναμικής της σχολικής τάξης, τη βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων των υποκειμένων, ώστε με την δημιουργία δεσμών αλληλεγγύης να επιτευχθεί, τελικά ο στόχος μας, δηλ. η ανάπτυξη της κοινωνικής συνοχής. Γενικός σκοπός της έρευνας, λοιπόν, είναι να δημιουργηθεί μία συνεκτική δημοκρατική σχολική κοινότητα. Στο θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας-δράσης επιχειρείται σύνδεση με τα πεδία της θεωρίας της συμβολικής αλληλεπίδρασης και της Κριτικής Παιδαγωγικής.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα-δράση ήταν μια ομάδα: εκπαιδευτικοί-ερευνητές, ερευνητής-διευκολυντής και κοινωνικοί εταίροι ήταν οι μαθητές/τριες με τους γονείς τους σε μια Β΄ τάξη ενός δημοτικού σχολείου της πόλης των Χανίων. Για τη συλλογή των δεδομένων, εφαρμόστηκε η μέθοδος της τριγωνοποίησης, χρησιμοποιώντας τη συμμετοχική παρατήρηση, την ποιοτική άτυπη-ημιδομημένη συνέντευξη και την κοινωνιομετρία.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι σταδιακά, μετά από ένα συνεχώς ανασχεδιαζόμενο παρεμβατικό πρόγραμμα, αυξήθηκε η δημοκρατικότητα, η συνοχή της ομάδας και βελτιώθηκε ελαφρώς η δημοτικότητα κοινωνικά αποκλεισμένων μαθητών/τριών.

Χρυσή Γιοβάνη, Υποψ. Διδάκτωρ, ΕΚΠΑ

Ο κοινωνικός ρόλος του μαθήματος της φυσικής αγωγής (ΦΑ) στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο

Ένας από τους κύριους στόχους του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής είναι η κοινωνικοποίηση των μαθητών/τριών, η οποία επιτυγχάνεται μέσα από τις αθλοπαιδιές και τα παιχνίδια. Η δημιουργία ομάδων, η ανάθεση ρόλων και η τήρηση κανόνων αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διεξαγωγή των ομαδικών δραστηριοτήτων. Όπως επισημαίνεται από ένα σημαντικό αριθμό ερευνητικών δεδομένων, το μάθημα της ΦΑ συμβάλλει στην ανάπτυξη διομαδικών σχέσεων και κοινωνικών δεξιοτήτων. Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει τις διομαδικές σχέσεις, που αναπτύσσονται στη σχολική τάξη και να μελετήσει τα χαρακτηριστικά των ομάδων. Η παρούσα μελέτη αποτελεί ανασκόπηση βιβλιογραφίας στο πλαίσιο της οποίας διαπιστώνεται ο κοινωνικός ρόλος της ΦΑ και εξετάζεται η επιρροή που ασκούν οι ομάδες συνομηλίκων στη συμμετοχή σε δραστηριότητες, καθώς το συγκεκριμένο μάθημα βασίζεται στην αμοιβαία αλληλεπίδραση σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. Με βάση τα τελευταία ερευνητικά δεδομένα αναδεικνύεται η αναγκαιότητα προσαρμογής του μαθήματος της ΦΑ στις ανάγκες των μαθητών/ριών και στον σύγχρονο τρόπο ζωής τους. Προκειμένου λοιπόν να επιτευχθεί αύξηση της ενεργούς συμμετοχής τους τόσο στο μάθημα της ΦΑ όσο και σε δραστηριότητες εκτός σχολείου, καθίσταται απαραίτητη η υλοποίηση νέων πρακτικών και καινοτόμων προγραμμάτων από τον Καθηγητή Φυσικής Αγωγής. Τέλος, προτείνεται περαιτέρω έρευνα όσον αφορά στους παράγοντες επίδρασης στη συμμετοχή στο μάθημα της ΦΑ και στην εφαρμογή ομαδοσυνεργατικών προσεγγίσεων.

Κοινωνική Πολιτική II

Γεωργία Πετράκη, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η έννοια της ανθεκτικότητας στα ερευνητικά προγράμματα της κοινωνικής επιστήμης: Ερωτήματα και κάποιες απαντήσεις με βάση το ερευνητικό πρόγραμμα RESCuE

Τα τελευταία χρόνια πολλά ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα χρησιμοποιούν την έννοια της ανθεκτικότητας προσπαθώντας να την εντάξουν στην εννοιολογική σκευή της κοινωνικής επιστήμης. Η έννοια της ανθεκτικότητας χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες σε μελέτες ψυχολογίας, πρώτα σε επιζώντες στρατοπέδων συγκέντρωσης, και στη συνέχεια σε παιδική φτώχεια και κακοποίηση, όπου εξακολουθεί να χρησιμοποιείται ενεργά. Στη συνέχεια εξαπλώθηκε στην νευροψυχολογία αλλά και σε άλλους τομείς της ψυχολογίας όπως οι προσαρμοστικές ικανότητες των ατόμων ή οι κοινότητες.

Πέραν της ψυχολογίας πρώιμες έρευνες αφορούν την ανθεκτικότητα των τεχνικών και οικολογικών συστημάτων. Σύμφωνα με το ερευνητικό πρόγραμμα RESCuE οι απόψεις που αντλήθηκαν από την κοινωνικοοικολογική ανθεκτικότητα μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την κοινωνικοοικονομική ανθεκτικότητα και αντίστροφα. Η πραγματοποίηση της έρευνας και οι επεξεργασίες που έγιναν δυνατές στα πλαίσια της έκαναν δυνατή την εκπόνηση σύνθετων προσεγγίσεων για την ανθεκτικότητα που την αναδιατυπώνουν αφού την αποδομήσουν και δείξουν τον προβληματικό της χαρακτήρα και τον όχι ουδέτερο τρόπο με τον οποίο έχει χρησιμοποιηθεί.

Στην ανακοίνωση μας θα παρουσιάσουμε τον κριτικό στοχασμό που αναπτύχθηκε στα πλαίσια του RESCuE γύρω από τις δυσκολίες της κοινωνικής επιστήμης να υιοθετήσει την έννοια της ανθεκτικότητας.

Πηνελόπη Καραγιάννη, Δημοτικός Υπάλληλος, Πρόεδρος συλλόγου γονέων με τρία παιδιά, Δήμος Νέας Προποντίδας Νομού Χαλκιδικής

Διονύσης Μπαλούρδος, Ομότιμος Διευθυντής Ερευνών, ΕΚΚΕ

Δημόσιες πολιτικές για οικογένειες με παιδιά, φιλικές προς την οικογένεια πόλεις και η τοπική αυτοδιοίκηση

Λόγω της οικονομικής κρίσης και των δραστηκών περικοπών στις δημόσιες δαπάνες πρέπει να επαναπροσδιοριστεί η έννοια του τι σημαίνει φιλική προς την οικογένεια πολιτική. Η μη υποστήριξη οικογενειών μπορεί να επηρεάσει καταλυτικά τη γονιμότητα- η οποία στην Ελλάδα είναι πολύ χαμηλή -αν η μητρότητα παραμείνει ασυμβίβαστη με την εργασία, ενώ αν οι γονείς αδυνατούν να επενδύσουν επαρκώς στα παιδιά τους θα καθυστερήσουν την απόκτησή τους ή/και θα περιορίσουν τον αριθμό τους.

Δεν αμφισβητείται ότι η γονιμότητα συσχετίζεται με τις πολιτικές παιδικής μέριμνας οι οποίες όσο γενναιόδωρες και αν είναι δεν θα λύσουν οριστικά τα προβλήματα. Ο αντίκτυπός τους εξαρτάται, από πολλούς παράγοντες, ενώ τα τελευταία χρόνια δίνεται μεγάλη στον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης, ως ευέλικτης μορφή διακυβέρνησης, που βρίσκεται πιο κοντά στο δημότη και την οικογένεια. Η εφαρμογή ενός new public family management, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της οικογενειακής ζωής, αποτελεί μια τεράστια ευκαιρία και μια σημαντική ευθύνη για την τοπική αυτοδιοίκηση.

Τα δημογραφικά δεδομένα, οι πυλώνες χάραξης οικογενειακής πολιτικής, οι στόχοι, οι ρόλοι, οι ευθύνες, οι ευκαιρίες, οι προκλήσεις, τα οφέλη, τα εργαλεία, η υποστήριξη, η εφαρμογή του new public family management και οι βέλτιστες πρακτικές άλλων ευρωπαϊκών χωρών/δήμων, αποτελούν το αντικείμενο της προς παρουσίαση εισήγησης.

Κωνσταντίνος Μέμος, ΕΔΙΠ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η εξέλιξη των Συνταξιοδοτικών Συστημάτων των κρατών της Νότιας Ευρώπης την περίοδο της κρίσης

Η έρευνα επικεντρώνεται στη διερεύνηση των συνταξιοδοτικών συστημάτων των χωρών της Νότιας Ευρώπης και συγκεκριμένα της Πορτογαλίας, Ισπανίας, Ιταλίας, Μάλτας και της Ελλάδας.

Γίνεται αναφορά στα συνταξιοδοτικά συστήματα των χωρών αυτών καθώς επίσης και στην εξέλιξή τους την περίοδο της οικονομικής κρίσης που έπληξε από το 2009 την Ευρώπη.

Ειδικότερα, περιγράφονται οι βασικότερες μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων, οι οποίες σχεδιάστηκαν με σκοπό την αυστηρότερη χορήγηση και μείωση των συντάξεων.

Τέλος θα διεξαχθούν τα συμπεράσματα της έρευνας για τα συνταξιοδοτικά συστήματα, καθώς επίσης θα γίνουν και συγκρίσεις μεταξύ των χωρών αυτών.

Οι μεταρρυθμίσεις που συντελέστηκαν με πρόφαση τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων λόγω της έλευσης της οικονομικής κρίσης, μείωσαν τις παροχές και στέρησαν σημαντικούς πόρους βιωσιμότητας των ασφαλισμένων δυσχεραίνοντας το βιοτικό τους επίπεδο.

Παναγιώτης Ζάννης, Δρ Κοινωνιολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

«Όχι άλλο Maslow»... Από την κοινωνική θεωρία στο σχεδιασμό κοινωνικής πολιτικής

Με τη σύμφωνη γνώμη κάθε λογικά σκεπτόμενου επιστήμονα, θα καταλήγαμε ότι όλες οι επιστήμες αποσκοπούν έμμεσα ή άμεσα να αποκωδικοποιήσουν το σημερινό αλλά και να σχεδιάσουν έναν επιθυμητό κόσμο. Ωστόσο, σε αυτή την πολύ αφηρημένη, αλλά μάλλον κοινά αποδεκτή παραδοχή, δεν μεσολαβούν μόνον αντιτιθέμενες απόψεις. Μπλέκουμε τον ιδεαλισμό και τον ανθρωπισμό με την ορθολογική ανάλυση και τον επιθυμητό κόσμο με τον πραγματικό, σε ποικίλες αναλογίες και παραδείγματα. Τα αποτελέσματα είναι συχνά ολέθρια για τις ίδιες τις επιστήμες και εντέλει για το σχεδιασμό αποτελεσματικών πολιτικών.

Η εισήγηση έχει κύριο άξονα τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε κοινωνικά φαινόμενα, έως τις λύσεις που προτείνονται στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής. Ως κεντρικά παραδείγματα αναφέρονται οι θεωρίες των ανθρωπίνων αναγκών (κυρίως οι «πυραμίδες» τύπου Maslow κ.α.) και πως εκλαμβάνονται στην πράξη από τους δημόσιους λειτουργούς στο πεδίο της πρόνοιας. Και τα ισχυρά στερεότυπα για την κοινωνική ενσωμάτωση ευπαθών κοινωνικών ομάδων μέσω της αγοράς εργασίας που όμως δεν παράγουν επιθυμητά αποτελέσματα. Και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις θα παρουσιαστούν εμπειρικά και «πειραματικά» δεδομένα από τον ελληνικό χώρο.

Πολιτική Κοινωνιολογία II

Σπύρος Καπράλος, Δημοσιογράφος-Διδάσκων, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Επικοινωνίας

Ευρωπαϊκοί θεσμοί και τοπικές κοινωνίες: Το παράδειγμα του ΕΡΡ

Η παρούσα εισήγηση αντλεί το περιεχόμενό της από διετή εμπειρική έρευνα στο πλαίσιο μεταπτυχιακών σπουδών. Έχει ως κύριο στόχο να αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους ένας ευρωπαϊκός θεσμός ή πολιτικός οργανισμός μπορεί να βελτιώσει την επικοινωνία του με τους πολίτες σε ολόκληρη την Ευρώπη και να μεταδώσει με σαφήνεια και αποτελεσματικότητα τα μηνύματά του στις τοπικές κοινωνίες. Χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΡΡ), σχηματίζουμε μια δομή επικοινωνίας για λογαριασμό του, ακολουθώντας συγκεκριμένη μεθοδολογία (Viable System Model) μέσω

της οποίας παρέχεται ένας μηχανισμός συνεχούς παραγωγής επικοινωνιακών λύσεων για το δυναμικό πρόβλημα της πολιτικής επικοινωνίας του EPP. Το πρόβλημα μεταβάλλεται διαρκώς και ο οργανισμός ανταποκρίνεται, εξελίσσοντας ακατάπαυστα το έργο του. Η δημιουργία του War Room, μέσα από τη συγκεκριμένη επιστημονική προσέγγιση, στοχεύει στη βελτίωση της εικόνας του πολιτικού οργανισμού εντός των τοπικών κοινωνιών σε όλα τα κράτη μέλη, ενδυναμώνει τις σχέσεις του με τα Μέσα και τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς, αντιμετωπίζει επαρκώς τον ανταγωνισμό και δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για αύξηση της εκλογικής του επιρροής. Παράλληλα, συμβάλει ουσιαστικά, με τα επικοινωνιακά και εξωστρεφή χαρακτηριστικά του, στην προσπάθεια για ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και αντιμετώπιση των φαινομένων του αντιευρωπαϊσμού, της περιχαράκωσης και του εξτρεμισμού.

Χρίστος Γκιώνης, Επισκέπτης Ερευνητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Νικήτας Σπύρος Κουτσούκης, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Ευστάθιος Φακιολάς, Αναπλ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Επιδράσεις της Κρίσης στην Κοινωνική Συνοχή των Χωρών της Ευρωζώνης: Πορεία Ολοκλήρωσης ή Αποσύνθεσης;

Σύμφωνα με προηγούμενη έρευνα των εισηγητών, η δυναμική της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σε οικονομικό επίπεδο δεν ανακόπηκε σημαντικά στον καιρό της δημοσιονομικής κρίσης. Ωστόσο, οι χώρες της Ένωσης είχαν την τάση άνισης και διαφοροποιημένης συσσωμάτωσης, καθώς η σύγκλιση είχε οικονομικό κέντρο βάρους και, κατά βάση, διαμορφωνόταν μέσω διεργασιών που ξεκινούν ή περνούν από ομαδοποιημένες αποκλίσεις στα περισσότερα μεγέθη με κοινωνική διάσταση. Άραγε, τι συνέβη στον πυρήνα της ΕΕ ως προς το ζητούμενο της κοινωνικής συνοχής; Συνέκλιναν ή απέκλιναν τα κράτη της Ευρωζώνης στην παραπάνω περίοδο; Με τη μέθοδο ανάλυσης κατά συστάδες και δείκτες προσανατολισμένους στην κοινωνική κατάσταση της ΕΕ, προκύπτουν έντονες σχέσεις μεταξύ Ρυθμού Ανεργίας - Μακροχρόνιας Ανεργίας & Ανισότητας Εισοδήματος – Κινδύνου Φτώχειας και οριζόντια αρνητική επίδραση της κρίσης του 2009 στα κράτη της Ευρωζώνης. Τυχόν βούληση για ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής απαιτεί αναπόδραστα και ομολογούμενα αλληλεγγύη, για την οποία καθίσταται επιτακτική, τουλάχιστον, η ανάγκη για ενδυνάμωση της δημοκρατίας (λ.χ. πρωταγωνιστικός ρόλος Ευρωκοινοβουλίου) και ενίσχυση του Π/Υ (στοχευμένα και στις Περιφέρειες).

Γιώργος Κόρδας, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι ευρωπαϊκές αξίες στο λόγο των Ελλήνων Ευρωβουλευτών κατά την περίοδο 2009-2019

Το 2008 θεωρείται η αφετηρία της τελευταίας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, η οποία γρήγορα επηρέασε και την Ελλάδα, οδηγώντας σε υποχώρηση των εγχώριων οικονομικών δεικτών, πολιτική αστάθεια και, τελικά, ριζική αναδιαμόρφωση του πολιτικού σκηνικού. Ταυτόχρονα, την περίοδο αυτή, αυξάνονται σταδιακά τα επίπεδα ευρωσκεπτικισμού, τόσο ανάμεσα στο πολιτικό προσωπικό, όσο και στην ελληνική κοινωνία.

Η αργή αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στην οικονομική κρίση, αύξησε την εσωστρέφεια στο εσωτερικό της, αφήνοντάς την απροετοίμαστη στη νέα κρίση που ξέσπασε σε σύντομο χρονικό διάστημα. Πράγματι, ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία προκάλεσε μεγάλες μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές προς την Ευρώπη, με την Ελλάδα να επιχειρεί να διαχειριστεί μια, πρωτόγνωρου μεγέθους, ανθρωπιστική κρίση.

Η κρίση αυτή, γρήγορα φαίνεται να επισκίασε την οικονομική κρίση, στοχοποιώντας τον πυρήνα της ευρωπαϊκής ενοποίησης: τις «ευρωπαϊκές αξίες». Θέτοντας υπό αμφισβήτηση την αποδοχή των αξιών αυτών στον πολιτικό λόγο, το ερευνητικό μας ερώτημα διατυπώνεται ως εξής:

Πώς αποτυπώνονται οι ευρωπαϊκές αξίες στο λόγο των Ελλήνων Ευρωβουλευτών κατά την περίοδο 2009-2019;

Επιδιώκοντας να απαντήσουμε στο κεντρικό μας ερώτημα, θα αντλήσουμε το υλικό μας από τις παρεμβάσεις των Ελλήνων Ευρωβουλευτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά τη μελετώμενη περίοδο, σε ζητήματα που αφορούν τη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση. Μεθοδολογικά θα γίνει χρήση της κονστрукτιβιστικής εκδοχής της εμπειρικά θεμελιωμένης θεωρίας, ενισχύοντας την ανάλυση των δεδομένων μας με τη χρήση του ειδικού λογισμικού MAXQDA.

Ιωάννης Φυτάς, Φοιτητής (ΜΑ), Πάντειο Πανεπιστήμιο

Γεράσιμος Καραμπελιάς, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η πρόκληση της ενσωμάτωσης και ο ρόλος των στρατιωτικών οργανισμών: Μια συγκριτική ανάλυση της Γαλλίας και του Βελγίου

Πολλές από τις ευρωπαϊκές χώρες αντιμετώπισαν το θέμα της διαχείρισης αλλά και της ενσωμάτωσης μειονοτικών ομάδων, ιδιαίτερα από χώρες που είχαν αποικίες. Επιπρόσθετα ζητήματα έθεσε η διαχείριση/ενσωμάτωση μεταναστών εργατών που προσέλκυσαν μεταπολεμικά για τη βιομηχανική τους ανάπτυξη. Σε αυτήν την αλυσίδα προστέθηκε πρόσφατα, αρχές του 21ου αιώνα, και η διαχείριση/ένταξη των αυξημένων μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών από κράτη της Αφρικής και της Ασίας.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι ένας από τους κρατικούς μηχανισμούς που μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαδικασία της ενσωμάτωσης/ένταξης των μεταναστών-μειονοτικών στη χώρα υποδοχής και διαβίωσης. Η εμπιστοσύνη από την κύρια κοινωνική ομάδα προς τα μέλη της υπό ένταξη ομάδας με την κατοχή όπλων για την υπεράσπιση των αρχών και δικαιωμάτων ενός κράτους αποτελούν μεγάλης σημασίας γεγονότα για τη δημιουργία κοινής ταυτότητας.

Η Γαλλία και το Βέλγιο είναι δύο χώρες που αποτελούν τον σκληρό πυρήνα των ευρωπαϊκών θεσμών αλλά και δυο από τις χώρες που δέχθηκαν τα ισχυρότερα τρομοκρατικά χτυπήματα είτε από αλλοδαπούς μαχητές είτε από γηγενής με αλλοδαπή καταγωγή. Ως πρώην αποικιοκρατικά κράτη, διατηρούσαν για αιώνες κοινότητες μεταναστών-μειονοτικών ομάδων και χρησιμοποίησαν ευρέως τα μέλη των στις ένοπλες δυνάμεις εκάστου. Η σύγκριση των δύο αυτών κρατών κατά τις δυο πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα στον τρόπο διαχείρισης/ένταξης μεταναστών/μειονοτικών μέσω του μηχανισμού των ενόπλων τους δυνάμεων είναι βέβαιο ότι θα αποκαλύψει πολλά και ενδιαφέροντα στοιχεία για τα υπόλοιπα μέλη της ΕΕ.

Κοινωνικός αποκλεισμός ή κοινωνική (επαν)ένταξη;

Έλλη Ανίτση, Υποψ. Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η νοσηματοδότηση της κοινωνικής επανένταξης μέσα από τις εμπειρίες αποφυλακισθέντων

Η εισήγηση αναφέρεται στο νόημα που αποδίδουν στην κοινωνική επανένταξη αποφυλακισθέντες, που έχουν λάβει σχετικές υπηρεσίες μετά την αποφυλάκισή τους. Τα δεδομένα αντλούνται από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 20 αποφυλακισθέντες στο πλαίσιο μεταπτυχιακής εργασίας για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Δεξαμενή για την προσέλευση και συγκέντρωση των συμμετεχόντων αποτέλεσε ο φορέας κοινωνικής επανένταξης «ΕΠΑΝΟΔΟΣ», στον οποίο οι αποφυλακισθέντες προσέρχονται εθελοντικά για να βοηθηθούν μετά την αποφυλάκισή τους. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη διεξαγωγή ημι-δομημένων συνεντεύξεων και η ανάλυση του υλικού πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου.

Η έννοια της κοινωνικής επανένταξης προσεγγίζεται μέσα από τις αναφορές των συμμετεχόντων, για τη σημασία της κοινωνικής επανένταξης, τον ρόλο που οι ίδιοι διαδραματίζουν, τις προσδοκίες που έχουν από τον φορέα επανένταξης και τους τρόπους με τους οποίους οι ίδιοι θα μπορούσαν να προσφέρουν βοήθεια σε άλλους αποφυλακισθέντες. Τα θέματα που αναδύονται, ως προς το νόημα που οι αποφυλακισθέντες αποδίδουν στην κοινωνική επανένταξη, αναφέρονται στον τερματισμό της εγκληματικής δραστηριότητας, στην ανάληψη προσωπικής ευθύνης, στην επανασύνδεση με την κοινωνία μέσω της εύρεσης εργασίας, σε μια διαδικασία προσωπικής επιλογής και ωρίμανσης και στην αποδοχή από πλευράς της κοινωνίας.

Αικατερίνη Γουργουρίνη, Κοινωνική Λειτουργός, MSc Δημόσιας Υγείας, Υποψ. Διδάκτωρ, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Πανεπιστήμιο Πατρών

Βασιλική Μπούνα, Κοινωνική Λειτουργός, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Παραβατικότητα και κοινωνικός αποκλεισμός: Οι επιπτώσεις του κοινωνικού στίγματος και το φαινόμενο της «περιστρεφόμενης πόρτας» στα καταστήματα κράτησης

Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού συνδέεται σε αρκετές θεωρητικές αναφορές με τις έννοιες της παρέκκλισης και της παραβατικότητας. Τα άτομα αποκλείονται και στιγματίζονται κοινωνικά, εξαιτίας ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους ή της κατάστασης στην οποία βρίσκονται, ενώ πολλές φορές αντιμετωπίζονται ως επικίνδυνα που χρήζουν πολιτικών καταστολής και κοινωνικού ελέγχου. Ωστόσο, αυτή η συσχέτιση του κοινωνικού αποκλεισμού με την παραβατικότητα, δυσχεραίνει κάθε προσπάθεια άμβλυνσης του φαινομένου και ομαλής ένταξης των αποκλεισμένων ατόμων στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Η στέρηση της ελευθερίας και ο εγκλεισμός σε καταστήματα κράτησης, ανεξαρτήτως του αδικήματος ή της ποινής, βιώνεται τις περισσότερες φορές ως ακραία μορφή κοινωνικού αποκλεισμού και στιγματίζει τόσο τα ίδια τα άτομα όσο και το οικογενειακό τους περιβάλλον, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της κράτησης αλλά και μετά την αποφυλάκιση.

Το κοινωνικό στίγμα που συνοδεύει τον κρατούμενο ή τον αποφυλακισθέντα, σε συνδυασμό με άλλους καθοριστικούς παράγοντες (απουσία υποστηρικτικού δικτύου, εξαρτήσεις, κατάσταση υγείας, έλλειψη νομιμοποιητικών εγγράφων, ηλικία, εκπαίδευση κ.α.), λειτουργεί ανασταλτικά στη διαδικασία ουσιαστικής επανένταξης του ατόμου ενώ παράλληλα, συνδέεται με την υποτροπή, τη διάπραξη νέων αδικημάτων και την επαναφυλάκισή του. Ως εκ τούτου, συντηρείται ένας φαύλος κύκλος, στον οποίο η φυλακή λειτουργεί ως «περιστρεφόμενη πόρτα», μέσω της ανακύκλωσης σημαντικού μέρους του πληθυσμού των κρατουμένων.

Χρήστος Τσιμπούκης, Δικηγόρος, Διοικητικός Επιστήμων, ΕΚΠΑ

Η επίδραση της σωφρονιστικής (κοινωνικής) πολιτικής σε τοξικοεξαρτημένους κρατούμενους στην ομαλή κοινωνική επανένταξή τους. Ανασταλτικοί παράγοντες και προτάσεις

Οι δυσμενείς συνθήκες κράτησης των έγκλειστων (υποδίκων και καταδίκων) επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την κοινωνική ευταξία καθόσον καλούνται τόσο οι αποφυλακισθέντες όσο όμως και η κοινωνία που θα τους υποδεχτεί εκ νέου να πετύχουν την χρυσή τομή κοινωνικής ευταξίας. Καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν οι πολιτικές σωφρονισμού, που είναι και το desideratum της επιβληθείσης στερητικής της ελευθερίας ποινής, ήτοι να παραδοθεί στην κοινωνία ο εκάστοτε αποφυλακισθείς μη αντικοινωνικός. Στο σημείο αυτό εύλογα αναρωτιέται κάποιος κατά πόσο υφίστανται συγκεκριμένες πολιτικές σωφρονισμού, αν αυτές επαρκούν, αν εφαρμόζονται, αν εξαρκεί το ανθρώπινο δυναμικό (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι) για την απαρέγκλιτη εφαρμογή των όποιων

προγραμμάτων επανένταξης ιδίως των τοξικοεξαρτημένων ατόμων. Εις ό,τι αφορά τους τελευταίους τίθενται ζητήματα άμεσης και ταχείας παρακολούθησης κλειστών προγραμμάτων απεξάρτησης (λ.χ. ΟΚΑΝΑ) εντός των φυλακών και εξακολούθησης αυτών μετά την αποφυλάκισή τους. Υπάρχει άμεση ανταπόκριση σε τέτοια αιτήματα παρακολούθησης ή παρέρχεται εξαιρετικά μεγάλο χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο εξαρτημένος κρατούμενος παραμένει έρμαιο υποκατάστατων συμβουλευτικών προγραμμάτων συμβουλευτικής ανίκανων να καλύψουν τις ανάγκες του; Οι στατιστικές επίσημων φορέων ατυχώς συνηγορούν προς την δεύτερη περίπτωση, αφήνοντας έκθετους συμπολίτες μας ψυχικά και σωματικά άρρωστους απαιτώντας μάλιστα από αυτούς μετά την αποφυλάκισή τους η κοινωνία, ισορροπημένο βίο. Ιδιαίτερη μνεία οφείλεται και στην πρόωρη απόλυση τοξικοεξαρτημένων κρατουμένων.

Ιωάννα Ροτζιώκου, Κοινωνιολόγος, Αξιωματικός Ελληνικής Αστυνομίας/Εκπρόσωπος Τύπου Ελληνικής Αστυνομίας-Διαπραγματεύτρια Ελληνικής Αστυνομίας, ΕΚΠΑ

Οι γυναίκες στην αστυνομία αφηγούνται

Η εισήγηση θα βασιστεί σε διπλωματική εργασία που εκπονήθηκε για την ολοκλήρωση μεταπτυχιακών σπουδών στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (κατεύθυνση: Συγκρούσεις και Επικοινωνία), με τίτλο Αφηγήσεις και Βιώματα της Γυναίκας Αστυνομικού. Ειδικότερα, μέσω της έρευνας που έχει διεξαχθεί θα επιχειρηθεί αφενός να αναδειχθεί το πώς οι γυναίκες αστυνομικοί αναστοχάζονται και εκθέτουν τις εμπειρίες τους σχετικά με την αστυνομική τους σταδιοδρομία και αφετέρου να εξερευνηθούν οι συγκρούσεις που αυτές βιώνουν με τους συναδέλφους τους, μέσα στον οργανισμό της Ελληνικής Αστυνομίας. Η μεθοδολογία που επιλέχθηκε είναι η ποιοτική έρευνα με τη μέθοδο της συνέντευξης βάθους που υπάγεται στην φαινομενολογική προσέγγιση. Είναι γεγονός, ότι ο χώρος της αστυνομίας είναι ένας κατεχοχόν ανδροκρατούμενος χώρος, όπου για χρόνια η παρουσία της γυναίκας ήταν ανύπαρκτη, ενώ ακόμα και σήμερα οι γυναίκες εκπροσωπούνται δυσανάλογα στο αστυνομικό σώμα. Η γυναίκα αστυνομικός καλείται να ανταπαξέλθει στις απαιτήσεις του αστυνομικού επαγγέλματος και συγχρόνως να αντιμετωπίσει τα πατριαρχικά πρότυπα και τις προκαταλήψεις τόσο των συναδέλφων της όσο και της υπόλοιπης κοινωνίας, που θέλουν τις γυναίκες να δίνουν περισσότερη έμφαση στην προσωπική ζωή και όχι στην επαγγελματική εξέλιξη, ενώ παράλληλα ταυτίζουν το αστυνομικό επάγγελμα κυρίως με τους άνδρες αστυνομικούς.

Ειδική Συνεδρία: Αξίες μέσα στην κρίση, αξίες σε κρίση; Η Παγκόσμια Έρευνα Αξιών» (Β' μέρος)

Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ

Κοινωνική ανοχή σε εποχές μη ανοχής. Ερευνητικά πορίσματα από την Παγκόσμια έρευνα αξιών (Ελλάδα 2017)

Στο γοργά μεταβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο 'κόσμο' διαπιστώνονται συχνά ρήγματα στην κοινωνική συνοχή των σύγχρονων κοινωνιών. Στόχος της ανακοίνωσης είναι να εξετάσει το ζήτημα της κοινωνικής συνοχής και ανοχής στην Ελλάδα σήμερα στη βάση δεδομένων από το 7^ο κύμα της παγκόσμιας έρευνας αξιών και προγενέστερων συναφών δεδομένων από τα διαδοχικά κύματα της ευρωπαϊκής κοινωνικής έρευνας και της ευρωπαϊκής έρευνας αξιών. Το βασικό ερώτημα που εξετάζεται είναι το κατά πόσον η βαθιά και παρατεταμένη οικονομική κρίση έχει επιφέρει σημαντικές αξιακές μετατοπίσεις στα επίπεδα συνοχής ή ανοχής της ελληνικής κοινωνίας. Κατασκευάζοντας ένα σύνθετο δείκτη 'ανοχής' ή 'δυσανεξίας' η ανακοίνωση θα αναδείξει τις στάσεις και αντιλήψεις των

ελλήνων πολιτών σήμερα απέναντι στο 'άλλο', το 'διαφορετικό', το 'παρεκκλίνον' οι οποίες απεικονίζουν τις αξιακές αυτές μετατοπίσεις.

Χαρά Στρατουδάκη, Ερευνήτρια Β', ΕΚΚΕ

Εθνική υπερηφάνεια: αξιακοί προσανατολισμοί και περιεχόμενο στην έξοδο από την κρίση

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες των οποίων οι πολίτες δηλώνουν σε πολύ υψηλά ποσοστά εθνική υπερηφάνεια. Το γεγονός αυτό θεωρήθηκε εμπόδιο στην ανάλυση της εθνικής υπερηφάνειας, και ενίοτε αντιμετωπίζεται ως ένδειξη αυξημένου εθνικισμού. Αντί να εξετάσουμε την έκφραση εθνικής υπερηφάνειας σωρευτικά, θα επιδιώξουμε να διερευνήσουμε τη σημασία της δηλούμενης έντασης του συναισθήματος και τη σχέση της με τη βίωση της κρίσης. Στη συνέχεια, θα ερευνήσουμε τυχόν διαφοροποιήσεις ως προς τον αξιακό προσανατολισμό, όπως εκφράστηκαν στο 7^ο κύμα της World Values Survey.

Μάχη Χατζηγιάννη, Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ

Γιώργος Παπαδούδης, Ερευνητής Γ', ΕΚΚΕ

Εύρεση εργασίας και λειτουργία οικογενειακών και κοινωνικών δικτύων

Στην εισήγηση μας θα συζητήσουμε για τις αντιλήψεις και τις πρακτικές στην σύγχρονη Ελλάδα σχετικά με τους καταλληλότερους (αποτελεσματικότερους δηλαδή) τρόπους εύρεσης εργασίας. Θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε τη σχέση των αντιλήψεων και πρακτικών αυτών με τη λειτουργία των οικογενειακών και κοινωνικών δικτύων των ατόμων, αλλά και τον βαθμό στον οποίο σχετίζονται οι αντιλήψεις αυτές με τις αξίες τους. Θα προσπαθήσουμε επίσης να αναδείξουμε κάποια patterns ('μοτίβα') κοινωνικών συμπεριφορών τα οποία χαρακτηρίζουν διαχρονικά την ελληνική κοινωνία, αλλά και κάποιες συμπεριφορές οι οποίες χαρακτηρίζουν πολλές σύγχρονες κοινωνίες όπως δείχνουν και τα στοιχεία του WVS.